

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет східних мов

Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених

Факультету східних мов

IV ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ МОЛОДИХ СХОДОЗНАВЦІВ

Матеріали доповідей

IV Всеукраїнського форуму молодих сходознавців

28 — 29 квітня 2026 р.

Київ — 2026

Редакційна колегія:

1. **К. Ю. Комісаров** — кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
2. **С. В. Цимбал** — кандидат філологічних наук, завідувач кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
3. **Д. П. Москальов** — кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри східної культури і літератури Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
4. **Д. О. Вишинський** — завідувач навчально-методичного центру корєєзнавства Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
5. **В. Ю. Федюк** — викладач кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
6. **А. А. Третьякова** — голова Наукового товариства студентів, аспірантів та молодих вчених Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

*Затверджено Вченою радою Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 22 вересня 2026 року)*

IV Всеукраїнський форум молодих сходознавців [Електронне видання]:

Матеріали доповідей IV Всеукраїнського форуму молодих сходознавців, 28 — 29 квітня 2026 р. Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2026. 216 С.

До збірника увійшли матеріали доповідей, присвячені проблемам східної філології, культурі та релігії, сучасній лінгвістиці, перекладознавству та літературознавству, філософії та етиці, соціально-економічному та політичному розвитку; правовим системам та особливостям законодавства та мистецтву і естетиці країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей і фахівців-міжнародників, економістів.

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2026

ЗМІСТ

I. СУЧАСНА ЛІНГВІСТИКА ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО СХОДУ

ФЕНОМЕН ARABIZI: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ АРАБСЬКОГО ЦИФРОВОГО СЛЕНГУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛАТИНИЦІ З ЦИФРАМИ В МОЛОДІЖНОМУ ДИСКУРСІ

Аветісян Ізабелла Самвелівна 11

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ІДЕОЛОГЕМ ТА КОГНІТИВНИХ МЕТАФОР У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ СІ ЦІНЬПІНА (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ «ПРО ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В КИТАЇ»)

Акімов Віктор Олександрович 12

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛОГІВ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО СЕРІАЛУ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «值得爱» ТА «玫瑰的故事»)

Байбороша Юлія Олександрівна 14

ФУНКЦІОНУВАННЯ АРАБСЬКИХ ПАРЕМІЙ З РЕЛІГІЙНИМ ЗМІСТОМ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ АРАБСЬКОЇ МОВИ

Видрін Андрій Андрійович 17

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ ТА ГУМОРИСТИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У КИТАЙСЬКОМУ СТЕНДАП-ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ШОУ «脱口秀大会»)

Волошина Анна Сергіївна 19

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНА КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ У СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ: СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ

Гайван Анна Павлівна 21

РОЗМЕЖУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТА СЕМАНТИЧНИХ НЮАНСІВ ЯПОНСЬКИХ ДІЄСЛІВ ЗА СПОСОБОМ НАПИСАННЯ

Гричук Юлія Олегівна 23

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОВНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯКУДЗА ТА ЇЯРУ ЯК ПРЕДСТАВНИКІВ ПРОТИЛЕЖНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОШАРКІВ СУЧАСНОЇ ЯПОНІЇ

Грищенко Вікторія Ярославівна 26

КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ У МІЖОСОБИСТІСНІЙ ТА МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА (НА МАТЕРІАЛІ ЯПОНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Грушницька Маргарита Дмитрівна 28

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА КАЛАМБУРІВ В ЯПОНСЬКОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Губень Анастасія Олексіївна 31

ЯПОНСЬКО-УКРАЇНСЬКА ПРАКТИЧНА ТРАНСКРИПЦІЯ ЛІТЕРАМИ «І, Г, Х» ТА НОВІ ПРАВОПИСНІ НОРМИ

<i>Дементьєва Тетяна Сергіївна</i>	33
СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНОМУ АНІМЕ (НА МАТЕРІАЛІ ЯПОНСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ)	
<i>Дорошенко Марія Іванівна</i>	35
СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ЧИННИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ 和製英語 У СУЧАСНОМУ ЯПОНСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРІ	
<i>Дронова Алла Денисівна</i>	37
СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКИХ ПАРЕМІЙНИХ ОДИНИЦЬ	
<i>Дячук Вікторія Леонідівна</i>	39
КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ ЯК ПОТЕНЦІЙНА ПРОБЛЕМА У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ МАНґИ	
<i>Загребелько Анна Євгенівна</i>	41
ЛЕКСИКА ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ – АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ТЕРМІНІВ ТА ЇХНЬОЇ ЕВОЛЮЦІЇ	
<i>Зайцева Анна Андріївна</i>	43
ІСТОРІЯ КИТАЙСЬКИХ ІЄРОГЛІФІВ (한자) В КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ	
<i>Василинчук Вікторія Василівна, Іщенко Вероніка Юріївна</i>	45
СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ ПОПКУЛЬТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ МАНґИ ТА АНІМЕ)	
<i>Карпенко Вероніка Віталіївна</i>	48
ГРАМАТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ЧЕН'ЮЙ НА ПРИКЛАДІ “КНИГИ ГІР ТА МОРІВ”	
<i>Кириленко Марія Юріївна</i>	50
ДИГЛОСІЯ В АРАБСЬКІЙ МОВІ	
<i>Комаха Іванна Володимирівна</i>	52
НЕСТАНДАРТНИЙ ЕМФАТИЧНИЙ ПРИКІНЦЕВИЙ ТВЕРДИЙ ПРИСТУП У МОВІ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯПОНІЇ	
<i>Комарницька Тамара Костянтинівна</i>	54
ЛЕКСИЧНО-ГРАМАТИЧНІ ЗМІНИ У ПИСЬМОВІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ	
<i>Концевич Надія Максимівна</i>	56
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНИХ АЛЮЗІЙ У НОВЕЛІ САНЬ МАО «亲爱的婆婆»	
<i>Кравченко Аліса Вадимівна</i>	58
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ МОЛОДІЖНИХ ЧАТІВ В КОРЕЇ: ВИКОРИСТАННЯ СЛЕНГІЗМІВ ТА АНГЛІЦИЗМІВ	
<i>Фесечко Вікторія Віталіївна, Кригіна Анна Дмитрівна</i>	60

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Лакомська Ольга Ігорівна.....62

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО МОВЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Макієва Анастасія Олександрівна64

ПАСИВНА КОНСТРУКЦІЯ 被 У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Максимець Вікторія Олександрівна, Федюк Владислава Юріївна66

ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКИХ ОНОМАТОПЕЙ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Микитчук Марія Юріївна68

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІСЕМІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ МАНґИ Наокі Урасави «Монстр»)

Мішевська Олена Сергіївна70

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ПРИКЛАДИ

Огінська Тетяна Дмитрівна73

КИТАЙСЬКИЙ Б'ЮТІ СЛЕНГ І КОСМЕТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (小红书, 抖音, 微博)

Олійник Анна Олегівна74

СЕМАНТИКА ТА СТРУКТУРА УЙГУРСЬКИХ ТОПОНІМІВ СІНЬЦЗЯНУ

Панченко Валерія Олександрівна.....76

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКИХ СУБТИТРІВ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «亲爱的王子大人»)

Підгурська Галина Василівна78

ЯПОНСЬКА МОРФОЛОГІЯ У КОНТРАСТОВОМУ КЛЮЧІ ТА У ПРОЦЕСІ МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Постніков Кирило Борисович81

«АНТИПОШУКОВІ СЛОВА» ЯК ЗАСІБ ЦЕНЗУРУВАННЯ В КОРЕЙСЬКОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ

Потарікіна Марія Романівна, Шевченко Оксана Володимирівна.....82

МОЛОДІЖНИЙ СТИЛЬ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕДАЧІ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У РОМАНІ 《微微一笑很倾城》

Прокопенко Анна Вікторівна85

КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ ТА КОНЦЕПТ ОБЛИЧЧЯ (面子) У КИТАЙСЬКОМУ ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ

Пудлик Олеся Юріївна87

ЗВУКОНАСЛІДУВАЛЬНА ЛЕКСИКА КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ	
<i>Римська Валентина Іванівна</i>	88
СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІЇ МОДИФІКАТОРІВ НАПРЯМКУ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ЮЙ ХУА «ЖИТИ»	
<i>Сердюк Поліна Валеріївна</i>	91
НЕОЛОГІЗМИ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ: ТИПОЛОГІЯ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ	
<i>Степанчук Владислав Володимирович</i>	93
БАГАТОЗНАЧНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЧАСТКИ 將 У СИНТАКСИСІ ТА СЕМАНТИЦІ КИТАЙСЬКИХ ОФІЦІЙНИХ І ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ	
<i>Степасюк Христина Святославівна</i>	94
ВПЛИВ СТАНОВЛЕННЯ І ЗАНЕПАДУ БУДДИЗМУ НА МОВНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ КИТАЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	
<i>Топчій Дар'я Федорівна</i>	97
ЕВФЕМІНІЗАЦІЯ НЕЦЕНЗУРНОЇ ЛЕКСИКИ В ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	
<i>Українець Ілона Валеріївна</i>	99
ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З СОМАТИЧНИМ АСПЕКТОМ В КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ	
<i>Урядова Вікторія Денсіївна</i>	101
СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛЬНОГО ТА НЕВЕРБАЛЬНОГО ЕТИКЕТУ В КОРЕЙСЬКІЙ КОМУНІКАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ	
<i>Шарко Кіра Олександрівна</i>	102
ПРОБЛЕМИ КОРПУСНОГО АНАЛІЗУ АРАБСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ	
<i>Шестаков Анатолій Олегович</i>	105
II. СУЧАСНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО КРАЇН СХОДУ	
КОНФУЦІАНСЬКА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЮАНСЬКІЙ ДРАМІ «СИРОТА З РОДУ ЧЖАО» ТА ЇЇ ДЕКОНСТРУКЦІЯ У РОМАНІ ЯНЬ ЛЯНЬКЕ «КОЛИ СОНЦЕ ЗГАСЛО»	
<i>Боднар Ольга Володимирівна</i>	108
КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ КЛАСИФІКАЦІЇ ЯПОНСЬКИХ КАЗОК	
<i>Вознюк Ганна Анатоліївна</i>	110
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЖАНРУ ЮЕФУ В МОДЕРНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ ВЕНЬ ІДУО)	
<i>Горбач Олександра Вікторівна</i>	112
ЯПОНСЬКИЙ І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТЕНДАП: КУЛЬТУРНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	

<i>Жидкова Віолета Валентинівна</i>	114
МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ КИТАЙСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	
<i>Задорожня Юлія Андріївна</i>	116
ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА ХУДОЖНІЙ СВІТ ЮКІО МІШІМИ: САМОКОНСТРУКЦІЯ ЧЕРЕЗ ЛІТЕРАТУРУ	
<i>Левківський Максим Олексійович</i>	117
ТРАНСФОРМАЦІЯ КЛАСИКИ В КИТАЙСЬКОМУ ТЕМНОМУ ФЕНТЕЗІ (НА МАТЕРІАЛІ ВЕБ-РОМАНУ АЙ ЦЯНЬШУЙ ДЕ УЦЗЕЙ «ВОЛОДАР ТАЄМНИЦЬ»)	
<i>Могильницька Анна Ігорівна</i>	119
ПОНЯТТЯ КОЛЕКТИВНОЇ ПРОВИНИ ТА ПІСЛЯВОЄННЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЯПОНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЕСЕЇ САКАГУЧІ АНґО «ДАРАКУРОН»	
<i>Хмарська Єлизавета Денисівна</i>	122
СИСТЕМА АРХЕТИПІВ ЖІНОЧИХ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ ЛІЗИ СІ «ЖІНОЧЕ КОЛО ПАНІ ТАНЬ»	
<i>Чабанюк Юлія Володимирівна</i>	124
ІІІ. ФІЛОСОФІЯ, КУЛЬТУРА ТА РЕЛІГІЇ КРАЇН СХОДУ	
ІЄРОГЛІФ МІЖ ТЕКСТОМ І ОБРАЗОМ: МЕЖА МОВИ ТА МИСТЕЦТВА	
<i>Гавриленко Анастасія Володимирівна</i>	127
АРХЕТИП САМУРАЯ: АДАПТАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО ОБРАЗУ В ІНДУСТРІЇ ВІДЕОІГОР	
<i>Демченко Артем Юрійович</i>	128
ЦИПАО ЯК КУЛЬТУРНИЙ І ЗНАКОВИЙ ФЕНОМЕН	
<i>Ільченко Вікторія Миколаївна</i>	131
СОЦІАЛЬНА ВРАЗЛИВІСТЬ ЧИ СОЦІАЛЬНИЙ РЕСУРС? ВДОВИ В ПЕРІОД ДИНАСТІЇ ЦІНЬ	
<i>Клочко Анастасія Максимівна</i>	133
ІСТОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ «КАЙТАЙ ШІНШЬО»	
<i>Леонов Даніїл Володимирович</i>	135
ЯВИЩЕ ЧЕБОЛЬ У КОРЕЙСЬКІЙ КУЛЬТУРІ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ КРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	
<i>Маляр Маргарита Олександрівна</i>	137
МОВА СИМВОЛІВ ТА КОЛЬОРІВ У ТРАДИЦІЙНОМУ ЯПОНСЬКОМУ ВБРАННІ	
<i>Мерінгер Софія Аттілаївна</i>	139
ФЕНОМЕН 눈치 В КОРЕЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА СУЧАСНІ ФОРМИ ПРОЯВУ	

<i>Науменко Поліна Сергіївна</i>	141
СУЧАСНИЙ КИТАЙСЬКИЙ СЛЕНГ В ІГРОВОМУ ДИСКУРСІ	
<i>Нікітіна Марія Олегівна, Пророченко Наталія Олександрівна</i>	145
ПРОЯВИ ТА ВПЛИВ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ КОРЕЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
<i>Романчук Софія Андріївна</i>	147
ВІЙСЬКОВИЙ ДИСКУРС У КИТАЙСЬКОМУ КІНЕМАТОГРАФІ	
<i>Серик Аліна Сергіївна</i>	149
ДИНАМІКА СУСПІЛЬНИХ ЗМІН У ТУРЕЧЧИНІ: РОЛЬ КІНЕМАТОГРАФА	
<i>Шаглі Ганна Іванівна</i>	151
IV. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СХІДНИХ МОВ	
НАРАТИВНИЙ КОНТЕКСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ	
<i>Бартошук Вікторія Юріївна</i>	154
ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОПТИМІЗАЦІЇ ЗАСВОЄННЯ КИТАЙСЬКОЇ ІЄРОГЛІФІКИ	
<i>Боднар Ольга Володимирівна</i>	156
ІНТЕГРАЦІЯ АВТЕНТИЧНОГО КОНТЕНТУ У НАВЧАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ	
<i>Бондаренко Дар'я Олександрівна, Гілевич Аліна Василівна</i>	158
ПЕРСПЕКТИВИ ТА МЕТОДИЧНІ МЕЖІ ІНТЕГРАЦІЇ LLM-СИСТЕМ ДЛЯ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ (РІВНІ А0-А1)	
<i>Грінченко Єгор Максимович</i>	161
ТЕОРІЯ САМОДЕТЕРМІНАЦІЇ НА УРОКАХ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ_ЯК ПІДВИЩИТИ МОТИВАЦІЮ ТА ЗАЛУЧЕНІСТЬ УЧНІВ	
<i>Дайнатович Софії Олегівни</i>	162
ВИКОРИСТАННЯ МНЕМОТЕХНІК У ВИВЧЕННІ ІЄРОГЛІФІВ: ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЧЕРЕЗ АСОЦІАЦІЇ	
<i>Драчук Алла Сергіївна</i>	165
ІНКЛЮЗИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: АДАПТАЦІЯ МЕТОДИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА ОСНОВІ ЯПОНСЬКОГО ДОСВІДУ	
<i>Дубровіна Катерина Юріївна , Гілевич Аліна Василівна</i>	167
МЕТОДИКА КОМПЛЕКСНОГО ЗАСВОЄННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ЧЕРЕЗ АВТЕНТИЧНИЙ ВІДЕОКОНТЕНТ	
<i>Єльцова Валерія Віталіївна</i>	169

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ КОГНІТИВНИХ БАР'ЄРІВ ПОКОЛІННЯ АЛЬФА У НАВЧАННІ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Заїка Ангеліна Сергіївна 172

ІГРОВЕ НАВЧАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПОКОЛІННЯ Z: KEYC «WAGOTABI»

Закревська Єлизавета Володимирівна 174

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОТИВАЦІЇ У НАВЧАННІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Казармідіс Аріна Олегівна 177

ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

Ковтуненко Анастасія Іванівна 179

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАВИЧКИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЯПОНСЬКИХ ІЄРОГЛІФІВ У ДІАХРОНІЇ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ 部首 ДО ЦИФРОВИХ 記憶法

Лінник Вероніка Олександрівна 181

ЦИФРОВІ ІНТЕРАКТИВНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ АНТОНІМІЧНИХ І КООРДИНАЦІЙНИХ СКЛАДНИХ СЛІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Матєва Олександра Віталіївна 183

ОСОБЛИВОСТІ ГЕЙМЕРСЬКОГО СЛЕНГУ ЯК СПЕЦИФІЧНОГО ПРОШАРКУ ЯПОНСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Онищенко Анастасія Сергіївна 185

МЕТОДИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ПЛАТФОРМИ GEMINI У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: ПРАКТИЧНЕ СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ AI-БОТІВ У CLASSROOM ТА MOODLE

Рибак Марія Романівна 187

Я – СТУДЕНТ: АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ - МАЙБУТНІХ СХОДОЗНАВЦІВ ДО ПРАКТИКООРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО

Удовиченко Лариса Миколаївна 189

АСОЦІАТИВНЕ КОДУВАННЯ ІЄРОГЛІФІВ У ВИВЧЕННІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Цицкун Валерія Сергіївна 191

ФОРМУВАННЯ ІЄРОГЛІФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯПОНІСТІВ ЗАСОБАМИ KANJI DOJO ТА ANKI

Чупіков Мирослав Володимирович 194

V. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ СХОДУ

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ЯПОНСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ НА ТЛІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІ

Велика Ольга Василівна 197

«ВОДНЕ ПИТАННЯ» У СИРІЙСЬКО-ЙОРДАНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОБІГАННЯ МОЖЛИВИМ КРИЗОВИМ СИТУАЦІЯМ	
<i>Волобуєва Юлія Дмитрівна</i>	199
ЗОВНІШНЯ ТА ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА ЄГИПТУ ЗА ЧАСІВ ПРАВЛІННЯ Г.А. НАСЕРА	
<i>Горбатенко Данііл Костянтинович</i>	200
УГОДА ПРО СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ КНР І АФГАНІСТАНОМ 2012 РОКУ ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН	
<i>Козеренко Артем Вікторович</i> ,	203
ВІДНОСИНИ МІЖ ІРАНОМ ТА АРАБСЬКМИ КРАЇНАМИ ЯК ФНОМЕН БАГАТОМІРНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
<i>Коротков Дмитро Андрійович</i>	205
JAPAN-ARAB RELATIONS	
<i>Afaq Narimanova Alekber</i>	207
ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА ТА МІЖКОРЕЙСЬКІ ВІДНОСИНИ: СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	
<i>Підченко Надія Олексіївна, Смик Маргарита Ігорівна</i>	210
ЯПОНІЯ У ГЛОБАЛЬНОМУ РЕЖИМІ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІ ВИКЛИКИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ	
<i>Сурсу Діана Сергіївна</i>	212

I. СУЧАСНА ЛІНГВІСТИКА ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО КРАЇН СХОДУ

ФЕНОМЕН ARABIZI: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ АРАБСЬКОГО ЦИФРОВОГО СЛЕНГУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛАТИНИЦІ З ЦИФРАМИ В МОЛОДІЖНОМУ ДИСКУРСІ

Аветісян Ізабелла Самвелівна

*3 курс, кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій, факультет міжнародних відносин,
політології та соціології, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

Науковий керівник: Макух В. В.

Феномен Arabizi (також відомий як Arabish) є одним із найбільш показових прикладів трансформації мовної практики в умовах цифрової комунікації. Він передбачає використання латиниці разом із цифрами для передачі фонем арабської мови, що не мають відповідників у латинському алфавіті. Зокрема, цифра 3 використовується для позначення звуку «خ» — 5, «ح» — 7, «ع» тощо.

Поява Arabizi пов'язана з технологічними обмеженнями кінця ХХ століття, коли більшість пристроїв і програмного забезпечення не підтримували арабське письмо (Yaghan, 2008). Однак із часом це явище вийшло за межі технічної необхідності та стало соціокультурним маркером, особливо серед молоді.

У сучасному цифровому середовищі Arabizi широко використовується в соціальних мережах, месенджерах і неформальному онлайн-спілкуванні. Його популярність пояснюється кількома чинниками: швидкістю набору тексту, зручністю використання на міжнародних платформах, а також прагненням до формування нової, гібридної ідентичності. Як зазначають дослідники, Arabizi часто функціонує як інструмент кодового перемикування між арабською та англійською мовами (Palfreyman & Al Khalil, 2003).

З лінгвістичної точки зору Arabizi демонструє складні процеси фонетичної адаптації, графічної інновації та морфологічної спрощеності. Використання цифр як графічних замінників фонем є прикладом креативної репрезентації звукової системи арабської мови в альтернативній писемній формі. Це також свідчить про високий рівень мовної гнучкості користувачів.

Окрему увагу слід приділити соціолінгвістичному аспекту цього явища. Arabizi виконує функцію маркера групової належності та ідентичності поколінь. Його використання часто асоціюється з молодіжною культурою, глобалізаційними процесами та впливом західних медіа. Водночас, доросліші покоління можуть сприймати його як загрозу для традиційної арабської мови.

У науковому дискурсі існують різні підходи до оцінки Arabizi. Частина дослідників розглядає його як негативне явище, що сприяє ерозії мовних норм і зниженню рівня грамотності. Інші ж вважають його природним етапом еволюції мови в умовах цифровізації, підкреслюючи його адаптивний і креативний характер.

Таким чином, Arabizi є не лише інструментом комунікації, але й складним соціокультурним феноменом, що відображає взаємодію мови, технологій і ідентичності в сучасному світі. Його дослідження дозволяє глибше зрозуміти процеси мовних змін у цифрову епоху та роль молоді в цих трансформаціях.

Список літератури:

1. Al-Salman, S. (2017). Language and identity in social media: Arabizi use among youth. *International Journal of Linguistics*.
2. Danet, B., & Herring, S. (2007). *The multilingual internet: Language, culture, and communication online*. Oxford University Press.
3. Palfreyman, D., & Al Khalil, M. (2003). A funky language for teenzz to use: Representing Gulf Arabic in instant messaging. *Journal of Computer-Mediated Communication*.
4. Yaghan, M. A. (2008). Arabizi: A contemporary style of Arabic slang. *Design Issues*, 24(2), 39–52.

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ІДЕОЛОГЕМ ТА КОГНІТИВНИХ МЕТАФОР У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ СІ ЦЗІНЬПІНА (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ «ПРО ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В КИТАЇ»)

Акімов Віктор Олександрович

Студент 3 курсу кафедри східних мов та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник: Кривоніс М.І.

У сучасному світовому порядку Китай активно здійснює «дискурсивну експансію». Як зазначив Кіктенко В. О., ключові ідеологеми, такі як «Китайська мрія про велике відродження китайської нації» та «Спільнота єдиної долі людства», стають інструментами внутрішньої мобілізації та концепціями зовнішньої політики Пекіна (Кіктенко, 2021). Політичний стиль Сі Цзіньпіна є унікальним лінгвокультурним феноменом, де марксистська термінологія органічно поєднується з кодами традиційної китайської філософії. Адекватне відтворення цих концептів українською мовою необхідне для розвитку стратегічного партнерства та точного розуміння політичних інтенцій Китаю.

Ідеологема та когнітивна метафора виступають фундаментальними механізмами структурування політичної реальності. Завдяки «когнітивним якорям» ідеологічні гасла набувають статусу об'єктивних істин (Black, 1962). Ефективність трансляції ідеостилу

залежить від відтворення прагматичного потенціалу метафор при дотриманні балансу між когнітивною та ідеологічною точністю першоджерела. Як зазначає В. Б. Урусов, одним із ключових принципів китайської політичної традиції є «ставити давнє на службу сучасності» (古为今用), що передбачає активне використання класичних алюзій для легітимізації сучасних конструктів (Урусов, 2023). Питання стратегій перекладу таких метафор розглянуто, зокрема, в роботі Meng Qiurong, Cheng Jianshan (2025). Відтворення ідеостилу вимагає системного психолінгвістичного аналізу, глибокого декодування етнічного підґрунтя.

Для дослідження опрацьовано текст китайського оригіналу та офіційний український переклад 2021 року (Ci, 2021). На платформі Sketch Engine створено паралельні корпуси обсягом близько 150 тис. токенів кожен. Системний аналіз цих даних дозволив виявити динамічне чергування макростратегій форе́нізації та домести́фікації (Venuti, 2008):

1) «物必先腐, 而后虫生» (wù bì xiān fǔ, ér hòu chóng shēng) – в українському перекладі: «Речі спочатку гниють, а потім з'являються черви» (цитата Су Ши). Макростратегія: форе́нізація. Мікротрансформація: буквальний переклад образу органічного розпаду. Прагматична характеристика: зберігає «давню мудрість» (古为今用) як риторичний місток до антикорупційної боротьби; для українського читача образ може бути незвичним, але він ефективно дешифрує внутрішню партійну дисципліну.

2) «老百姓是我们的衣食父母。要像爱自己的父母那样爱老百姓...» (lǎobǎixìng shì wǒmen de yīshí fùmǔ...) – в українському перекладі: «...народ – це і наші батьки, які годують і одягають нас...» (ідіома «衣食父母»). Макростратегія: форе́нізація. Мікротрансформація: калькування компонентів. Прагматична характеристика: зберігає конфуціанський «сімейний код»; в українському контексті може провокувати критичну дистанцію через сприйняття патерналізму замість мобілізації.

3) «同舟共济、和衷共济» (tóng zhōu gòng jì, hé zhōng gòng jì) – в українському перекладі: «...згуртуватися, діяти спільно...» (ідіома з трактату Сунь-цзи). Макростратегія: доместикація. Мікротрансформація: функціональна еквівалентність / парафраза (опущення образу «спільного човна»). Прагматична характеристика: адаптує концепт «спільноти єдиної долі» до українського досвіду національної солідарності, підвищуючи прагматичну прийнятність тексту.

Вибір стратегій зумовлений прагматичною метою – збереженням ідеологічного впливу при подоланні культурної дистанції. Динамічне чергування форе́нізації та доместикації забезпечує високу еквівалентність перекладу: автентичність оригіналу поєднується з природним сприйняттям українською аудиторією. Обрана стратегія виконує не пропагандистську, а експлікативну функцію, перетворюючи текст на «культурне вікно» для розуміння логіки самопрезентації Китаю на світовій арені.

Список літератури

1. Black, M. (1962). *Models and metaphors: Studies in language and philosophy*. Cornell University Press.
2. Кіктенко, В. О. (2021). Ідеї Сі Цзіньпіна про соціалізм з китайською специфікою в нову епоху: оновлення офіційної ідеології КПК. *Китаєзнавчі дослідження*, (4), 5–25.
3. Урусов, В. Б. (2024). Формування концепції "китайської нації" з часів династії Цін до середини ХХ ст. *Китаєзнавчі дослідження*, (2), 5–14. DOI <https://doi.org/10.51198/chinesest2024.02.005>
4. Meng, Q., & Cheng, J. (2025). A study on the metaphor translation strategies in “Xi Jinping: The Governance of China” (Volume IV). *English Language and Literature Studies*, 15(1), 70–82. <https://doi.org/10.5539/ells.v15n1p70>
5. Сі, Ц. (2021). Про державне управління в Китаї (Т. 1). Видавництво літератури іноземними мовами; Фоліо.
6. Venuti, L. (2008). *The translator's invisibility: A history of translation* (2nd ed.). Routledge.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛОГІВ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО СЕРІАЛУ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «值得爱» ТА «玫瑰的故事»)

Байбороша Юлія Олександрівна

*студентка 5 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: Цимбал С.В.*

Діалоги в сучасних китайських серіалах — це не просто обмін репліками між персонажами, а складний лінгвістичний феномен, що відображає реальні мовні процеси. Як зазначає О. І. Гридасова, «кінодискурс сьогодні належить до найбільш актуальних об'єктів аналізу багатьох гуманітарних наук» (Гридасова, 2014, с. 6). Його визначають як «складний інтегрований соціально й культурно зумовлений ментально-комунікативний феномен, що характеризується поєднанням лінгвальних і нелінгвальних кодів» (Krysanova, 2017, с. 6). У кіно одночасно діють три семіотичні системи: вербальна (мовлення), невербальна (жести, міміка) та нелінгвальна (крупний план, музика, шуми). Дослідники підкреслюють: «Саме нерозривне поєднання трьох семіотичних систем, кожна з яких є обов'язковим елементом, слугує конструюванню кіносмислу» (Krysanova, 2017, с. 8).

Ця полікодовість дозволяє творцям серіалів передавати смисли не лише через слова, а й через візуальні та звукові коди. У серіалі «值得爱» («Варто кохати») сценарист використовує цю особливість для створення ефекту «романтичного реалізму». В одній із ключових сцен, герой режисер-початківець Чжоу Шуй, на знак кохання дарує дівчині пластикове кільце. Його слова: «虽然我卡里只剩50块,但我眼里有星辰大海» («Хоча на картці

в мене залишилося лише 50 юанів, у моїх очах — ціле море зірок»)), супроводжуються дощем, що йде, та музикою, яка підкреслює одночасно й зворушливість, і комічність ситуації.

Водночас кінодіалог — це не спонтанне мовлення, а ретельно сконструйований текст. «Особливістю усного кінодискурсу є наявність автора, що певним чином моделює екранну дійсність» (Шнайдер, 2022, с. 9). Сценарні діалоги пишуться так, щоб розповісти історію, тому в них майже відсутні типові риси реальної розмови — хезитації, перекриття, зайві бек-ченели. Однак творці серіалів прагнуть імітувати природність за допомогою «коду реалізму». Саме на цьому балансі будуються діалоги в обох серіалах.

У серіалі «玫瑰的故事» («Історія троянди») мовлення персонажів також підпорядковане драматургічним завданням. У сцені, де головна героїня Хуан Імей сперечається з матір'ю, вона виголошує: «都什么年代了还划清界线, 凭什么要求女孩自爱呀, 怎么没人让男的自爱, 成天跟苍蝇似的围着人转, 赶都赶不走» («У якому віці ми живемо, щоб проводити межі? Чому дівчат змушують бути скромними, а чоловікам ніхто не каже бути скромними? Вони цілими днями в'ються навколо, як мухи, і їх неможливо прогнати»). Ця репліка не лише демонструє характер героїні, але й відображає сучасні суспільні дискусії щодо гендерної рівності.

Лексичною основою цих діалогів є путунхуа — стандартизована китайська мова. Дослідники зазначають, що «путунхуа є відносно молодим стандартним різновидом, стандартизованим у 1950-х роках, який фонологічно базується на мандаринському різновиді, що використовується в Пекіні» (Zhao & Liu, 2020, с. 19). У межах цього стандарту існує потужний пласт розмовної лексики. У серіалі «值得爱», орієнтованому на молодіжну аудиторію, часто зустрічаються інтернет-сленгізми. Молоді герої, які щойно приїхали до Пекіну, виголошують: «我们这种河里的小虾米, 什么时候才能游到海里去» («Ми — маленькі креветки в річці, коли ж ми зможемо доплисти до моря?»)). Або: «没有钱, 我们有爱情啊» («Немає грошей — у нас є кохання»). Ці фрази — приклад розмовної лексики, яка використовується для створення образу наївних, але сповнених ентузіазму молодих людей.

У «玫瑰的故事», де більше уваги приділено професійному середовищу, герої вживають англіцизми та бізнес-терміни. Наприклад, коли героїня обговорює зі своєю начальницею стосунки, вона чує: «恋爱我谈多了, 绝大多数男人带来的都是副作用, 很少有人能给你带来附加收益» («У мене було багато романів, більшість чоловіків приносять лише побічні ефекти, рідко хто дає додаткові дивіденди»). Тут слова «побічні ефекти» та «додаткові дивіденди» використовуються для створення образу прагматичної, досвідченої жінки. Як зазначають дослідники, «дієслова займають найбільший відсоток як у категорії власне слів на позначення емоцій, так і в категорії слів, пов'язаних з

емоціями» (Ng, Cui, & Cavallaro, 2019, с. 22). У китайських серіалах емоції часто виражаються через дієслова, що відрізняє їх від західних аналогів, де переважають прикметники.

Окрім лексики, важливу роль відіграють синтаксичні особливості розмовного мовлення: скорочення, вільний порядок слів, утворення нових слів шляхом поєднання ієрогліфів. У серіалі «玫瑰的故事» героїня виголошує монолог, який став візитною карткою серіалу: «离婚只是一段关系的终止, 不是人生的失败。我们的一生只是在这人间匆匆一瞥, 一切都有终点, 才会格外珍惜眼前» («Розлучення — це лише завершення стосунків, а не поразка в житті. Наше життя — лише швидкоплинний погляд на цей світ. Все має свій кінець, тому ми особливо цінуємо те, що маємо зараз»). Це речення, побудоване за допомогою коротких, ритмічних фраз, створює ефект філософського роздуму.

Сучасні серіали часто змішують жанри, що породжує гібридні мовні форми. У серіалі «值得爱» є сцена, де герой виголошує: «每对分手又复合的情侣, 都自己骗过自己, 但我清晰地感觉到, 我们和以前不一样了» («Кожна пара, яка розлучається, а потім знову сходиться, обманує сама себе, але я чітко відчуваю, що ми вже не ті, що раніше»). Ця фраза – приклад того, як у рамках одного жанру (романтична драма) з'являються елементи психологічної драми.

Аналіз діалогів у серіалах «值得爱» та «玫瑰的故事» показує, що їхні лексико-стилістичні особливості визначаються взаємодією кількох чинників: полікодовою природою кінодискурсу, сценарною організованістю, що імітує спонтанність, лексичним багатством путунхуа (від сленгу до чен'юїв) та жанровими канонами. Розуміння цих механізмів дозволяє не лише аналізувати мову серіалів, але й простежувати реальні тенденції розвитку сучасної китайської розмовної мови.

Список літератури:

1. Гридасова, О. І. (2014). Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу. *Вісник Житомирського державного університету*, (2).
2. Krysanova, T. (2017). Cinematic discourse as a polycoded and multimodal phenomenon. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Серія: Філологія. Педагогіка*, (9), 14–17.
3. Шнайдер, А. А. (2022). Кінодискурс: особливості та диференційні ознаки. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*, (3), 169–176. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2021.3.24>
4. Zhao, H., & Liu, H. (2020). (Standard) language ideology and regional Putonghua in Chinese social media: a view from Weibo. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1814310>
5. Ng, B. C., Cui, C., & Cavallaro, F. (2019). The annotated lexicon of Chinese emotion words. *WORD*, 65(2), 73–92. <https://doi.org/10.1080/00437956.2019.1599543>

ФУНКЦІОНУВАННЯ АРАБСЬКИХ ПАРЕМІЙ З РЕЛІГІЙНИМ ЗМІСТОМ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ АРАБСЬКОЇ МОВИ

Видрін Андрій Андрійович

аспірант кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу

Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса

Шевченка

Науковий керівник: Сівков І.В..

Публіцистичний стиль сучасної арабської мови характеризується поєднанням інформативності та виразності, що зумовлює активне використання різноманітних мовних засобів впливу на адресата. Серед них особливе місце посідають паремійні одиниці, зокрема ті, що мають релігійний зміст. Залучення таких паремій у публіцистичному стилі сприяє посиленню експресивності мовлення, формуванню оцінного компоненту висловлювання та актуалізації релігійно-культурних смислів. Вони функціонують як усталені мовні формули, що забезпечують стислу й водночас змістовно насичену передачу інформації, спираючись на спільний для мовців культурний і релігійний досвід (Видрін, 2025).

Попри наявність досліджень, присвячених арабській пареміології, питання особливостей функціонування паремій з релігійним змістом у публіцистичному стилі арабської мови залишається недостатньо вивченим. Зокрема, потребують уточнення їхні стилістичні функції, способи інтеграції в текст та роль у формуванні експресивно-оцінного забарвлення публіцистичного мовлення.

У зв'язку з цим метою дослідження є виявлення особливостей функціонування арабських паремій з релігійним змістом у публіцистичному стилі арабської мови з метою глибшого розуміння специфіки використання мовних засобів у сучасному арабомовному медійному просторі.

Аналіз матеріалів сучасних арабомовних медіа засвідчує, що паремійні одиниці функціонують нерівномірно залежно від жанру публіцистичного стилю. У новинних текстах, орієнтованих на об'єктивність і нейтральність, використання паремій є обмеженим. Це пояснюється прагненням до стандартизованої мови та уникненням образності. Натомість у аналітичних статтях, авторських колонках та блогах паремії активно використовуються як засіб впливу на аудиторію. Також аналіз показує, що арабські паремії з релігійним змістом виконують низку ключових функцій.

1. Аргументативна функція. Паремії використовуються як засіб підсилення переконливості висловлювання, апелюючи до авторитету релігійної традиції. Наприклад, у політичних коментарях часто зустрічається вислів: إن الله مع الصابرين «Воістину, Аллах з терплячими». Ця паремія використовується для легітимації

необхідності витримки в кризових ситуаціях, надаючи аргументу морально-релігійної ваги. Водночас у публіцистичному мовленні широко функціонує наступна паремія الصبر مفتاح الفرج «Терпіння – ключ до полегшення», як, наприклад, в аналітичній статті про стратегію Apple:

الصبر مفتاح الفرج – ويشير التقرير إلى أن آبل قررت الالتزام بضبط النفس بينما كان منافسوها ينفقون مليارات الدولارات على تطوير تقنيات الذكاء الاصطناعي، وربما كان ما تقوم به شركة "ميتا" مثالاً حياً على هذا الإنفاق الكبير (Al Jazeera, 2026). «Терпіння — ключ до полегшення», — у звіті зазначається, що Apple вирішила дотримуватися стриманості, тоді як її конкуренти витрачали мільярди доларів на розвиток технологій штучного інтелекту; зокрема, діяльність компанії «Meta» може слугувати показовим прикладом таких витрат». Цей вислів не є прямою цитатою з коранічного тексту, однак його зміст корелює з коранічними настановами, зокрема з висловом إن الله مع الصابرين, що свідчить про вплив ісламської традиції на формування паремійного фонду арабської мови.

2. Оцінна функція. Паремії дозволяють імпліцитно оцінювати події або дії, не вдаючись до прямої критики. Наприклад: كما تدين تدان «Як ти чиниш, так і з тобою вчинять». У публіцистичних текстах цей вислів може використовуватися для засудження політичних рішень або соціальної несправедливості, формуючи негативну оцінку через узагальнену моральну норму.

3. Експресивна функція. Паремії додають тексту емоційної виразності та підсилюють вплив на аудиторію. Наприклад: حسبنا الله ونعم الوكيل «Достатньо нам Аллаха, і Він найкращий покровитель». Цей вислів часто використовується в контекстах, пов'язаних із кризами чи конфліктами, для передачі емоційного стану довіри до Бога та одночасно напруженості ситуації.

4. Інтертекстуальна функція. Паремії релігійного змісту створюють зв'язок із сакральними текстами, передусім Кораном і хадисами. Наприклад: ومكروا ومكر الله والله خير الماكرين «Вони хитрували, і Аллах хитрував, а Аллах — найкращий із тих, хто хитрує». У публіцистичному дискурсі цей вислів використовується для коментування політичних інтриг, підкреслюючи ідею вищої справедливості.

Отже, арабські паремії з релігійним змістом є важливим інструментом публіцистичного стилю, виконуючи аргументативну, оцінну, експресивну та інтертекстуальну функції. Їх використання залежить від жанру тексту та забезпечує не лише вплив на аудиторію, але й актуалізацію культурно-релігійних смислів, що є ключовими для арабського суспільства (Nydell, 2006).

Список літератури:

1. Видрін, А. А. (2025). Мовностилістичні особливості арабських паремій з релігійним змістом. *Закарпатські філологічні студії*, 1(44), 129–133.
2. Nydell, M. K. (2006). *Understanding Arabs: A guide for modern times*. Intercultural Press.

3. Al Jazeera. (2026, January 1). 2026 الخبراء يؤكدون: خطة أبل للذكاء الاصطناعي تثمر في 2026 <https://www.aljazeera.net/tech/2026/1/1/الخبراء-يؤكدون-خطة-أبل-للذكاء>

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ ТА ГУМОРИСТИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У КИТАЙСЬКОМУ СТЕНДАП-ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ШОУ 《脱口秀大会》)

Волошина Анна Сергіївна

студентка 5 курсу кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Попова М. Д.

Шоу 《脱口秀大会》 (Rock & Roast) – китайський стендап-конкурс, що виходив на платформі Tencent Video з 2017 по 2022 рік і став одним із найпомітніших культурних явищ для покоління китайських міленіалів. За п'ять сезонів окремі епізоди набирали понад 120 мільйонів переглядів, а такі стендапери, як Хулань (呼兰), Ян Лі (杨笠) та Ван Мян (王勉), перетворились на зіркові імена.

Мова 《脱口秀大会》 – це не просто розмовний китайський: це мозаїка мемів, сленгових скорочень і соціально заряджених неологізмів, кожен із яких тягне за собою цілий пласт контексту. Слова 社畜 (shèchù – «корпоративна худоба», корпоративний невільник), 躺平 (tǎngpíng – «лягти плазом», відмовитись від змагання за успіх), 内卷 (nèijuǎn – «інволюція», гіперконкуренція без реального зростання) або 打工人 (dǎgōngrén – «найманий робітник» з іронічним відтінком) не просто описують явища: вони іронічно підсумовують соціальну тривогу цілого покоління (Li, 2025). Принципова особливість таких неологізмів у тому, що їхній гумористичний потенціал вбудований у саму структуру: скажімо, 社畜 поєднує ієрогліфи «суспільство» і «худоба», одразу задаючи саркастичну рамку. Ці слова ставали гарячим матеріалом для виступів: стендапер Хулань регулярно будував номери на самоіронічному застосуванні саме таких понять, демонструючи, як буденне перетворюється на сатиру через несподіване зміщення сенсу (Liang, 2025). Проблема перекладача полягає в тому, що за кожним таким словом стоїть не лише значення, а й культурна установка й комічний реєстр.

Щодо конкретних перекладацьких стратегій для китайських неологізмів, дослідники Qiao та Sun (2020) виокремлюють кілька основних підходів: транскрипцію, калькування, функціональний еквівалент, пояснювальний переклад та адаптивні стратегії. Транскрипція – збереження оригінального звукового образу – спрацьовує там, де слово вже набуло міжнародного поширення: наприклад, 躺平 у деяких англійськомовних медіа вживається як «tangping» або «lying flat». Однак для аудиторії без бекграунду таке

рішення позбавляє жарт основи. Калькування – буквальний переклад морфем – дає суперечливі результати: 社畜 як «social livestock» звучить чуже і не несе гумору, тоді як 内卷 відтворене як «involution», здобуло місце в академічному англomовному дискурсі завдяки концептуальній точності. Функціональний еквівалент – знайти вираз цільової мови зі схожою прагматичною функцією – найчастіше зберігає комічне навантаження: 内卷 → «rat race» («гонка щурів»), 打工人 → «wage slave» («найманий раб»). Недолік: губиться культурна специфіка, тобто саме китайська версія цієї тривоги. Тому, як слушно зазначають Qiao та Sun (2020), найефективнішою є адаптивна стратегія – поєднання буквального перекладу з коротким поясненням і маркуванням реєстру (наприклад: «wage slave [кит. 社畜, інтернет-сленг]»). Такий підхід не лише передає значення, а й зберігає іронічну тональність, натякаючи глядачеві: це не нейтральне слово, а заряджена самоіронія.

Ще складнішою є передача власне гумористичних механізмів. Chen та Gao (2023) виокремлюють у виступах 《脱口秀大会》 кілька ключових тактик: підривне ствердження (доведення офіційної риторики до абсурду), самоприниження, двозначність та іронічний каламбур. Кожна з них кидає перекладачеві свій виклик. Розглянемо конкретний приклад: жарт Хуланя про дзвін (敲钟) будується на тому, що вираз «бити у дзвін» однаково звучить для буддійського ченця в монастирі й для директора компанії на церемонії IPO. Хулань малює образ себе як невгамовно амбітного юнака, який, навіть потрапивши до буддійського монастиря, неодмінно або «наповнить його радістю», або «виведе на IPO і приведе монахів дзвонити». Зіткнення сакрального й фінансового і є джерелом гумору (Liang, 2025). Відтворити цей каламбур мовою перекладу практично неможливо, тому єдиним прийнятним рішенням є компенсація: перекладач або коротко пояснює гру слів у субтитрі – «敲钟 – «бити у дзвін»: у монастирі і на відкритті біржі», – або конструює рівноцінний каламбур цільовою мовою, що зберігає ефект несподіваного зміщення. Інший приклад – знаменита фраза Ян Лі про «звичайних і водночас неймовірно впевнених чоловіків»: вона цілком перекладається буквально, однак її комічна сила залежить від обізнаності аудиторії з китайською гендерною дискусією та специфікою маскулінності в пострадянській риторичі «позитивної енергії» (Chen & Gao, 2023). Без цього підтексту жарт перетворюється на нейтральне спостереження. У таких випадках стратегія доместикації – адаптація культурного підтексту до реалій цільової аудиторії – краще зберігає сатиричне ядро, ніж буквальна форенізація.

Жоден із розглянутих підходів не є універсальним рецептом, і в цьому, власне, і полягає головний висновок. Переклад стендап-дискурсу 《脱口秀大会》 вимагає ситуативного поєднання кількох стратегій: адаптивного перекладу неологізмів із маркуванням реєстру, компенсації каламбурів і омофонних жартів, а також гнучкого

вибору між доместикацією та форенізацією залежно від аудиторії та медіаформату. Якщо мета – розсмішити глядача стримінгової платформи, перевагу варто надавати функціональним еквівалентам і доместикації. Якщо мета – культурна освіта, форенізація з поясненнями дає ширше розуміння. Перспективним напрямом подальших досліджень є корпусний аналіз субтитрів до 《脱口秀大会》, що вже існують у мережі на різних мовах, із кількісним виміром перекладацьких втрат комічного ефекту через аудиторне тестування.

Список літератури:

1. Chen, D., & Gao, G. (2023). The transgressive rhetoric of standup comedy in China. *Critical Discourse Studies*, 20(1), 1– 19. <https://doi.org/10.1080/17405904.2021.1968450>
2. Li, Y. (2025). Chinese Internet neologisms from a sociolinguistic perspective: The case of «city bu city.» *US-China Foreign Language*, 23(4), 131–141. <https://doi.org/10.17265/1539-8080/2025.04.003>
3. Liang, J. (2025). 合作原则与礼貌原则视角下呼兰在《脱口秀大会》中的言语幽默分析 Analysis of Hulan's verbal humor in *Rock & Roast* from the perspective of cooperation and politeness principles. *现代语言学 (Modern Linguistics)*, 13(8). <https://doi.org/10.12677/ml.2025.138881>
4. Qiao, Y., & Sun, S. (2020). Strategies applied in neologism translation: A perspective on Sino-foreign intercultural communication. *Language Design*, 22, 1–21. http://elies.rediris.es/Language_Design/LD22/LD22_01_Yun_Shuang.pdf

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНА КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ У СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ: СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ

Гайван Анна Павлівна

студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу

Факультету східних мов

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Комісаров К.Ю.

Комунікативно-прагматична категорія ввічливості у сучасній лінгвістиці розглядається як складне багатовимірне явище, що поєднує мовні, соціальні, прагматичні та культурні чинники. Вона виконує функцію регуляції міжособистісної взаємодії, спрямовану на підтримання гармонії у спілкуванні, запобігання конфліктам і збереження позитивних соціальних відносин (Дзюбак Н., 2020).

У межах комунікативно-прагматичного підходу ввічливість трактується як динамічний процес, що залежить від інтенцій мовця, очікувань адресата та ситуації спілкування. Вона реалізується як засіб адаптації мовлення до соціального контексту та пом'якшення потенційно конфліктних висловлювань.

У сучасному мовознавстві відсутнє єдине визначення цієї категорії, тому існують різні теоретичні підходи до її інтерпретації. У прагматичних теоріях ввічливість

пов'язується з мовленнєвими актами та розглядається як механізм зниження комунікативної напруги і пом'якшення ілокутивної сили висловлювань.

Важливе місце займає концепція «обличчя», згідно з якою ввічливість спрямована на збереження соціального іміджу як мовця, так і адресата. Вона виступає стратегією уникнення загрози «обличчю» та підтримання соціальної рівноваги у комунікації (Болотнікова В., 2024).

Соціолінгвістичний підхід підкреслює зв'язок ввічливості з соціальною структурою суспільства. У цьому контексті мовні засоби відображають статус, дистанцію та ієрархічні відносини між комунікантами. Когнітивна лінгвістика трактує ввічливість як результат ментальних моделей і культурних сценаріїв, закріплених у свідомості носіїв мови, що відображає мовну картину світу (Серебрякова В., 2019).

Дискурсивний підхід акцентує увагу на ситуативності ввічливості, розглядаючи її як результат конкретного мовленнєвого акту. У сучасних дослідженнях також розрізняють нормативну (етикетну) та стратегічну (індивідуальну) ввічливість, що підкреслює її гнучкість. Ввічливість має виразний міжкультурний характер, оскільки її реалізація залежить від культурних норм. Особливо показовою є японська мовна традиція, де ввічливість має системний і граматично закріплений характер, але водночас залишається контекстуально залежною (Пилипів М., Бялик В., 2020).

Сучасні підходи розглядають ввічливість як ситуативну комунікативну поведінку, що залежить від намірів мовця і виконує функцію саморегуляції мовлення. Вона проявляється у виборі між прямою та непрямою, формальністю та нейтральністю, забезпечуючи ефективність комунікації (Корнелаєва Є., 2019).

Крім того, ввічливість виконує функцію самопрезентації мовця, демонструючи його соціальну компетентність та дотримання норм спілкування. Вона часто реалізується автоматично як результат засвоєних культурних моделей поведінки (Енциклопедія Сучасної України. Ввічливість, 2023).

Окремо ввічливість пов'язують із поняттям мовленнєвого ризику, оскільки будь-яке висловлювання може потенційно порушити соціальну рівновагу. У цьому сенсі вона функціонує як шкала комунікативної обережності та засіб зменшення конфліктності (Lee H., 2020).

Отже, комунікативно-прагматична категорія ввічливості є складним функціонально-семантичним феноменом, що забезпечує регуляцію мовленнєвої взаємодії через адаптацію висловлювань до соціального й культурного контексту. Різні теоретичні підходи підкреслюють її багатовимірність та відсутність єдиної універсальної моделі опису, що особливо важливо для аналізу мов із граматикалізованою системою ввічливості, зокрема японської.

Список літератури:

1. Болотнікова А. Специфіка категорії ввічливості в лінгвістичному аспекті. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 76, т. 3. Полтава, 2024. С. 36–41. URL: <https://reposit.nuppu.edu.ua/bitstream/PoltNTU/17287/1/8.pdf>
2. Серебрякова В. Ввічливість як соціокультурний і мовний феномен. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. №39, т. 2. С. 86–89. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_2/24.pdf
4. Пилипів М., Бялик В. Категорія ввічливості та засоби її актуалізації в англійських наукових текстах. Том 31 (70) № 1 Ч. 2 Чернівці. 2020 с. 170–174. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_2/36.pdf
5. Корнеласва Є., 2019 Корнеласва Є. Синтаксичні засоби реалізації категорії ввічливості. Одеса. Серія Германістика та міжкультурна комунікація. 2019. С. 53–58 URL: <https://www.tsj.journal.kspu.edu/index.php/tsj/article/view/426/419>
6. Енциклопедія Сучасної України. Ввічливість, 2023 Енциклопедія Сучасної України. Ввічливість. 2023. URL: <https://esu.com.ua/article-18587>
7. Lee H., 2020 Lee, H. "Linguistic Politeness in the Chinese Language and Culture." Theory and Practice in Language Studies, 10(1), 2020. p. 1–9. URL: <http://dx.doi.org/10.17507/tpsl.1001.01>

РОЗМЕЖУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТА СЕМАНТИЧНИХ НЮАНСІВ ЯПОНСЬКИХ ДІЄСЛІВ ЗА СПОСОБОМ НАПИСАННЯ

Григун Юлія Олегівна

старший викладач кафедри корейської і японської філології

факультету східної і слов'янської філології

Київського національного лінгвістичного університету

Використання ідеографічного або фонетичного компонента в японському письмі має певне смислове навантаження. Чинниками, які обумовлюють вибір способу запису в японській мові, виступають: 1) властивості частин слова і членів речення; 2) виконання функції службових слів (взято з джерела: Комарницька & Комісаров, 2012, с. 76)

Проілюструємо сказане вище на деяких прикладах. У сучасній японській мові спостерігаємо таке явище, за якого певні дієслова та їх форми трапляються записаними ієрогліфічно (ідеографічний компонент) або абеткою хіраґаною (фонетичний компонент). Так, наприклад, 「頂く」 та 「いただく」(itadaku), 「言う」 та 「いう」(iu), 「置く」 і 「おく」(oku), 「見る」 і 「みる」(miru), 「致す」 та 「いたす」(itasu) тощо. Тим, що об'єднує ці приклади, є використання вищевказаних дієслів у ролі *самостійних* частин (「動詞」) і у ролі, коли вони виконують *допоміжну* функцію (「補助動詞」). Таким чином, ієрогліфічне написання

необхідно використовувати, коли виділяємо самостійне дієслово, а абеткою хіраганою необхідно записувати допоміжне дієслово. Вперше таке розмежування було рекомендовано спеціальною директивою Кабінету Міністрів Японії щодо поліпшення укладання текстів офіційно-ділового стилю (「公用文改善の趣旨徹底について。公用文作成の要領」) 1952 р., а також у додатку до документу 「常用漢字表」 («Список загальновживаних ієрогліфів»), який було видано Кабінетом Міністрів Японії 2010 р. (公用文改善の趣旨徹底について, 1952, с. 7; 常用漢字表(別紙), 2010, с. 2). Такий підхід базується на тому, що ієрогліф як такий має власне значення (固有の意味), і вважається, що якщо дієслово, що має певне значення, не записати ієрогліфом, його значення не проявиться (意味は生かせません) (菊池, 2014).

Розглянемо деякі із зазначених вище прикладів детальніше.

1) 「頂く」 та 「いただく」. Візьмемо як приклади такі два словосполучення: 「お土産を頂く」 і 「参考にしていただく」. У першому словосполученні 「頂く」 (*itadaku*) виступає як *самостійне* дієслово зі значенням «отримувати» («отримувати подарунок»), яке «підкреслюється» за допомогою ієрогліфа і приєднується до іменника за допомогою частки ～を (*~wo*). Також як самостійне це дієслово може мати значення «їсти», «пити» (скромно про свої дії), як, наприклад, у словосполученні 「お茶をもう一杯頂きたいのですが」 (укр. «Хотів би випити ще чашку чаю»). У другому випадку (「参考にしていただく」) це дієслово є *допоміжним* (приєднується до форми ～て (*~te*)-форми іншого дієслова / *більш ввічливою формою є: お + Vます + いただく (*у випадку з дієсловами японського походження) / ご + Nする + いただく (*у випадку з дієсловами китайського походження)), що показує написання абеткою, і тут воно надає певного нюансу значенню основного дієслова (укр. *переклад* «прийняти до уваги інформацію» (про дії 2-ї / 3-ї особи особи для 1-ї особи (в інтересах 1-ї особи), що при цьому підкреслює почуття вдячності від 1-ї особи). Значення, описане вище, тут практично не проявляється / не відчувається, тому ієрогліфічне написання, що чітко пов'язується зі значенням, тут вважається неприйнятним.

2) 「言う」 та 「いう」 (*iu*). Дієслово 「言う」 вживається як самостійне з іменниками, до яких приєднується за допомогою частки ～を (*~wo*), з прислівниками, у реченнях з прямою мовою: 「文句を言う」 (укр. *висловлювати* претензії) / 「直接に言う」 (укр. *говорити* прямо) / 「彼は「俺は秀才だ」と言っている」 (укр. Він *говорить*: «Я – талановитий») або виступає основною частиною складних дієслів, віддієслівних та

складних іменників і прикметників на кшталт: 「言い出す」 (укр. *заговорити; висловити*) / 「言い争い」 (укр. *сварка*) / 「言い訳」 (укр. *виправдання*) / 「言いにくい」 (укр. *важко сказати*) – тут проявляється його значення, тому необхідним є ієрогліфічне написання. У випадках, коли 「言う」 (*iu*) втрачає значення «говорити» або коли втрачає функцію дієслова (наприклад, у складі граматичних конструкцій або деяких висловів): 「飛行士という職業」 (укр. *професія пілот*), 「そういうこと」 (укр. *така річ / справа*), 「そういえば」 (укр. *якщо так, то...*), 「～といっても」 (граматична конструкція «*хоча й так, але...*»), 「顔といい、声といい」 (укр. *і обличчя, і голос*) тощо доречним є написання абеткою – 「いう」, оскільки у цих випадках немає чітко вираженої дії, що закріплена за дієсловом 「言う」 (*iu*).

Тож, докладно проаналізувавши представлені вище приклади, можемо підсумувати, що ієрогліфічне написання «проявляє» значення дієслова (у декотрих випадках – декілька (полісемічні дієслова)), навіть якщо останнє виступає як одна із складових слова (наприклад, у складних дієсловах, іменниках, прикметниках), натомість написання абеткою вказує на те, що у цього ж дієслова, але у ролі допоміжного вихідне значення або втрачається, або стає неявним, проте у такий спосіб воно сприяє більш детальному опису ситуації / дії, надаючи певного нюансу значенню основного дієслова або будучи вживаним як складова граматичної конструкції / форми / звороту. Таким чином кожен з варіантів написання виступає маркером, завдяки якому можливо чітко розмежувати граматичне і семантичне навантаження дієслова, а саме: чи воно виступає як *самостійне із чітко вираженим значенням* (ієрогліфічне написання) або як *допоміжне із неявним / втраченим вихідним значенням у специфічному граматичному оточенні* (написання абеткою), причому останнє не завжди відображається у перекладі на українську за браком відповідних граматичних конструкцій (іноді необхідно вдаватися до описового перекладу, щоб передати різні аспекти), хоча японською мовою ситуація є описаною деталізовано. Такий спосіб розмежування граматичних і семантичних нюансів японських дієслів є особливо важливим у текстах офіційно-ділової сфери.

Список літератури:

1. Комарницька, Т., & Комісаров, К. (2012). *Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс* (Т.1). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
2. 菊池 捷男 (2014, 6 вересня). 公用文の書き方 5 “動詞は漢字で、補助動詞は平仮名で書く”と覚えるべし. <https://mbp-japan.com/okayama/kikuchi/column>

3. 公用文改善の趣旨徹底について。公用文作成の要領。内閣閣令第16号依命通知（昭和27.4.4（1952））（日本）。
https://www.bunka.go.jp/kokugo_nihongo/sisaku/joho/joho/series/21/pdf/kokugo_series_021_02.pdf
4. 公用文における漢字使用等について(別紙),常用漢字表, 内閣告示第 2号(2010)（日本）。
https://www.bunka.go.jp/kokugo_nihongo/sisaku/joho/joho/kijun/naikaku/pdf/joyokanjihyobesi_20101130.pdf

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОВНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯКУДЗА ТА ГЯРУ ЯК ПЕРЕДСТАВНИКІВ ПРОТИЛЕЖНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОШАРКІВ СУЧАСНОЇ ЯПОНІЇ

Гриценко Вікторія Ярославівна

студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Комісаров К.Ю.

Дослідження сучасної японської мови крізь призму соціолінгвістики дозволяє виявити глибоку диференціацію мовленнєвої поведінки в межах різних груп, що свідомо чи несвідомо протиставляють себе «нормативному» суспільству. Порівняльний аналіз мовних кодів якудза (представників традиційного криміналітету) та гяру (молодіжної субкультури) розкриває принципово різну соціолінгвістичну природу цих систем. Попри те, що обидва коди функціонують як інструменти групової ідентифікації, їхні лексичні та фонетичні особливості є результатом специфічних соціальних умов: закритої ієрархічної структури у випадку якудза та відкритої, але внутрішньо солідарної моделі у випадку гяру.

Лексика якудза, що формувалася протягом століть, успадкувала прошарки, пов'язані із самурайською традицією та арго доби Едо. Центральним елементом цього коду є суворі ієрархічна термінологія звертань, де кожна одиниця маркує статус і субординацію. Термін оябун (親分), що буквально означає «батько», кодує абсолютну владу боса клану, тоді як кобун (子分) або «дитина» маркує підлеглого. Внутрішня структура підтримується через звертання анікі (兄貴) до старшого брата чи начальника та анесан (姉さん) до дружини боса. Навіть на нижчому шаблі, де перебуває чінпіра (チンピラ) — дрібний гангстер, мовленнєвий етикет залишається жорстко регламентованим. Як зазначає Н. Треснасарі, ця кланова таємна мова, або кузе-го (癖語), зберігає свою непрозорість для сторонніх, виконуючи функцію ритуального захисту організації (Tresnasari, 2022). Концептуальний словник якудза нерозривно пов'язаний з аксіологічною парою гірі (義理) — борг честі, та ніндзьо (人情) — людяність, що визначають поведінкові патерни членів угруповань. Кримінально-операційна лексика, така як шіма (しま) — територія, шіногі (シノギ) — спосіб заробітку, та отошімае (おとし

まえ) — відшкодування, слугує для чіткої комунікації у специфічних професійних ситуаціях.

На противагу консервативному коду якудза, мова гяру (гяру-го, ギャル語) демонструє динамічність та ігровий характер, притаманний молодіжним соціолектам — вакамоно-котоба (若者言葉). Л. Міллер наголошує, що цей сленг систематично використовує механізм семантичного зміщення, через який слова набувають несподіваних значень (Miller, 2024, с. 232). Найбільш репрезентативним прикладом є слово ябай (やばい), яке у нормативному вжитку означає «небезпечний», але в дискурсі гяру стає універсальним підсилювачем захоплення. Подальша емоційна трансформація цього терміна призводить до появи форм на кшталт ябаба (やばば). Важливою рисою гяру-го є використання афективного суфікса -пойо (-ぽよ), що породив серію неологізмів: аге-пойо (あげぽよ) для позначення підйому та ентузіазму, саге-пойо (さげぽよ) для смутку та рабу-пойо (らぶぽよ) для стану закоханості.

Словотворення в мові гяру активно спирається на скорочення, або шьоряку (省略). Типовими одиницями є маджі де (まじで) — «серйозно?» від маджіме, торіма (とりま) — «поки що» від торіаедзу іма, та гачі (ガチ) — «по-справжньому». Сучасний мережевий простір додав до цього переліку акроніми, такі як KS (既読スルー, кідоксу суру), що позначає ігнорування повідомлення після прочитання. Ці механізми, за висновками дослідників, є стратегіями маркування групової належності, проте їхня мотивація — суто солідарність та мовна гра, що контрастує з ритуальним навантаженням мови якудза.

Фонетичний рівень обох систем демонструє цікаву зону перетину у вигляді вокального зміщення ай → еє, проте з різною прагматикою. У якудза це зміщення є маркером агресії та демонстративної зневаги до норми: темее (てめえ) та кісама (きさま) як грубі вокативи, а також форми шіранее (知らねえ) — «не знаю» чи умее (うめえ) — «смачно/круто». У мовленні гяру цей механізм набуває жіночого молодіжного забарвлення: сугее (すげえ) від сугой — «дивовижно» чи коее (こええ) від ковай — «страшно».

Узагальнюючи порівняльну характеристику, можна стверджувати, що якудза використовують закритий кримінальний жаргон для підтримки ієрархії та залякування, спираючись на архаїчні джерела, тоді як гяру творять відкритий сленг для солідаризації та опору нормам через англіцизми та медіа-впливи. Як зазначає К. Танабе, мовленнєві патерни дівчат-гал є символом опозиції до влади, тоді як якудза через мову цю владу утверджують (Tanabe, 2005). Спільним для обох систем залишається те, що мовний код є насамперед інструментом розпізнавання «своїх» у складному соціальному ландшафті сучасної Японії.

Список літератури:

1. Tresnasari N. Analysis of the Use of Wakamono Kotoba on the Nihongo Mantappu Channel Vlog. Central Asia and the Caucasus. 2022. Vol. 23 (1).
2. Tanabe K. Speech Patterns of Japanese Girls or Gals; Symbol of Identity Opposition to Power. Occasional Papers Advancing Linguistics. 2005. Vol. 3. P. 1–12.
3. LinguaLift. How To Talk Like A Yakuza. URL: <https://lingualift.com/blog/speak-like-yakuza/> (Дата звернення: 12. 03. 2026)
4. Miller. L. Those Naughty Teenage Girls: Japanese Kogals, Slang, and Media Assessments. Journal of Linguistic Anthropology. 2004. Vol. 14 (2). P. 225–247.

КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ У МІЖОСОБИСТІСНІЙ ТА МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА (НА МАТЕРІАЛІ ЯПОНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Грушитська Маргарита Дмитрівна

*студентка IV курсу кафедри японської мови і перекладу
факультету східних мов*

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Гілевич Аліна Василівна

*Старший викладач кафедри японської мови і перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Категорія ввічливості є важливим компонентом комунікативної компетентності та відіграє ключову роль у міжособистісній і міжкультурній взаємодії. Вона визначає не лише вибір мовних форм, а й спосіб побудови соціальних відносин у комунікації.

Наприклад, одна й та сама дія – прохання – може реалізовуватися абсолютно по-різному: в українській мові фраза “Дайте, будь ласка, книгу” є нормальною нейтральною формою, тоді як у японській ситуації без додаткових маркерів ввічливості така конструкція буде сприйматися як недостатньо соціально коректна.

Особливої актуальності дослідження набуває у викладанні японської мови, оскільки розбіжності між японською та українською комунікативними традиціями можуть спричиняти труднощі у засвоєнні стратегій мовленнєвої поведінки.

У сучасній лінгвістиці ввічливість розглядається як комунікативно-прагматична категорія, що реалізується через систему мовних стратегій, спрямованих на збереження соціальної гармонії та врахування статусних відносин між комунікантами.

Теоретичним підґрунтям дослідження є концепції мовленнєвої ввічливості П. Браун і С. Левінсона (Браун і Левінсон 1987, с. 61) та принцип ввічливості Дж. Ліча (Ліч 1983, с.104), які дозволяють розглядати ввічливість як систему позитивних і негативних стратегій мовленнєвої взаємодії.

Якщо спростити цю ідею на практиці: вислів «Close the window» може бути нейтральним наказом в одній культурі, але в японському контексті він потребує суттєвого пом'якшення, наприклад через форму типу 窓を閉めていただけますか, де вже закладено соціальну дистанцію.

У сучасних дослідженнях наголошується на культурній зумовленості стратегій ввічливості та їх залежності від комунікативного контексту (Ішіхара та Кохен 2010, с. 23; Каспер та Рос 2002, с. 45).

Якщо говорити про японську комунікативну культуру та систему кейго, то проведений зіставний аналіз засобів реалізації категорії ввічливості в японській та українській мовах показав, що японська комунікативна культура характеризується чіткою ієрархічністю, орієнтацією на групову гармонію та використанням непрямих стратегій мовлення (Іде 2006, с. 112).

У повсякденній практиці це означає, що навіть проста фраза «я зроблю це» не є універсальною. Наприклад:

する (suru) – нейтральне

なさる (nasaru) – ввічливе щодо співрозмовника

いたす (itasu) – скромне щодо себе

Тобто форма дієслова одразу показує, хто стоїть вище/нижче в соціальній взаємодії.

Це безпосередньо відображається у розгалуженій системі кейго, яка передбачає використання шанобливих і скромних форм залежно від соціальних ролей комунікантів (Мацумото 1988, с. 78). Наприклад, студент може сказати викладачу:先生、これ見てください, але більш природною формою буде: 先生、ご覧いただけますでしょうか. Різниця тут не граматична у вузькому сенсі, а соціально-прагматична.

Українська мовна система ввічливості є менш формалізованою і функціонує переважно на лексико-прагматичному рівні за допомогою форм звертання, займенника «Ви», модальних конструкцій та пом'якшувальних маркерів. Наприклад:

«Дай мені зошит»

«Дайте, будь ласка, зошит»

«Чи не могли б Ви дати зошит?»

Усі ці варіанти є граматично коректними, але ступінь ввічливості тут регулюється контекстом, інтонацією та соціальною ситуацією, а не окремою граматичною системою, як у японській мові.

Порівняльний аналіз засвідчив, що основні відмінності між японською та українською моделями ввічливості полягають у ступені непрямоті висловлювання, способах вираження соціальної дистанції та ролі граматичних засобів, що

підтверджується результатами міжкультурних прагматичних досліджень (Блюм-Кулька 1989, с. 56).

Практичне спостереження: україномовні студенти часто кажуть японською: *これ ください* навіть у формальних ситуаціях (магазин, викладач, офіс), тоді як японський норматив очікує більш м'яких конструкцій із модальністю ввічливості. Такі особливості пояснюються інтерференцією рідної мовної моделі ввічливості та відсутністю чіткої граматичної категорії соціальної ієрархії в українській мові.

У лінгводидактичному аспекті результати дослідження засвідчили необхідність цілеспрямованого формування прагматичної компетентності студентів.

Доцільним є використання:

1. ситуативного моделювання комунікативних ситуацій;
2. рольових ігор;
3. аналізу автентичних діалогів із кейго;
4. порівняльних вправ японських та українських форм ввічливості.

Наприклад, ситуація «звернення до викладача» може тренуватися у двох моделях:

Українська: Можна подивитися?, Японська: *ご確認ください でしょうか*

Такий підхід дозволяє студентам не просто “знати форму”, а відчувати соціальну вагу висловлювання.

Отже, проведене дослідження показало, що категорія ввічливості має культурно зумовлений характер і по-різному реалізується в японській та українській мовах. Японська система є більш структурованою та граматично закріпленою, тоді як українська – більш гнучкою та контекстуально залежною. Виявлені відмінності визначають специфіку навчання японської мовленнєвої ввічливості та потребують використання комунікативно орієнтованих методів, спрямованих на формування прагматичної компетентності україномовних студентів.

Список використаних джерел

1. Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge University Press.
2. Leech, G. N. (1983). *Principles of pragmatics*. Longman.
3. Ishihara, N., & Cohen, A. D. (2010). *Teaching and learning pragmatics: Where language and culture meet*. Pearson Education.
4. Kasper, G., & Rose, K. R. (2002). *Pragmatic development in a second language*. Blackwell.
5. Ide, S. (2006). Japanese politeness and honorifics: A socio-pragmatic approach. *Journal of Pragmatics*, 38(5), 715–728.
6. Matsumoto, Y. (1988). Reexamination of the universality of politeness theory. *Journal of Pragmatics*, 12(4), 403–418.

7. Blum-Kulka, S. (1989). Cross-cultural pragmatics: Requests and apologies. In S. Blum-Kulka, J. House, & G. Kasper (Eds.), Cross-cultural pragmatics: Requests and apologies (pp. 1–34). Ablex Publishing.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА КАЛАМБУРІВ В ЯПОНСЬКОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Губень Анастасія Олексіївна

*студентка 3 курсу кафедри корейської і японської філології
факультету східної і слов'янської філології
Київського національного лінгвістичного університету*

Кравець Олена Іванівна

*доцент кафедри корейської і японської філології
факультету східної і слов'янської філології
Київського національного лінгвістичного університету*

У сучасному рекламному дискурсі комунікативна функція реалізується через поєднання когнітивного, емоційного та естетичного компонентів, що забезпечує не лише інформування, а й ефективне закріплення повідомлення у свідомості реципієнта. У межах постмодерної парадигми реклама відходить від прямої презентації продукту, натомість залучає адресата до інтерпретаційної гри та активізує асоціативне мислення (Есо, 1976). У цьому контексті мова постає як інструмент культурно зумовленого впливу, де особливу роль відіграють семантично багатозначні та культурно марковані одиниці, зокрема каламбур як форма мовної гри.

Такі тенденції особливо виразні в японському рекламному дискурсі, якому притаманні непряма комунікація та стратегія імпліцитного переконання (Есо, 1976; Mustaqim et al., 2023). Каламбур 駄洒落 (даджаре) у цьому випадку функціонує не лише як стилістичний прийом, а як механізм кодування національно-специфічних смислів, зумовлених фонетичними, графічними і семантичними особливостями японської мови.

У японській лінгвістичній традиції даджаре розглядають як форму мовної гри, що ґрунтується на фонетичній та морфо-семантичній омонімії й реалізується через взаємодію кількох значень у межах спільного прагматичного контексту (Кравець, Мороз, 2025). Їхня продуктивність зумовлена фонологічною структурою японської мови та високою частотністю омофонії, що сприяє розвитку 言葉遊び «мовної гри» як культурно значущого явища (小松原, 2016). У рекламі даджаре поєднує естетичну, прагматичну та мнемонічну функції, активізує когнітивну обробку інформації, сприяє

емоційному залученню та формує відчуття культурної спільності між автором і реципієнтом (Есо, 1976).

Національно-культурна специфіка каламбурів у японській рекламі зумовлена передусім особливостями мовної системи. Морна структура та обмежений фонетичний інвентар зумовлюють значну поширеність омонімії, що сприяє домінуванню фонетичних каламбурів (Mustaqim et al., 2023). Водночас специфіка японської писемності, яка поєднує кандзі, хірагану та катакану, відкриває додаткові можливості для графемної гри та багаторівневої семантики. Показовою є лінгвокультурема 勝つ / カツ (кацу) у вислові 「おいドン、やるドン、カツ丼」 де назва страви カツ丼 (кацудон) набуває символічного значення перемоги завдяки парономастичному зв'язку з дієсловом 勝つ «перемогати». У японській культурі ця асоціація закріплена традицією споживання кацудону перед змаганнями, що надає гастрономічному об'єкту мотиваційного змісту.

Важливим чинником культурної специфіки каламбурів є їхня залежність від фонових знань реципієнта. Багато японських рекламних каламбурів базується на лінгвокультуремах, прецедентних феноменах і традиційних образах (佐山, 荒木 2018), виконуючи інтегративну функцію через апеляцію до культурного досвіду адресата. Показовим є каламбур ご縁 (гоен) «зв'язок, доленосна зустріч» / 五円 (гоен) «п'ять єн», репрезентований у вислові ご縁がありますように5円, що походить із синтоїстської практики підношення монет і символізує побажання удачі та «хороших зв'язків». У рекламному дискурсі він функціонує як інтертекстуальний культурний маркер.

Прагматична специфіка японських каламбурів полягає в їхньому ненав'язливому, доброзичливому гуморі, спрямованому на створення позитивної атмосфери та зумовленому культурною орієнтацією на гармонію й уникнення конфлікту, що відрізняє японську рекламу від більш прямолінійних західних моделей (Мооїї, 2021). Водночас каламбури часто спираються на прецедентні висловлювання: зокрема, 見ざる、聞かざる、言わざる у рекламі переосмислюється через гру між формантом заперечення ざる і словом ざる «мавпа», що разом із візуальним кодом створює багаторівневий семіотичний ефект, де каламбур виступає ключем до інтерпретації.

Каламбур як різновид мовної гри в японському рекламному дискурсі привертає увагу, активізує когнітивну інтерпретацію, викликає емоційний відгук і сприяє запам'ятовуванню. Його використання зумовлене національно-культурними чинниками, зокрема особливостями японської мовної системи та непрямою комунікацією. Водночас відхилення від мовних і соціокультурних норм може призводити до комунікативних збоїв, що підкреслює важливість урахування культурного контексту.

Отже, каламбур у рекламі постає як національно маркований засіб мовної креативності, зумовлений особливостями мови та культури. Він ґрунтується на поєднанні фонетичних і графічних ресурсів та спирається на культурні знання адресата. Перспективним є вивчення перекладності японських каламбурів, стратегій їх адаптації, а також аналіз мультимодальних аспектів і сприйняття в міжкультурній комунікації.

Список літератури:

1. Eco, U. (1976). *A Theory of Semiotics*. Bloomington : Indiana University Press. 354 p.
2. Mustaqim, I. H., Sunarni, N., & Suryadimulya, A. S. (2023). Polysemous dajare wordplay in Japanese-language advertisement series titled *Santarou*: A pragmatic study. *Japanese Research on Linguistics, Literature, and Culture*, 5(2), 70–82.
3. Кравець, О., Мороз, А. (2025). Каламбур як форма мовної гри: механізми творення та функціонування у комунікативному дискурсі японських манґа. *Folium*, (7), 132–139.
4. 佐山, 公一, 荒木, 健治 (2018). 駄洒落の面白さにおける要因の分析. *ことば工学会研究資料* 32, 237–242.
5. Mooij, M. (2021). *Global marketing and advertising: Understanding cultural paradoxes*. SAGE Publications.

ЯПОНСЬКО-УКРАЇНСЬКА ПРАКТИЧНА ТРАНСКРИПЦІЯ ЛІТЕРАМИ «Г, Г, Х» ТА НОВІ ПРАВОПИСНІ НОРМИ

Дементьєва Тетяна Сергіївна

викладачка кафедри корейської і японської філології

факультету східної і слов'янської філології

Київського національного лінгвістичного університету

Передача приголосних японських рядів ガ і ハ у більшості існуючих на сьогодні розробок систем японсько-української практичної транскрипції не викликає питань: науковці чітко диференціюють пару приголосних через літери «г – х» (напр., *Гето – Хара*: Ф. Пущенко, А. Діброва, М. Федоришин, І. Бондаренко, В. Рубель, О. Коваленко, Т. Дементьєва) або літерами «г – г» (*Гето – Гара*: І. Шанковський, О. Забуранна), а в соцмережах також спостерігається фонетична субституція «г – х», спричинена відсутністю навичок уживання «г» або впливом російської традиції, де «г» читається як [g] (*Гето – Хара*).

Приголосний ряду ガ – дзвінкий м'якопіднебінний проривний [g] – має точний український відповідник (літера «г»), однак чинний Український правопис навіть в останній редакції (2026, § 5, § 122) не містить окремої кодифікації для запису японізмів та, натомість, розмиває чітку відповідність, оскільки дозволяє застосування як «г», так і «г» на місці [g] в антропонімах та лише «г» – в інших загальних і власних назвах іншомовного походження. При цьому для глухого гортанного фрикатива [h] (мори は,

へ, ㇿ) також наводиться як відповідник лише дзвінкий гортанний фрикативний [ɦ] (літера «г»). Глухий м'якопіднебінний фрикативний [x] (літера «х»), застосовувати як відповідник до [h] і деяких фонетично близьких із ним звуків Правопис дозволяє лише «за традицією» в окремих словах, запозичених із європейських та деяких східних мов, а серед прикладів до правила наводиться слово японського походження – *харакірі*. Така непослідовність створює штучну омонімію в українській мові, якої немає в японській (*Гето* – *Гара*), і стає проблемною при японсько-українській транскрипції, особливо у виконанні неспеціалістів, для яких здебільшого мовою-посередником є англійська. Так, ім'я [çiroçito] за посередництва латинки – Hirohito – може варіюватися як *Хірохіто*, *Гірохіто*, *Хірогіто*, *Гірогіто* тощо, хоча звук [ç] – глухий середньопіднебінний фрикатив – є від українського [ɦ] навіть ще більш віддаленим.

Проблему становить і зворотна транскрипція. Так, у шкільному підручнику за 10-й клас «Всесвітня історія» (Ладиченко, 2018, с. 96) знаходимо згадку про генерала *Танаку Гіімі*, і в цьому випадку досить важко здогадатися, [gʲiitɕi] чи [çiitɕi] було в оригіналі, втрачається реверсивна однозначність. Використання авторкою сполучення «ті» для шиплячого ち наводить на думку, що було процитоване російське джерело, де «г» позначає саме дзвінкий [g], тож так можна припустити, що ім'я генерала звучить як ぎいち. Натомість запис *Гіічі* повністю вирішує проблему. На наш погляд, сучасна дискримінація літери «г» є прямим продовженням радянської політики штучного зближення української й російської мов, через що, зокрема, вживання «націоналістичної» української літери «г» було різко витіснене з правописної практики від 1930-х років (Пономарів, 2011, с. 182-183).

Водночас до японського ряду мор は, ひ, へ, ㇿ входить не один, а два фонетично близькі звуки – [h, ç] – обидва глухі, перший – гортанний, другий – середньопіднебінний. І якщо виходити саме з принципу практичної транскрипції, а не орфоепічної адаптації, видається найбільш логічним ужити для їхньої уніфікованої передачі саме глухий, а не дзвінкий відповідник. А якщо враховувати більш глуху артикуляцію [h], ніж у німецькій чи англійській мові (Коваленко, 2012, с. 206-207), та те, що звук, виражений літерою «х», є м'якопіднебінним і займає проміжне становище між двома японськими, це дозволяє рівнозначно наблизитися до обох та досягти більшої фонетичної точності й одночасно позбавитися плутанини. Крім того, згадуючи про наслідки тієї ж радянської заборони літери «г», спостерігаємо, що досить часто носії української мови несвідомо замінюють «г» на «х» навіть у тих словах, де «г» дозволене та закріплене. А отже, за наявності ризику автоматичної заміни «г → х» видається абсолютно невиправданою заміна «х → г», яка повертає нас до плутанини, згаданої вище.

Таким чином, у межах спеціалізованої системи практичної транскрипції доцільно застосовувати таку інтерпретацію § 5 і § 122 останньої редакції Українського правопису (2026), яка забезпечує послідовне розрізнення японських фонем /g/ і /h/ та реверсивну однозначність. І поки досі трапляються наслідки маргіналізації літери «г», диференційна пара «х» стає їй надійною опорою.

Список літератури:

1. Коваленко, О. (2012). Система японсько-української практичної транскрипції. Фонетичний аналіз. *Збірник наукових праць Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії*, XXIX, 197-215.
2. Національна комісія зі стандартів державної мови. (2026). *Український правопис. Офіційне видання*. <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/2026/rishennja-komisiji/01-03/sdm-ukrayinskii-pravopis-vidannia.pdf>
3. Пономарів, О. (2011). *Культура слова: Мовностилістичні поради. 4-те видання, доповнене*. Київ: «Либідь».

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНОМУ АНІМЕ (НА МАТЕРІАЛІ ЯПОНСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ)

Дорошенко Марія Іванівна

*Студентка 4-го курсу кафедри японської мови і перекладу, факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Удовиченко Л.М.

У сучасному перекладознавстві значна увага приділяється передачі розмовної мови та молодіжного сленгу, оскільки саме ці елементи забезпечують природність та автентичність діалогів в аудіовізуальних текстах. Молодіжний сленг є динамічним явищем, тісно пов'язаним із культурним контекстом і соціальними нормами, що ускладнює його переклад (Суцько, Швед, 2025).

Переклад аніме як різновиду аудіовізуального перекладу передбачає врахування не лише вербального компонента, а й інтонації, темпу мовлення та візуального ряду, що безпосередньо впливає на інтерпретацію сленгових одиниць. У сучасних дослідженнях підкреслюється взаємодія вербальних і невербальних елементів як ключовий чинник формування значення, що узгоджується з положеннями українського перекладознавства, зокрема працями Аліне Ремал (Черноватий, Кальниченко, 2020).

Метою дослідження є визначення основних стратегій перекладу молодіжного сленгу в аніме та аналіз їх ефективності в українській локалізації; відповідно, дослідження передбачає характеристику особливостей японського сленгу, аналіз

перекладацьких рішень на конкретних прикладах і встановлення їх прагматичного ефекту.

Японський молодіжний сленг характеризується високою контекстуальністю та полісемією. Наприклад, 「ヤバい」 (yabai) може означати як позитивну, так і негативну оцінку. У «Jujutsu Kaisen» («Магічна битва») подібна репліка використовується для вираження захоплення: 「この技、ヤバい!」 (kono waza, yabai). Можливі переклади: «Ця техніка просто бомбезна!» та «Ця техніка дуже сильна». Перший варіант відтворює експресію й емоційний вплив оригіналу, тоді як другий є стилістично нейтралізованим, що свідчить про вищу ефективність адаптації.

Подібну ситуацію спостерігаємо у «Tokyo Revengers» («Токійські месники»), де 「マジで?」 (maji de?) вживається у реакціях персонажів на несподівані події. Переклади «Серйозно?» і «Та ну?» демонструють різний прагматичний ефект: другий варіант краще відтворює неформальність і емоційність мовлення.

Важливу роль відіграють звертання, зокрема 「お前」 (omae) та 「てめえ」 (temee), які функціонують як маркери соціальних відносин і рівня грубості. У «Naruto» («Наруто») такі форми часто використовуються в конфліктних сценах. Їх переклад як «ти», «ей ти» або з підсиленням інтонації дозволяє частково компенсувати агресивність оригіналу.

Таким чином, переклад молодіжного сленгу ґрунтується на застосуванні адаптації, нейтралізації, компенсації та часткової еквівалентності, причому вибір стратегії визначається прагненням досягти функціональної відповідності. Як зазначає Фредерік Шам'є, ефективність аудіовізуального перекладу значною мірою залежить від узгодження мовних рішень із візуальним рядом і комунікативною ситуацією (Chaume, 2012).

Водночас використання актуального сленгу може обмежувати довговічність перекладу, оскільки такі одиниці швидко виходять з ужитку. Важливим чинником є також взаємодія з візуальним рядом: міміка, жести та ситуаційний контекст уточнюють значення сленгу і впливають на перекладацькі рішення. Такий підхід узгоджується з концепцією аудіовізуального перекладу Ів Гамб'є, який розглядає переклад як мультимодальний процес, у якому значення формується через взаємодію вербальних і невербальних компонентів, а ефективність перекладу визначається його сприйняттям цільовою аудиторією (Gambier, 2019).

Серед типових помилок перекладу можна виокремити дослівність, ігнорування прагматичного значення та надмірну формалізацію, що призводить до втрати стилістичного ефекту, що узгоджується з підходами до перекладацьких трансформацій, описаними Пітер Ньюмарк (Newmark, 1998).

Наукова новизна дослідження полягає у встановленні залежності між перекладацькою стратегією та прагматичним ефектом у японсько-українській локалізації аніме на матеріалі конкретних сленгових одиниць.

Отже, переклад молодіжного сленгу в аніме вимагає врахування лінгвістичних, культурних і аудіовізуальних чинників, а адаптація постає як найбільш ефективна стратегія, що забезпечує природність і емоційність мовлення.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом перекладу сленгу в різних жанрах аніме та порівнянням офіційних і фанатських локалізацій.

Список літератури:

1. Сунько, Н., & Швед, В. (2025). Молодіжний сленг у сучасному мовленні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 64–70.
2. Черноватий, Л., Кальниченко, О. (2020). *Енциклопедія перекладознавства* (українське видання). Вінниця: Нова Книга.
3. Chaume, F. (2012). *Audiovisual translation: Dubbing*. Routledge.
4. Gambier, Y. (2019). Audiovisual translation and reception. In L. Pérez-González, *The Routledge handbook of audiovisual translation*. Routledge. 43–56.
5. Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. Prentice Hall.

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ЧИННИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ 和製英語 У СУЧАСНОМУ ЯПОНСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ

Дронова Алла Денисівна

студентка 4 курсу японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Гілевич Аліна Василівна

Японські псевдоангліцизми (和製英語, wasei-eigo) становлять особливий пласт лексики сучасної японської мови, який формується на основі англійських мовних елементів, але функціонує з новими або трансформованими значеннями. На відміну від звичайних запозичень (外来語), ці одиниці не мають повної відповідності в англійській мові, що зумовлює їхню специфіку як мовного та культурного явища. Вони виникають у результаті адаптації іншомовного матеріалу до внутрішніх потреб японського суспільства та відображають особливості його комунікативних практик. Поширення 和製英語 у сучасному японському мовному просторі зумовлене комплексом соціокультурних чинників. Одним із ключових є глобалізація, яка сприяє активному контакту японської культури з англomовним світом. У цьому контексті англійська мова виступає не лише як засіб міжнародного спілкування, а й як символ модерності, технологічного розвитку та відкритості до глобальних тенденцій. Як зазначає Андреа Сіон, мовні контакти Японії з англomовними країнами мають виражений

соціокультурний характер і значною мірою впливають на формування сучасного лексичного складу мови, а у процесі глобалізації іншомовна лексика активно інтегрується у японську мову, набуваючи нових функцій і значень (Sion, 2020). Важливу роль у поширенні псевдоангліцизмів відіграє престиж англійської мови. У японському суспільстві вона асоціюється з високим рівнем освіти, професійного успіху та міжнародної комунікації. Запозичені англомовні елементи активно інтегруються у сучасну японську мову (Irwin, 2011). Водночас у мовній практиці вони нерідко виконують функцію соціальних маркерів, асоціюючись із сучасністю та освіченістю. У зв'язку з цим мовці свідомо або несвідомо використовують такі одиниці для формування певного іміджу. Суттєвим фактором є також вплив масової культури, зокрема телебачення, реклами, музики та цифрових медіа. Саме через ці канали нові мовні одиниці швидко поширюються серед широких верств населення, особливо серед молоді. Як пише Джон Дугілл (1987), вплив англійської мови став помітним приблизно в 20 столітті, в розпал Другої світової війни, і з того часу японці вважають його «мовою успіху, прибутку та міжнародної прийнятності» у країні з глибоким прагненням до інтернаціоналізації (Barreiro, 2017, с. 2). Псевдоангліцизми активно використовуються у попкультурі як засіб стилістичного вираження та створення модного, привабливого образу. У рекламному дискурсі вони сприяють формуванню асоціацій із сучасністю, глобальністю та престижем, що підсилює їхню комунікативну ефективність. Окремо слід відзначити прагнення до мовної економії як важливий чинник утворення 和製英語. Японська мова має тенденцію до скорочення складних виразів і створення компактних форм, що полегшує комунікацію. У цьому контексті скорочення та комбінування англійських елементів стає продуктивним способом словотворення. Як зазначає Шибатані: «Найчастішим типом змін, що спостерігаються в японських іноземних запозичених словах, є звуження та спеціалізація, коли приймається лише один аспект діапазону початкового значення» (Shibatani, 1990, с. 150). До типових прикладів 和製英語 належать такі слова, як サラリーマン (офісний працівник), OL (офісна працівниця), マイカー (власний автомобіль), ベビーカー (дитяча коляска) та コンセント (електрична розетка), які, попри англомовну форму, мають специфічні значення у японському мовному контексті. Вони швидко закріплюються у мовленні та стають загальновживаними. Таким чином функціонування 和製英語 визначається не лише мовним, а й соціокультурними чинниками.

Культурний аспект адаптації іншомовної лексики також відіграє важливу роль. Японська мова не просто запозичує англійські слова, а активно переосмислює їх відповідно до власних культурних норм і соціальних потреб. У результаті виникають лексичні одиниці, які мають англомовну форму, але набувають специфічного значення у японському контексті. Це свідчить про високий рівень мовної креативності та

здатність мови інтегрувати зовнішні впливи без втрати власної ідентичності. Таким чином, японські псевдоангліцизми є не лише лінгвістичним, а й соціокультурним явищем, що відображає взаємодію глобальних і локальних процесів. Їх поширення зумовлене впливом глобалізації, престижем англійської мови, розвитком масової культури, прагненням до мовної економії та культурною адаптацією іншомовних елементів. У сукупності ці фактори формують специфічний лексичний пласт, який є невід'ємною частиною сучасного японського мовного простору.

Список літератури

1. Sion, A. (2020). Loanwords in Japanese in the Context of Globalization.
2. Irwin, M. (2011). Loanwords in Japanese. Amsterdam: John Benjamins.
3. Barreiro, D. C. (2017). Gairaigo and Wasei-Eigo: A Corpus-Assisted Study.
4. Shibatani, M. (1990). The Languages of Japan. Cambridge University Press.

СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКИХ ПАРЕМІЙНИХ ОДИНИЦЬ

Дячук Вікторія Леонідівна

студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Комісаров К.Ю.

Семантико-функціональний аналіз японських паремійних одиниць (ことわざ, kotowaza) у дискурсивному вживанні ґрунтується на розумінні прислів'їв як контекстно чутливих інструментів соціальної взаємодії. У сучасній пареміології (Mieder, 2004) вони інтерпретуються як «мінімальні тексти», що виконують аргументативні та регулятивні функції, а їхня семантика є динамічною. Для японського матеріалу це особливо релевантно, оскільки kotowaza часто функціонують як культурно легітимований «короткий доказ», що дозволяє мовцеві обґрунтувати позицію без розгорнутого пояснення та зберегти соціально прийнятний рівень непрямоті.

Семантичний параметр паремій доцільно описувати через трикомпонентну структуру значення: денотативне ядро (узагальнена ситуаційна модель, наприклад, «помиляється навіть компетентний» – 猿も木から落ちる), оцінний компонент (нормативний вектор вислову, як-от санкціонування конформної поведінки в 出る杭は打たれる) та культурно-конотативний компонент, пов'язаний з етноспецифічними сценаріями соціальної етики й уникання прямої конфронтації. Важливим семантичним механізмом є метафоризація: когнітивний підхід (Lakoff & Johnson, 1980) дозволяє розглядати паремійні образи як інструменти концептуалізації досвіду. Наприклад, 井の

中の蛙大海を知らず розгортає метафоричний перенос «обмежений простір – обмежений досвід». У межах фреймової семантики (Fillmore, 1982) паремія «вмикає» фрейм типового соціального сценарію, завдяки чому адресат добудовує імпліцитні смисли.

Функціональний параметр паремій пов'язаний із їхньою прагматичною керованістю – здатністю виконувати різні мовленнєві дії. Теорія мовленнєвих актів (Austin, 1962; Searle, 1969) дає змогу описувати прислів'я як непрямі директиви, оцінні акти або акти легітимації позиції. Наприклад, 急がば回れ у ситуації поради виступає непрямым директивом на користь повільнішої, але надійнішої стратегії. Аргументативна функція паремій у термінах прагматики кооперації (Grice, 1975) трактується як створення імплікатур, коли адресат виводить релевантний висновок із загальної формули. У дискусії kotowaza працює як «соціально авторизований аргумент», що посилює позицію мовця через апеляцію до колективного знання (наприклад, 口は災いの元). За ван Дейком (van Dijk, 2008), це відтворення спільних соціальних репрезентацій у мікроситуаціях мовлення.

Дискурсивна специфіка котовадза проявляється також у параметрах реєстру й жанру. Паремії можуть бути маркерами побутового авторитету в сімейній комунікації, інструментами моральної оцінки в освітньому дискурсі або засобами пом'якшення критики в робочих взаємодіях. В японській комунікативній культурі непрямість корелює зі стратегіями збереження «обличчя»: замість прямого докору вживається 急いては事を仕損じる, а критика самовпевненості подається через 驕る平家は久しからず. Контекстуальна полісемія ускладнює однозначне тлумачення: наприклад, 知らぬが仏 може виконувати як заспокійливу функцію, так і функцію критики уникання відповідальності (залежно від іронічного режиму). Як наголошують зіставні праці українських японістів (Пирогов, 2003; Пирогов, 2009), асиметрія значення та функції паремій вимагає врахування дискурсивних умов уживання під час встановлення еквівалентності.

Отже, семантико-функціональні параметри японських паремійних одиниць охоплюють багатокomпонентну структуру значення, образно-метафоричну організацію, оцінно-нормативний потенціал, прагматичну поліфункціональність та контекстну варіативність. Саме в дискурсі проявляється взаємодія семантики, образності й функції як системоутворювальних характеристик паремійного фонду японської мови.

Список літератури:

1. Mieder, W. (2004). Proverbs: A Handbook. Greenwood Press.
2. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Metaphors We Live By. University of Chicago Press.
3. Fillmore, C. (1982). Frame semantics. In *Linguistics in the Morning Calm* (pp. 111–137). Hanshin Publishing.

4. Austin, J. L. (1962). How to Do Things with Words. Oxford University Press.
5. Searle, J. R. (1969). Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language. Cambridge University Press.
6. Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole & J. Morgan (Eds.), Syntax and Semantics, Vol. 3: Speech Acts (pp. 41–58). Academic Press.
7. van Dijk, T. A. (2008). Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge University Press.
8. Пирогов, В. (2003). Японські прислів'я в аспекті міжкультурної комунікації. Східний світ, 2, 45–52.
9. Пирогов, В. (2009). Паремійний фонд японської мови: структура та функціонування. Мовознавство, 4, 92–101.

КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ ЯК ПОТЕНЦІЙНА ПРОБЛЕМА У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ МАНГИ

Загребелько Анна Євгенівна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Комісаров К.Ю.

Інтерес до японської культури, зокрема літератури, манги та аніме, зростає дедалі більше і сприяє розширенню контактів лінгвокультур, актуалізуючи проблему адекватності перекладу. У цьому контексті важливу роль відіграють мовні явища, які відображають специфіку соціальних норм та культурних особливостей, зокрема категорія ввічливості.

Японська мовна ввічливість часто виявляється складною для розуміння представниками західних культур. Наприклад, використання *ありがとうございました*, що означає «дякую», може бути недоречним, коли ми говоримо з керівником або вчителем, натомість носій скаже *すみません* або *恐れ入ります* у значенні «вибачте, що потурбував» (Nakagawa, 2014, с.1).

Головна особливість японської ввічливості полягає у її природі та функціонуванні: у більшості західних мов вона має волітивний характер, тобто залежить від наміру мовця, його комунікативної стратегії задля досягнення певної мети. Натомість у японській мові ввічливість базується на принципі усвідомлення свого місця та ролі у соціумі (Ide, 1989).

Саме тому категорія ввічливості у японській мові не є факультативним елементом, а виступає повноцінною лексико-граматичною системою, що має назву 敬語 (keigo). Вона є унікальним лінгвістичним явищем, яке відображає соціальний статус, вік та ступінь близькості між учасниками комунікації. Традиційно виокремлюють три субкатегорії 敬語: 尊敬語 (sonkeigo), 謙讓語 (kenjougo), 丁寧語 (teineigo). Їх використовують для піднесення адресата, зниження статусу мовця та нейтрального вираження ввічливості відповідно, залежно від комунікативної ситуації, соціального статусу та віку.

Важливо також враховувати опозицію «свій – чужий» (ウチ – ソト), оскільки вона безпосередньо впливає на вибір мовних засобів. До категорії «свій» часто зараховують членів сім'ї, друзів, колег тощо. Проте цей статус не є фіксованим і може змінюватися відповідно до ситуації: у розмові між колегами начальник буде сприйматися як «чужий» через ієрархічну дистанцію, проте при розмові з представниками іншої організації він перейде у категорію «свій» (Комарницька, Комісаров, 2012).

Зазначені особливості зумовлюють певні труднощі у процесі перекладу з японської, особливо на мови, в яких відсутня граматична категорія ввічливості. Основною проблемою може стати невідповідність засобів вираження, оскільки, наприклад, в українській мові ввічливість реалізується переважно за допомогою лексичних засобів чи інтонації. Тому при перекладі варто звернути увагу на відповідність синтаксичного оформлення і шукати відповідники на лексичному рівні (Букрієнко, Комісаров, 2014, с. 240-241).

Особливо виразно ці труднощі проявляються у перекладі художніх текстів, зокрема манги, де мовна поведінка персонажів є важливим елементом їхньої характеристики. Використання певної субкатегорії 敬語 дозволяє передати не тільки соціальний статус персонажа, а й наявну дистанцію між героями, а також демонструє трансформацію їхніх стосунків або зміну комунікативної ситуації. Втрата цих нюансів у перекладі може призвести до спрощення образів або спотворення задуму автора.

Додаткову складність у перекладі манги становлять культурний та візуальний рівні сприйняття. У зв'язку з цим перекладач має зважати не лише на лінгвістичні, а й на технічні аспекти. Особливо це стосується обмеження знаків, оскільки текст подається у словесних бульбашках: те, що у японській мові виражається лаконічно, в перекладі європейськими мовами часто потребує більш розгорнутого формулювання (de la Iglesia, 2016). Особливо це стосується 敬語, адже часто українська мова не має еквівалентів, і перекладачу доводиться розширювати фразу, щоб зберегти зміст. Крім

того, культурні особливості, закладені у системі 敬語, можуть бути незрозумілими для українського читача без відповідної адаптації, що ще більше ускладнює перекладацьке завдання.

Отже, лексико-граматична категорія ввічливості у сучасній японській мові є складним і багаторівневим явищем, що поєднує мовні, соціальні та культурні аспекти. Через це перекладачеві необхідно не лише знайти відповідники для лексичних і граматичних засобів, а й передати відчуття дистанції та ролей, що закладені у першоджерелі. У зв'язку з цим переклад категорії ввічливості потребує комплексного підходу, врахування всіх факторів, а також застосування стратегій адаптації та компенсації для досягнення адекватності перекладу.

Список літератури

1. Nakagawa, S. (2014). Honorifics and Politeness in Japanese. *TNI Journal of Business Administration and Languages*, 2(1), 1-5.
2. Ide, S. (1989). Formal Forms and Discernment: Two Neglected Aspects of Universals of Linguistic Politeness. *Multilingua*, 8(2-3), 223–248.
3. De la Iglesia, M. (2016). The task of manga translation: Akira in the West. *The Comics Grid: Journal of Comics Scholarship*, 6(1), 1–19.
4. Комарницька, Т., Комісаров, К. (2012). Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Т. 1. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
5. Букрієнко, А., Комісаров, К. (2014). Теорія і практика перекладу. Японська мова: навчальний підручник. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

ЛЕКСИКА ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ – АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ТЕРМІНІВ ТА ЇХНЬОЇ ЕВОЛЮЦІЇ

Зайцева Анна Андріївна

Студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Ван В.Н.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується стрімким зростанням автомобільної промисловості як провідної інноваційної галузі. Китай, один із найбільших виробників автомобілів, активно впроваджує новітні технології — електромобілі, автономне керування та інтелектуальні транспортні системи, що зумовлює формування нової спеціалізованої лексики, яка потребує лінгвістичного аналізу.

Термінологія в системі китайської мови виконує особливу роль, оскільки фіксує спеціальні знання про техніку, виробництво та інновації. На відміну від загальноживаної лексики, терміни характеризуються точністю, однозначністю та стилістичною нейтральністю. Це зумовлено аналітичною будовою китайської мови: нові поняття передаються переважно не морфологічними засобами, а через поєднання лексичних компонентів. Тому технічні терміни в китайській мові зазвичай мають чітку внутрішню структуру й досить прозоре значення (Панько та ін., 1994; Ковалик, 1969).

Основними способами творення автомобільної термінології є словоскладання, калькування та запозичення. Провідним є словоскладання, яке забезпечує створення зрозумілих і мотивованих термінів на основі власних мовних ресурсів (电动汽车, 自动驾驶, 智能网联汽车). Калькування адаптує міжнародні поняття, а запозичення, зокрема фонетичні, використовуються для швидкої передачі нових реалій за відсутності місцевих відповідників (Ніколаєва, 2002; 万, 2007).

Семантичний аналіз засвідчив, що більшість термінів автомобільної сфери в сучасній китайській мові є структурно прозорими. Їх значення часто прямо впливає зі значень окремих компонентів. Наприклад, 新能源汽车 буквально поєднує ідеї «нової енергії» та «автомобіля», а 自动驾驶 — «автоматичності» й «керування». Саме ця прозорість полегшує сприйняття термінів, їх стандартизацію та подальше функціонування у професійному дискурсі. Водночас окремі одиниці розширюють своє значення під впливом розвитку технологій. Термін 自动驾驶 сьогодні означає охоплює не лише процес керування без людини, а й комплекс програмних, сенсорних і алгоритмічних рішень (Li & Thompson, 1981; 吕, 2016).

Ключові терміни автомобільної промисловості можна систематизувати за кількома тематичними групами. До першої належать традиційні механічні компоненти: 发动机 «двигун», 变速器 «коробка передач», 刹车 «гальмо». Другу групу становлять терміни, пов'язані з електромобілями: 电池 «батарея», 电机 «електродвигун», 充电桩 «зарядна станція». До третьої входять інноваційні цифрові поняття: 自动驾驶, 智能系统, 车联网. Такий поділ відображає не лише лексичну організацію терміносистеми, а й сам розвиток галузі: від традиційного автомобілебудування до електрифікації, цифровізації та мережевої інтеграції транспорту.

Також важливим чинником формування термінології є державна мовна політика Китаю, спрямована на її стандартизацію та уніфікацію через словники й нормативні документи. Це особливо важливо для технічних галузей, зокрема автомобільної, де точність термінів забезпечує закріплення єдиних варіантів (напр., 自动驾驶) і усунення неоднозначності.

Отже, автомобільна термінологія в сучасній китайській мові є динамічною системою, що формується під впливом внутрішніх мовних ресурсів, глобалізації та технологічного прогресу. Її провідними ознаками є системність, семантична прозорість, активне використання словоскладання та здатність швидко реагувати на інновації. Дослідження підтвердило, що ця терміносистема відображає сучасні трансформації автомобільної галузі Китаю та водночас демонструє, як мова адаптується до нових науково-технічних реалій.

Список літератури

1. Панько, Т. І., Качан, І. М., & Мацюк, Т. П. (1994). Українське термінознавство.
2. Ковалик, І. І. (1969). Логіко-лінгвістична концепція технічної термінології у слов'янських мовах.
3. Ніколаєва, А. О. (2002). Структурно-семантична характеристика термінології програмування, комп'ютерних мереж та захисту інформації.
4. 万红. (2007). 当代汉语的社会语言学关照: 外来词进入汉语的第三高潮和港台词语的北上.
5. Li, C. N., & Thompson, S. A. (1981). Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar.
6. 吕叔相 (2016). 现代汉语八百词

ІСТОРІЯ КИТАЙСЬКИХ ІЄРОГЛІФІВ (한자) В КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ

Василинюк Вікторія Василівна, Іщенко Вероніка Юрївна

*студентки 2 курсу кафедри східної культури і літератури
факультету східних мов Київського столичного університету*

імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Вишинський Д.О.

Ханча — це система письма, яка базується на китайських ієрогліфах, запозичених і адаптованих до корейської мовної системи. Вони не є окремою мовою, а радше способом запису, який використовувався в Кореї протягом багатьох століть. До появи власного алфавіту ханча була основною письмовою системою, особливо в офіційних і освічених колах. Сучасна корейська мова має значний пласт лексики китайського походження. За різними оцінками, понад половину слів у корейській мові так чи інакше пов'язані з китайськими ієрогліфами. Саме тому розуміння ханча допомагає краще розбиратися не лише у значенні слів, а й у тому, як формувалася сама мова.

Китайські ієрогліфи мають дуже давню історію, яка налічує кілька тисяч років. Спочатку вони виникли як прості зображення предметів і природних явищ. Наприклад, малюнок міг позначати сонце, дерево або людину. З часом ці зображення поступово спрощувалися та ставали більш абстрактними, перетворюючись на складну систему

письма. Ця система стала однією з найстаріших у світі та мала величезний вплив на розвиток писемності в усьому Східноазійському регіоні.

Поширення ханча на Корейський півострів відбулося приблизно у перші століття нашої ери. Це стало можливим завдяки тісним політичним, торговельним і культурним контактам між Кореєю та Китаєм. Разом із писемністю до Кореї прийшли й інші важливі елементи китайської культури: конфуціанська філософія, буддизм, а також система державного управління. Усе це сприяло тому, що китайська писемність швидко закріпилася серед корейської еліти.

Китай мав дуже сильний вплив на формування ранньої корейської державності та культури. Через ханча передавалися не лише тексти, а й цілі системи знань від філософії до адміністративних правил. Фактично ханча стала інструментом, через який Корея долучалася до культурного простору Східної Азії (Гончар, 2016). Вона використовувалася як засіб збереження історії, освіти та державного управління.

До появи хангиля ханча була єдиною офіційною системою письма. Вона застосовувалася у всіх сферах життя: у державних документах, літературі, історичних хроніках та освіті. Однак її складність була значною проблемою. Щоб навчитися читати і писати ханча, потрібно було багато років навчання. Через це писемність була доступна переважно для аристократії та чиновників.

Оскільки китайська та корейська мови дуже різні за структурою, виникла потреба адаптувати ієрогліфи для запису корейської мови. Так з'явилися системи іду та хянчхаль — це давні системи запису корейської мови китайськими ієрогліфами, які виникли в Кореї ще до появи власного алфавіту. Вони з'явилися через потребу записувати корейську мову за допомогою вже існуючої китайської писемності. Іду використовувалося переважно в офіційних документах і державному управлінні. У цій системі ієрогліфи застосовували як за значенням, так і за звучанням, щоб передати корейські слова та граматичні закінчення. Хянчхаль, навпаки, частіше використовувалося в літературі, особливо в поезії, і більше орієнтувалося на передачу звучання корейської мови. Обидві системи були складними, але вони стали важливим етапом розвитку корейської писемності до появи алфавіту Хангиль.

Ханча відігравала ключову роль у державному управлінні. Усі закони, укази та офіційні документи писалися саме нею. Також вона була основою освіти. Щоб отримати державну посаду, необхідно було скласти іспити, які вимагали глибокого знання китайських ієрогліфів. Таким чином, ханча стала символом освіченості та соціального статусу. З часом стало зрозуміло, що система ханча є занадто складною для широкого населення. Це призводило до низького рівня грамотності, оскільки більшість людей просто не могла її опанувати.

У 1446 році за наказом короля Седжона було створено хангиль, який був набагато простішим і логічнішим. Він точно передавав звуки корейської мови, що значно полегшило навчання грамоті (Ланько, 2015). Створення хангиля стало важливою подією в історії Кореї. Вперше писемність стала доступною не лише для еліти, а й для простих людей. Проте ханча не зникла одразу. Протягом довгого часу обидві системи використовувалися разом. У документах часто поєднували ханча і хангиль, особливо в офіційних текстах.

У XX столітті ситуація почала швидко змінюватися. Під час японської окупації (1910–1945 рр.) корейська культура зазнала значного тиску, що вплинуло і на писемність. Після здобуття незалежності почалися мовні реформи. Головною метою стало спрощення писемності та розвиток хангиля як основної системи письма. У результаті ханча поступово втрачала своє значення. У Північній Кореї її майже повністю скасували, тоді як у Південній Кореї вона залишилася лише в окремих сферах (Сірик, 2020).

Сьогодні ханча використовується значно рідше, ніж у минулому, але повністю не зникла. У Південній Кореї її можна зустріти в юридичних документах, наукових роботах, історичних текстах та іноді в пресі, де вона допомагає уточнювати значення слів. Наприклад, у юридичних і офіційних текстах часто подають слова разом із ханча для точності: 법 (法) закон, 권리 (權利) право

계약 (契約) договір, 책임 (責任) відповідальність. Також багато слів мають китайське походження і можуть співіснувати з більш “корейськими” варіантами або пояснюватися через ханча: 학교 (學校) школа, 자동차 (自動車) автомобіль, 전화 (電話) телефон, 경제 (經濟) економіка.

Ханча сьогодні не використовується для щоденного письма, але залишається важливою у сферах, де потрібна точність значення та розуміння походження слів. Однією з важливих причин збереження ханча є те, що в корейській мові є багато слів, які звучать однаково, але мають різне значення. Ієрогліфи допомагають уникати плутанини в таких випадках. У Північній Кореї ханча майже не використовується, що створило певну мовну різницю між двома країнами. Попри це, ханча залишається важливою частиною культурної спадщини. Вона використовується для глибокого розуміння історії мови та її розвитку.

Ханча відіграла дуже важливу роль у становленні корейської писемності. Вона довгий час була єдиною системою письма і суттєво вплинула на розвиток лексики та культури. Створення хангиля стало переломним моментом, оскільки зробило письмо простішим і доступним для всього населення. Це значно підвищило рівень грамотності

в країні. Хоча сьогодні ханча використовується обмежено, вона все ще має значення як історичний і культурний елемент. Її вивчення дозволяє краще зрозуміти не лише корейську мову, а й історію всієї Східної Азії.

Список літератури:

1. Гончар, Н. В. (2016). *Вступ до сходознавства*. Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова.
2. Коваленко, І. М. (2018). *Культура та мови країн Східної Азії*. ВПЦ «Академія».
3. Ланько, О. В. (2015). *Історія країн Східної Азії*. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».
4. Сірик, С. П. (2020). *Мови та писемності Східної Азії: історико-культурний огляд*. ЛНУ імені Івана Франка.
5. Lee, I., & Ramsey, S. (2000). *The Korean language*. SUNY Press.
6. Sohn, H.-M. (2001). *The Korean language*. Cambridge University Press

СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ ПОПКУЛЬТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ МАНґИ ТА АНІМЕ)

Карпенко Вероніка Віталіївна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Комісаров К. Ю.

У сучасній лінгвістичній системі японської мови онوماتопея постає як багатофункціональний засіб вербалізації не лише акустичних, а й сенсорно-перцептивних, емотивних та когнітивних аспектів об'єктивної дійсності. Дане дослідження присвячене аналізу специфіки звукосимволічної лексики, її семантичної архітектоніки та особливостей функціонування в медіапросторі, зокрема в межах лінгвовізуального континууму манґи та аніме.

Японська онوماتопея репрезентована розгалуженою таксономією, що диференціюється за категоріями:

- *гісейго* (імітація голосів живих істот);
- *гіонго* (відтворення звуків неживої природи);
- *гітайго* (опис стану або манери дії);
- *гійого* (характеристика рухів та зовнішнього вигляду);
- *гіджього* (вербалізація психоемоційних станів).

Зазначені категорії охоплюють широкий семантичний спектр — від прямої акустичної міметики до експлікації латентних внутрішніх станів суб'єкта. Згідно з

концепцією С. Хамано, звуко-символічні одиниці японської мови складають системний пласт лексики, де фонетична оболонка безпосередньо корелює зі значенням, що детермінує роль ониматопеї як специфічного механізму концептуалізації досвіду.

Семантична структура ониматопеїчних одиниць характеризується багаторівневістю, поєднуючи в собі іконічність, асоціативний потенціал та етнокультурну маркованість. Наприклад, лексема *докі-докі* вербалізує не лише фізіологічний акт серцебиття, а й інтенсивну емоційну напругу, тоді як *моя-моя* репрезентує когнітивну невизначеність та психологічний дискомфорт. Як зазначає С. Кіта, ідеофони безпосередньо моделюють сенсорну перцепцію у мовній формі, що зумовлює їхню високу експресивну валентність.

Особливого наукового інтересу набуває функціонування ониматопеї в дискурсі масової культури. У манзі вона інтегрується у структуру зображення, виконуючи одночасно лінгвістичну та візуально-композиційну функції. Графеми, що позначають звук (наприклад, *бан* — удар) або психологічний стан (*дзуун* — пригнічення), стилізуються як невід'ємні елементи візуального ряду. Це корелює з теорією С. Макклауда про здатність тексту у коміксах функціонувати як іконічний знак.

При адаптації манги у формат аніме спостерігається функціональна трансформація ониматопеїчних одиниць: їхня графічна репрезентація часто конвертується в аудіальні ефекти або інтонаційні модуляції. Проте семантична домінанта зберігається завдяки трансмодальному переходу. Згідно з М. Шіоном, акустичний компонент забезпечує синкретизм із візуальним рядом, формуючи цілісний аудіовізуальний досвід.

Емпіричний аналіз творів (зокрема *Kimi ni Todoke*, *Shingeki no Kyojin*) підтверджує, що ониматопея є ключовим інструментом вербалізації абстрактних станів:

- *ірайра* — стан роздратування;
- *боотто* — когнітивна розсіяність;
- *дзукідзукі* — соматичний прояв пульсуючого болю.

Дж. Наколлс підкреслює, що ідеофони концентровано кодують тілесний та емоційний досвід, виступаючи універсальним інструментом художнього наративу. Крім того, ониматопея слугує засобом прецизійної деталізації природних явищ (наприклад, диференціація опадів: *шіто-шіто* — тихий дощ, *дзаа-дзаа* — злива), що сприяє створенню ефекту імерсивності.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє констатувати, що японська ониматопея виконує комплексну лінгво-когнітивну функцію, виступаючи репрезентантом національної мовної картини світу. Її здатність до стислої, але семантично насиченої передачі сенсорного досвіду є визначальною для динамічних

медіа-форматів. Окреслені аспекти відкривають перспективи для подальших розвідок у галузі міжкультурної комунікації та компаративного перекладознавства.

Список літератури

1. Hamano, S. (1998). *The Sound-Symbolic System of Japanese*. Stanford University Press.
2. Kita, S. (1997). Two-dimensional semantic analysis of Japanese mimetics. *Linguistics*, p. 379.
3. McCloud, S. (1993). *Understanding Comics: The Invisible Art*. HarperCollins.
4. Chion, M. (1994). *Audio-Vision: Sound on Screen*. Columbia University Press.
5. Nuckolls, J. (1999). The case for sound symbolism. *Annual Review of Anthropology*, p. 225.

ГРАМАТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ЧЕН'ЮЙ НА ПРИКЛАДІ “КНИГИ ГІР ТА МОРІВ”

Кириленко Марія Юрївна

студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Ільницька М.Б

Чен'юй (成語) є важливим компонентом китайської мовної системи, оскільки поєднують у собі лінгвістичні та культурні характеристики. Вони характеризуються структурною фіксованістю, семантичною цілісністю та відтворюваністю у готовому вигляді (Федічев; Jia, 2023). Особливу складність становлять фразеологізми міфологічного походження, зокрема ті, що сформувалися на основі трактату «Книга гір та морів» (山海经), адже їх значення не є композиційним і потребує знання культурного контексту (Birrell, 1993). Це зумовлює актуальність дослідження їх граматичної структури та перекладацьких особливостей.

З граматичного погляду чен'юй переважно мають чотирискладову форму, що пов'язано з традиціями класичної китайської мови (文言文) та ритмікою давньокитайських текстів (Makashova, 2022). Основні структурні моделі включають дієслівно-об'єктні (verb-object), підметово-присудкові (subject-predicate), означально-іменникові (modifier-head) та паралельні конструкції (parallel structures). Такі моделі відображають синтаксичні особливості давньокитайської мови та забезпечують лаконічність і семантичну насиченість фразеологізмів (Jia, 2023).

Міфологічне підґрунтя чен'юй особливо яскраво простежується у тексті «Книги гір та морів», який є одним із найдавніших джерел китайської міфології та фразеології (Yang et al., 2005). У процесі мовної еволюції розгорнуті міфологічні сюжети зазнали семантичної редукції та узагальнення, трансформувавшись у компактні фразеологічні формули. У результаті чен'юй стали носіями архетипних образів і культурних смислів,

що відображають уявлення давнього Китаю про світ, людину та моральні цінності (Birrell, 2000).

Переклад чен'юй становить значні труднощі через їхню семантичну нерозкладність, культурну маркованість і відсутність прямих відповідників у мові перекладу (inTRAlinea, 2016). Основними стратегіями перекладу є описовий переклад, функціональний аналог, комбінований переклад та культурний коментар. Вибір перекладацької техніки залежить від контексту, жанру тексту та цільової аудиторії.

Показовими є такі чен'юй, що походять із «Книги гір та морів»:

精卫填海 (Jīngwèi tián hǎi) — «Цзінвей засипає море», що символізує наполегливість і незламну рішучість. Українськими відповідниками можуть виступати фразеологізми «крапля камінь точить» або «вода камінь точить». У цьому випадку застосовуються описовий переклад і функціональний аналог, що дозволяє зберегти як образність, так і зміст.

夸父逐日 (Kuāfù zhú rì) — «Куафу наздоганяє сонце», що означає прагнення до недосяжного або надмірну амбіційність. Українські відповідники — «гнатися за недосяжним», «ловити журавля в небі». Тут використовується функціональний аналог і часткова адаптація, що передає значення, але частково нівелює міфологічний компонент.

刑天争神 (Xíngtiān zhēng shén) — «Сінтянь бореться з богами», що символізує незламність і стійкість навіть після поразки. Українські відповідники — «боротися до останнього», «не здаватися до кінця». Переклад реалізується через описовий підхід і генералізацію, оскільки конкретний міфологічний образ не зберігається.

巴蛇吞象 (Bā shé tūn xiàng) — «Ба-змія ковтає слона», що означає надмірну жадібність або прагнення до непомірного. Українські відповідники — «апетит приходить під час їжі», «зажерливість не має меж». У цьому випадку застосовуються функціональний аналог і смислова адаптація.

Таким чином, переклад чен'юй міфологічного походження передбачає баланс між збереженням образності та передачею змісту. Це зумовлює використання комбінованих перекладацьких стратегій, які враховують як граматичні, так і культурні особливості вихідної мови.

Отже, чен'юй є складним лінгвокультурним явищем, у якому поєднуються граматична сталість і глибока семантична насиченість. Їх аналіз на матеріалі «Книги гір та морів» демонструє тісний взаємозв'язок між мовною формою, міфологічним мисленням і перекладацькою практикою.

Список літератури:

1. Федічев О.Є. «Чень'юй як найпоширеніший вид фразеологізмів у китайській мові».
2. Birrell, Anne. Chinese Mythology: An Introduction. — Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1993.
3. Birrell, Anne (trans.). The Classic of Mountains and Seas. — London: Penguin Classics, 2000.
4. Yang, Lihui; An, Deming; Turner, Jessica. Handbook of Chinese Mythology. — Oxford: Oxford University Press, 2005.
5. Jia, Junwen. Grammatical Structures and Metaphorical Content in Chinese Idioms. — Philology: Theory & Practice, 2023.
6. Makashova, V. V. Axiological Aspect of the Linguocultural Learning Concept in Chinese Idioms. — Philology: Theory & Practice, 2022.
7. Lü Shuxiang (吕叔湘). 漫谈语法研究. — Beijing, 1985.
8. Chengyu: Semantic and Non-compositional Characteristics. — in TRAlinea Translation Journal, 2016.
9. 《山海经》 (Shan Hai Jing) — класичний текст китайської міфології.
10. Mair, Victor H. The Columbia History of Chinese Literature. — Columbia University Press, 2001.
11. Allan, Sarah. The Shape of the Turtle: Myth, Art, and Cosmos in Early China. — SUNY Press, 1991.

ДИГЛОСІЯ В АРАБСЬКІЙ МОВІ

Комаха Іванна Володимирівна

Студентка 4 курсу, кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій, факультет міжнародних відносин політології та соціології, Одеський національний університет імені І. І.

Мечникова

Науковий керівник: Макух В.В.

Арабська мова характеризується диглосією – явищем, при якому існують два різновиди однієї і тієї ж мови. Аль-фусха (араб. الفصحى) або літературна арабська мова, є універсальним стандартом, що використовується як в усному, так і в письмовому вираженні формального спілкування, тоді як аммія (араб. عامية) – це похідне слово, що використовується у розмовній лексиці. Класична арабська мова являє собою високу форму арабської мови та викладається у закладах освіти та у формальному спілкуванні, тоді як розмовна форма мови призначена для неформального мовлення, що набувається учнями вдома через щоденну соціальну взаємодію та залежить від місцевого діалекту.

Окрім функції, яку виконує кожна форма арабської мови, та відповідних засобів засвоєння, аль-фусха та аммія відрізняються своїми граматичними та фонологічними відмінностями (Oueini O., Awada G., Kaissi F. S., 2020, с. 188-189).

Однією з найважливіших особистостей диглосії є її спеціалізація. В одному наборі ситуацій доречна лише літературна мова, а в іншому лише діалекти. Важливість використання правильного різновиду мови у конкретній ситуації важко

переоцінити. Аль-фусху вважають вищою за аммію. Іноді це відчувається настільки сильно, що лише літературна мова визнається реальною, а діалект називають мовою, що не існує (Ferguson, 1959, с. 325-340).

Сакралізація аль-фусхи створює психологічний бар'єр. Оскільки вона вважається ідеальною та божественною, будь-яка помилка в ній сприймається як гріх або ознака неосвіченості. Це змушує людей боятися використовувати її вільно, що гальмує розвиток критичного мислення та наукової дискусії (Kermani, 2015).

Якщо аль-фусха – це хребет арабського світу, аммія – це його плоть і кров, що має унікальні особливості в кожному регіоні. Перші загальні спроби класифікації арабських діалектів мали місце наприкінці XIX ст. Зокрема, основу їхньої загальної територіальної класифікації закладено А. Кримським, який поділив їх на чотири великі групи: 1) діалекти Аравії; 2) діалекти Сирії й Месопотамії; 3) діалект Єгипту; 4) діалекти Магрибу. Виникнення арабських діалектів пов'язане з історичними процесами, що відбувалися в різних регіонах, де вони поширені. Арабська мова має багату історію та культурну спадщину, яка вплинула на формування різних діалектів. На початку свого розвитку арабська була мовою племен, що жили на південному заході Аравії. Протягом століть араби займали території на більшій частині Сходу, в Південно-Східній Азії, Африці та Північній Америці, а це означає, що арабська мова значно урізноманітнилася. Кожен регіон також мав свої звичаї, традиції та мовні особливості, які знайшли своє відображення в мові. Відомо також, що арабські діалекти формувалися під впливом інших мов, з якими араби стикалися під час історичних подій, торгівлі та міграції (Naeri, 2003).

Р. Ібрагім та його колеги намагалися визначити психолінгвістичну основу для обробки арабської мови. Крім того, вони досліджували взаємозв'язок між арабською орфографічною системою та когнітивними процесами, які можуть бути задіяні під час обробки текстів. Зокрема, З.Евіатар та Р.Ібрагім зосередилися на впливі раннього знайомства з двома формами арабської мови на когнітивну та металінгвістичну обізнаність. Металінгвістична обізнаність стосується здатності обмірковувати лінгвістичну природу повідомлення та усвідомлювати певні властивості мови, такі як її довільність та фонологічна структура. Враховуючи, що двомовні діти демонструють підвищені металінгвістичні здібності в результаті засвоєння двох, а не однієї лінгвістичної системи. Ту ж саму теорію було застосовано і до арабських дітей, щоб визначити, чи збережеться такий ефект у разі, якщо вони зіткнуться з вивченням будь-якої іншої мови (Ibrahim R, Eviatar Z, Aharon Peretz J., 2007, 36(4):297-317).

Підсумовуючи, арабська диглосія постає як унікальний варіант білінгвізму, де співіснування аль-фусхи та аммії визначає всі аспекти суспільного життя. Хоча літературна мова виконує функцію універсального, сакрального та формального

стандарту, її надмірна ідеалізація створює психологічний бар'єр. Водночас діалекти, які виникли внаслідок історичної експансії є живою основою щоденної взаємодії в арабському світі. Таким чином, диглосія залишається невід'ємною складовою арабської ідентичності, де спеціалізація кожного мовного різновиду забезпечує цілісність комунікативного простору.

Список літератури

1. Oueini O., Awada G., Kaissi F. S. (2020). Effects of diglossia on classical arabic: language developments in bilingual learners.
2. Ferguson C. (1959). Diglossia.
3. Kermani N. (2015). God is beautiful: the aesthetic experience of the Quran. Translated by Tony Crawford. Cambridge: polity press.
4. Haeri N. (2003). Sacred Language, ordinary people. Palgrave Macmillan
5. Ibrahim R., Eviatar Z., Aharon Peretz J. (2007). Metalinguistic awareness and reading performance: A cross language comprison

НЕСТАНДАРТНИЙ ЕМФАТИЧНИЙ ПРИКІНЦЕВИЙ ТВЕРДИЙ ПРИСТУП У МОВІ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯПОНІЇ

Комарницька Тамара Костянтинівна

кандидат філологічних наук, доцент, кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Мова масової культури Японії широко застосовує гортанне зімкнення (вибух, експлозію) чи твердий приступ (声門破裂音、声門閉鎖音, [ʔ]) – нестандартний фонетичний феномен, не притаманний японській літературній мові, який полягає у різкому обриванні прикінцевого голосного звуку шляхом перекривання потоку повітря у гортані, тобто, якщо відразу вимовити голосний звук при закритій голосовій щілині, то приголосна частина стане цим звуком (湯川, 1999, 頁 23). У письмових жанрах масової культури цей фонетичний прийом відображається за допомогою діакритичного знаку つ / っ, що йде після знаку кани на позначення того чи того відкритого складу або після ієрогліфа, що позначає корінь слова (який з огляду на полісилабічність японської мови також закінчується на відкритий склад). Тобто виходить, що знак つ / っ, який у нормативній мові на письмі позначає подвоєний приголосний звук, набуває зовсім іншої функції, яка в літературному стандарті не передбачена (як, власне, не передбачене і прикінцеве гортанне зімкнення).

Такий специфічний тип артикуляції трапляється хіба що у деяких говірках японської мови, наприклад, у діалекті Сацугуу ([kaʔ] *хурма* замість нормативного

[kaki]), діалекті Кагошіма ([kuʔ] *шия* замість [kubi]), діалекті Ікава ([jomaʔ] *читаймо* замість [jomou]). Як можемо побачити з наведених прикладів діалектизмів, твердий приступ у японських місцевих говірках зазвичай з'являється на місці редукованих складів, однак у мові масової культури він жодним чином не пов'язаний із редукцією. Погляньмо на приклади:

~~~~~ッ!!! (із манги) – вся репліка складається лише з одного твердого приступу; якщо спробувати відтворити цей звук артикуляційно, то вийде щось на кшталт звуку стиснутого від страху, несподіванки чи горя горла;

きっ・・・君がしっかりしてないから!!! (із манги) – прикінцевий твердий приступ супроводжує голосний /i/, що з огляду на контекст (наступне слово після твердого приступу починається на ту саму мору, що цьому приступу передує) неначе відтворює заїкання;

ご主人ちゃまっ エビちゃんに「アリとキリギリス」の話をちてくだちやいっ (із манги) – прикінцевий твердий приступ наприкінці звертання, що робить його різкішим, а також наприкінці дієслова у наказовому способі, що робить виражений ним наказ наполегливішим;

あ~~~~っっ (із манги) – прикінцевий твердий приступ, що додає експресії вигуку; у прикладі засобами орфографії відтворено ще різкіше гортанне зімкнення (за рахунок повторення на письмі діакритичного っ) задля підвищення емпатичності;

も~~~~っっ (із манги) – аналогічний до попереднього приклад;

じ人生ちろちろ~~~~っっ (із манги) – аналогічний до попереднього приклад за винятком того, що прикінцевим твердим приступом оформлено ономапоєю, а не вигук;

ああっ だめよっ あなたっ いきなり こんなっ いやっあっ 玄関よ~~~~っっ (із манги) – у репліці спостерігаємо прикінцевий твердий приступ у низці слів різного частиномовного статусу (вигук, емпатична частка, особовий займенник, указівний займенник, прикметник), що подеколи поєднується з іншою фонетичною модифікацією – емпатичним подовженням голосного звуку (ああっ, いやっあっ); при цьому можливим виявляється випадок уживання двох твердих приступів в одному слові (いやっあっ), обидва з яких є прикінцевими, однак за рахунок емпатичного подовження прикінцевого голосного звуку можуть накладатися один на одного.

Як бачимо, в жодному з прикладів прикінцевий твердий приступ не пов'язаний із редукцією, як це притаманно деяким японським територіальним діалектам, а тому таке фонетичне явище у мові масової культури Японії є окремим особливим артикуляційним прийомом, що на фонетичному рівні відрізняє її від літературної мови. Однак, на жаль, цей нестандартний феномен досі не удостоєний уваги японських дослідників; єдину згадку про нього нам удалося знайти у Шігето Кавахари, який згадує про нього побіжно,

зазначаючи, що гортанний приступ із супутнім скороченням закритого складу здатен формувати експресивні одиниці, наприклад, すげっ (Kawahara, 2016, p. 15).

Якщо міркувати про стилістичну функцію такого непритаманного японській мові прикінцевого гортанного зімкнення, то, вочевидь, вона насамперед полягає у підвищенні рівня експресії і приверненні уваги реципієнта, а також створенні відповідної емоційної атмосфери. При цьому, однак, прагматична мета масово-культурного повідомлення дозволяє порушення орфоепічних норм японської літературної мови.

Список літератури:

1. Kawahara, S. (2016). Phonological opacity in Japanese. Ms. Keio University, 1-21.
2. 湯川 恭敏 (1999). 言語学 東京: ひつじ書房.

ЛЕКСИЧНО-ГРАМАТИЧНІ ЗМІНИ У ПИСЬМОВІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.

Концевич Надія Максимівна

*студентка 4 курсу кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

Науковий керівник: Козирєв Є.В.

На початку періоду Мейджі (1868–1912 рр.) письмова японська мова послуговувалася застарілою граматиною, сформованою у часи періоду Хейан (794–1185 рр.), та не мала унормованої форми. Зокрема через значні розбіжності письмової мови з тогочасним усним мовленням, рівень писемності у країні був низьким, а впровадження нових наукових ідей та форм літератури було ускладненим через неможливість адаптації письмової мови під сучасні потреби (наукові та технічні відкриття тощо). Відповідно, з початком стрімких процесів модернізації країни, у колах японської інтелігенції постало питання стандартизації письмової мови.

Наприкінці XIX – початку XX ст. виник рух 言文一致 (*/тембун іччі/*, досл. «уніфікація мовлення та письма»), що ставив за мету створити нові норми письмової мови, наблизивши її до усної японської, і підвищити цим рівень писемності серед населення, а також утворити необхідну для наукового дискурсу лексику та дати можливість вільного вираження думок на письмі без обмежень, що їх накладає класична граматика. (沈, 2021) Значну роль у русі відіграли письменники, одними з перших почавши використовувати на письмі граматику усної японської. У їхніх творах можна простежити поступові граматичні зміни, які активно вносилися у тогочасне письмо.

Крім того, письмова мова ввібрала в себе певну кількість розмовної лексики, а також китаїзмів, які стали відповідниками запозичених із європейської науки понять. (方, 2009)

Опрацювавши наукові праці на цю тему, ми виокремили такі типи основних лексичних та граматичних змін, що відбулися у японській мові в 1880-1920 рр.:

Лексичні зміни:

1. Зростання кількості китаїзмів на позначення наукових термінів (напр. 統計学 /*tōkeigaku*/, статистика) (Sugito, 1989; 田中, 2014);
2. Зростання кількості китаїзмів на позначення нововведених понять, зокрема запозичених з Європи (напр. 小説 /*shōsetsu*/, роман) (方, 2009; Frellesvig, 2010);
3. Впровадження раніше суто розмовної лексики у письмові твори (напр. 気分 /*ki bun*/, настрій, самопочуття) (田中, 2014);
4. Збільшення кількості カタカナ語 (/катакана-го/), прямих запозичень з європейських мов (напр. カルテ /*karute*/, медична книжка) (Frellesvig, 2010).

Граматичні зміни:

1. Поступове заміщення граматики класичної японської відповідними конструкціями усної мови (напр. заміна класичного дієслова-зв'язки -なり /*na ri*/ на -だ /*da*/);
2. Часткове заміщення класичної граматики граматикою усної японської, при якому граматична конструкція класичної японської набуває нових правил використання (напр. заперечна форма дієслова -ず /*du*/ в кінці речення замінюється формою -ない /*nai*/, при цьому форма -ず /*du*/ продовжує використовуватися для створення дієприслівників тощо);
3. Нові граматичні конструкції, утворені внаслідок перекладу з європейських мов (напр. -によって /*ni yotte*/) (Frellesvig, 2010).

Таким чином, зміни у японській мові періоду Мейджі були зумовлені двома головними чинниками: потребою у реформі застарілої письмової мови та контактом із інтелектуальним доробком європейських країн. Вплив усної японської на письмову найбільше простежується у граматиці, а також у впровадженні розмовної лексики у літературні твори. Знайомство ж з європейською наукою призвело до формування нової лексики та утворення кількох нових граматичних конструкцій способом калькування. Перераховані зміни відображені, поміж іншого, у текстах художніх творів та есеїстиці тієї доби, що відкриває перспективи для більш ґрунтовних досліджень японської літературної мови у аспекті її розвитку на рубежі XIX–XX ст.

Список літератури:

1. 沈国威 (2021). 言文一致の語彙的基盤について: 日中の場合. 關西大學中國文學會紀要 42, A1-A28. doi: 10.32286/00023308.
2. 方光銳 (2009). 明治期における国語国字問題と日本人の漢学観. 言葉と文化 10(2009.03), 181-196. doi: 10.18999/isslc.10.181.

3. Sugito, S. (1989). Lexical aspects of the modernization of Japanese. Coulmas, Florian (Hg.): *Language Adaptation*. Cambridge: Cambridge University Press, S. 116-126.
  4. 田中牧郎 (2014). 明治後期における漢語の基本語化 第6 回コーパス日本語学ワークショップ予稿集 193-200.
- Frellesvig, B. (2010). *A history of the Japanese language*. Cambridge University Press.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНИХ АЛЮЗІЙ У НОВЕЛІ САНЬ МАО «亲爱的婆婆»

Кравченко Аліса Вадимівна

*студентка 5 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: Попова М. Д.*

Переклад культурно маркованих елементів художнього тексту є однією з ключових проблем сучасного перекладознавства. Особливу складність становить відтворення культурних алюзій як носіїв імпліцитної інформації, що формують глибинний зміст тексту (Baker, 2011). Художні твори китайської літератури другої половини XX століття, зокрема проза Сань Мао (三毛), характеризуються високим ступенем насиченості такими елементами, що ускладнює їх адекватне відтворення у перекладі.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу перекладацьких стратегій відтворення культурних алюзій, які вимагають від перекладача не лише мовної, але й міжкультурної компетенції.

Культурна алюзія розглядається як непряме посилення на відомі тексти, образи чи культурні явища, що потребує фонових знань для адекватного розуміння (Leppihalme, 2000). У новелі Сань Мао «亲爱的婆婆» («Дорога свекруха») простежується широкий спектр алюзій, які можна умовно поділити на біблійні, алюзії на китайську класичну літературу, культурно-філософські концепти та міжкультурні алюзії.

Одним із яскравих прикладів біблійної алюзії є речення: «夏娃自做主张给亚当吃了禁果» («Єва, не порадившись з Адамом, нагодувала його забороненим плодом.») (三毛, 2014). У даному випадку використовується образ Єви, яка самотійно дає Адаму заборонений плід, що метафорично репрезентує ситуацію укладення шлюбу без дозволу батьків. Подібні алюзії належать до універсальних культурних кодів і можуть передаватися без значної адаптації за умови їхньої впізнаваності цільовою аудиторією (Leppihalme, 2000).

Ще одним прикладом біблійної алюзії є речення, що відсилає до євангельського сюжету про апостола Петра, який тричі зрікся Христа: «像耶稣的门徒彼得一样, 三次不认主» («Як учень Ісуса Петро тричі відрікся від Господа») (三毛, 2014). У тексті дана алюзія використовується для характеристики поведінки чоловіка героїні. Відповідно до підходу П. Ньюмарка подібні інтертекстуальні елементи доцільно зберігати у перекладі без трансформації, якщо вони мають міжкультурний статус.

Натомість алюзії на китайську класичну літературу становлять значно більшу перекладацьку проблему, оскільки для іншомовного реципієнта вони часто залишаються малозрозумілими без спеціальних фонових знань. Таким чином, перекладач змушений вдаватися до додаткових стратегій пояснення або адаптації.

Сань Мао у своїй новелі часто звертається до алюзій на китайську класичну літературу. Зокрема, яскравим прикладом є уривок з вірша поета Бай Дзюї:

«离离原上草,
一岁一枯荣,
野火烧不尽,
春风吹又生» (三毛, 2014).

У контексті новели алюзія набуває іронічного значення. У перекладі доцільно використовувати усталені відповідники або компенсаторні стратегії для збереження стилістичного ефекту (Baker, 2011).

У тексті також спостерігається акумуляція алюзій на китайську класичну прозу: «《孙子兵法》(«Мистецтво війни»), 《三国演义》(«Трицарство»), 《水浒传》(«Річкові запливи»), 《红楼梦》(«Сон у червоному теремі»), 《西游记》(«Подорож на Захід»)» (三毛, 2014).

Суттєву роль у тексті відіграють культурно-філософські концепти, зокрема поняття «晨昏定省» (三毛, 2014), яке відображає конфуціанську норму синівської шанобливості. У перекладі воно потребує розгорнутого пояснення, оскільки не має прямого відповідника (Baker, 2011).

Крім того, у тексті представлені міжкультурні алюзії, такі як згадка Зигмунда Фрейда: «请你去问问心理学家弗洛伊德大师» («Будь ласка, зверніться до психолога доктора Фрейда») (三毛, 2014). Подібні алюзії, як правило, не потребують додаткової адаптації та можуть передаватися без змін.

Отже, культурні алюзії у новелі «亲爱的婆婆» є важливим елементом авторського стилю Сань Мао та виконують як смислотворчу, так і стилістичну функцію. Вони охоплюють різні культурні пласти — від китайської класики до біблійних та західних джерел.

У процесі перекладу таких елементів найбільш ефективними є такі стратегії: збереження алюзії з коментарем, експлікація культурного змісту та часткова адаптація. Неврахування культурного контексту призводить до втрати значної частини змісту, що підтверджує необхідність міжкультурної компетенції перекладача як ключового чинника адекватного перекладу художнього тексту.

Список літератури:

1. Baker M. (2011). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London: Routledge, (332), 90–110. URL: <https://nlp.csie.org/~sound/translation.pdf>
2. Leppihalme R. (2000). *Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions*. Clevedon: Multilingual Matters, (241), 25–48.
3. 三毛(2014). 《亲爱的婆婆》.URL: <http://www.ccview.net/htm/xiandai/wen/chenmaoping029.htm>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ МОЛОДІЖНИХ ЧАТІВ В КОРЕЇ: ВИКОРИСТАННЯ СЛЕНГІЗМІВ ТА АНГЛІЦИЗМІВ

Фесечко Вікторія Віталіївна

*студентка 2 курсу кафедри східної культури і літератури Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Кригіна Анна Дмитрівна

*студентка 2 курсу кафедри східної культури і літератури Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Стелюк М.А.

Сучасний світ, що наповнений різноманітними технологічними інноваціями, чинить значний вплив на мовні процеси. Завдяки розвитку соціальних мереж і цифрових платформ активно поширюються молодіжний сленг та англіцизми. Така лексика характеризується неформальністю, емоційністю, швидкоплинністю та вирізняється креативністю, що ускладнює її переклад та розуміння.

У корейській мові англіцизми та сленгізми використовуються у повсякденному житті, особливо серед молоді. Вони формують нові мовні норми, змінюють структуру мовлення та сприяють появі нових значень слів (Самалюк, 2013, с. 35). Однак водночас це ускладнює процес спілкування між поколіннями або міжкультурну комунікацію.

У корейському середовищі існують власні соціальні мережі та цифрові платформи. Серед найпопулярніших – KakaoTalk, Naver Café, Cyworld, а також Daum Café та інші локальні сервіси, які формують власні комунікативні стандарти (Dal, 2017, с. 212). Інтернет-сленг характеризується неформальними фразами, скороченими

виразами, які корейці використовують під час публікацій у соціальних мережах та онлайн спілкування (Пилипей, 2018, с. 112-114).

Наразі спостерігається часткове злиття молодіжної лексики та інтернет-сленгу, з огляду на це можемо виокремити наступні їх спільні характеристики.

Перше – це скорочення (약어), тобто утворення нових слів шляхом зменшення довших форм: простих чи складних слів, а також словосполучень до рівня звуків, букв або складів (Viĵa, 2024, с. 149). Найчастіше скорочення утворюються шляхом використання лише початкових приголосних або складів, наприклад:

- ㅇㅋ – 오케이 [okei] – окей;
- ㄱㅏ – 감사합니다 [камсахамніда] – дякую;
- ㅎㅇ – 하이 [hai] – привіт;
- ㅈㅏ – 죄송합니다 [чвесонхамніда] – вибачте (Viĵa, 2024, с. 149).

Другим прикладом мовних змін виступає синкопа, яка полягає у видаленні середньої частини слова, не залишаючи жодного елемента, який би її замінив чи позначив (Tataru, 2002, с. 93). У деяких випадках це супроводжується змінами в орфографії, що дозволяє застосувати принцип написання слова так, як воно вимовляється. Найпоширеніші приклади виглядають так:

- 널 [нель] – 내일 [неіль] – завтра;
- 땀에 [ттеме] – 때문에 [ттемуне] – через;
- 섬 [шьом] – 시험 [шіхом] – іспит;
- 격력 [кьоньок] – 기억력 [кіоньок] – пам'ять (Viĵa, 2024, с. 155).

Наступним механізмом, який варто розглянути, є емодзі – графічні символи, які використовуються в цифровій комунікації для вираження емоцій, дій чи понять (Kang, 2022, с. 122). Вони функціонують як мовні одиниці, здатні замінювати слова або навіть цілі речення, інтегруючись у граматику онлайн-спілкування. Особливістю емодзі в корейській мові є те, що емоції також виражаються шляхом транслітерації літер і скорочень, передаючи емоційний стан у повідомленні, а не лише за допомогою загальноприйнятих у світі графічних зображень. Серед найтиповіших прикладів можна перелічити:

- ㅋㅋㅋ – ха-ха, звук сміху;
- ㅠㅠ – сумно, плач, символ сліз;

- □□ – 두근두근 [тугинутин] – звук биття серця, використовується для позначення хвилювання (Kang, 2022, с. 213).

Ще однією особливістю молодіжних чатів є англіцизми – слова або вирази, що були запозичені з англійської мови. Англіцизми охоплюють як слова, що повністю збігаються з англійськими формами, так і ті, що були адаптовані до фонетики та граматики іноземних мов (Вовк, 2024, с. 4). Чимало англіцизмів у корейській мові походять із різних сфер життя, однак особливо помітними вони є у сфері культури та медіа, де активно використовуються такі слова, як:

- 뉴스 [нюси] – новини (news);
- 앨범 [ельбом] – альбом (album);
- 스트레스 [ситиреси] – стрес (stress);
- 텔레비전 [телебіджон] – телебачення (television) (Вовк, 2024, с. 12).

Отже, використання сленгізмів та англіцизмів у молодіжних чатах Кореї є важливим елементом сучасної комунікації, що відображає культурні впливи та соціальні норми цифрового середовища. Їхнє дослідження дозволяє краще зрозуміти особливості мовної взаємодії молоді та сучасні тенденції розвитку корейської мови.

Список літератури:

1. Самолюк В. Р. Типологія англіцизмів у сучасній корейській мові. 2023. с. 35.
2. Dal Yong Jin. Rise of Platform Imperialism in the Networked Korean Society: A Critical Analysis of the Corporate Sphere. 2017. p. 212.
3. Пилипей Ю. А. Сленг, етапи його розвитку та місце в сучасному світі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2018. № 36, т. 1. С. 112-114.
4. Alexandra Bija. The Language of the Web: Mechanisms of Korean Internet Slang. 2024. p. 149.
5. Tataru. An Outline of English Lexicology. Cluj-Napoca: Limes. 2002. p. 93.
6. Alexandra Bija. The Language of the Web: Mechanisms of Korean Internet Slang. 2024. p. 155.
7. Chowon Kang. Korean Emoticons. Understanding How Subtle Emotional Differences Are Evoked Online. 2022. p.122-123.
8. Вовк В. Б. Типологія англіцизмів в сучасній корейській мові. 2024. с. 4-12.

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Лакомська Ольга Ігорівна

*Студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Фразеологічна система японської мови сформувалася впродовж тривалого історичного періоду та відображає специфіку національної культури, світогляду й традицій японського суспільства. Фразеологічні одиниці становлять важливу складову лексичної системи мови та виконують не лише номінативну, а й культурно-репрезентативну функцію.

Фразеологічні одиниці характеризуються високим рівнем образності та тісним зв'язком із культурним середовищем, оскільки вони репрезентують традиційні символи, побут і соціальні норми. Разом з тим, фразеологізми виступають носіями культурної інформації та відображають національно-специфічну картину світу (Жайворонок, 2007).

У сучасній японській мові виокремлюють кілька основних типів фразеологічних одиниць: ідіоматичні словосполучення (慣用句 *kan'yōku*), прислів'я (諺 *kotowaza*), крилаті вислови та стійкі метафоричні конструкції (Кочерган, 2010). Усі ці одиниці характеризуються стійкістю, відтворюваністю та семантичною цілісністю.

Канйоку (慣用句) – це ідіоматичні вирази, які відзначаються переосмисленням свого лексико-граматичного складу та передають одне цілісне поняття. Вони часто ґрунтуються на метафоризації повсякденних дій і часто не мають дослівного перекладу на іншу мову (Пирогов, 2011).

- **鯖を読む** (*Saba o yomu*) – «обманювати в підрахунках», «приписувати собі роки» (букв. «рахувати скумбрію»).

Котовадза (諺) – сталі вислови повчального характеру (прислів'я та приказки), які акумулюють життєвий досвід народу та виконують дидактичну функцію.

- **明日の百より今日の五十** (*Asu no hyaku yori kyō no gojū*) – «Краще п'ятдесятка сьогодні, ніж сотня завтра».

Особливе місце у японській фразеології займають специфічні типи усталених виразів: **言い習わし** (*iinarawashi*), **故事成語** (*koji seigo*) та **四字熟語** (*yojijukugo*) (Пирогов, 2011).

Інараваші (言い習わし) – категорія побутових приказок та мовних штамів, що закріпилися у мовленні внаслідок тривалого вжитку.

- **猿も木から落ちる** (*saru mo ki kara ochiru*) – досл. «навіть мавпа падає з дерева».

Коджі-сейго (故事成語) – це група фразеологізмів, що мають літературне або історичне походження. Переважна більшість цих одиниць походить із давньокитайських класичних текстів, філософських трактатів та історичних хронік.

Йоджіджюкуго (四字熟語) – це фразеологічні одиниці, що складаються з чотирьох ієрогліфів.

- **一期一会 (Ichigo ichie)** – «один шанс – одна зустріч».

Отже, фразеологічна система сучасної японської мови є складною, багаторівневою та тісно пов'язаною з національною картиною світу, що зумовлює необхідність її комплексного дослідження, зокрема у перекладознавчому аспекті.

Список літератури:

1. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник; НАН України, Інститут мовознав. ім. О. О. Потебні. – Київ: Довіра, 2006. – 703 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство Київ, Видавничий центр «Академія» 2010. – 464 с.
3. Пирогов В.Л. Джерела формування японських паремій: типолого-культурний аналіз. Вісник Львівського університету, Вип. 54 с. 358- 368

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО МОВЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Макієва Анастасія Олександрівна

студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу

Факультету східних мов

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Гілевич А.В.

У сучасній соціолінгвістиці гендер розглядається не як біологічно зумовлена характеристика, а як соціально сконструйована категорія, що формується у процесі взаємодії та реалізується через різноманітні соціальні практики, зокрема мовну поведінку (Eckert, McConnell-Ginet, 2013). У цьому контексті мовлення виступає одним із ключових механізмів індексації гендеру, відображаючи як усталені соціальні норми, так і процеси їх трансформації.

Японська мова традиційно вважається однією з мов із виразною гендерною диференціацією, де мовна поведінка регулюється соціальними параметрами, такими як статус, вік, соціальна дистанція та гендер (Ide, 1991). Гендерні відмінності реалізуються на різних рівнях мовної системи – лексичному, граматичному та прагматичному, формуючи специфічні стилістичні моделі «чоловічого» та «жіночого» мовлення. Водночас сучасні дослідження ставлять під сумнів уявлення про однорідність і стабільність так званої «жіночої мови», підкреслюючи її варіативність та соціальну зумовленість (Nakamura, 2014).

Актуальність дослідження зумовлена суперечністю між традиційним уявленням про жорстку гендерну стратифікацію японської мови та сучасними мовними практиками, які демонструють тенденцію до її послаблення. У зв'язку з цим постає потреба в емпіричному аналізі реального мовлення для виявлення характеру і масштабів трансформацій гендерно маркованих мовних засобів.

Метою дослідження є виявлення та аналіз соціолінгвістичних особливостей трансформації гендерного мовлення в сучасній японській мові під впливом глобалізаційних процесів.

Для досягнення поставленої мети було сформовано корпус емпіричного матеріалу, що включає:

- 8 відео неформальних інтерв'ю та подкастів (загальною тривалістю близько трьох годин мовлення);
- 10 текстових дискусій з японськомовної платформи Yahoo!知恵袋

Методологічну основу дослідження становлять соціолінгвістичний аналіз, дискурс-аналіз, метод суцільної вибірки, а також елементи кількісного аналізу мовних даних.

Результати аналізу засвідчили, що традиційна система жорсткого розмежування чоловічих і жіночих мовних засобів у сучасному японському мовленні втрачає нормативну однозначність. Найбільш стійкими маркерами гендерної індексації залишаються особові займенники першої особи. Зокрема, у корпусі зафіксовано:

- 20 випадків використання займенника 僕(boku);
- 120 випадків використання займенника 俺(ore);
- 115 випадків використання займенника 私(watashi).

Водночас не було зафіксовано жодного випадку використання займенника あたし(atashi), який традиційно розглядається як маркер жіночого мовлення. Це може свідчити про зниження його функціональної релевантності у сучасній комунікації.

Аналіз прикінцевих часток показав значне зниження частотності гендерно маркованих форм. Зокрема:

- частка わ(wa) зафіксована лише у 1 випадку;
- частки ぞ(zō) та ぜ(ze) – у 3 випадках;
- частка かしら(kashira) та ぜ(ze) – не були зафіксовані.

У більшості випадків мовці використовують нейтральні або контекстуально зумовлені форми, що не мають чіткої гендерної прив'язки.

Отримані результати також свідчать про асиметричний характер трансформацій: жіноче мовлення демонструє вищий рівень нейтралізації традиційно маркованих форм, тоді як у чоловічому мовленні окремі гендерно марковані елементи (зокрема 俺, ぞ, ぜ) зберігають функцію стилістичної та соціальної індексації.

Аналіз дискусій на платформі Yahoo!知恵袋 показав наявність метамовної рефлексії носіїв мови щодо вживання гендерних маркерів. У 37% проаналізованих коментарів користувачі прямо обговорюють доречність використання певних займенників залежно від ситуації спілкування, що свідчить про підвищений рівень усвідомлення мовної варіативності.

Таким чином, сучасне японське мовлення можна охарактеризувати як динамічний соціолінгвістичний простір, у якому відбувається поступова нейтралізація традиційних гендерно маркованих форм. Глобалізаційні процеси, розвиток цифрової комунікації та зміни у соціальних уявленнях про гендер сприяють переосмисленню мовних норм і формуванню нових моделей мовної поведінки.

Отримані результати можуть бути використані у викладанні японської мови як іноземної, зокрема для оновлення навчальних матеріалів відповідно до сучасних мовних практик та підвищення рівня соціолінгвістичної компетентності студентів.

Список літератури:

1. Eckert, P., & McConnell-Ginet, S. (2013). *Language and gender* (2nd ed.). Cambridge University Press.
2. Ide, S. (1991). On the notion of wakimae: Toward an integrated framework of linguistic politeness. *Multilingua*, 8(2–3), 223–248.
3. Nakamura, M. (2014). *Gender, language and ideology: A genealogy of Japanese women's language*. John Benjamins Publishing Company.
4. Okamoto, S., & Shibamoto Smith, J. S. (2004). *Japanese language, gender, and ideology: Cultural models and real people*. Oxford University Press.

ПАСИВНА КОНСТРУКЦІЯ 被 У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Максимець Вікторія Олександрівна

*старший викладач кафедри китайської мови і перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Федюк Владислава Юрївна

*викладач кафедри китайської мови і перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Китайська мова належить до ізолюючого типу мов, що визначає її граматичну специфіку. На відміну від флективних мов, у китайській практично відсутні морфологічні зміни слова: іменники не мають категорій роду, числа чи відмінка, а дієслова не змінюються за особами, часами чи способами. Граматичні значення передаються переважно за допомогою порядку слів, службових слів та контексту.

Пасивні конструкції є важливим елементом граматичної системи сучасної китайської мови. Особливої уваги заслуговує конструкція з 被 (bèi), яка є одним із основних способів вираження пасивного стану в китайській мові. Конструкція з 被 використовується для підкреслення того, що дія спрямована на підмет і часто має відтінок небажаності, несподіваності або негативного результату.

Структурно речення з 被 будується за моделлю: підмет + 被 + суб'єкт дії + дієслово + (додаток/результат). Наприклад: 他被老师批评了 (*Tā bèi lǎoshī pīpíng le*) – Він був розкритикований учителем. У цьому реченні підмет є об'єктом дії, а суб'єкт (老师) виконує дію. У багатьох випадках суб'єкт дії після 被 може опускатися, якщо він невідомий або не важливий. Наприклад: 我的手机被偷了 (*Wǒ de shǒujī bèi tōule*) – Мій телефон вкрали.

Проте у сучасній китайській мові спостерігається розширення функцій 被. Вона може використовуватися і в нейтральних або навіть позитивних контекстах, особливо в розмовній мові та інтернет-дискурсі. З граматичної точки зору, конструкція 被 має низку особливостей. По-перше, вона зазвичай поєднується з перехідними дієсловами, які передбачають вплив на об'єкт. По-друге, часто після дієслова вживаються результативні морфеми або аспектуальні показники, такі як 了: 他被打伤了 (*Tā bèi dǎ shāngle*) – Він поранився (刘月华, 潘文娱, 故韩, 2001, с. 348).

Важливо зазначити, що конструкція 被 не є єдиним способом вираження пасиву в китайській мові. Зокрема конструкції з 让, 叫, 给 є альтернативними способами вираження пасивності. Вони часто використовуються в розмовній мові та можуть передавати додаткові відтінки значення, такі як каузативність або емоційність. Наприклад: 他让人骗了 (*Tā ràng rén piànle*) – Його обдурили. Ця конструкція має схоже значення, але є більш розмовною. Функціонально конструкція 被 частіше зустрічається у письмовій мові, офіційних текстах та науковому стилі. У розмовному мовленні вона може замінюватися іншими структурами або активними реченнями.

Отже, граматику китайської мови характеризується аналітичністю, мінімальною морфологією та великою роллю синтаксису і контексту. Конструкція з 被, у свою чергу, є важливим граматичним засобом, що має чітку структуру, специфічні семантичні властивості та широкі функціональні можливості; демонструє, як у межах цієї системи реалізується категорія пасиву, поєднуючи формальну простоту з семантичною виразністю.

Список літератури:

1. 刘月华, 潘文娱, 故韩. (2001). 实用现代汉语语法. 北京: 商务印书馆. 页 345–352.

ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКИХ ОНОМАТОПЕЙ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Микитчук Марія Юрїївна

студентка 3-го курсу кафедри корейської і японської філології факультету східної і слов'янської філології Київського національного лінгвістичного університету

Науковий керівник: Грикун Ю. О.

Звуконаслідувальні лексичні одиниці являють собою одну зі специфічних рис японської мови. Найчастіше вони трапляються в японській художній літературі, і саме тому переклад цих одиниць бачиться як випробування для перекладача в європейській лінгвокультурній традиції (Ржевська, 2023, с. 216).

У процесі передачі інформації в японській мові важливу функцію виконують дієслова (у ролі присудка), оскільки здебільшого підмет опускається. Проте водночас через порівняно невелику кількість дієслів для передачі різноманітних деталей та відтінків, більший акцент падає на ономатопейчну лексику.

Стан ономатопейчної лексики в українській мові характеризується відносною системною сформованістю, водночас недостатньою кодифікованістю та фрагментарною науковою інтерпретацією в межах сучасної лінгвістики. З вищевказаних причин при перекладі ономатопейчної лексики з японської мови на українську виникають труднощі.

Ономатопетичні та звуконаслідувальні одиниці є важливою складовою японської мови, що відображає її тісний зв'язок із природою та чуттєвим сприйняттям світу. Історично японська мова формувалася як система, яка є орієнтованою на безпосереднє відтворення природних явищ, що зумовило її емоційно-експресивний характер.

В японській мові виділяють кілька типів ономатопетичної лексики. *Гіонго* та *гісейго* позначають відтворення реальних звуків, тоді як *гітайго* передають зорові, тактильні та психоемоційні стани, не пов'язані безпосередньо зі звуком. Таким чином, ономатопея в японській мові виходить за межі акустичного наслідування, охоплюючи ширший спектр сенсорного досвіду. Як зазначає японський дослідник С. Уемура (2004), найбільші труднощі в іноземців та в перекладі викликають тлумачення того чи іншого ономатопетичного вислову (с. 123). Тож попри значну функціональну цінність, ономатопетична лексика створює труднощі у перекладі іншими мовами через культурну специфічність і багатозначність.

Ономатопоетичні одиниці активно функціонують у різних мовних регістрах і відзначаються високою продуктивністю. Їхня поширеність пояснюється здатністю точно та компактно передавати як конкретні природні явища, так і абстрактні стани. Серед різних видів японських ономатопей переклад *гітайго* (слів, що описують стан / відчуття) на українську мову бачиться найбільш проблематичним.

Для ілюстрації сказаного вище далі ми наведемо приклади перекладу японських ономатопоетичних одиниць українською мовою.

Переклад слів з груп *гіонго* та *гісейго*:

げらげら [笑う] – «реготати» (голосно, нестримно сміятися), しくしく [泣く] – «схлипувати» (тихенько плакати), えーんえーん [泣く] – «ридати» (голосно плакати, часто вживається по відношенню до дітей), がみがみ [言う] – «бурчати / пиляти» (сварити без кінця), ぺちゃくちゃ [しゃべる] – «базікати / теревеніти» (беззмістовна розмова, часто вживається по відношенню до жінок), ぺらぺら [話す] – «щебетати» (про вільне володіння мовою: «вільно говорити»), べらべら [しゃべる] – «патьякати» (надмірно говорити, іноді – про вживання поганих слів), もぐもぐ [食べる] – «жувати» (жувати з повним ротом), ちびちび [飲む] – «сьорбати» (пити маленькими ковтками; також кажуть, коли п'ють sake), のしのし [歩く] – «тупати» (йти важкими кроками, як ведмідь), うろうろ [歩く] – «тинятися» (блукати без мети), だらだら [する] – «ледарювати» (мляво щось робити, затягувати), すやすや [寝る] – «сопіти» (солодко / тихо спати).

Переклад слів з групи *гітайго*:

にこにこ [笑う] – «усміхатися» (радісна усмішка), ぶんぶん [怒る] – «сердитися» (коли аж пара йде від злості), はらはら [する] – «хвилюватися» (коли аж серце завмирає, частіше – про хвилювання за інших), わくわく [する] – «хвилюватися» (позитивне хвилювання, про збуджений стан від очікування), きらきら [輝く] – «блищати» (про яскравість, також про блиск речей), うきうき [する] – «радіти» (про радісний, піднесений настрій), ときどき [する] – «хвилювання» (це вважається звуком серцебиття, коли серце ніби вистрибує з грудей), にやにや [笑う] – «хитро посміхатися» (про самовдоволену посмішку), ぴりぴり [した] – «напружена [атмосфера]» (коли всі у знервованому стані).

Як видно з прикладів вище, японська ономатопея виступає як деталізований опис дії (дієслова), в той час коли український еквівалент являє собою дієслово, що має відповідний відтінок значення (*гіонго*, *гісейго*), проте у випадку з перекладом *гітайго* доводилося ще додатково пояснювати нюанс українського дієслова-відповідника.

Таким чином, доходимо висновку, що аналіз перекладу японської ономатопоетичної лексики засвідчує суттєві відмінності у способах її репрезентації в українській мові залежно від типу одиниць.

Одиниці *гіонго* та *гісейго*, що відтворюють акустичні явища, здебільшого мають відносно прямі відповідники в українській мові та можуть передаватися лексичними еквівалентами або близькими за значенням дієсловами й оноματοпеями.

Натомість переклад *гітайго* є значно складнішим, що зумовлено їхньою семантичною специфікою, зокрема здатністю передавати внутрішні стани, емоції та сенсорні враження без прямої звукової основи. У більшості випадків такі одиниці не мають однослівних відповідників в українській мові та потребують описового перекладу або трансформацій.

Таким чином, труднощі перекладу японської оноματοпоетичної лексики зумовлені не лише лексичними, а й культурно-когнітивними відмінностями, що вимагає від перекладача застосування комплексних перекладацьких стратегій.

Список літератури:

1. Ржевська, Д. О. (2023). Когнітивні особливості перекладу японської оноματοпеїчної лексики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 34 (73) № 2, Ч. 1, 216–220. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.2.1/37>
2. Уемура, Сусуму (2004). *Курс лекцій з історії японської мови*. КНУ імені Т. Шевченка.
3. 山本 弘子(2002). *音とイメージで楽しくおぼえる擬声語・擬態語(初・中級)*. 専門教育出版

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІСЕМІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ МАНГИ Наокі Урасави «Монстр»)

Мішевська Олена Сергіївна

*Студентка 4-го курсу кафедри японської мови і перекладу, факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Комісаров К. Ю.

У сучасному перекладознавстві особливу увагу приділяють проблемі передачі полісемії, оскільки багатозначність є однією з ключових характеристик лексичної системи будь-якої мови. У японській мові полісемія має специфічний характер, зумовлений контекстуальною залежністю значення, високим рівнем узагальненості лексем та тісним зв'язком із прагматичними і культурними чинниками.

Особливо яскраво ці особливості проявляються в манзі як специфічному типі художнього тексту, де поєднуються вербальний та візуальний компоненти. Манга створює унікальні умови для функціонування полісемії, оскільки значення слова

формується не лише через текст, а й через зображення, композицію кадру, міміку персонажів та контекст сцени.

У цьому аспекті манга Наокі Урасави «Монстр» (Urasawa, 1994-2001) є показовим матеріалом для аналізу. Твір вирізняється складною психологічною структурою та поєднанням різних мовних реєстрів — розмовного, медичного, соціального та філософського. Це сприяє активному використанню полісемічних одиниць, які набувають різних значень залежно від ситуації.

Однією з ключових особливостей перекладу полісемії є необхідність контекстуальної інтерпретації. Наприклад це відбувається при перекладі прикметників, зокрема, слова 大丈夫 (дайджьо:бу), яке може передавати різні значення: «все гаразд», «ти в порядку», «не хвилюйся», «ти впевнений» (. У манзі це слово часто використовується в емоційно напружених ситуаціях, тому його переклад залежить від інтонації та контексту сцени.

Іменники також демонструють високий рівень полісемії. Наприклад, слово 心 (кокоро) може означати «серце», «душа» або «психіка». У психологічному контексті «Монстра» доцільніше використовувати варіант «психіка», що точніше передає зміст.

Візьмемо до прикладу лексему 怪物 (кайбуцу). Вона часто зустрічається протягом усієї роботи Наокі Урасави. Перше значення — «чудовисько», що є буквальним. Також може перекладатись метафорично як «жорстока людина». Ще однією з метафор є “зло” всередині людини, виходячи з контексту манги. **Приклад з тексту:** 彼は怪物だ。 (*Каре ва кайбуцу да*) **Переклад:** Він – чудовисько. Не помилкою буде перекласти і так: Він – зле створіння. Цей варіант, в цілому, правильно передає суть, але прочитавши усю мангу, ми можемо помітити, що автор метафорично використовує слова, щоб читач відчув порівняння. У контексті твору слово не означає фантастичну істоту, яку відобразив би прямий перекладпереклад, а вказує на пряму моральну трансформацію людини. Полісемія створює ефект невизначеності: чи то “монстр” є головним героєм Йохан, чи суспільство.

Іншим цікавим прикладом є дієслово 思う (омоу), яке може означати «думати», «вважати», «відчувати». У манзі це слово часто використовується для передачі внутрішніх переживань персонажів: 彼はそう思っている。 (*Каре ва со: омотте іру*) «Він так вважає» / «Він так думає»

У певних контекстах це дієслово може передавати не раціональну думку, а емоційне відчуття, що вимагає від перекладача врахування прагматичного рівня висловлювання.

Ще одним показовим прикладом є прикметник 怖い (ковай), який може означати «страшний», «лякаючий», «небезпечний». У контексті манги: この男は怖い。 (Коно отоко ва ковай) «Цей чоловік небезпечний». Тут переклад «страшний» був би недостатньо точним, оскільки слово передає не лише емоцію страху, а й реальну загрозу.

Важливою особливістю перекладу манги є врахування візуального компоненту. Зображення часто уточнює значення слова або змінює його інтерпретацію. Наприклад, одна й та сама репліка може мати різне значення залежно від міміки персонажа, що створює додаткові труднощі для перекладача.

Серед основних перекладацьких стратегій, що застосовуються при передачі полісемії, можна виділити контекстуалізацію, конкретизацію, генералізацію та адаптацію. Вибір стратегії залежить від жанру тексту, ситуації мовлення та цільової аудиторії. (Букрієнко, Комісаров, 2014)

Водночас у процесі перекладу виникають типові помилки, зокрема буквальний переклад, ігнорування прагматичного значення та неврахування культурних особливостей. Такі помилки призводять до спотворення змісту та втрати емоційного забарвлення тексту.

Отже, переклад полісемічних одиниць японської мови на матеріалі манги потребує комплексного підходу, що враховує лексичні, прагматичні та культурні аспекти. Манга Наокі Урасави «Монстр» демонструє, що полісемія є не лише мовним явищем, а й важливим інструментом створення художнього змісту.

Подальше дослідження полісемії в манзі дозволить глибше зрозуміти взаємодію вербального та візуального компонентів у перекладі, що є актуальним для сучасних мультимедійних текстів. Аналіз перекладацьких стратегій на ширшому матеріалі (різні жанри манги) сприятиме формуванню універсальних підходів до перекладу японської полісемії. Дослідження полісемії має практичне значення для підготовки перекладачів японської мови, оскільки дозволяє розвивати навички контекстуальної інтерпретації та уникнення типових помилок.

Список літератури:

1. Букрієнко А.О., Комісаров К.Ю. Теорія і практика перекладу. Японська мова : навч. підр. / А.О.Букрієнко, К.Ю. Комісаров. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014, – Т.1.- 316 с.
2. Комарницька, Т. К., Комісаров, К.Ю. (2012). Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: (Том 1 с. 320). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
3. Naoki Urasawa (1995). *Monster*. Volume 1: Herr Dr. Tenma. Japan: Shogakukan
4. Takumi Osawa and Takehiro Teraoka. 2024. [Detection of Polysemy and Ambiguity in Japanese Adjectives Using Corpora](#). In *Proceedings of the 38th Pacific Asia Conference on Language, Information and Computation*, pages 338–345, Tokyo, Japan. Tokyo University of Foreign Studies.

5. Yoshiyuki Morita. (1989). Kiso Nihongo Jiten (Basic Japanese Dictionary). Tokyo: Kadokawa Shōgaku Publishing.

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ПРИКЛАДИ

Огінська Тетяна Дмитрівна

*студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Ільницька М.Б.

Словосполучення посідає важливе місце в системі будь-якої мови, оскільки є проміжною ланкою між словом і реченням. Воно забезпечує поєднання окремих лексичних одиниць у змістові конструкції та слугує основою для формування завершеного висловлювання. У сучасному мовознавстві це поняття трактується по-різному.

Зокрема, І. Бабій та Н. Свістун звертають увагу на те, що в сучасному синтаксисі словосполучення розглядають як поєднання слів, побудоване не лише на основі підрядного, а й сурядного зв'язку. Відповідно, дослідники виокремлюють підрядні та сурядні словосполучення, розширюючи традиційне розуміння цієї одиниці (Бабій & Свістун, 2021).

У китайській мові роль словосполучення особливо значуща через аналітичний характер мовної системи, адже граматичні відношення тут передаються переважно порядком слів, синтаксичною позицією та службовими словами, а не словозміною чи флексіями (贾演佳, 1998). Саме тому вивчення словосполучень є необхідним як для теоретичного осмислення китайського синтаксису, так і для практичного опанування мовленням.

У китайській традиції використовуються терміни 词组(cízǔ) та 短语(duǎnyǔ), які означають поєднання двох або більше слів, що утворюють смислову єдність, але не є завершеним реченням. Важливу роль у структурі таких конструкцій відіграють маркери 的, 地, 得, які виражають різні типи зв'язків між компонентами (Dejin & Cheng, 2008). Наприклад: 高兴的人(радісна людина), 高兴地说(радісно сказати), 跑得快(бігти швидко).

Класифікація словосполучень у сучасній китайській мові є багаторівневою. Їх поділяють за структурою, функцією, кількістю компонентів та ступенем семантичної злитості. Основними структурними типами є атрибутивні, предикативні та об'єктні словосполучення. Водночас одним із найвідоміших підходів є система Цзя Яньхуая 贾演佳, який виокремлює одинадцять типів словосполучень: копулятивні 联合词组, суб'єктно-предикативні 主谓词组, дієслівно-об'єктні 动宾词组, атрибутивні 偏正词组,

нумеральні 数量词组, додаткові 补充词组, післяйменникові 方位词组, еквівалентні 同位词组, стійкі 固定词组, прийменникові 介词结构 та конструкції з часткою 的字结构. Така система дозволяє комплексно описати синтаксичні й семантичні зв'язки між компонентами (贾寅佳, 1998).

Атрибутивні словосполучення (偏正词组) будуються за моделлю «означення + головне слово». У них залежний компонент уточнює значення головного. Наприклад: 妈妈的书 – «мамина книга», 新房子 – «новий будинок», 中国文化 – «китайська культура». Такі конструкції широко використовуються для характеристики предметів, осіб і явищ.

Предикативні словосполучення (主谓词组) передають відношення підмета і присудка. Наприклад: 天气好 – «погода добра», 他忙 – «він зайнятий». Особливістю китайської мови є можливість уживання прикметника як присудка без дієслова-зв'язки.

Об'єктні словосполучення (动宾词组) будуються за схемою «дієслово + об'єкт». Вони позначають дію та її предмет. Наприклад: 看书 – «читати книгу», 吃饭 – «їсти», 喂她 – «годувати її». Це один із найуживаніших типів конструкцій у мовленні (Dejin & Cheng, 2008; 贾寅佳, 1998).

За кількістю компонентів словосполучення поділяються на прості та складні (Dejin & Cheng, 2008). Прості складаються з двох слів: 金戒指 – «золоте кільце», 买纸 – «купити папір». Складні містять три й більше компоненти: 人口稠密的村庄 – «густонаселене село», 著名的蒙娜丽莎肖像 – «відомий портрет Мони Лізи».

Отже, словосполучення в сучасній китайській мові є центральною синтаксичною одиницею, що забезпечує організацію висловлювання та реалізацію граматичних значень. Їх структура визначається порядком слів, службовими елементами та позиційними зв'язками між компонентами, що відображає аналітичний характер китайської мови. Основними типами словосполучень є атрибутивні, предикативні та об'єктні конструкції, які репрезентують різні моделі семантико-синтаксичних відношень. Багаторівнева класифікація словосполучень демонструє складність і розвиненість синтаксичної системи сучасної китайської мови.

Список літератури:

1. Бабій, І., & Свістун, Н. (2021). Сучасні підходи до трактування словосполучення в синтаксисі.
2. Dejin, L., Cheng, L. A (2008) Practical Chinese Grammar for Foreigners (Revised Edition). Beijing : Beijing Language and Culture University Press.
3. 贾寅佳 (1998). 现代汉语词组研究 北京: 中国社会科学出版社.

КИТАЙСЬКИЙ Б'ЮТІ СЛЕНГ І КОСМЕТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (小红书, 抖音, 微博)

Олійник Анна Олегівна

Китайські соціальні платформи Xiaohongshu (小红书), Douyin (抖音) та Weibo (微博) стали унікальним середовищем, де косметична термінологія трансформується у специфічний сленг, зрозумілий переважно молодіжній аудиторії. Цей процес має глибоке лінгвокультурне підґрунтя та тісно пов'язаний із маркетинговими стратегіями брендів. Одним із найпоказовіших прикладів є формула «早C晚A» (zǎo C wǎn A) — «вранці вітамін C, ввечері ретинол». Як зазначає видання Jing Daily (2023), цей підхід став найпотужнішою б'юті-фразою 2023 року в Китаї, оскільки ефекти відбілювання та антивіку є найбільш затребуваними серед азійських споживачів (Jing Daily, 2023). Згідно з дослідженням Global Industry Analysts, про яке також згадує Jing Daily (2023), прогнозований обсяг продажу засобів для відбілювання шкіри до 2030 року сягне \$7,8 млрд, що свідчить про колосальний економічний потенціал, який стоїть за сленговими конструкціями.

Важливою особливістю китайського б'юті-сленгу є його динамічність та здатність реагувати на запити аудиторії. Так, на зміну «早C晚A» прийшла більш щадна формула «早P晚R» (Morning Protection, Night Repair), призначена для власників чутливої шкіри. Як повідомляє Jing Daily (2023), посилаючись на дослідження iResearch, 43% китайських жінок віком 18-30 років мають чутливу шкіру, що й зумовило популярність нового підходу (Jing Daily, 2023). Паралельно набирає обертів тренд «精简护肤» (jiǎn jīng hù fū) — мінімалістичний догляд, що відображає усвідомлене ставлення молоді до косметичних процедур. У 2024 році з'явився новий потужний антитренд — «脱美役» (tuō měi yì), «втеча від обов'язку бути красивою», який, за даними South China Morning Post (2024), набрав понад 21 мільйон переглядів на Xiaohongshu (China Morning Post, 2024). Як зазначає SCMP (2024), цей термін виник як реакція на суспільний тиск, що змушує жінок витратити значні кошти на дотримання стандартів краси, і свідчить про складну, суперечливу природу сучасного китайського б'юті-дискурсу.

Феномен б'юті-сленгу неможливо зрозуміти без аналізу ролі ключових думок лідерів. Як зазначається в аналітичних матеріалах CBNDData (2021), соціальні платформи є важливими драйверами поширення «чорних слів» (黑话 — hēihuà), оскільки здатність створювати вірусні фрази стала інструментом залучення трафіку (CBNDData, 2021). Б'юті-блогери виступають «перекладачами» між брендами та споживачами, адаптуючи наукову термінологію до зрозумілих сленгових виразів. Яскравим прикладом є популяризація концепції «以油养肤» (yǐ yóu yǎng fū) — живлення шкіри олією. Згідно з Jing Daily (2023), китайський бренд Lin Qingxuan під час фестивалю шопінгу 2022 року продав 76 711 пляшок олії для обличчя, що в середньому становило одну пляшку кожні

14 секунд, що демонструє прямий економічний ефект від вдалого сленгового виразу (Jing Daily, 2023).

Лінгвістичний аналіз китайського б'юті-сленгу потребує розуміння фундаментальних концепцій краси в китайській мовній картині світу. Як зазначають дослідники Джок Вонг та Маршал Ор у своїй роботі, між китайськими словами měi/měilì (美丽) та piàoliàng (漂亮) існує концептуальна різниця, яка є важливою для носіїв мови (Wong J., Or M., 2021). Навіть у сучасній цифровій культурі зберігаються фундаментальні семантичні відмінності, що впливають на сприйняття нових термінів. Таким чином, китайський б'юті-сленг у соціальних мережах постає як складне багаторівневе явище — лінгвістичне, соціокультурне та економічне, що відображає трансформацію цінностей китайської молоді в цифрову епоху.

Список літератури:

1. Beauty buzz 2023: The top 6 Chinese slang terms that shaped skincare trends. Jing Daily. 12 December 2023.
2. What is 'escape beauty duty'? China women shun societal pressure, choose natural looks. South China Morning Post. 5 July 2024.
3. Wong J., Or M. "Is beauty only skin deep?": The conceptualization of 'beauty' in Mandarin Chinese // International Journal of Language and Culture. 2021. Vol. 8(1). P. 35–61.
4. 布瓜 美妆“黑话”盛行背后，暗藏了品牌哪些“小心机”？CBNData-第一财经商业数据中心. 21 November 2021.

СЕМАНТИКА ТА СТРУКТУРА УЙГУРСЬКИХ ТОПОНІМІВ СІНЬЦЗЯНУ

Панченко Валерія Олександрівна

*студентка 5 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Кравченко О. О.

Уйгури – тюркомовний корінний народ Східного Туркестану (нині Сіньцзян-Уйгурський автономний район КНР), переважно мусульмани-суніти. Станом на 2020 рік у СУАР проживає близько 11,62 млн уйгурів та 10,92 млн ханців (Björn Alpermann, 2020).

Топоніміка як розділ мовознавства є важливою для вивчення історії, культури та мовних процесів регіону, що особливо помітно в СУАР. Географічні назви відображають міжетнічні контакти та соціокультурні зміни. Уйгурська топонімія є частиною мовної спадщини Центральної Азії, однак у сучасний період багато назв зазнали змін через переклад, транслітерацію або заміну.

Згідно з Литовчук М. В., основними методами перекладу топонімів є:

- 1) **транскрипція:** передача звучання назви іншою мовою;
  - 2) **описовий переклад:** пояснення значення назви;
  - 3) **калькування:** дослівний переклад її складових частин (Литовчук М.В., 2025).
- Практичні приклади адаптації наведено нижче:

Табл. 1.

Уйгурська назва	Китайська назва	Українська назва	Метод адаптації топонімів
ئاقسۇ (Aqsu)	阿克苏地区 (Ākèsū dìqū)	Аксу	транскрипція
(Burtala shehiri)	博乐市 (Bólè shì)	Боле/Боро-Тала	транскрипція + скорочення
(Qaramay shehri)	克拉玛依市 (Kèlāmǎyī shì)	Карамай	транскрипція
(Qeshqer)	喀什 (Kāshí)	Кашгар/Каши	транскрипція
(Chuchek shehiri)	塔城市 (Tǎchéng shì)	Тачен	заміна
(Bash'egim shehiri)	铁门关市 (Tiěménguān shì)	Тєменьгуань	заміна
(Yrymchy)	乌鲁木齐 (Wūlǔmùqí)	Урумчі	транскрипція
(Khoten)	和田 (Hétían)	Хотан	транскрипція
(Sanji shehiri)	昌吉市 (Chāngjí shì)	Чанцзі	транскрипція

Як бачимо, у більшості випадків китайська мова використовує транскрипцію для передачі звучання уйгурських топонімів, проте це правило не є універсальним.

Так, наприклад, уйгурську назву Теменьгуаня можна перекласти як «головне місто на схилі» (باش «головний» + ئەگم «схил» + شەھرى «місто»). Китайська ж назва означає «Залізні ворота», що не є перекладом оригіналу. Ймовірно, китайці такою назвою позначали стратегічний перевал або укріплену місцевість.

Інший приклад – 塔城市, пов'язаний із першою історичною назвою تارباغاتاي (Tarbagatai, «місце бабаків»). Тут 塔 не передає значення оригіналу, а є фонетично наближеним елементом, тоді як 城 і 市 означають «місто» і виконують адміністративну функцію. Отже, 塔城市 є стандартизованою формою з частковою адаптацією.

Окрім цього, існує ідеологічний аспект перейменувань. За даними Human Rights Watch, частину уйгурських назв сіл у СУАР було змінено через вилучення релігійно та культурно маркованих елементів і заміну їх на нейтральні китайські компоненти «安», «和», «新», «美» (Human Rights Watch, 2024). У таких випадках змінюється не лише форма топоніма, а й його смислове навантаження.

Отже, дослідження топонімії СУАР дозволяє простежити мовні, історико-культурні та соціальні процеси регіону. Аналіз показує взаємодію уйгурської та китайської мов і різні способи адаптації назв – від транскрипції до повної заміни, що робить цю сферу важливою для мовознавства, історії та культурології.

Список літератури:

1. Björn Alpermann (2020). A Demographic Snapshot of Xinjiang. URL: <https://lnk.ua/v12JCs4DE>
2. Литовчук М. В. (2025). Лінгвокультурологічні аспекти у перекладі географічних назв в китайській мові, 10–12. URL: <https://lnk.ua/e40czIfoL>
3. Human Rights Watch (2024). China: Hundreds of Uyghur Village Names Change. URL: <https://lnk.ua/aA2qJZ8iH>

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКИХ СУБТИТРІВ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «亲爱的王子大人»)

Підгурська Галина Василівна

*студентка 5 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Цимбал С.В.

У сучасному глобалізованому світі питання перекладу постає особливо гостро через призму безперешкодного доступу до будь-якого контенту, що зацікавить споживача. І значним пластом серед цього постає міжмовний аудіовізуальний контент, який потребує особливого підходу в процесі перекладу.

Обсяг перекладеної китайської кінопродукції в українському медіапросторі залишається відносно обмеженим, що зумовлює потребу в розширенні доступу до такого контенту. Зокрема, надання принаймні субтитрів для цих матеріалів може стати доцільним рішенням.

Субтитрування – один з основних методів аудіовізуального перекладу, що полягає в наданні іншою мовою вербальних повідомлень у вигляді однієї або декількох ліній письмового тексту, представлених на екрані синхронно з оригінальним мовленням. На сьогоднішній день він залишається досить затребуваним, оскільки субтитри є найшвидшим, найдоступнішим та найдешевшим способом адаптації відеоматеріалів. Проте при створенні субтитрів перекладачі стикаються як з технічними, так і лінгвістичними труднощами (Химич, Скиба, 2022).

На відміну від письмового перекладу, у процесі аудіовізуального перекладу перекладач стикається не лише із семантичним перекодуванням змісту, а й із низкою строгих обмежень, що стосуються побудови, структури й синтаксису візуального ряду відеоматеріалу (Єлісеєва, 2018). Рядок субтитру має свої просторові та часові обмеження, оскільки потрібно враховувати оптимальну кількість тексту, яку читач може охопити в обмежений проміжок часу та не відволікаючись значною мірою від того, що відбувається на екрані, до того ж встигаючи за потоком мовлення, який може бути доволі швидким. Тому часто доводиться проявляти креативний підхід до виконання завдання та застосовувати різноманітні перекладацькі трансформації аби максимально точно відтворити сенс та забезпечити адекватність перекладу.

Тож, з перелічених причин при аудіовізуальному перекладі найбільш часто звертаються до такого прийому як компресія (вилучення), тобто опущення другорядних мовних елементів з метою стиснення довгих реплік (Лукьянова, 2012). Китайською мовою репліки займають менше місця, що зумовлено використанням ієрогліфів, які дозволяють передавати більше інформації в одному знакові. Натомість при перекладі українською мовою слова займають більше простору, тож треба вміло робити їх лаконічними. Часто вилучається інформація, яку можна імпліцитно зрозуміти з контексту.

Розглянемо наведену трансформацію на матеріалі китайського серіалу «亲爱的王子大人», який є романтичною комедією 2017 року з елементами фантастики та розповідає, як відомий актор стає приви́дом, що містичним чином пов'язаний з головною героїнею.

Наприклад, фраза «片场周围没有卖意式浓缩的» дослівно перекладається «Поблизу знімального майданчика немає місць, де продається еспресо». Натомість можна опустити уточнення та дещо спростити речення: «Поблизу ніде купити еспресо»

Фраза «我有一个切菜永远不会切到手的秘诀» дослівно буде: «У мене є один секрет, як під час нарізання овочів ніколи не порізати руку». Проте цей варіант перекладу надто громіздкий, натомість краще звучатиме так: «У мене є секрет, як уникнути порізів».

Репліка «你当天晚上跟他发生了一些不愉快的事情» дослівно перекладається «Того дня ввечері у вас із ним сталися деякі неприємні події.» Доречною буде трансформація «Того вечора між вами щось трапилось», оскільки слово «трапилось» уже передбачає щось погане.

Крім того, часто застосовують таку перекладацьку трансформацію як перестановка, оскільки є значні відмінності у порядку слів українською та китайською мовами, де він усталений. Проте, хоч українській мові і притаманний більш вільний порядок слів, та якщо дослівно відтворювати його з китайської, це може звучати неприродно.

Як у фразі «看见我做女主角好像不太开心呢» дослівний переклад «Бачачи, що я стала головною героїнею, схоже не дуже щасливий.» дуже дивний. Тож перестановка просто необхідна аби створити невимушене звучання: «Схоже, ти не дуже радий, що я стала головною героїнею.»

Проте інколи варто зберегти оригінальний порядок, щоб дотриматися інтриги фрази. Так, «只要想知道的消息都可以知道» буде перекладено не як «я можу дізнатися будь-яку інформацію, яка мені потрібна», а «Якщо є якась інформація, що мені потрібна, я її дізнаюся» наголошуючи на статусі та домінантності особи, яка це сказала. Тому потрібно брати до уваги сенс та контекст фрази, щоб знати на чому зробити акцент.

До того ж, важливою та часто вживаною в аспекті перекладу субтитрів є лексична трансформація конкретизації, за якої відповідники при перекладі утворюються за рахунок звуження значення слів.

В одній із сцен головна героїня каже: «我有车», що можна перекласти як «у мене є машина», проте у наступній сцені з'являється скутер, оскільки у китайській мові слово «车» охоплює різні транспортні засоби, адже для неї характерна багатозначність слів. Таким чином, перекладатиметься: «у мене є скутер».

Тож, у процесі перекладу субтитрів найчастішими є трансформації компресії, перестановки та конкретизації, що зумовлено специфікою китайської мови, яка полягає у фіксованому порядку слів, багатозначності лексичних одиниць та лаконічності ієрогліфічного письма.

Список літератури:

1. Химич, А. М., & Скиба, К. М. (2022). Субтитрування як спосіб перекладацької діяльності. The 4 th International scientific and practical conference—Modern research in world science. SPC—Sci-conf. com. ua, Lviv, Ukraine. 1161 p. (p. 839).

2. Єлісеєва, С. В. (2018). Особливості субтитрування як напряму перекладацької діяльності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, (32 (2)), 158-160.
3. Лукьянова, Т. Г. (2012). Лексичні аспекти перекладу субтитрів (на матеріалі англomовних художніх фільмів). Нова філологія, (50), 170-173.

ЯПОНСЬКА МОРФОЛОГІЯ У КОНТРАСТОВОМУ КЛЮЧІ ТА У ПРОЦЕСІ МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Постніков Кирило Борисович

*студент 4 курсу кафедри японської мови і перекладу факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: Комісаров К.Ю.*

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання європоцентричних стереотипів у лінгвістиці, які заважають адекватному сприйняттю японської мови як специфічної аглютинативно-фузійної системи. Неправильне трактування морфологічних маркерів призводить до викривлення комунікативного змісту при перекладі та аналізі тексту.

Метою роботи є комплексне виявлення типологічного дуалізму японської морфології та визначення ролі часток *wa* та *ga* як інструментів організації прагматичної структури дискурсу.

Японська мова традиційно класифікується як аглютинативна, проте її структура є складнішою та поєднує риси різних типів. Граматичні значення виражаються через приєднання однозначних суфіксів до кореня. Морфеми прагнуть до незалежності та уніфікації (Plank, 1981; Matthews, 1972). Це особливо помітно в системі дієслів. Японська демонструє процеси фонетичного злиття (фузії), що розмивають межі між морфемами (Rumánek, 2004). Це проявляється в еволюційних змінах та стислих розмовних формах. В. Скалічка (1966) пов'язував аглютинацію з меншою чіткістю частин мови, хоча Дж. Хейг (2000) вказує на складність реальних систем, які не вписуються в прості схеми. Сучасна мова (особливо мова молоді) схильна до скорочень та злиття. Як стверджував Е. Сепір (1921), жодна мова не є «чистим» типом; японська — це багат шаровий синтез аглютинативної основи та фузійних механізмів.

Морфологія в японській мові не автономна — вона тісно пов'язана з синтаксисом та прагматикою (інформаційним структуруванням). Для логічної єдності тексту ключовою є пресупозиція — комплекс умов, що гарантують доречність фрази. Речення може бути граматично правильним, але неприйнятним, якщо його пресупозиція не збігається з контекстом запитання (Inoue, 2023, p. 38).

Отримані результати свідчать про те, що морфологія японської мови є динамічною системою, де граматична форма (морфема) невіддільна від її комунікативної функції. Ми показали, що перехід від «граматики речення» до «граматики дискурсу» є обов'язковою умовою для розуміння японської мови.

Важливість роботи полягає у тому, що запропонований підхід дозволяє розглядати японську мову не як набір статичних правил, а як живу систему управління інформаційними потоками. Це створює надійний фундамент для точного перекладу та глибинного розуміння логіки носіїв мови, де кожна морфема є сигналом про статус інформації в межах усього тексту.

Список джерел:

1. Plank, F. (1981). Morphologische (Ir)regularitäten. Tübingen: Narr.
2. Matthews, P. (1972). Inflectional morphology. A theoretical study based on aspects of
3. Latin verb conjugation. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Ivan R.V. Rumánek. (2004) PHONETIC FUSIONS IN JAPANESE.
5. Vladimír Skalička. (1966) Ein typologisches Konstrukt. Travaux linguistique de Prague 2, 157-164.
6. G. Haig (2000). The noun/adjective distinction in Turkish: An empirical approach. In Kerslake & Göksel (eds.), 85-92.
7. Sapir, E. (1921). Language. An introduction to the study of speech.
8. Inoue, Kazuko (2023). On the Interaction of Sentence Grammar and Discourse Grammar. GENGO KENKYU (Journal of the Linguistic Society of Japan), 38

«АНТИПОШУКОВІ СЛОВА» ЯК ЗАСІБ ЦЕНЗУРУВАННЯ В КОРЕЙСЬКОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ

Потарікіна Марія Романівна

студентка 2 курсу кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка

Шевченко Оксана Володимирівна

студентка 2 курсу кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Стелюк М.А.

З поширенням соціальних мереж, з метою забезпечення захисту особистих даних, в корейському медіа просторі активно почало розвиватися таке поняття як **서치 방지**, яке дослівно перекладається «запобігання пошуку», де **서치** є запозиченням з англійської Search і в даному контексті означає «пошук», а **방지** є питомо корейським та перекладається як «запобігання». Окрім функції захисту, **서치 방지** також виконує

соціальну роль: воно дозволяє створювати «внутрішню мову» спільнот, зокрема у фан-культурах, де певні слова навмисно шифруються, щоб уникнути конфліктів, хейту або втручання сторонніх користувачів і також це суттєво допомагає уникнути цензурування у межах конкретної платформи.

Останнім часом все частіше спостерігається тенденція до збору та аналізу думок громадськості щодо певних тем на основі даних із соціальних мереж, таких як Twitter або Instagram. Паралельно з цим формуються стратегії протидії, адже існують побоювання, що вільно висловлені думки користувачів можуть бути знайдені та використані для збору особистих даних. Одним з найпоширеніших методів самоцензурування є вживання «антипошукових слів», які є варіаціями конкретних слів, що використовуються у соціальних мережах, щоб запобігти їх відображенню серед результатів пошуку за ключовими запитами.

Наприклад, у твіті «배M1N 오늘 배달 속도 뭐임 진짜...» (Господи, що сьогодні відбувається з доставкою «Бемін») слово 배M1N є словом, що застосовується для протидії пошуку і використовується замість оригінальної назви популярної мережі доставки в Кореї «배민». У даному контексті слово цензурується з метою уникнення зайвої уваги і надто публічного обговорення в мережі. Враховуючи природу соціальних мереж, де можуть бути розкриті особисті дані автора або його місцезнаходження, користувачі зазвичай не хочуть, щоб їхні дописи були доступні через зовнішні пошукові системи. Тому, коли вони згадують назви компаній, відомих особистостей, брендів, то зазвичай використовують «антипошукові слова» (Byeon та ін., 2017, с. 142). Здебільшого подібна цензура не має певного шаблону та може з'являтися в різноманітних варіаціях.

Антипошукові слова можна розділити на два типи: ті, що спотворюють візуальну форму та такі, що спотворюють фонетичну. У межах аналізу візуальної форми мови можна виділити явище «야민정음». Це особливий спосіб запису, за якого корейські літери поєднуються з цифрами та різними символами для створення графічної схожості зі словом. Такий підхід базується на тому, як слово виглядає, а не лише на його правильному написанні. Наприклад, корейську назву компанії Samsung «삼성» можна зашифрувати, як ㅅ | ㅇ 성 (Eggleston & Lloyd Wilson, 2023, с. 273). Також поширеною є практика використання лише початкових літер слів або фраз – своєрідних аббревіатур, які легко розпізнаються в межах груп, але залишаються неочевидними для інших.

Наприклад, $\equiv$, де використання перших літер зі складу 방탄 використовується, щоб зашифрувати назву корейської групи BTS (방탄소년단).

З іншого боку, хоча це явище лише частково пов'язане з формою, у мовленні часто зустрічаються негласно узгоджені заміники слів, які функціонують у межах окремих соціальних груп. Вони можуть бути незрозумілими для тих, хто не належить до цієї спільноти, що створює ефект закритого спілкування. Наприклад, слово 넬, яке є похідним від імені корейського співака 강다니엘, та часто використовується прихильниками в соціальних мережах (이상아, 2017, с. 191).

Поряд із цим існують фонетичні варіанти, що ґрунтуються на уподібненому звучанні: вони дозволяють передати приблизно ту саму вимову, навіть якщо написання суттєво відрізняється від стандартного (이상아, 2017, с. 190). Наприклад, 뱅탕 хоч і значно відрізняється від оригінального 방탄, але вимова залишається дуже схожою.

Таким чином, система «антипошукових слів» активно поширюється та розвивається в загальному медіа просторі так і між представниками окремих соціальних груп. Прослідковується стійка тенденція до трансформації мовних одиниць на фонетичному та візуальному рівнях, а також до створення своєрідних кодів, що ускладнюють автоматичне розпізнавання інформації. 서치 방지 є унікальним цифровим кодом, який на перший погляд здається неструктурованим і хаотичним, проте при детальному аналізі виявляє чіткі закономірності та принципи побудови. Зокрема, ці принципи ґрунтуються на асоціативному мисленні, візуальній подібності символів і колективному досвіді користувачів. Таким чином, це явище можна розглядати як прояв адаптації мови до умов цифрової комунікації, де поєднуються функції захисту, ідентифікації та групової взаємодії.

Список літератури:

1. Eggleston, J., & Lloyd Wilson, S. (2023). Internet policy in South Korea: Liberal imperialism and paradox. *Handbook on democracy and security* (с. 271–288). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781839100208.00024>
2. Byeon, S., Chung, S., & Jin, B. (2017). Self-censorship on large corporations in SNS: The effect of news exposure, knowledge, and perceived power. *Digital Policy, Regulation and Governance*, 19(2), 139–152. <https://doi.org/10.1108/dprg-02-2016-0009>
3. 이상아. (2017). 단어 임베딩과 음성적 유사도를 이용한 트위터 '서치 방지 단어'의 자동 예측. *한국어정보학회 2017년도 제29회 한글및한국어정보처리학술대회*, 10, 190–193.

МОЛОДІЖНИЙ СТИЛЬ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕДАЧІ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У РОМАНІ 《微微一笑很倾城》

Прокопенко Анна Вікторівна

*Студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: Ван В.Н.*

У сучасній китайській літературі молодіжний стиль слугує вагомим інструментом для відображення соціокультурних особливостей покоління Z. У свою чергу, роман 《微微一笑很倾城》 є яскравим прикладом літературного твору, у якому мовлення персонажів віддзеркалює актуальні тенденції молодіжної комунікації та містить широке коло культурних реалій.

Сленг — це не просто лексичне явище, тип слів, а лінгвістична практика, що корениться у соціальних потребах і поведінці, переважно у взаємодоповнюючих потребах пристосуватися і виділитися (Adams, 2009, р. 6). Незважаючи на велику кількість досліджень, у сучасному мовознавстві досі відсутнє єдине визначення поняття «сленг», що зумовлено різноманітністю підходів до його аналізу.

Інтернет сленг в китайській мові зазвичай називають 网络语言 (wǎngluò yǔyán) або 网络索引 (wǎngluò suǐyǐn). Залежно від мовних елементів та структури, можна виділити п'ять основних типів китайського інтернет-сленгу: фонетичні трансформації, лексична реконструкція, семантична генералізація, конструкційні моделі та інтернет-жаргонізми (Wu Bingzhang, Yin Xiayan, 2023). Дослідження китайських вчених щодо інтернет-сленгу зосереджуються переважно на двох аспектах: «теорії деградації мовних здібностей» та «теорії культурної інновації» (Zhang Mi, Luo Siwei, Shi Manyu, Li Linxi, 2025, р. 26).

Культурні реалії — це слова, терміни, предмети, звичаї чи явища, які є невід'ємною частиною певної культури та свідчать про історичну, соціальну та мовну ідентичність спільноти, що їх використовує. Часто глибоко вкорінені у місцевих традиціях, ритуалах та системах цінностей, такі культурні елементи несуть значення, які нелегко перекласти іншою мовою або перенести в інший культурний контекст (Akhmedova, 2025, р. 75). Виділяють такі способи перекладу «культурних реалій»: транслітерація та транскрипція, калькування, описовий переклад, наближений переклад та трансформаційний переклад. Проте найбільш вдалим рішенням для перекладача є поєднання транскрипції або транслітерації разом з описовим перекладом, адже це дозволить не втратити первинний зміст реалії та водночас донести її значення читачеві.

За результатами аналізу мовного матеріалу роману було виокремлено такі типи сленгу: інтернет-сленг і цифрова лексика, ігрова термінологія, соціально маркований молодіжний сленг, розмовні кліше та експресивні сленгові конструкції.

Інтернет-лексика та цифровий сленг складають найбільшу частину молодіжного стилю в романі 《微微一笑很倾城》, адже безпосередньо пов'язані з онлайн-комунікацією молоді. Наприклад, лексеми 晃点 (huǎngdiǎn, обманути, підставити), 小号 (xiǎohào, додатковий обліковий запис), 禁言 (jìnyán, заборона писати в чаті) та 盗号 (dàohào, незаконне отримання доступу до облікового запису) репрезентують культурні реалії цифрового простору та відображають специфічні соціальні практики молодіжного середовища в умовах цифрової взаємодії.

Окремий пласт лексики в романі становить ігрова термінологія. До цієї групи належать слова PK榜 (PK bǎng, рейтинг гравців), 砍怪 (kǎn guài, знищувати противників), 大招 (dàzhāo, вирішальний прийом), 血法上限 (рівень здоров'я та мана). Використання цих лексем відображає глибоку інтеграцію ігрових моделей у мовну картину світу китайської молоді.

Соціально маркований сленг позначає соціальні ролі, статус і типові поведінкові моделі молодіжного середовища. До цієї групи можна віднести лексеми 大神 (dàshén, найтоповіший гравець), 小虾米 (xiǎo xiāmǐ, новачок, малодосвідчений), 小P孩 (xiǎo P hái, шмаркач), 小富婆 (xiǎo fùpó, заможна молода жінка), 倒霉蛋 (dǎoméi dàn, невдаха). Таким чином, ця група сленгу репрезентує культурні реалії класової структури та групової ідентифікації.

Розмовні кліше та експресивні сленгові конструкції виконують емоційно-експресивну та прагматичну функції, відображаючи типові реакції, емоції та комунікативні стратегії молоді. Наприклад, 风中凌乱 (fēng zhōng língluàn, розгубленість), 汗 (hàn, збентеження), 冷场王 (lěngchǎng wáng, той, хто «псує атмосферу»), 贼兮兮 (zéi xīxī, підозрілий вигляд).

Аналіз різних типів сленгу підтверджує, що молодіжний стиль мовлення є важливим інструментом репрезентації культурно зумовленого досвіду. Найбільшу репрезентативність при цьому мають інтернет-ігрові та соціально марковані сленгові одиниці, оскільки саме вони найповніше передають культурні реалії молодіжного середовища.

Список літератури:

1. Adams, M. (2009). *Slang: the People's Poetry*. Oxford University Press Inc.
2. 吴闯, 尹夏燕. 网络流行语的来源、类型及其生成机制初探[J]. 北京邮电大学学报(社会科学版), 2023, 25(4): 45-54.
3. 张咪, 罗思为, 史曼瑜 & 李琳熙 (2025). 网络流行语对青少年语言能力及汉语文化的双重影响研究. *Educational Theory Observation*, 3(2), 25. <https://doi.org/10.61369/edtr.2025020012>

4. Akhmedova, M. (2025). THE LINGUISTIC FOOTPRINT OF CULTURE: ANALYZING THE SIGNIFICANCE OF REALIA. Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal, 6(03), 71–92. <https://doi.org/10.37547/mesmj-V6-I3-09>

КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ ТА КОНЦЕПТ ОБЛИЧЧЯ (面子) У КИТАЙСЬКОМУ ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ

Пудлик Олеся Юрївна

*студентка 5 курсу кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Цимбал С.В.

Сучасний китайськомовний діловий дискурс є складним лінгвокультурним феноменом, де мова виступає не лише інструментом передачі інформації, а й фундаментальним засобом соціального регулювання та підтримки ієрархічного порядку. В основі китайської ділової етики лежить концепція **гармонії** (和 - *hé*), яка в епістолярному жанрі реалізується через розгалужену систему стратегій ввічливості, що суттєво відрізняються від західних стандартів комунікації (Fraser, 1990).

У діловій сфері збереження та примноження “обличчя” партнера стає пріоритетним завданням, оскільки будь-яка комунікативна дія, що сприймається як замах на цей престиж, автоматично призводить до розриву стратегічних зв’язків, відомих як 关系 “*guānxi*”.

Прагматика китайського ділового листа базується на специфічній асиметрії, яку можна визначити як стратегію применшення власного “Я” та звеличення адресата. Наприклад, у традиційному та офіційно-діловому стилях замість стандартних займенників автори часто вживають лексеми з денотативним значенням “нікчемний” або “скромний” стосовно власної персони чи компанії.

Використання терміна 敝司 (*bìsī* - **наша скромна фірма**) або 浅见 (*qiǎnjiàn* **моя неглибока думка**) є мовним ритуалом, що демонструє відсутність гордості та повагу до опонента. На противагу цьому, до адресата звертаються з використанням епітета 贵 (*guì* - **дорогоцінний**), що в поєднанні з назвою компанії партнера формує стійку ввічливу конструкцію, яка є обов’язковою для ділового листування. Така лінгвістична маніпуляція статусами дозволяє створити безпечне комунікативне поле, де кожен учасник відчуває визнання своєї значущості.

Особливої уваги заслуговує мистецтво непрямой відмови, яке є невід’ємною частиною стратегії збереження “обличчя”. У китайському епістолярному дискурсі

пряме заперечення або використання слова “ні” вважається ознакою низької культури та прямою образою. Для висловлення незгоди автори вдаються до використання евфемізмів та модальних пом'якшувачів.

Фрази на кшталт “不太方便” (*bù tài fāngbiàn* - не зовсім зручно) або “这个问题我们需要再研究一下” (*zhège wèntí wǒmen xūyào zài yánjiū yíxià* - це питання нам треба ще трохи дослідити) зазвичай є маркерами делікатної відмови. Така нелінійність комунікації вимагає від дослідника навичок інтерпретації контексту, оскільки істинне значення повідомлення часто приховане за багатозначними формулами ввічливості.

Структурно діловий лист у китайській традиції також підпорядковується жорсткому канону, де обов'язкова преамбула з побажаннями процвітання та використання професійних титулів є необхідною умовою для переходу до суті справи. Пропуск етапів привітання або перехід до прагматичних вимог без належної вступної частини сприймається як ознака агресії (Llamazares).

Важливим елементом, що підкреслює статусність та освіченість автора, є вкраплення чен'юй 成语 (*chéngyǔ*) — ідіом, що складаються з чотирьох ієрогліфів. Їх використання додає тексту офіційності та апелює до класичної культурної спадщини, що є вкрай важливим у формальному спілкуванні.

У підсумку варто зазначити, що китайський діловий епістолярій — це не просто обмін комерційними пропозиціями, а складний процес постійного балансування між інтересами сторін та необхідністю підтримання гармонійних стосунків. Категорія ввічливості та концепт “обличчя” виступають не лише лінгвістичними категоріями, а стратегічними інструментами, що визначають вектор розвитку міжнародної співпраці у китайськомовному бізнес-середовищі.

Список джерел:

1. Olegario Llamazares, *BUSINESS CULTURE IN CHINA: 10 ELEMENTS*. — Global Negotiator Business Publications.
2. Fraser, B. *Perspectives on Politeness [J]*. — Journal of Pragmatics, 1990.
3. Mingyi Zhang, *A Review on Mianzi in Interpersonal, Familial, and Business Settings*. — The Authors, 2023.
4. Нестеренко О.О. *ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ВВІЧЛИВОСТІ В КИТАЙСЬКОМОВНИХ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПАХ*. — “Молодий Вчений”, №6 (106), 2022.

ЗВУКОНАСЛІДУВАЛЬНА ЛЕКСИКА КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Римська Валентина Іванівна

*Студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

У ході історичного розвитку вивчення мов перед науковцями завжди постає питання про природу мови. В сьогоденні лінгвісти все частіше обговорюють вивчення знакового характеру мови, де важливою частиною є лексика, яка відтворює безпосередній зв'язок між значенням та звучанням. У контексті китайської мови, характеристикою якої є тональна специфіка та моносилабізм, стає неабияк актуальним дослідження звуконаслідувань (拟声词 *nǐshēngcí*), оскільки такі мовні одиниці мають надзвичайну активність та продуктивність у розмовному і художньому дискурсах. Вивчення такої лексики дозволяє детальніше зрозуміти принципи формування уявлень про звуковий простір носіями мови. Ономатопея (звуконаслідування) – це одиниці мови, які безпосередньо передають звуки живої і неживої природи, фізичні та емоційні відчуття, описують дії і стани предметів (Дашенко, Аулова, Гаджієва, 2015). На думку китайського лінгвіста Джу Десі, ономатопея – специфічне явище, яке сучасні дослідники, все частіше у своїх доробках відокремлюють як повнозначну частину мови, оскільки така лексика все активніше виконує синтаксичні функції у китайському реченні (Zhu Dexi, 2010). На нашу думку, це специфічний лексико-граматичний клас слів, що надає мовленню динамічності та образності.

У сходознавців сучасності питання про статус звуконаслідувальних слів викликає дискусію. Традиційно в лінгвістиці, зокрема й в китайській, ономатопеї розглядаються як підклас вигуків, але, як зазначає професор К. Тищенко, ономатопеї часто виділяються в окремий лексико-граматичний клас, здатний виконувати синтаксичні функції обставини та інших членів речення (Тищенко, 2000). Існує декілька наукових підходів: від компаративного аналізу (порівняння звукових систем різних мов) до лінгвокультурологічного підходу, де ономатопеї розглядаються як вербалізація (перетворення невербального у мовну форму) саме слухового досвіду певної етнічної спільноти. Популярним у застосуванні також є когнітивний підхід, де фокус дослідження зміщується на те, як саме людська свідомість трансформує невербальний акустичний сигнал у мовну одиницю з чіткою структурою (наприклад, через редуплікацію AA, ABB, AABV, ABAB). Дослідник Лі Япін у своєму дослідженні наводить приклади ономатопей, утворених за моделлю ABB (*hū lā lā* 忽喇喇) (Лі Япін, 2010), де перший склад несе основне семантичне навантаження, а наступні два – створюють фонологічну ілюзію тривалості або інтенсивності звуку.

Найбільшим викликом для перекладачів постає відсутність точної відповідності між акустичним сприйняттям докілька китайцями й українцями. Наприклад, звук падіння крапель дощу або предметів у воду в китайській мові часто передається через структуру *dīdā* (滴答) або *pūtōng* (扑通), в той час як українці передають ці явища як

«кап-кап» чи «бовть». В українській мові такі лексичні одиниці є прямою акустичною імітацією, а китайські аналоги часто більше фокусуються на ритмічному діапазоні сприйняття. До того ж, оноματοпеї в китайській мові можуть слугувати для опису станів, які в українській не мають асоціацій зі звуком (наприклад, блиск предметів – 闪闪 (shǎnshǎn) чи навіть паніка – 心慌慌 (xīnhuānghuāng)), що створює певний когнітивний дисонанс під час спроби дослівного перекладу.

Щоб відобразити китайські оноματοпеї українською мовою перекладач зазвичай обирає одну з трьох основних стратегій: функціональний аналог – заміна китайського звуконаслідування на природне українське (наприклад, 汪汪 wāngwāng – «гав-гав»); вербалізація – заміна китайської оноματοпеї дієсловом, яке описує звук (наприклад, 哗哗 huāhuā – «шуміти», «хлюпотіти»), що може бути спричинено правилами граматики речення в українській мові; описовий переклад – застосування словосполучень, щоб відтворити унікальний звук, який не має відповідного еквівалента в українській мові. Відповідні ілюстрації перекладу відображені в Табл. №1 на прикладі художнього твору Мо Яня «Червоний гаолян».

Отже, на прикладі перекладу сучасних китайських художніх творів можна дійти висновку, що одними з найбільш проблемних для відображення є редуплікаційні звуконаслідування (наприклад: 淅淅沥沥 (xīxī-lālā) для відтворення дрібного дощу). Подвоєний звук у китайській мові спричиняє ритмічну картину, а в перекладі ця ритмічність може не зберігатися, оскільки відповідно до пріоритетів цільової мови перекладач фокусується на точності семантики, а не на фоносемантиці.

Таблиця №1

Ілюстрація перекладу оноματοпей на прикладі роману «Червоний гаолян» Мо Яня

Китайська оноματοпея	Контекст (джерело звуку)	Український переклад	Перекладацька стратегія
哗啦(huālā)	Потік води, сильний дощ	Хлюп-хлюп / хлюпіт	Функціональний аналог
沙沙(shāshā)	Шелест поля, шурхіт листя	Шур-шур / шелестіння	Вербалізація
呼呼(hūhū)	Пориви вітру	Ху-у-у / завивання	Описовий переклад
啊(ā)	Вигук болю, переляку	А-а-а / ой	Повний еквівалент

Список літератури:

1. Дашенко Г., Аулова М., Гаджиева Г.. (2015). Теорія та практика перекладу (з китайської, японської, турецької мов) : навч. посіб. з курсу. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ. 184 с.
2. Лі Япін. (2010). 《近代汉语词典》拟声词收词评析 (Аналіз добору оноματοпей у «Словнику ранньої новокитайської мови»). 宜宾学院学报 [Вісник університету Їбін]. Т. 10, № 5. С. 77–79.
3. Мо Янь. (2014). Червоний гаолян: історія одного роду. Пер. з кит. Н. Кірносова. Харків : Фоліо. 640 с.

4. Тищенко К. (2000). Метатеорія мовознавства. Київ : Основи. 350 с.
5. Zhu Dexi (朱德熙). (2010). 语法讲义 (Lecture Notes on Grammar). 北京 : 商务印书馆 (Commercial Press), 235 p.

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІЇ МОДИФІКАТОРІВ НАПРЯМКУ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ЮЙ ХУА «ЖИТИ»

Сердюк Поліна Валеріївна

*студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імена Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Ільницька М.Б.

Модифікатори напрямку (趋向补语) у сучасній китайській мові становлять складну граматико-семантичну систему, що поєднує просторову орієнтацію, дейктику та аспектуальні характеристики дії. Їхня базова структура описується схемою: дієслово + [просторовий морфем + дейктика] + аспектний маркер 了/过着, де просторовий компонент уточнює траєкторію руху, а дейктичні елементи 来去 визначають напрям відносно мовця. Наприклад, у конструкції 走进屋来(zǒu jìn wū lái) морфема 进 передає рух усередину, а 来 вказує на наближення до точки мовця (Руда та ін., 2024).

У китайській граматиці виділяють три основні типи модифікаторів напрямку: прості, складні та рекурсивні. Прості форми (回来, 走来, 进去) виражають базову траєкторію руху. Складні конструкції (跑出去, 飞上来, 走进去) уточнюють просторову орієнтацію та включають дейктику. Рекурсивні моделі (走上楼上去, 跑上来接...) демонструють нашарування або повторення просторових елементів і відображають процес граматиалізації серіальних дієслів (Yip & Rimmington, 2016). Тобто ці одиниці не лише описують рух, а й формують структуровану систему просторового мислення.

У романі Юй Хуа «Жити» (《活着》) модифікатори напрямку є одним із ключових засобів художньої організації тексту. Автор активно використовує дієслівні конструкції руху для передачі як фізичних дій персонажів, так і їхніх емоційних станів. Наприклад, конструкції типу 哭起来, 跑回家来, 走进去, 吃下去 поєднують просторову динаміку з психологічною реакцією, що створює ефект реалістичного відтворення життя (余华, 2017). Структурно в романі можна виділити три основні групи модифікаторів. Прості форми (上, 下, 进, 出, 回, 过, 起, 到) передають базові просторові відношення та найчастіше використовуються з дієсловами руху. Складні модифікатори (进来, 出去, 上来, 下去, 回来) уточнюють орієнтацію дії відносно мовця, формуючи дейктичну систему координат.

Рекурсивні конструкції (跑上来, 走过去, 跑回家来) підсилюють динаміку та інтенсивність дії, створюючи ефект безперервного руху (Yip & Rimmington, 2016).

У тексті роману особливо виразно проявляється дейктична функція модифікаторів. Наприклад, у реченні «凤霞推门进来» (余华, 2017, с. 22) форма 进来 підкреслює наближення персонажа до точки спостереження, тоді як у «家珍走过来时» (余华, 2017, с. 58), підкреслюючи переміщення через конкретний простір. У протилежному напрямку використовуються форми типу 进去, 上去, що позначають віддалення від центру спостереження.

Окрему групу становлять конструкції з аспектним значенням. Модифікатори 起来, 下去, 出来, 下来 передають фазовість дії: початок, тривання або результат. Наприклад, «哭起来» позначає початок емоційної реакції, «说下去» – продовження мовлення, «想出来» – досягнення результату мислення. У поєднанні з 了 вони формують завершеність дії, як у «回来了», що фіксує завершену подію в наративі (余华, 2017).

У романі також важливою є експресивна функція модифікаторів напрямку. Вони активно використовуються для передачі емоційної напруги, драматизму та усного характеру мовлення. Наприклад, повтор у «起来, 起来, 你他娘的给我起来» (余华, 2017, с. 17) підсилює наказовість і емоційну інтенсивність. Такі конструкції наближають текст до живої розмовної мови та підсилюють ефект присутності.

Крім того, модифікатори напрямку виконують ритміко-синтаксичну функцію. Вони організовують темп оповіді, чергуючи швидкі та повільні дії, створюючи відчуття безперервності або уповільнення подій. У сценах активного руху, як у «跑上来接过我手里的绳子» (余华, 2017, с. 83), конструкція формує швидкий динамічний ритм, тоді як в описових фрагментах рух стає плавним і поступовим.

Отже, модифікатори напрямку в сучасній китайській мові та, зокрема, у романі Юй Хуа «Жити» виконують багаторівневу функцію: вони забезпечують просторову орієнтацію дії, виражають її аспектуальні характеристики, передають емоційні стани персонажів і формують ритмічну організацію тексту.

Список літератури:

1. Руда, Н.В., Науменко, С.С., У Яньлінь, Самойленко, Н.С., Хижа, І.П. (2024). *Комплемент у китайській мові*. Навчальний посібник. Харків: ХНПУ.
2. Yip, P.-C., Rimmington, D. (2016). *Chinese: A Comprehensive Grammar*. New York : Routledge,
3. 余华 (2017). *活着*. 余华著. 北京: 北京十月文艺出版社.

НЕОЛОГІЗМИ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ: ТИПОЛОГІЯ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ

Степанчук Владислав Володимирович

Студент 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Медведєва К.А.

На початку ХХІ століття глобальний інфопростір зазнав фундаментальних трансформацій. Японське суспільство, яке поєднує високий рівень технологічної адаптивності з консервативними мовними нормами, опинилося в авангарді цих змін. Соціальні мережі (X, Instagram, TikTok) еволюціонували в окремі лінгвістичні екосистеми, генеруючи феномен інтернет-мови (*netto-kotoba*). Швидкість появи нових лексичних одиниць досягла безпрецедентних масштабів, що зумовлено зміною поколінь, цифровізацією та глобальними геополітичними кризами (Солопчук, 2019).

В японському мовознавстві для позначення нових слів функціонує розгалужена термінологічна система, базовими в якій є поняття *shingo* (нове слово) та *ryuukougo* (модне слово). Проте в цифровому дискурсі ключову роль відіграє гібридизація мови – взаємодія питомої лексики (*wago*) з англomовними запозиченнями (*gairaigo*) та псевдоангліцизмами (*wasei-eigo*) (Комарницька, 2020).

На основі аналізу вибірки з 35 актуальних лексичних одиниць було виявлено, що найпродуктивнішими механізмами творення інтернет-неологізмів є:

1. Абревіація та усічення – прагнення до економії мовних зусиль, що зумовлює появу таких концептів, як タイパ (*taipa* – ефективність часу, від англ. *time performance*) або класичного сленгу форумів クソカキコ (*kusokakiko* – шитпостінг).
2. Блендинг та гібридизація – злиття запозичених та питомих морфем, наприклад, インプレゾンビ (*impure-zombi* – зомбі переглядів) для позначення спам-акаунтів.
3. Дієслівна суфіксація – утворення дієслів від іншомовних основ (バズる / *bazuru* – стати вірусним).
4. Семантичні зсуви – набуття традиційними словами нових значень. Наприклад, історичний військовий термін 肉弾突撃 (*nikudan totsugeki* – штурм живими снарядами) реактуалізувався в новинах для опису тактики «м'ясних штурмів» (Heinrich & Ishihara, 2019).

Соціолінгвістичний вимір свідчить, що генератором інновацій виступають молодіжні субкультури та фандоми. Так, концепт 推し活 (*oshi-katsu* – діяльність на підтримку фаворита) або емоційний стан 限界化 (*genkai-ka* – досягнення межі) вийшли за межі субкультури отаку і стали загальнонаціональними трендами.

Окремим вагомим фактором неологізації стала повномасштабна війна в Україні, що змусила японський медіадискурс адаптувати свій лексикон. Унікальним явищем стало гібридне калькування українських соціально-воєнних реалій, таких як バス化

(*basu-ka* – бусифікація), а також поява маркерів інформаційної війни (認知戦/ *ninchi-sen* – когнітивна війна; Zブローガー/ *Z-burogā* – Z-блогери).

Специфіка перекладу таких лексичних одиниць вимагає від філолога не лише знання словників, а й високої соціокультурної компетенції, оскільки більшість неологізмів є безеквівалентною лексикою. На основі проведеного аналізу виокремлено чотири оптимальні перекладацькі стратегії (Шепельська, 2016):

1. *Калькування* – найефективніше для термінології інформаційних війн (エコーチェンバー/ *ekō-chembā* – ехо-камера).

2. *Функціональний (прагматичний) аналог* – використовується для збереження експресії інтернет-сленгу (垢BAN / *aka-ban* – блокування/бан акаунту; 空リプ / *sora-ripu* – субтвіт).

3. *Описовий переклад* – застосовується для суто японських соціальних концептів (頂き女子/ *itadaki joshi* – шахрайки на довірі).

4. *Транскрипція/Транслітерація* – для географічно прив'язаних явищ (トー横キッズ / *tōyoko kizzu* – діти Тойоко).

Отже, процес неологізації в сучасному японському цифровому медіапросторі є свідченням надзвичайної еластичності японської мовної системи. Неологізми втратили статус виключно маргінального сленгу, перетворившись на чутливий індикатор технологічного прогресу, соціокультурних змін покоління Z та глобальної інтеграції японського інформаційного простору в умовах сучасних криз.

Список літератури:

1. Солопчук, Т. В. (2019). *Неологізми та запозичення в офіційно-діловому стилі японської мови*. Київський університет імені Бориса Грінченка.
2. Комарницька, Т. К. (2020). Етапи "американізації" японської мови в соціокультурному контексті. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та література*, 1, 6–13.
3. Heinrich, S. J., & Ishihara, Y. (Eds.). (2019). *Routledge Handbook of Japanese Sociolinguistics*. Routledge.
4. Шепельська, І. Ю. (2016). Проблеми перекладу неологізмів та запозичень в офіційно-діловому стилі японського мовлення. *Сходознавство*, (73-74), 202–211.

БАГАТОЗНАЧНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЧАСТКИ 將 У СИНТАКСИСІ ТА СЕМАНТИЦІ КИТАЙСЬКИХ ОФІЦІЙНИХ І ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Степасюк Христина Святославівна

Студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Ван В.Н.

У китайській мові частки є службовими словами, що не мають самостійного лексичного значення, проте виконують важливі граматичні, синтаксичні та прагматичні функції. Вони дозволяють організувати структуру речення, виражати часові та логічні зв'язки, а також підкреслювати важливі компоненти висловлювання. Частка 将 (jiāng) належить до логічно-синтаксичних засобів, що формують порядок слів і виділяють об'єкт дії.

У сучасних дослідженнях частка 将 розглядається з кількох позицій. Синтаксичний підхід трактує її як показник конструкції розпорядження, у якій об'єкт дії виноситься перед дієсловом. Діахронічний підхід пояснює її походження від дієслова зі значенням «брати», яке в процесі граматикалізації втратило лексичне значення. Функціонально-семантичний підхід підкреслює її роль у вираженні спрямованості дії та результату, а прагматичний — її використання у формальному, книжному мовленні (Shi, 2023).

З синтаксичного погляду, конструкції з 将 мають структуру «підмет + 将 + об'єкт + дієслово», що відрізняється від стандартного порядку слів у китайській мові. Така побудова дозволяє акцентувати увагу на об'єкті та підкреслювати результативність дії. Наприклад: 对此, 我们将增强忧患意识, 有效应对, 全力解决 (赵, 2024), де 将 сигналізує про плановані дії та їх офіційний характер. У реченні 将企业研发投入情况与科技创新资源配置紧密挂钩 (赵, 2024) частка 将 виділяє об'єкт (企业研究投入情况) і підкреслює спрямованість дії.

Ще одним прикладом є 大多数回收过程只是将废弃的塑料处理为更低质量的材料 (冬, 2025), де конструкція 将...处理为... виражає зміну стану об'єкта. У цьому випадку частка виконує функцію показника результативності та трансформації.

У офіційно-діловому стилі 将 використовується для формалізації мовлення та чіткої організації інформації. Вона часто поєднується з дієсловами управління: 实施, 加强, 推进, 提高, 完成. Наприклад: 公司将项目完成. Ці моделі узагальнено в Табл. 1.

У публіцистичних текстах частка 将 виконує функцію структуризації інформації та підкреслення значущості об'єкта. Вона часто використовується для передачі майбутніх дій або намірів: 政府将进一步加强经济合作; 国家将资源合理分配 (黄, 2025). Відповідні приклади та функції подано в Табл. 2.

Крім того, аналіз показує, що 将 активно використовується у військовому та політичному дискурсі для позначення стратегічних дій: 中国军方将实施新一轮联合演

习； 国家将继续加强边境防御. У таких випадках вона виконує функцію маркера плановості та офіційного наміру (Козоріз, 2025).

Порівняно з конструкцією з прийменником把, яка частіше використовується у розмовному мовленні, 将 має більш формальний характер і використовується переважно у письмовому стилі (Нou & Huang, 2021). Це підкреслює її стилістичну специфіку та роль у формальному дискурсі.

Таким чином, частка 将 є багатофункціональним граматичним засобом, який поєднує синтаксичні, семантичні та стилістичні функції. Вона дозволяє змінювати порядок слів, виділяти об’єкт дії, підкреслювати результативність та передавати майбутність або намір, що є важливим для офіційних і публіцистичних текстів.

Табл. 1 Синтаксичні моделі використання 将

Модель	Приклад
S+将+O+V	政府将政策落实到各地区
S+将+O+V+результат	公司将项目完成
S+将+O+V+обставина	政府将资源合理分配
S+将+O+V (майбутність)	学校将改革教学制度

Табл. 2 Приклади використання 将 у публіцистичних текстах

Речення	Переклад	Функція
政府将进一步加强经济合作	Уряд посилюватиме співпрацю	майбутність
中国将继续推进科技创新	Китай просуватиме інновації	перспектива
新措施将有效提高生产效率	Заходи підвищать ефективність	результативність
国家将资源合理分配	Держава розподілить ресурси	об’єкт

Список літератури

1. Shi, Y. (2023). The Evolution of Chinese Grammar: The Disposal Construction (pp. 203-245). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108921831.009>

2. 赵龙. (2024). 2024 年福建省政府工作报告（全文）. 福建日报. <http://fj.people.com.cn/n2/2024/0204/c181466-40737765.html>

3. 冬鸢, & 王怡博 (2025, July 20). 用废弃塑料做成的感冒药, 你敢吃吗?. 环球科学. <https://www.huanqiukexue.com/?p=2618>

4. 黄雨佳 (2025, July 17). 美国计划制造几十亿只特种苍蝇, 空投至墨西哥. 环球科学. <https://www.huanqiukexue.com/?p=2610>

5. Козоріз О. Укладання словника військової термінології китайської мови. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури. 2025. Vol. 31. С. 46–58. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-242X.2025.31.46-58>

6. Hou, R., & Huang, C. R. (2021). Preliminary Studies on Register Function of Chinese Function Words. *Lingua Sinica*, 6(1), 25-49. <https://doi.org/10.2478/linguasinica-2020-0005>

ВПЛИВ СТАНОВЛЕННЯ І ЗАНЕПАДУ БУДДИЗМУ НА МОВНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ КИТАЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Топчій Дар'я Федорівна

студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов

Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Ван В.Н.

Актуальність. Китайська цивілізація є однією з небагатьох, що зберегла безперервність культурної традиції протягом тисячоліть. Проникнення буддизму в I ст. н.е. стало найбільшим інтелектуальним і мовним викликом для цієї традиції. Актуальність дослідження зумовлена тим, що питання мовної ідентичності у контексті міжцивілізаційних взаємодій набуває нового значення в епоху глобалізації, а китайський досвід є унікальною моделлю лінгвістичної адаптації і опору одночасно.

Мета дослідження — простежити, як становлення і занепад буддизму сформували та трансформували мовну ідентичність китайської цивілізації на лексичному, фонетичному і синтаксичному рівнях.

Зіткнення мовних систем. Китайська мова є ізолятивною і переважно моносилабічною, тоді як санскрит — флективним і полісилабічним. Ця принципова відмінність породила те, що ранні перекладачі називали «непереможним бар'єром». Відповіддю стали дві стратегії: транслітерація (音譯 uīnyì) та семантичний переклад (意譯 yìyì). Першовідкривачі — Ань Шігао (安世高, II ст.), Дхармаракша (竺法護, III ст.) та Кумараджіва (鳩摩羅什, 344–413) — заклали основи перекладацької традиції, яка не мала аналогів у тогочасному світі (Nattier, 2008). Паралельно застосовувався метод «гейї» (格義) — пояснення чужих понять через рідну категоріальну систему (Mair, 2012, с. 29).

Лексична революція. Буддизм збагатив китайський лексикон понад 35 000 новими одиницями (Zhu, 2018). Серед ключових запозичень — 佛陀(fótuó, «Будда»), 菩薩(púsà, «бодхісаттва»), 涅槃(pièrán, «нірвана»), 般若(bōrě, «праджня»), 禪(chán, «чань/дзен»), 空(kōng, «порожнеча»). Поряд з прямими запозиченнями буддизм стимулював створення нових ієрогліфів і словосполучень, які відтворювали санскритські поняття засобами китайської знакової системи (Guang Xing, 2012, с. 221–242).

Фонетичні й граматичні трансформації. Потреба відтворювати санскритські звуки стимулювала розвиток китайської фонетичної науки. Виникла система фаньце (反切) — запис вимови через поєднання двох знаків — яка стала основою всіх подальших

фонетичних словників і тривалий час залишалася єдиним інструментом фонологічного опису мови (Casacchia, 2006). Сюаньцзан (玄奘, 602–664) систематизував перекладацькі принципи й виробив п'ять критеріїв вибору між стратегіями, що заклало підвалини китайського перекладознавства (Silk, 2013, с. 89). На синтаксичному рівні буддійські тексти ввели нові конструкції, зокрема розпорядчу конструкцію (zhì-структуру), що розширила граматичний репертуар класичної мови (Cao Guangshun & Yu Hsiao-jung, 2000, с. 555).

Занепад і парадокс спадщини. Переслідування буддизму в роки Хуейчан (842–845) — руйнування понад 4 600 монастирів і знищення рукописів — не змогло вилучити буддійські лексичні запозичення з мови китайської цивілізації. Неоконфуціанська реакція XI–XII ст. (宋明理學) парадоксально посилила мовну самотність Китаю: філософи Чен І та Чжу Сі синтезували буддійські онтологічні категорії — 空(kōng), 真如(zhēnrú, «таковість»), 業(yè, «карма») — з конфуціанською етикою, утворивши нову філософську мову (Neo-Confucianism // Stanford Encyclopedia of Philosophy).

Висновки. Становлення і занепад буддизму справили революційний вплив на мовну ідентичність Китаю на всіх лінгвістичних рівнях. Буддизм не лише збагатив лексикон тисячами нових понять, але й стимулював розвиток фонетики, трансформував синтаксис і породив перекладознавчу традицію. Занепад буддизму як інституту не призвів до зникнення його мовної спадщини; навпаки, через неоконфуціанський синтез буддійські концепти стали невід'ємною частиною китайського філософського дискурсу. Це унікальний приклад того, як чужоземний вплив може парадоксально зміцнити власну мовну ідентичність.

Список літератури:

1. Cao, G., & Yu, H. (2000). Zhongguo yijing zhong de chuzhishi. *Zhongguo Yuwen*, 6, 555–563.
2. Casacchia, G. (2006). Chinese linguistic tradition. In K. Brown (Ed.), *Encyclopedia of language & linguistics* (2nd ed.). Elsevier.
3. Guang, X. (2012). Buddhist impact on Chinese language. In A. Heirman & S. P. Bumbacher (Eds.), *The spread of Buddhism* (pp. 221–242). Brill.
4. Mair, V. H. (2012). What is Geyi, after all? *Philosophy East and West*, 48(2), 29–59.
5. Nattier, J. (2008). *A guide to the earliest Chinese Buddhist translations*. International Research Institute for Advanced Buddhology, Soka University.
6. Silk, J. A. (Ed.). (2013). *Buddhism in China: Collected papers of Erik Zürcher*. Brill.
7. Zhu, Q. (2018). The language of Chinese Buddhism: From the perspective of Chinese historical linguistics. *International Journal of Chinese Historical Linguistics*. <https://doi.org/10.1075/ijchl.17010.zhu>
8. Zürcher, E. (2007). *The Buddhist conquest of China: The spread and adaptation of Buddhism in early medieval China*. Brill.

ЕВФЕМІНІЗАЦІЯ НЕЦЕНЗУРНОЇ ЛЕКСИКИ В ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Українець Ілона Валеріївна

студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу

Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Цимбал С.В.

Сучасний китайськомовний інтернет-простір є унікальним лінгвістичним середовищем, в якому мова змушена постійно трансформуватися задля виживання в умовах жорсткої державної цензури. Оскільки влада КНР застосовує складні алгоритми фільтрації контенту, користувачі соціальних мереж (Weibo, WeChat, Douyin) використовують «мовні маски», що дозволяють обходити цифрові бар'єри. Основним інструментом такої трансформації виступає евфемізація табуованої лексики. Державна цензура в КНР не просто обмежує словниковий запас користувачів, а стає каталізатором лінгвістичної креативності, змушуючи мову трансформуватися швидше, ніж це відбувається в природних умовах (King, Pan, & Roberts, 2013).

Евфемізм у лінгвістиці традиційно розглядається як заміна різкого або образливого терміна м'якшим, непрямим або розпливчастим (Madaliyeva, 2024). Проте в контексті китайського інтернету евфемізми набувають ознак трансгресії — переходу через встановлені межі дозволеного. Це не просто заміна «грубого» на «ввічливе», а стратегічне маскування змісту з метою збереження комунікативної функції мови (Chetaikina, 2023)

Одним із основних механізмів утворення нових евфемізмів у китайському мережевому дискурсі є фонетична мімікрія, або, іншими словами, *омофони*. Китайська мова, завдяки обмеженій кількості складів та наявності тонів, є надзвичайно сприятливою для створення таких лексичних одиниць. Користувачі замінюють цензуровані ієрогліфи іншими, що звучать схоже, але мають нейтральне значення. Яскравим прикладом є використання назв тварин або побутових предметів для позначення політичних подій чи лайки. Зокрема, широковживаним став вираз 草泥马 (cǎo ní mǎ) — «кінь з трави та мулу». За своїм звучанням він майже ідентичний до грубої лайки на адресу матері, проте використання образу вигаданої тварини дозволяє повідомленню успішно проходити через фільтри автоматизованих систем контролю (Xiao, Bouamor & Zaghouani, 2024).

Ще одним механізмом утворення евфемізмів є графічна трансформація. Використання ієрогліфів, що мають візуальну схожість із забороненими символами, або розкладання складного ієрогліфа на складові частини (графеми). Одним із таких методів є використання ієрогліфа 艹 (cǎo). У китайській мові цей символ означає «траву», але

візуально він ідентичний верхній частині (радикалу) ієрогліфа 禽 (cào), який є вкрай грубим нецензурним дієсловом (Lun, 2022).

Метафоризація та іносказання також є основними механізмами утворення нових евфемізмів у китайському мережевому дискурсі. Створення складних смислових конструкцій, які зрозумілі лише «своїм» (внутрішньогруповий сленг), що дозволяє уникати прямих номінацій об'єктів цензури. Особливий інтерес викликає метафоризація нецензурної лексики, де заміна відбувається не за звуком, а за логічною асоціацією. Яскравим прикладом є вживання виразу «купити годинник» (买表 — mǎi biǎo). На перший погляд, це абсолютно побутова фраза, проте в інтернет-дискурсі вона використовується як скорочення від метафоричного виразу «я купив годинник для твоєї матері», що за звучанням у певних діалектах та в контексті швидкого мовлення відсилає до вкрай грубої нецензурної фрази (Lun, 2022).

Використання омофонів є найефективнішим інструментом обходу цензурних алгоритмів, оскільки автоматизовані системи державної цензури часто не здатні розрізнити контекстуальну заміну ієрогліфа, що звучить так само, але має нейтральне словникове значення. Постійне оновлення бази евфемізмів свідчить про те, що цифрові бар'єри провокують виникнення паралельної мовної реальності, де трансгресія стає єдиним способом збереження свободи комунікації (King, Pan, & Roberts, 2013).

Отже, інтернет-евфемізми в Китаї виконують не лише естетичну чи етичну функцію пом'якшення вислову, а є інструментом соціального опору та культурного самовираження. Дослідження цих механізмів дозволяє глибше зрозуміти соціолінгвістичну ситуацію в КНР та алгоритми функціонування мови в умовах цифрових обмежень.

Список літератури:

1. King, G., Pan, J., & Roberts, M. E. (2013). How Censorship in China Allows Government Criticism but Silences Collective Expression. Harvard University, 1-18.
2. Madaliyeva, M. (2024). The Origin of Euphemism and Its Stages of Development. *AMERICAN Journal of Public Diplomacy and International Studies*, 114-118. <https://grnjournal.us/index.php/AJPDIS/article/view/4236>
3. Chetaikina V., (2023). THE ROLE OF EUPHEMISMS IN POLITICAL DISCOURSE. 90-93.
4. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.31.16>
5. Xiao , Y., Bouamor , H., & Zaghoulani , W. (2024). Chinese Offensive Language Detection: Current Status and Future Directions. Arxiv. <https://arxiv.org/html/2403.18314v3>
6. Lun, X. (2022). The Influence of the Development of Internet Technology on the Use of Chinese Swear Words—A Case-Based Analysis. *DAVID PUBLISHING*, 234-240.
7. <https://doi.org/10.17265/1539-8080/2022.06.004>

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З СОМАТИЧНИМ АСПЕКТОМ В КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ

Урядова Вікторія Денсїївна

*К.ф.н, доцент кафедри Корейської і японської філології
Київського національного лінгвістичного університету*

Соматичні фразеологізми є важливим складником мовної картини світу, оскільки відображають універсальний досвід людини через призму тілесності. У корейській мові вони відіграють значну роль у передачі емоцій, оцінок і культурно зумовлених значень (Lee & Ramsey, 2000; Wierzbicka, 1992).

Соматичні фразеологізми — це стійкі мовні одиниці, що містять назви частин тіла і характеризуються метафоричністю та семантичною цілісністю. Їх значення не виводиться із значення окремих компонентів, що ускладнює процес інтерпретації та перекладу (Vak, 1970; Kunin, 1970). Наприклад, **눈이 빠지도록 기다리다** («чекати з нетерпінням») або **손을 씻다** («покінчити з чимось») мають переносне значення.

У корейській мові соматичні фразеологізми поділяються на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх належать одиниці з компонентами «голова», «рука», «око», «рот» тощо, які становлять більшість (близько 90%) (Kim, 1980; Sohn, 2001). Наприклад: **머리가 좋다** («бути розумним»), **입이 무겁다** («вміти зберігати таємниці»), **손이 크다** («бути щедрим»), **눈에 들다** («подобатися»). Внутрішні фразеологізми (з компонентами «серце», «кров», «печінка») менш численні, але мають значне емоційне навантаження, наприклад: **간이 크다** («бути сміливим») (Kim, 1980; Choi, 1999).

Найбільш продуктивними є фразеологізми з компонентами «голова», «рот», «рука» та «око», які відображають когнітивну діяльність, мовлення, працю та сприйняття світу (Kim, 1980; Gibbs, 1994). Значна частина таких одиниць має культурну специфіку. Наприклад, **머리를 맞대다** («радитися разом») відображає колективістські цінності корейського суспільства (Choi, 1999; Lee & Ramsey, 2000).

Важливу роль у формуванні соматичних фразеологізмів відіграють жести. Так, вираз **손을 내밀다** («простягнути руку допомоги») походить від реальної невербальної дії, що підкреслює зв'язок мови й тілесного досвіду людини (Choi, 1999; Lakoff & Johnson, 1980).

Переклад соматичних фразеологізмів є складним процесом, оскільки потребує врахування культурних особливостей. Наприклад, **입이 싸다** означає «не вміти тримати язик за зубами», а не буквально «дешевий рот», що вимагає пошуку адекватного відповідника (Baker, 1992; Newmark, 1988).

Отже, соматичні фразеологізми є важливим елементом корейської мови, що відображає національно-культурну специфіку та особливості мислення її носіїв і має значення для перекладознавства та міжкультурної комунікації.

Список джерел:

1. Baker, M. (1992). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Routledge.
2. Choi, Hyun-bae. (1999). *Urimal bon*. Seoul: Yonsei University Press.
3. Gibbs, R. W. (1994). *The Poetics of Mind*. Cambridge University Press.
4. Kim, Moon-Ja. (1980). *Korean Phraseology Studies*. Seoul: Hanshin Publishing.
5. Kunin, A. V. (1970). *Frazeologiya sovremennogo angliyskogo yazyka*. Moscow.
6. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.
7. Lee, Iksop, & Ramsey, S. R. (2000). *The Korean Language*. SUNY Press.
8. Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
9. Nida, E. (2001). *Language and Culture*. Shanghai Foreign Language Education Press.
10. Sohn, Ho-min. (2001). *The Korean Language*. Cambridge University Press.
11. Vak, F. (1970). *Osnovy frazeologii*. Tallinn: Valgus.
12. Wierzbicka, A. (1992). *Semantics, Culture and Cognition*. Oxford University Press.

СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛЬНОГО ТА НЕВЕРБАЛЬНОГО ЕТИКЕТУ В КОРЕЙСЬКІЙ КОМУНІКАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ

Шарко Кіра Олександрівна

*студентка 1 курсу кафедри східної культури і літератури Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Стелюк М.А.

Корейський етикет був сформований на основі довгої історії конфуціанства, де ключову роль відіграють повага до старших, соціальна ієрархія та статус співрозмовника, яка проявляється через гоноративи – 높임말. В корейській мові поняття «бути шанобливим» може бути адаптоване декількома способами: 예의바름, що означає мати гарні манери та 공순함 – бути ввічливим, особливо щодо старших людей за віком або коли ваш співрозмовник вищий за статусом та має більш формальне використання, ніж 예의바름 (Lee, 2024).

Під час комунікації використовуються різноманітні вербальні засоби прояву ввічливості, які проявляються через граматичні конструкції та лексику. На основі цього існує поділ мовлення на два основних стилі мовлення, використання яких залежить від того, наскільки високий статус в суспільстві має ваш співрозмовник, а також від рівня дружніх відносин. 존댓말 (ввічливий стиль) – використовується щодо старших або

незнайомих людей у формальному спілкуванні, а в інших випадках використовують 반말 (неформальний стиль).

В 존댓말 вербальним засобом ввічливості є офіційно-ввічливі закінчення, зокрема закінчення -습니다/습니다, гонорифічний суфікс -(으)시- та неофіційно-ввічливе закінчення -아/어요 (Kiaer, 2025). Дієслово 가다 при додаванні офіційно-ввічливого закінчення -습니다/습니다 стає 갑니다, та до цієї вже ввічливої форми можна додати гонорифічний суфікс -(으)시- задля того, щоб зробити акцент не лише на формальності, а й на ввічливості та повазі. Таким чином до інфінітиву 가다 додається суфікс -(으)시-, утворюючи форму 가시다 та до неї додається закінчення -습니다/습니다 в офіційно-ввічливому стилі та стає 가십니다 або -아/어요 в неофіційно-ввічливому стилі та стає 가세요. Лексичних змін набувають деякі дієслова при додаванні ввічливих закінчень або суфіксів. Наприклад, дієслово 자다 при додаванні офіційно-ввічливого закінчення -습니다/습니다, гонорифічного суфікса -(으)시- воно змінюється на 주무시다 та вже від цієї основи утворюються форми 주무십니다 та 주무세요. Іменники також змінюються залежно від того, який стиль використовується під час мовлення, наприклад, 집 перетворюється на 댁 тощо. До іменників додаються гонорифічні форми маркерів підмету -께서는 та -께서 похідні від -은/는 та -이/가 відповідно (Kiaer, 2025).

반말 може використовуватися в спілкуванні з молодшими людьми, або серед друзів, через що неправильне використання рівню ввічливості може сприйматися як грубість. Формується 반말 шляхом опускання закінчення -요 в -아/어요. Таким чином 가요 перетворюється на 가 (Kiaer, 2025).

До невербальних проявів поваги відносять жести, міміку, мову, тіла тощо. Зустрічаючи вищу за статусом або старшу людину слід кланятися – чим нижче поклін, тим більше ви показуєте свою повагу до співрозмовника. Для повсякденних ситуацій зазвичай достатньо поклону в 30°, а серед друзів можна просто кивнути головою. Якщо людина хоче висловити щире вибачення старшим людям можна зробити поклін у 90° (Singapore, 2025). Некультурним вважається приймати від інших або передавати предмети однією рукою, тому слід використовувати обидві. Якщо предмет, який ви отримуєте або передаєте не вимагає тримати його двома долонями, як, наприклад, картка, ручка тощо, зазвичай використовують праву руку, підтримуючи іншою передпліччя або долоню (Herald, 2022). У Кореї дуже цінується невербальна гігієна,

тому перед тим як увійти в середину слід знімати взуття. В багатьох будинках є спеціально призначене взуття для дому, яке допомагає підтримувати чистоту підлог та створює чистий бар'єр між будинком та зовнішнім світом (Rush, 2025).

У Кореї існує також своєрідний культ їжі, тому важливо знати і етикет під час трапези. На початку потрібно зачекати, щоб старша людина сіла за стіл та почала їсти – ні в якому разі не можна починати їсти допоки старший не візьметься за свою страву (Rickman, 2023). Некультурним вважається наливати самому собі напій – спочатку налийте вашому співрозмовнику напій та дочекайтеся, поки він поверне вам жест. З приборів використовують лише *숟가락* (ложку) для супів та для всього іншого – *젓가락* (палички), а також не прийнято їсти руками або під час руху, тому вуличну їжу їдять на місці, де її придбали (Evason, 2016).

Значну частину корейського етикету займає пунктуальність. У Кореї не прийнято запізнюватися, тому більшість свого часу вони планують заздалегідь, аби встигати у зазначені дедлайни та живуть за принципом *빨리빨리*. Цей принцип використовується і в інших аспектах – від інтернету до транспорту. Корейці, як правило, намагаються максимально використати час з користю, що інколи може здатися «нетерплячим» (Kim, 2022).

Отже, етикет корейців є дуже насиченим вербальними та невербальними засобами спілкування. Слід їх дотримуватися, аби вас не вважали не ввічливим або з відсутністю поваги. Потрібно слідкувати за жестами, поведінкою та стилем мовлення, який обирається для спілкування залежно від обставин: використовувати відповідні закінчення, суфікси, дотримуватися етикету за столом, при знайомстві та вітанні. Швидкий темп життя може здатися для іноземців дивним та нетерплячим, але це частина корейської культури, яка виокремлює її з-поміж інших.

Список літератури:

1. Kim, A. H.-O. (2011). *Politeness in Korea (Chapter 8) - Politeness in East Asia*. Cambridge Core. <https://www.cambridge.org/core/books/abs/politeness-in-east-asia/politeness-in-korea/7667D64B7D30A303291A820635F54329>
2. Lee, N. (2024). *Korean speaker's perception of (im)politeness across speech acts of agreement, compliment, disagreement and criticism*. Korea Open Access Journals(KOAJ). https://www.kci.go.kr/kciportal/landing/article.kci?arti_id=ART003120913
3. Jeong, H., Lee, S., Kiaer, J., Jang, H., Brown, L., & Kim, J. (2025). An ERP study on the pragmatic processing of Korean honorifics and politeness. *Korean Linguistics*, 21(2), 193-225.
4. Kiaer, J., Kim, L., & Lo, A. W. T. (2024). *"Koreans Are Always Nodding or Bowing": K-Wave Fandom's Perception and Learning of Non-verbal Politeness*. SpringerLink. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-50698-7_7
5. Singapore, B. (2025). *Korean Manners Explained: Body Language, Bowing, and More*. Berlitz Singapore. <https://berlitzsingaporeonline.com/blogs/berlitz-singapore-blog/korean-manners>

6. Herald, K. (2022). [Land of Squid Game] Using both hands to give or receive something. The Korea Herald. <https://www.koreaherald.com/article/3019987>

7. Rush, C. (2025). Why Some Countries Take Off Their Shoes Indoors. Beyond Borders. <https://www.remitly.com/blog/lifestyle-culture/why-some-countries-take-off-their-shoes-indoors/>

8. Kim, H. (2022). 249. Asian Center | University of the Philippines Diliman. https://ac.upd.edu.ph/acmedia/zgallery/asj_58_2_2022/ASJ_58_2_2022_FINAL/13_Peji_-_Travel_Narrative_ASJ_58-2-2022.pdf

ПРОБЛЕМИ КОРПУСНОГО АНАЛІЗУ АРАБСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Шестаков Анатолій Олегович

студент 2 курсу магістратури кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу ННІФ КНУ імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Сівков І. В.

Актуальність. У межах парадигми цифрової гуманітаристики (англ. *Digital Humanities*) корпусний підхід є методологічним підґрунтям для кількісного вивчення елементів дипломатичного дискурсу. Попри активний розвиток корпусної лінгвістики для європейських мов, арабська мова залишається складнішим об'єктом через свою специфічну морфологічну структуру та синтетичний тип. Дослідження проблем верифікації автоматизованих даних є критично важливим для запобігання хибним інтерпретаціям даних та покращення подальших досліджень.

Огляд літератури. Теоретичну базу дослідження становлять праці Гілкен та Гріса (Gilquin & Gries, 2009) щодо критеріїв репрезентативності корпусів, а також підходи Анжели Цоттоли (Zottola, 2020), яка розглядає корпусну лінгвістику як місток між кількісним та якісним аналізами. Питанням комп'ютерної обробки арабської мови присвячені розвідки сучасних дослідників, серед яких Abdo (2020), Shestakov & Zaghouani (2024), Al Zahran et al. (2023), які адаптували алгоритми західних мов до мовних реалій арабської.

Мета дослідження полягає у виявленні методологічних викликів та обмежень корпусного аналізу арабських текстів на прикладі дипломатичних заяв та обґрунтуванні необхідності гібридної моделі, що поєднує *distant reading* із верифікацією результатів лінгвістом.

Виклад основного матеріалу. Корпусний аналіз масиву дипломатичних заяв (бл. 17 тис. токенів) щодо подій у Сирії після 2024 р. із допомогою веб-програми *Voyant Tools* виявив низку методологічних викликів. Першочерговою проблемою стала неадекватність індексу читабельності Коулмен-Ляу (CLI), розробленого для аналітичних мов. В арабському дипломатичному тексті синтетизм морфології

призводить до того, що розлогі синтагми алгоритм сприймає як одну словоформу. Наприклад, слово للتطورات (*li-al-taṭawwurāti* — за розвитком) або وبمسؤولية (*wa-bi-mas'ūliyyatin* — і з відповідальністю) графічно є одним «словом», хоча семантично містить кілька елементів: прийменник, артикль або сполучник. Це викривлює метрику, представляючи офіційне мовлення як синтаксично складніше, ніж воно є насправді.

Іншу перешкоду становлять технічні особливості: використання специфічного для арабської традиції символа татвілю для естетичного розтягування тексту (السعي → السعي) штучно підвищує показник CLI, а відсутність розпізнаної пунктуації в текстах ОАЕ призвела до аномального стрибка індексу до 113 балів, що виглядає «складнішим» за текст Корану (7.5) чи давню арабську поезію (3.9–11.4), що суперечить адекватному сприйняттю реальності. Словникова щільність (0.25) виявилася надійнішим маркером, підтверджуючи високу концентрацію усталених кліше порівняно з поезією (0.93).

Комп'ютерний аналіз дозволив ефективно виділити найчастотніше лексичне ядро сирійського дипломатичного дискурсу: концепти استقرار (*istiqrār* — стабільність), وحدة (*waḥda* — єдність), سيادة (*siyāda* — суверенітет) тощо. Проте лише лінгвістична експертиза ідентифікувала прагматику стійких сполук, які машина ігнорувала через флективність мови. Системне вживання кліше типу تابع ببالغ القلق (*tāba 'a bi-bāligi al-qalaqi* — стежив із глибокою тривогою) та راقب تطورات الأحداث (*rāqaba taṭawwurāti al-'aḥdāti* — спостерігав за розвитком подій) не було зафіксовано адекватно. Коло випущених алгоритмами категорій і риторичних фігур включають також традиційні релігійні формули حفظه الله ورعاه (*ḥaḥẓahu allāh wa-ra'āhu*); метанаративи, наприклад, щодо концепції الأخوة أوأصر (*'awāṣir al-'uḥuwwah* — узи братерства); метафори на зразок يظل رهنأب (*yazallu rahnan bi...*) для позначення стану політичної залежності; роль обставини як прагматичного елемента модальності; диференціація номінації сирійського народу як суб'єкта дискурсу шляхом варіювання синонімічних ідеологем الأشقاء (*al-'aššiqā'* — брати), شعبها الكريم (*ša 'bahā al-karīm* — її благородний народ), أبناء الشعب (*abnā' aš-ša 'b* — сини народу), المدنيين (*al-madanīyīn* — цивільні), المواطنين (*al-tuwwāṭinīn* — громадяни) та مكونات (*mukawwīnāt* — верстви суспільства).

Отже, морфосинтаксична специфіка арабської мови унеможливорює виключно автоматизований аналіз, вимагаючи від мовознавця обов'язкової верифікації результатів для уникнення метричних викривлень. Лише гібридна модель дозволяє адекватно інтерпретувати прагматику дипломатичного тексту, відкриваючи в політичних ідеологемах та метафорах глибші рівні регіональної кон'юнктури.

Список літератури:

1. Gilquin, G., & Gries, S. T. (2009). Corpora and experimental methods: A state-of-the-art review. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*, 5(1), 1–26. <https://doi.org/10.1515/cllt.2009.001>.
2. Zottola, A. (2020). Corpus linguistics and digital humanities. Intersecting paths: A case study from Twitter. *América Crítica*, 4(2), 131–141. <https://doi.org/10.13125/ameriacritica/4521>

3. Abdo, I. M. K. B. (2020). Computer programming and readability scoring tests between Arabic and English of surat al-fātiḥah. *Journal of Social Sciences (COES&RJ-JSS)*, 9(4), 1543–1558. <https://doi.org/10.25255/jss.2020.9.4.1543.1558>
4. Shestakov, A., & Zaghouani, W. (2024, May 20–25). Analyzing conflict through data: A dataset on the digital framing of Sheikh Jarrah evictions. In *Proceedings of the Second Workshop on Natural Language Processing for Political Sciences @ LREC-COLING 2024* (pp. 55–67). ELRA and ICCL. <https://aclanthology.org/2024.politicalnlp-1.7>
5. Al Zahran, A., Jamoussi, R., Albakri, M. Z., Al-Maqbali, A. A., Albuloshi, I. M., Alghefeili, G. R., Albadri, E. J., Almandhari, H. K., & Alharrasi, N. M. (2023). Oman royal speeches corpus: Compilation and analysis. *Arab World English Journal*, 14(4), 150–168. <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol14no4.9>

II. СУЧАСНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО КРАЇН СХОДУ

КОНФУЦІАНСЬКА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЮАНСЬКІЙ ДРАМІ «СИРОТА З РОДУ ЧЖАО» ТА ЇЇ ДЕКОНСТРУКЦІЯ У РОМАНІ ЯНЬ ЛЯНЬКЕ «КОЛИ СОНЦЕ ЗГАСЛО»

Боднар Ольга Володимирівна

*студентка 3 курсу китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Необхідність осмислення трансформації конфуціанської етики відповідальності в умовах кризи традиційних моральних імперативів у китайській літературі XX–XXI століть зумовлює звернення до літературних текстів, у яких цей процес набуває художньої репрезентації. Незважаючи на наявність наукових праць, присвячених конфуціанській етиці відповідальності та її літературним репрезентаціям (Wang, 2004; Rojas, 2021; Tu Wei-Ming, 1985), поза увагою дослідників залишається еволюція цього феномену як художнього принципу в зіставленні юанської драми та сучасної прози. Проблема дослідження полягає в недостатньому осмисленні переходу від нормативної моделі відповідальності до проблемно-рефлексивної, а також у відсутності аналізу цього переходу як структурного чинника жанрової організації тексту в порівняльному аспекті. Матеріалом дослідження слугують юанська драма «Сирота з роду Чжао», авторство якої приписують Цзінь Цзюньсяну, та роман Янь Ляньке «Коли сонце згасло», у яких етика відповідальності постає в її художній репрезентації – від нормативного утвердження до радикальної деконструкції.

У конфуціанстві са́мість має реляційний характер, тому відповідальність формується через систему соціальних ролей та регулюється ритуальною системою, яка виступає не лише етичним орієнтиром, а й універсальним механізмом регуляції поведінки, що визначає дії індивіда протягом усього життя (Резаненко, Заяць, 2018, с.136; Луцюк, 2023). У юанській драмі «Сирота з роду Чжао» (赵氏孤儿), конфуціанська етика відповідальності визначає поведінку героя і реалізується через категорії обов'язку *і* (義), правил ритуалу *лі* (礼) та синівської шанобливості *сяо* (孝); натомість у сучасній прозі вона втрачає свій нормативний статус і зазнає радикальної деконструкції.

У драмі «Сирота з роду Чжао» моральний конфлікт виявляється через самопожертву, оскільки драма «системно утверджує конфуціанські чесноти: вірність,

синівську шанобливість, гуманність» (Моу, 2009, р. 24). Категорія відповідальності набуває радикального вираження: «Вірний підданий не боїться смерті, а той, хто боїться смерті, не є вірним підданим» (赵氏孤儿, 2010, 第一折). Подібну логіку підпорядкування індивідуального колективному в пізнішому історичному контексті описує Девід Ванг, наголошуючи на необхідності «підпорядкувати індивідуальну суб'єктність... колективній, історичній суб'єктності» (Wang, 2004, р. 66).

Найбільш радикального переосмислення етика відповідальності зазнає в романі Янь Ляньке «Коли сонце згасло» (日熄), де вона функціонує в умовах розмитості межі між реальністю та сном. Ключовим концептом твору є стан «сомнамбулізму», який, за інтерпретацією Карлоса Рохаса, постає як механізм реалізації пригнічених імпульсів; водночас сні не протиставляються реальності, а функціонують як «опосередкована репрезентація несвідомих страхів і бажань суб'єкта» (Rojas, 2021, р. 26). Те, що в стані свідомості залишається лише наміром, у «сні» реалізується як дія: «Те, про що ми тільки мріємо, але не наважуємося зробити, коли не спимо, уві сні сміливо робимо і досягаємо» (閻連科, 2015, 卷三). Паралельно формується стан колективної «непробудженості», у якому індивід втрачає здатність до автономного етичного судження: «Хтось прокинувся від лунатизму, а потім знову заснув... А хтось і досі не знає, чи це був лунатизм, чи він прокинувся» (閻連科, 2015, 卷九). Така уніфікація досвіду трансформує реальність у простір, де відсутність критичного мислення веде до руйнування етичних норм. Відбувається розпад ціннісних орієнтирів, що знаходить своє вираження у формулі «Життя. Смерть. Лайно. Гроші», де людське буття репрезентується через позбавлені етичного виміру категорії (閻連科, 2015, 卷三).

Мотив сомнамбулізму поступово втрачає статус психологічного феномену й набуває ознак соціально легітимованого режиму поведінки, який дозволяє суб'єктам дистанціюватися від власних дій та уникати моральної відповідальності. Це особливо виразно проявляється у диференціації поведінкових стратегій: «Дехто просто дрімає... Дехто ходить уві сні, але виглядає так само, як і в стані бадьорості... Але є ще більше людей, на обличчях яких немає й натяку на сон, які, перебуваючи в стані бадьорості, грабують інших, коли ті ходять уві сні» (閻連科, 2015, 卷八), що вказує на існування кількох рівнів залученості до насильства – від несвідомого до цілком раціонального.

Отже, проведений аналіз засвідчує принципову трансформацію конфуціанської етики відповідальності: від її нормативного утвердження в юанській драмі «Сирота з роду Чжао» через категорії обов'язку, ритуалу та синівської відданості – до радикальної деконструкції в романі Янь Ляньке «Коли сонце згасло». У просторі «сомнамбулізму» індивід утрачає здатність до автономного етичного судження, а відповідальність підмінюється колективною непробудженістю.

Список літератури:

1. Wang, D. D. (2004). *The monster that is history: History, violence, and fictional writing in twentieth-century China*. University of California Press.
2. Rojas, C. (2021). Wandering the garden, waking from a dream. *Chinese Literature Today*, 25–33.
3. Tu, W.-M. (1985). *Confucian thought: Selfhood as creative transformation*. State University of New York Press.
4. Резаненко, В. Ф., & Заяць, М. В. (2018). Вень-культура особистості за конфуціанською мораллю та етикою. *Українська орієнталістика*, (9), 128–140.
5. Луцюк, М. В. (2023). Вень (літературознавство). *Велика українська енциклопедія*. [https://vue.gov.ua/Вень_\(літературознавство\)](https://vue.gov.ua/Вень_(літературознавство))
6. Mou, S. J. (2009). A child for all ages: The orphan of Zhao. *Education About Asia*, 14(1)
7. 范希衡(Trans.). (2010). *赵氏孤儿* 上海古籍出版社
8. 閻連科 (2015). *白鶴* 麥田出版社

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ КЛАСИФІКАЦІЇ ЯПОНСЬКИХ КАЗОК

Вознюк Ганна Анатоліївна

*доцент кафедри корейської і японської філології факультету східної і слов'янської філології
Київського національного лінгвістичного університету*

Типологічна класифікація народної прози є однією з фундаментальних проблем фольклористики. У японській науковій традиції ця проблема набула особливої гостроти: самобутній національний казковий фонд не завжди піддається описові засобами порівняльно-типологічної школи, орієнтованої передусім на індоєвропейський матеріал. Зіставлення класифікаційної системи Кейго Секі (関 敬吾) з каталогом Аарне–Томпсона–Утера (ATU) дозволяє виявити як точки конвергенції, так і принципи розбіжності двох підходів.

У праці «Types of Japanese Folktales» (Seki, 1966) Секі Кейго запропонував схему з 18 категорій, засновану на тематично-функціональних критеріях японської культури, – на відміну від ATU, що будується за формально-сюжетним принципом (Dorson, 1975). Основні категорії системи: (2) 動物昔話 (*Добуцу мукашібанаши* – казки про тварин) – ATU 1–199; (4) 異類婚姻譚 (*Іруе конін тан* – казки про міжвидові шлюби) – ATU 400, 425; (5) 異常誕生 (*Іджьо танджьо* – казки про незвичайне народження: «*Момотаро*», «*Кагуюхіме*») – ATU 700 (частково); (7) 呪宝譚 (*Джюхо тан* – казки про чарівні предмети) – ATU 560–569; (11) 葛藤譚 (*Катто тан* – казки про конфлікти між членами родини та сусідами) – ATU 480, 510; (18) 形式譚 (формульні казки) – ATU 2000–2399 тощо.

Категорії Секі не є рівнозначними за обсягом: деякі охоплюють великі цикли (愚人譚 (*Гуджін тан*) – казки про дурнів – 96 казок), тоді як інші обмежені вузьким колом текстів (形式譚 – 5 казок). Такі знакові твори, як «*Момотаро*» (桃太郎) чи «Казка про Кагую-

хіме» (かぐや姫), у системі ATU або відсутні, або отримують лише приблизні паралелі (Mayer, 1986).

Показчик ATU (Uther, 2004) будується на принципі числового індексу сюжетного типу. Застосування цієї системи до японського матеріалу виявляє два принципових обмеження:

- значна частина японських казок утворює самостійні типи, яким у ATU немає відповідника;
- система ATU не вловлює функцію тексту в ритуальному та соціальному контексті, яку Секі вважав принциповою (Kawai, 1996).

Показовий приклад: образ *демона-оні* (鬼) лише формально відповідає «дурному великану» ATU 1000–1199, однак несе принципово інше культурне навантаження, пов'язане з концепцією *матацухі* (禍津日) – деструктивної надприродної сили (Kawai, 1996).

Зіставлення двох систем виявляє такі закономірності. Зони перетину свідчать про певну універсальність базових наративних структур (Dundes, 1968): категорія 2 за класифікацією Секі (動物昔話 (Добуцу мукашібанаші) – казки про тварин; «Битва мавпи й краба» приблизно відповідає ATU 1–299; категорія 11 за класифікацією Секі (葛藤譚 (Катто тан) – казки про конфлікти; «Ічіго-хіме») подібні до ATU 510 (казка «Попелюшка»); категорія 15 за класифікацією Секі (和尚と小僧 (Ошьо то кодзо) – казки про ченця та його учня) перегукується з ATU 1000–1199.

Принципові відмінності охоплюють три виміри:

- *Онтологічний статус надприродного*: казки категорій 3, 6, 7, 8, 16 за класифікацією Секі відображають уявлення про контакт із *ками* (神) та *ен* (縁 – «доля/зв'язок») з виразним синтоїстським і буддійським підґрунтям.
- *Роль героя*: персонажі категорії 5 («Момотаро», «Іссун-боші») уособлюють суспільний ідеал героїзму мікроспільноти, а не індивідуальний «квест» за моделлю ATU 300–399 (Dorson, 1975).
- *Мультикатегоріальність*: «Кагуя-хіме» одночасно є казкою про незвичайне народження (кат. 5), про відмову від шлюбу (кат. 9) та легендою з релігійною основою. Казка «Журавлина подяка» (鶴の恩返し) охоплює одразу категорії 3 і 4. ATU, натомість, присвоює одному типу один фіксований номер (Kawai, 1996).

Таким чином, мистема Кейго Секі та показчик ATU є взаємодоповнювальними інструментами: ATU забезпечує міжнародну компаративну перспективу, тоді як класифікація Каго Секі точніше відображає внутрішню структуру японського казкового фонду. Японські казки нерідко охоплюють одразу кілька категорій, утворюючи складні

сміслові конфігурації, непередбачені лінійною логікою АТУ. На нашу думку, сучасних досліджень японської народної прози оптимальним є інтегративний підхід, що поєднує обидві системи.

Список літератури:

1. Dorson, R. M. (1975). Folk legends of Japan. Charles E. Tuttle.
2. Dundes, A. (1968). The morphology of North American Indian folktales. Folklore Fellows Communications, 195.
3. Kawai, H. (1996). The Japanese psyche: Major motifs in the fairy tales of Japan. Spring Publications.
4. Mayer, F. H. (1986). Japanese folk tales. Japan Travel Bureau.
5. Seki, K. (1966). Types of Japanese folktales. Asian Folklore Studies, 25, 1–220. <https://doi.org/10.2307/1177478>
6. Uther, H.-J. (2004). The types of international folktales (Folklore Fellows Communications 284–286). Suomalainen Tiedekatemia.
7. 関敬吾 [Seki, K.]. (1966). 日本昔話大成 第1巻 角川書店

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЖАНРУ ЮЕФУ В МОДЕРНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ ВЕНЬ ІДУО)

Горбач Олександра Вікторівна

*студентка 3 курсу китайської мови і перекладу факультету східних мов
Київського столичного університету імені Борис Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов
Київського столичного університету імені Борис Грінченка*

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення трансформації традиційних жанрових форм китайської поезії у ХХ ст. в умовах культурної модернізації. Особливої ваги набуває аналіз жанру юефу як пластичного елемента класичної традиції, здатного до адаптації в новому літературному контексті. Творчість Вень Ідуо є репрезентативною, оскільки демонструє синтез традиційних моделей і модерністських стратегій письма (闻一多, 2022). Доведено, що поет здійснює не лише формальну стилізацію, а й глибоку реконфігурацію семантичного потенціалу жанру, інтегруючи традиційні елементи в модерністський дискурс (张晓明, 2014). В китайському літературознавстві творчості поета присвячена низка розвідок, зокрема праці Чень Вея, Сюй Тіна, Лу Хуею (陈卫, 2023; 许霆, 2017; 卢惠余, 2018), в українській науці варто відзначити дослідження К. Мурашевич та переклади Я. Шекери (Мурашевич, 2011; Шекера, 2020), однак комплексний аналіз трансформації юефу в поезії Вень Ідуо залишається недостатньо репрезентованим.

Жанр юефу (乐府) сформувався як синкретична форма, що поєднувала музичний, поетичний і фольклорний компоненти. Його генеза пов'язана з діяльністю імператорського музичного відомства, яке фіксувало та адаптувало народнопісенний матеріал. Для юефу характерні варіативність метрики, відсутність жорсткої строфічної регламентації та орієнтація на розмовну інтонацію, що зумовлює комунікативну відкритість і семантичну багатошаровість жанру (萧沅明, 2021). У добу Руху 4 травня (五四运动) юефу набуває нової функції — стає інструментом оновлення поетичної мови при збереженні національної ідентичності.

Вень Ідуо розглядав юефу як естетичний ресурс модерної поезії, наголошуючи на його музичності, емоційній експресивності та здатності до інтонаційної варіативності (张晓明, 2014). Його поетична практика засвідчує свідому орієнтацію на реконструкцію жанру через поєднання традиційних засобів із модерністськими прийомами, зокрема символістською образністю та психологічною заглибленістю лірики. Ці тенденції виразно простежуються у вірші «Дощова ніч» («雨夜») зі збірки «Червона свічка» («红烛», 1923):

几多浮云, 仗着雷雨底势力,
把一天底星月都扫尽了。

(Чимало хмар пливких — могутністю грози —
геть зорі й місяць з неба позмітали) (тут і далі — переклад наш).

У наведеному фрагменті реалізується принцип семантичної інверсії традиційного образу. Лексема 浮云 у класичній поезії традиційно має нейтрально-споглядальний, часто елегійний характер, натомість у Вень Ідуо вона входить до семантичного поля руйнації. Конструкція 仗着..势力 акцентує активну, майже агресивну дієвість природного явища, тоді як дієслово 扫尽 формує ефект тотальності знищення. Таким чином, пейзаж перестає бути лише фоном і трансформується в проєкцію внутрішнього стану ліричного суб'єкта. Це відповідає модерністській тенденції психологізації поетичного дискурсу, коли зовнішній світ виступає корелятом емоційного стану. Ритмічна організація тексту, заснована на інтонаційних зламах і синтаксичній варіативності, відтворює пісенну основу юефу, але водночас руйнує її підставовість, створюючи ефект дисгармонії.

У вірші «Місяць і людина» («月亮和人», пізніше — «睡着») наявний інший тип трансформації:

月儿把银潮放进窗子里,
射到睡觉的人的双靥上。

(Місяць вливає срібний потік у вікно,
торкається ямочок на щоках сплячого).

Тут відбувається функціональне переосмислення традиційного символу місяця. Дієслівні форми 放进 і 射到 надають образу динамічності, перетворюючи його на активний чинник впливу. Метафора 银朝 створює ефект проникнення світла як символу пізнання або очищення. Важливо, що у пізнішій редакції твору акцент зміщується з космічного образу на людину, що свідчить про свідоме посилення поетом антропоцентризму. Така трансформація є характерною для поезики Вень Ідуо, де природа функціонує як медіатор внутрішнього досвіду (卢惠余, 2018).

Отже, інтерпретація жанру юефу у творчості Вень Ідуо має характер глибинної поетикальної трансформації. Поет не лише зберігає його формальні ознаки (пісенність, інтонаційну варіативність, образність), а й переосмислює їх у межах модерністської естетики. Юефу в його поезії постає як відкрита знакова система, здатна до генерації нових смислів і репрезентації індивідуалізованого досвіду. Таким чином, творчість Вень Ідуо демонструє модель продуктивної взаємодії традиції та модерності, у якій жанр юефу виконує роль медіатора між колективною культурною пам'яттю та індивідуальною поетичною свідомістю.

Список літератури:

1. 闻一多. (2022). 闻一多诗选 人民文学出版社.
2. 张晓明. (2014). 试论闻一多的乐府观念. 东方论坛 (6), 28–33.
3. 陈卫. (2023). 闻一多格律诗论的诗学范式及其当代意义. 华中师范大学学报 (人文社会科学版), 62(1), 137–146.
4. 许霆. (2017). 闻一多新诗艺术 社会科学文献出版社.
5. 卢惠余. (2018). 闻一多诗歌艺术研究 中国社会科学出版社.
6. Мурашевич, К. Г. (2011). Особливості інтерпретації класичної китайської поезії у ХХ ст. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури, (17), 13–16. <http://www.libr.dp.ua>
7. Шекера, Я. (Trans.). (2020). Піднебесні пісні: Поетичні переклади (pp. 621–625). Сафран.
8. 萧元明. (2021). 乐府通论 人民文学出版社.

ЯПОНСЬКИЙ І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТЕНДАП: КУЛЬТУРНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Жидкова Віолета Валентинівна

студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Комісаров Костянтин Юрійович

кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Аналіз гумору як складової культурної ідентичності є актуальним завданням сучасної філології. Порівняння жанрових особливостей стендап-комедії Японії та

європейських країн сприяє глибшому розумінню культурних і мовних відмінностей і забезпечує комплексний підхід до вивчення східних мов та комунікативних практик.

Японський комічний жанр ракуго є традиційною формою усної оповіді, що сформувалася в епоху Едо (1603–1868) і виконується одним актором, який відтворює кількох персонажів за допомогою інтонації, жестів та мовних засобів. Ракуго описують як «ситком, в якому одна людина грає всі ролі». Специфікою жанру є поєднання монологу з елементами діалогу та полілогу, що утворює динамічну й багат шарову структуру висловлювання.

Особливу роль у формуванні комічного ефекту відіграють мовна гра, використання діалектизмів та архаїзмів, а також невербальні засоби. Важливою рисою є мінімалістичність сценічного оформлення: відсутність декорацій компенсується майстерністю оповідача, який за допомогою лише двох символічних предметів — паперового віяла (сенсу) та хусточки (тенугуї) — і уяви аудиторії створює повноцінний художній простір (Hrykun, 2024).

Структурно оповідь ракуго складається з трьох частин: вступу (takura), основної частини (hanashi) та завершення (ochi), яке виконує функцію несподіваної розв'язки і становить жанровизначальний елемент (Morioka & Sasaki 1990). Зафіксовано дванадцять кодифікованих різновидів ochi, з яких із часом розвинулися складніші варіанти. Така побудова свідчить про орієнтованість японського гумору на поступове розгортання ситуації та контексту.

На відміну від цього, європейський стендап характеризується більшою прямолінійністю та орієнтацією на індивідуальну подачу матеріалу. Основою комічного ефекту є панчлайн — короткий, несподіваний жарт, що завершує висловлювання і викликає миттєву реакцію аудиторії (Attardo, 1994). Японські коміки-одинаки, що з'явилися в сучасній Японії, зазвичай подають жарти-одноразівки, а не зв'язну наративну структуру, що відрізняє їх від стендап-коміків у західному розумінні жанру (Katayama, 2009). Це підкреслює глибинну відмінність між двома традиціями. Європейський гумор менш залежний від культурного контексту й нерідко апелює до універсальних тем: повсякденного життя, соціальних проблем або особистого досвіду.

Таким чином, японський гумор тяжіє до контекстуальності, символізму та колективної інтерпретації, тоді як європейський стендап орієнтований на індивідуальність, швидкий ефект і безпосередню комунікацію з аудиторією.

Отже, японський та європейський гумор у жанрі стендап-комедії різняться як за культурним підґрунтям, так і за способами реалізації комічного ефекту. Японський гумор, зокрема у формі ракуго, характеризується високим рівнем контекстуальності, символізмом, опорою на мовну гру та поєднанням монологу з елементами діалогу. Оповіді ракуго є цікавим матеріалом для навчання японського монологічного мовлення

завдяки багатству лінгвістичних і культурологічних елементів та «дуалістичній» природі — поєднанню специфічного японського та універсального гумору. Водночас європейський стендап вирізняється більшою прямолінійністю, індивідуалізованою подачею матеріалу та орієнтацією на швидкий комічний ефект через панчлайн. Відмінності у структурі, стилістиці та сприйнятті гумору зумовлені особливостями культурного середовища, що підтверджує важливість урахування культурного контексту при вивченні іноземних мов і комунікативних практик.

Список літератури:

1. Hrykun, Yu. O. (2024). Navchannia yaponskoho monolohichnoho movlennia zasobamy yaponskoikomichnoi opovidy rakugo. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Seriia: Pedahohika ta psykhohihiia*. <https://doi.org/10.32589/2412-9283.40.2024.309843>
2. Morioka, H., & Sasaki, M. (1990). *Rakugo: The Popular Narrative Art of Japan*. Harvard University Press. [Дата звернення: 14 квітня 2026]
3. Attardo, S. (1994). *Linguistic theories of humor*. Mouton de Gruyter. [Дата звернення: 14 квітня 2026]
4. Katayama, H. (2009). A cross-cultural analysis of humor in stand-up comedy in the United States and Japan. *JoLIE*, 2(2), 125–142. [Дата звернення: 14 квітня 2026]

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ КИТАЙСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Задорожня Юлія Андріївна

*студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Цимбал Світлана Віталіївна

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри китайської мови і перекладу Факультету
східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

У сучасному китайському художньому дискурсі можна виділити кілька основних груп мовних засобів, що формують жіночу ідентичність.

По-перше, це лексичні маркери, які позначають соціальні ролі жінки. У китайських текстах часто використовуються слова на кшталт «母亲» (mǔqīn – мати), «妻子» (qīzi – дружина), що репрезентують традиційну роль жінки як частини родини. Водночас у сучасному дискурсі з'являються лексеми «独立» (dúlì – незалежність), «自由» (zìyóu – свобода), «事业» (shìyè – кар'єра), які формують новий тип жіночої ідентичності. Наприклад, у романі Чунь Сує зустрічається вислів: «我想要自由» (“Я хочу свободи”), що прямо відображає прагнення героїні до самореалізації (Chun, 2002).

По-друге, важливу роль відіграють модальні засоби, що виражають соціальні очікування. У традиційному дискурсі поширені конструкції типу «女人应该温柔» (“Жінка повинна бути ніжною”), де «应该» (yīnggāi – повинна) задає нормативність поведінки. Натомість у сучасних текстах з’являються альтернативні моделі, наприклад: «女人可以选择自己的生活» (“Жінка може обирати власне життя”), де модальне дієслово «可以» (kěyǐ – може) підкреслює свободу вибору (Holmes, 2013).

Третьою групою є семантичні шаблони, які відображають усталені уявлення про роль жінки. Наприклад, поєднання жінки з поняттями «家庭» (jiāting – сім’я) та «责任» (zérèn – відповідальність) формує традиційну модель. Водночас у сучасному дискурсі з’являються поєднання з лексемами «梦想» (mèngxiǎng – мрія) та «未来» (wèilái – майбутнє), що свідчить про зміну уявлень про жіночу роль (Fairclough, 1989).

Окрему увагу слід приділити емоційно-оцінним конструкціям, які передають внутрішній світ героїні. Наприклад, у романі «Пекінська лялька» використовуються вислови «我很孤独» (“Мені дуже самотньо”), «我不快乐» (“Я нещаслива”), що відображають психологічний стан і внутрішній конфлікт персонажа (Chun, 2002). Через такі мовні засоби розкривається процес формування жіночої ідентичності в умовах соціального тиску.

Отже, мовні засоби відіграють ключову роль у формуванні жіночої ідентичності в сучасному китайському художньому дискурсі. Вони не лише відображають соціальні зміни, а й активно впливають на формування нових моделей жіночої ролі в суспільстві. Аналіз лексичних, модальних, семантичних та емоційно-оцінних засобів показує, що мова є важливим інструментом репрезентації як традиційних, так і трансформованих уявлень про жінку.

Список використаних джерел

1. Bem, S. L. (1993). *The lenses of gender: Transforming the debate on sexual inequality*. Yale University Press.
2. Fairclough, N. (1989). *Language and power*. Longman.
3. Wodak, R. (1997). *Gender and discourse*. Sage Publications.
4. Holmes, J. (2013). *An introduction to sociolinguistics*. Routledge.
5. van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan.
6. Chun, S. (2002). *Beijing Doll*. Penguin Books.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА ХУДОЖНІЙ СВІТ ЮКІО МІШІМИ: САМОКОНСТРУКЦІЯ ЧЕРЕЗ ЛІТЕРАТУРУ

Левківський Максим Олексійович

*студент IV курсу кафедри японської мови і перекладу
факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*
Москальов Дмитро Петрович
*завідувач кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Творчість Юкіо Мішіми посідає особливе місце в японській літературі ХХ століття, поєднуючи глибокий психологізм, естетизм і філософське осмислення буття. Однією з ключових особливостей його художнього світу є тісний зв'язок між біографією автора та системою образів у його творах. Життєвий досвід письменника не лише вплинув на тематику його творчості, але й визначив її ідейно-естетичну спрямованість.

Формування особистості Мішіми відбувалося в умовах психологічної ізоляції та жорсткого родинного виховання. Вплив бабусі, яка обмежувала його контакти із зовнішнім світом, сприяв розвитку внутрішньої рефлексії, емоційної чутливості та схильності до естетизації дійсності. Ці риси згодом трансформуються у творчості письменника в образи відчуження, самотності та пошуку ідентичності.

Особливе значення у творчості Мішіми має проблема ідентичності, яка яскраво представлена в романі «Сповідь маски» (Mishima, 1958). Головний герой твору живе у постійному роздвоєнні між внутрішнім «я» та соціальною роллю, що безпосередньо перегукується з особистим досвідом автора. Використання образу «маски» символізує необхідність приховування справжніх почуттів і пристосування до суспільних норм. Таким чином, роман набуває виразного автобіографічного характеру та відображає внутрішні конфлікти письменника.

Не менш важливою є тема краси, яка у творчості Мішіми часто пов'язується з руйнуванням і смертю. У романі «Золотий храм» образ ідеальної краси набуває фатального значення: герой прагне знищити храм, оскільки не може досягнути його досконалості (Mishima, 1959). Цей мотив відображає внутрішню боротьбу автора між прагненням до абсолютної краси та усвідомленням її недосяжності. Естетизація руйнування виступає тут як спосіб подолання цього конфлікту.

Світогляд Мішіми формувався під впливом глибоких соціокультурних змін у Японії після Другої світової війни. Втрата традиційних цінностей і поширення західного способу життя викликали у письменника відчуття духовної кризи. У відповідь на це він звертається до самурайської етики бушідо, яка передбачає честь, дисципліну та готовність до самопожертви. Ці ідеї знаходять відображення як у його публіцистиці, так і в художніх творах.

Особливе місце у світогляді письменника посідає концепція тілесності. Якщо в дитинстві він був фізично слабким, то згодом свідомо почав розвивати своє тіло, розглядаючи його як засіб самовираження та досягнення гармонії між духом і матерією. У есеїстиці Мішіми тіло постає як естетичний і філософський об'єкт, що доповнює інтелектуальну діяльність і формує цілісну особистість.

Кульмінацією життєвого та творчого шляху Мішіми стало його самогубство, яке має глибоке символічне значення. Ритуал сеппуку був для письменника не лише актом протесту, а й естетичним жестом, що втілює його уявлення про честь, красу та єдність слова і дії. Цей мотив неодноразово відображається у його творах, зокрема в оповіданні «Патріотизм», де смерть постає як акт очищення та духовного завершення (Mishima, 1966).

У цьому контексті творчість Мішіми можна розглядати як цілісну художню систему, в якій біографія автора виступає ключем до інтерпретації образів і мотивів. Його твори не лише відображають особисті переживання, але й репрезентують ширші культурні та філософські проблеми японського суспільства ХХ століття.

Таким чином, аналіз творчості Юкіо Мішіми свідчить про глибокий взаємозв'язок між його життєвим шляхом і художнім світом. Біографічні обставини, внутрішні конфлікти та світоглядні орієнтири письменника безпосередньо вплинули на формування ключових тем його творів — ідентичності, краси, смерті та честі. Це дозволяє розглядати його творчість як унікальний приклад синтезу життя і мистецтва, де реальність трансформується у художню форму.

Список літератури:

1. Mishima, Y. (1958). *Confessions of a mask*. New York: New Directions.
2. Mishima, Y. (1959). *The temple of the golden pavilion*. New York: Alfred A. Knopf.
3. Mishima, Y. (1966). *Patriotism*. New York: New Directions.
4. Mishima, Y. (1970). *Sun and steel*. Tokyo: Kodansha International.
5. Scott-Stokes, H. (1975). *The life and death of Yukio Mishima*. London: Penguin Books.
6. Napier, S. J. (1991). *Escape from the wasteland*. Cambridge: Harvard University Press.

ТРАНСФОРМАЦІЯ КЛАСИКИ В КИТАЙСЬКОМУ ТЕМНОМУ ФЕНТЕЗІ (НА МАТЕРІАЛІ ВЕБ-РОМАНУ АЙ ЦЯНЬШУЙ ДЕ УЦЗЕЙ «ВОЛОДАР ТАЄМНИЦЬ»)

Могильницька Анна Ігорівна

студентка 3 курсу китайської мови і перекладу факультету східних мов

Київського столичного університету імені Борис Грінченка

Луцюк Микола Володимирович

Китайська веб-література, починаючи з 2010-х років, демонструє стрімке зростання, дедалі більше зосереджуючись на жанрових гібридах, що поєднують фантастику, психологічний містицизм та соціальну критику. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження трансформації класичних літературних моделей у жанрі темного фентезі, оскільки саме він стає репрезентантом психологічних та екзистенційних тривог сучасного суспільства. Темне фентезі, на відміну від традиційного героїчного наративу, синтезує елементи жаху, психологічної драми та езотеричної таємниці, водночас відроджуючи архаїчні наративні структури — алхімію, демонологію, мотив таємних товариств — як нові сюжетні механізми. Показовим прикладом цього є веб-роман Ай Цяньшуй Де Уцзея «Володар таємниць» (爱潜水的乌贼 诡秘之主). Критичні розвідки щодо роману зосереджені головню на явищі транскультурного обміну (Han Xu, J.Gonzalez-Patino, J.Luis Linaza, 2023), проте механізми глибинної психологізації класичних китайських космологічних та етичних концепцій залишаються недостатньо дослідженими. Для порівняльного аналізу нами обрано два класичні тексти — збірку IV ст. «Нотатки про пошуки духів» Гань Бао та роман XVI ст. «Подорож на Захід» У Чен-єня.

Роман Ай Цяньшуй Де Уцзея, що публікувався на платформі Qidian у 2018–2020 рр., став маніфестом нового етапу розвитку китайського темного фентезі. Твір поєднує елементи стімпанку, горрору в дусі Лавкрафта та глибоко вкорінену в китайській традиції рефлексію про природу знання й ієрархічність соціуму. Головний герой, Клейн Моретті (alter ego Чжоу Мінжуя), проходить шлях «послідовника» таємничих шляхів, що вимагає від нього не стільки фізичного вдосконалення, скільки психологічної гри з ідентичністю. Його алхімічна трансформація, яка відбувається через засвоєння «зілля» (мутагенних есенцій різних шляхів), відлунює даоські уявлення про внутрішню алхімію нейдань (内丹术) та перетворення енергії ці. Традиційну модель відтворено у Гань Бао: «Світ сповнений дивних істот, що народжуються з перетворення енергії ці; вони не підкоряються волі людини, але є частиною великого порядку» (干寶, 2007, с. 43). У «Володарі таємниць» цей «великий порядок» — дао (Луцюк, 2025) втрачає свою гармонійність: він постає як сукупність байдужих, часто ворожих людині космічних законів, безпосереднє споглядання яких веде до божевілля. Таким чином, класичне даоське уявлення про єдність зі світом трансформується в джерело онтологічної загрози.

Найпоказовішим прикладом психологізації традиційної моделі самовдосконалення є введена автором сюжетна лінія «ритуалів просування» та «методу

грання ролі». Герой не просто поглинає надприродні зілля, але мусить свідомо «відігравати» роль, відповідну до певного рівня посвячення, щоб уникнути втрати розуму: «Ти лише відіграєш роль. Ти не стаєш тим зіллям, ти тільки засвоюєш його силу через маску. Забудеш про це – і безодня поглине твій розум» (爱潜水的乌贼, розд. 215). Таке судження є прямим переосмисленням конфуціанської концепції «виправлення імен» (чженьмін), згідно з якою соціальна роль має відповідати внутрішній сутності. У класичному конфуціанстві дотримання ритуалу (лі) гарантувало гармонію в суспільстві та космосі. Натомість у світі «Володаря таємниць» соціальна роль стає не етичним обов'язком, а єдиним засобом психічного виживання в умовах, коли будь-яка ідентичність є умовною та загрожує ерозією «Я». Ритуал просування перетворюється на небезпечну гру з межами власної свідомості, де порушення «імені» (тобто невідповідність поведінки обраній ролі) веде не до соціального осуду, а до незворотної психічної дезінтеграції.

Іншим важливим елементом, що демонструє трансформацію класичних архетипів, є зображення таємних товариств, зокрема клубу «Нічні яструби». Зберігаючи зовнішні атрибути езотеричних організацій, відомих із традиційних романів жанру шенмо (神魔), автор перетворює мотив таємного знання на інструмент детективно-психологічної інтриги. «Нічні яструби» постають не як носії абсолютної істини, а як інституція, що балансує на межі між захистом людства від надприродного та використанням тих самих сил, які прагне приборкати. Це увиразнює перехід від середньовічної ієрархічної моделі світу до сучасної рефлексії про амбівалентність інституційної влади. Найбільш яскраво трансформація жанру шенмо простежується у фінальних сценах роману, де герой стикається з вищими сутностями (так званими «богами-інородцями»). Якщо в «Подорожі на Захід» пантеон богів є чітко ієрархізованою структурою, що віддзеркалює земну бюрократію та підтримує моральний порядок (Луцюк, 2025), то в «Володарі таємниць» божественне позбавляється будь-яких антропоморфних рис. Автор вустах персонажів стверджує: «Боги не милосердні і не злі. Вони — закони всесвіту, споглядання яких випалює людську душу» (爱潜水的乌贼, розд. 1269). Це кардинально змінює жанрову природу: замість моральної алегорії перед читачем постає екзистенційна драма, де людина змушена виборювати право на суб'єктність перед обличчям байдужої трансценденції.

Особливим аспектом роману є його глибинний зв'язок із традицією жанру чжигуай (志怪). Як і в класичних текстах Гань Бао, надприродне в «Володарі таємниць» є не хаотичним відхиленням від норми, а невід'ємною складовою космічного порядку, з якою людина зобов'язана вступити в комунікацію. Однак якщо в чжигуай дивовижне виступає як знак, що потребує тлумачення, а герой залишається зовнішнім свідком або літописцем подій, то в романі Ай Цяньшуй Де Уцзея головний герой активно

інтеріоризує «дивне»: воно стає частиною його тілесності, свідомості та ідентичності. Це призводить до формування потужного психологічного наративу, де зовнішній жах (монстри, ритуали, божественні сутності) нерозривно пов'язаний із внутрішнім розщепленням суб'єкта. Така психологізація класичного наративу знаменує собою перехід від колективної міфології до індивідуального міфотворення, що є характерною рисою літератури пізньої модерності.

Таким чином, Ай Цяньшуй Де Уцзей у романі «Володар таємниць» реалізує складний синтез, у якому класичні китайські наративні моделі (даоська алхімія, конфуціанський ритуал, естетика чжигуай) піддаються системній психологізації та деконструкції. Це дозволяє говорити про формування в сучасній китайській веб-літературі синтетичного жанрового утворення, яке поєднує темне фентезі, психологічний містицизм та соціально-психологічну інтригу, водночас зберігаючи глибокий діалог із літературною традицією.

Список літератури:

1. Han Xu, J.Gonzalez-Patino, J.Luis Linaza (2023). The Phenomenon of Cultural Exchange and Learning in the Transmedia Fiction Comment Area: Lord of the Mysteries. Human Arenas. 12(2), 45–61. DOI: [10.1007/s42087-023-00387-x](https://doi.org/10.1007/s42087-023-00387-x)
2. 干寶、(2007) 《新輯搜神記新輯搜神後記》，北京，中華書局（《古體小說叢刊》）。
3. Луцюк М.В. (2025). Дао. Велика українська енциклопедія. <https://vue.gov.ua/Дао>
4. 爱替水的乌贼 (2018–2020). 诡秘之主 <https://book.qidian.com/info/1010868264>
5. Луцюк М. В. (2025). Роман «Подорож на Захід» У Чен-Еня як прецедентний текст сучасного китайського фентезі / III Всеукраїнський форум молодих сходознавців, 2025. С. 122-124.

ПОНЯТТЯ КОЛЕКТИВНОЇ ПРОВИНИ ТА ПІСЛЯВОЄННЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЯПОНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЕСЕЇ САКАГУЧІ АНГО «ДАРАКУРОН»

Хмарська Єлизавета Денисівна

студентка 4 курсу кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Кузьменко Ю.С.

Обговорення воєнних дій та їхніх наслідків є неможливим без розгляду понять індивідуальної та колективної провини і перегляду вже надбаного світового досвіду післявоєнної та постімперської рефлексії. Однією з держав-агресорів у Другій світовій війні, яку часто оминають у дискусіях на вищеперераховані теми і якій вдалося побудувати на своїй території демократичне суспільство, є Японія. Ми спробували дослідити суспільні настрої та ідеї, передані в есеї С. Анго «Даракурон» (墮落論 – досл. «Роздуми на тему занепаду») (安吾, 1946).

Актуальність цієї роботи зумовлена малодослідженістю в українських наукових працях післявоєнної японської есеїстики, зокрема творів С. Анго, що встигли стати канонічними в японській літературі.

При аналізі теми життя післявоєнного суспільства держави-агресора у сучасних дискусіях часто звучить поняття колективної провини. Це поняття широко обговорюється в контексті феномену післявоєнної Німеччини, великою мірою завдяки філософу К. Ясперсу. У роботах, присвячених Японії, воно з'являється рідко, більшу роль відіграє питання відповідальності (責任 /секінін/), а деякі дослідники навіть вважають, що Токійський трибунал дозволив більшості японців почувати себе жертвами, обманутими урядом, звільнивши їх від такої колективної провини, що знайшла прояв у Німеччині (Futamura, 2006). Однак ми дотримуємося думки, що хоча післявоєнний досвід Японії та Німеччини, безперечно, відрізняється, існують умовні універсалії людської психології, зокрема і почуття провини, яке може знаходити вираження у різних способ.

Використовуючи термін «провина», ми керуємося визначенням, яке використала у своїй роботі Л. Пасічник: «почуття провини є емоційним механізмом, який безпосередньо пов'язаний із системою цінностей та активізується при їх порушенні чи ігноруванні» (Пасічник, 2025, с. 1).

Системою, якою керувалася мілітаристська Японія, була *бушідō* (武士度 – досл. «шлях воїна») – певний кодекс честі, що інтенсивно пропагувався урядом для мотивації війська та населення і заохочення мобілізації (堀川, 酒井, & 大石, 2021). Вона вимагала від людини семи чеснот: прямодушності (義 /гі/), хоробрості (勇 /ю/), великодушності (仁 /джін/), ввічливості (礼 /рей/), щирості (誠 /макото/), честі (名誉 /меййо/) та відданості (忠義 /чюгі/) (Рубель, 2023). Після Токійського процесу та розкриття частини воєнних злочинів Японії стало зрозуміло, що ця система цінностей не була застосована. Таке порушення суспільних уявлень, відповідно до вищенаведеного визначення, активізує почуття провини та подальші захисні механізми, що будуть відповіддю на цю емоцію.

У випадку С. Анго, як і багатьох інших письменників, науковців тощо, механізмом захисту від провини, до якого він вдається, стає *інтелектуалізація*. Такий механізм передбачає застосування інтелектуальних ресурсів задля того, щоб уникнути емоційного стресу та переживань (Тітаренко, 2009). У своєму есеї «Даракурон» письменник намагається осмислити дії японського суспільства і те, що їх викликало; зокрема, він згадує порушення кодексу бушідō та аналізує причини цього.

Нам вдалося виокремити такі ключові ідеї твору:

- «занепадати» притаманно людині, є частиною її природи;
- бушідō, як і монархія й окремі накази керівництва, створені для того, щоб стримувати природу людини;

- створення подібних систем є загальнолюдською рисою, а не діями конкретних осіб, і є неunikним, однак кожна культура створює їх адаптованими під себе;
- наразі Японії потрібно повернутися до основ, тобто прийняти людську природу і занепасти для того, щоб відкинути надбудовані системи, які не є дієвими, та відшукати нові.

Отже, після поразки Японії та розчаруванні в ідеалах суспільства, механізмом, який виникає у відповідь на колективне почуття провини, для С. Анго є інтелектуалізація. Таким чином почуття провини спровокувало обговорення, яке, відповідно, стає інструментом руйнування попередніх суспільних цінностей, що не відповідають нинішнім потребам, та реформації групових (в цьому контексті, національних) уявлень.

Список літератури:

1. 安吾坂口 (1946). 墮落論 銀座出版社. https://www.aozora.gr.jp/cards/001095/files/42620_21407.html
2. Futamura, M. (2006). *Individual and collective guilt: Post-war Japan and the Tokyo war crimes tribunal*. *European Review*, 14(4), 471–483. <https://doi.org/10.1017/S1062798706000494>
3. Пасічник, Л. (2025). Моральний вимір почуття провини: цінності особистості та маніпулятивний вплив. *Психологічні перспективи*, 46, 132-150. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2025-46-pas>
4. 堀川峻 酒井利信 & 大石純子. (2021). 近代初頭の武士道思想に関する一考察「武士道の淵源」と「武士道と倫理・道徳」に着目して. *武道学研究*, 54(1), 15-27. https://www.jstage.jst.go.jp/article/budo/54/1/54_2105/pdf/-char/ja
5. Рубель, В. А. (2023). Бушідо. У *Велика українська енциклопедія*. Взято 15 квітня 2026 з <https://vue.gov.ua/Бушідо>
6. Тітаренко, Д. С. (2009). Захисні механізми психіки людини. *Проблеми екстремальної та кризової психології*, (6), 184-185. <https://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/2709/1/ekp%206.pdf#page=122>

СИСТЕМА АРХЕТИПІВ ЖІНОЧИХ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ ЛІЗИ СІ «ЖІНОЧЕ КОЛО ПАНІ ТАНЬ»

Чабанюк Юлія Володимирівна

*Студентка 2 курсу кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди*

Науковий керівник: Хижя І. П.

Історичний роман американської письменниці Лізи Сі «Жіноче коло пані Тань» описує життєвий шлях заможної панянки, яка, попри суспільні переконання, вирішила присвятити своє життя лікарській справі. На життєвому шляху героїні зустрічається чимало жінок. Кожна з них має свою історію та характер, і всі вони вплинули на становлення Тань Юньсянь.

Проаналізувавши образи жіночих персонажів роману, можна помітити, що вони не просто супроводжують головну героїню, а й допомагають їй реалізувати себе, пройти «шлях героя». Відповідно, героїв роману можна класифікувати за архетипами К. Г. Юнга, адже персонажі втілюють універсальні образи колективного несвідомого (Юнг, 1934).

Цінність використання архетипних героїв полягає в тому, що великі групи людей здатні несвідомо впізнавати архетип і можуть зрозуміти мотивації, які стоять за поведінкою певного персонажа. Архетип Героя є центральним у більшості історій, він уособлює пошук Его власної ідентичності та цілісності. Герої долають перешкоди й досягають цілей, здобувають нові знання та мудрість. Тань Юньсянь репрезентує цей архетип: *«Більшу частину свого життя я почувалась самотньо, але з роками мене полюбило коло жінок, і я у відповідь полюбила кожну з них»*(Сі, 2025, с. 428).

Герої часто мають почуття неповноти. Саме втрата матері, що провокує самотність та відчуття відокремленості від зовнішнього світу. Психологічно це підкріплюється егоцентризмом та несформованим Его: *«Я зазираю всередину себе у пошуках провини та помилок. Чітко їх бачу, хоча й далі звинувачую служницю»*(Сі, 2025, с. 174). Зацикленість на власних почуттях заважала героїні побачити навколишній світ: *«...і жодного разу ти не спитала про мою матір. Ти не питала також і про мого чоловіка. Невже тебе це не цікавить? Ти навіть зараз мене не чуєш. Це не стосується твоїх почуттів»*(Сі, 2025, с. 209).

На початку шляху Тань Юньсянь постає як «неохочий герой». Такий тип героїв характеризується як пасивна, сповнена сумнівів особа, якій би ввійти у «пригоду», необхідний поштовх. Нерідко події чи персонажі спонукають героїню до дій: *«Слова Інкі змушують мене почуватися нікчемою. Мені потрібно докладати більше зусиль для розвитку жіночих здібностей... А ще слід вивчати медицину з бабусею та дідусем»*(Сі, 2025, с. 89).

Серце багатьох історій — це навчання, яке відбувається між Героєм та іншими персонажами. Трансформація через взаємодію дозволяє героїні вийти за межі свого егоцентризму: *«— Жінка, яка допомагає іншим, допомагає собі. На це пані Джао додає: — Нашій любій лікарці ще доведеться засвоїти цей урок»*(Сі, 2025, с. 282).

Трансформація персонажа завершується, коли Герой долає внутрішні та зовнішні перешкоди і бере на себе зобов'язання перед своїм покликанням: *«...але бачу своє майбутнє так ясно, як ніколи досі. Усе те, чого навчили мене дідусь і бабуся – особливо бабуся – я використаю для лікування жінок. Без страху. Без вагань»*(Сі, 2025, с. 404).

Серед персонажок роману саме бабуся Жу уособлює архетип Наставника. Вона наставляє головну героїню, оберігає її, виступає ідейним орієнтиром. Наставник підштовхує Героя до дій, вчить приймати поразки як частину шляху, формує стійкість

та цілеспрямованість. Наставники уособлюють Самість — аспект особистості, який пов'язаний з усім сущим. Як колишній «Герой», що вже пройшов свій шлях, бабуся тепер допомагає Юньсянь пізнати важливість життя та неминучість смерті. Не менш важливою функцією Наставника є підготовка Героя до самостійного шляху, що ми спостерігаємо, коли бабуся Жу помирає: *«Подбай про мій примірник «Складних рецептів»»* (Сі, 2025, с. 385).

Мейлін є втіленням архетипу Перевертня. Характер героїні часто буває плинним, що змушує Героя постійно переоцінювати їхні взаємини та власну ідентичність. Перевертні часто поєднують у собі протилежні риси. У Мейлін це проявляється через її зовнішність та соціальний статус: *«Ця Мейлін мене вражає. У неї великі ноги, але в іншому її риси витончені»* (Сі, 2025, с. 57).

Перевертні виражають енергію Анімуса (маскулінний елемент у жіночому несвідомому). Мейлін є тією частиною Юньсянь, яку через суспільні рамки головна героїня тривалий час не може досягнути: *«— Я жінка, яка працює, — нетерпляче відповідає вона»* (Сі, 2025, с. 236). Архетип Перевертня виступає каталізатором змін. Дії Мейлін постійно «руйнують» стабільний світ подруги, змушуючи ту відчувати дискомфорт, що надалі стає ґрунтом для внутрішнього зростання. Перевертень у романі виконує свою глибинну функцію, будучи невіддільною частиною цілісності Героя: *«Мейлін незамінна – вона підбадьорює, розпитує, іноді відкидає мої задуми»* (Сі, 2025, с. 426).

Таким чином, система жіночих архетипів у романі відображає шлях Тань Юньсянь до самостійності та дорослого життя. Кожна персонажка маркує етап становлення головної героїні, допомагаючи їй досягнути власне покликання та усвідомлення своєї ідентичності.

Список літератури:

- Сі, Л. (2025). Жіноче коло пані Тань (К. Павленко, Пер.). Vivat.
- Vogler, C. (2007). The writer's journey: Mythic structure for writers (3rd ed.). Michael Wiese Productions.

ІІІ. ФІЛОСОФІЯ, КУЛЬТУРА ТА РЕЛІГІЇ КРАЇН СХОДУ

ІЄРОГЛІФ МІЖ ТЕКСТОМ І ОБРАЗОМ: МЕЖА МОВИ ТА МИСТЕЦТВА

Гавриленко Анастасія Володимирівна

Викладач кафедри корейської і японської філології, Київський національний лінгвістичний університет

Каліграфія — це більше, ніж техніка письма. Вона тісно пов'язана з філософією дзен і прагненням гармонії між тілом і духом. Правильний каліграфічний жест потребує концентрації, відпускання думок і глибокого дихання, подібно до медитації (Antoine Legastelois/J.R., 2024)

Каліграфія як мистецтво — надзвичайно плідна тема, бо вона лежить на перетині філософії мови, естетики та східної культурної антропології.

書道(Shodō) — це не просто мистецька форма, а справжній спосіб життя, що має власну філософію. В Японії каліграфію практикують люди різного віку та професій — від школярів до людей поважного віку. Багато японців мають вдома власні набори каліграфічного приладдя. Як давня традиція, глибоко вкорінена у повсякденному житті, що відкриває унікальне вікно у багатий світ японської культури та її тривких філософських засад (Shodo, Japanese calligraphy — TOKI, 2015)

Каліграфія — це мистецтво красивого письма. Важливим аспектом японського письма, що переноситься й у каліграфію, є порядок виконання штрихів у символах (Japan Guide, 2019).

У наш час є багато відео, де можна побачити як діти, так і дорослі вивчають каліграфію, де показують свою майстерність, додаючи елементи свого стилю написання ієрогліфів.

Золотий вік періоду Хейан це — виникнення виразного японського стилю. Саме з кінця IX століття японська каліграфія справді розквітла, відокремившись від китайських зразків. Епоха Хейан (794–1185) знаменує золотий вік цього мистецтва, коли формується типовий японський стиль, заснований на японській естетиці. З'являються та широко використовуються кани (хірагана і катакана) — оригінальні символи, особливо придворними дамами, такими як Сей Шьонагон і Мурасакі Шікібу.

У цей час вирізняються три славетні каліграфи: імператор Саґа, монах Кукай — засновник школи Шінґон, та аристократ Тачібана но Хаянарі. Їх прозвали «Три пензлі» (Санпіцу). Вони заклали основи класичної японської каліграфії й досі вважаються еталоном (Antoine Legastelois / J.R., 2024)

Кожен штрих виконується в теперішньому моменті, одним рухом, без виправлень. Він виражає життєву енергію та емоції каліграфа саме в цю мить. Успішна робота

відповідає принципам балансу сил і гармонії композиції та втілює японську естетику 侘寂(Wabi-sabi) — простоту й витонченість.

У західній традиції письмо зазвичай розглядається як суто мовний інструмент, покликаний передавати значення незалежно від форми знака. В японській (і ширше — східноазійській) культурі ієрогліф (漢字, kanji) ніколи не був лише текстом. Він одночасно:

- мовний знак;
- візуальний образ;
- жест, зафіксований у часі;
- естетичний і духовний акт.

Ієрогліф у японській каліграфії існує між мовою та мистецтвом, не належачи повністю жодному з цих вимірів. Ієрогліф не є абстрактною літерою. Навіть коли його сучасна форма стилізована, він зберігає образне походження. Це означає, що читання ієрогліфа є одночасно баченням і розумінням. Значення не просто «декодується», а споглядається.

В японській каліграфії (書道, shodō) значення ієрогліфа не зводиться до словникового тлумачення. Воно формується через швидкість руху пензля, тиск, ритм, баланс чорного й порожнього, характер лінії (різка, тремтлива, спокійна).

Один і той самий ієрогліф може «кричати», бути споглядальним, бути спокійним, виражати внутрішнє напруження або повну порожнечу.

Таким чином, форма письма стає самостійним носієм смислу, незалежним від лінгвістичної семантики.

Список літератури

1. Legastelois, A., & J.R. (2024, May 10). *Japanese calligraphy, a traditional art blending aesthetics and spirituality*. <https://www.japan-experience.com/plan-your-trip/to-know/understanding-japan/japanese-calligraphy>
2. Shodo, Japanese calligraphy — TOKI
3. Grinko, M. (2019, November 6; Edited 2024, March 4). *Shodō or the Art of Japanese Calligraphy*. ORYOKI.
4. Japanese calligraphy.

АРХЕТИП САМУРАЯ: АДАПТАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО ОБРАЗУ В ІНДУСТРІЇ ВІДЕОІГОР

Демченко Артем Юрійович

студент 4 курсу кафедри японської мови і перекладу факультету Східних мов столичного університету імені Бориса Грінченка

Москальов Дмитро Петрович

завідувач кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Образ самурая є одним із найстійкіших і водночас найгнучкіших культурних архетипів японської традиції. У сучасному розумінні самурай — це не лише воїн, а й носій певної системи цінностей, серед яких центральне місце посідає кодекс бушідо («шлях воїна») — система норм, яких має дотримуватися військова шляхта. У результаті самурай постає не лише як воїн, а як моральний ідеал (Нітобе, 2025). З часом цей образ втрачає прив'язку до конкретного історичного контексту й трансформується в архетип.

У процесі переходу до мистецтва образ самурая набуває символічного значення і використовується для осмислення складних моральних і філософських проблем. Кінематограф відіграв важливу роль у формуванні сучасного уявлення про самурая. Саме кіно закріпило образ стриманого, мовчазного воїна з глибоким внутрішнім кодексом.

У ХХІ столітті образ самурая активно трансформується в межах новітніх медіа, зокрема у відеоіграх. Інтерактивність цього середовища дає змогу гравцеві не лише спостерігати за самураєм, але й впливати на його дії, моральний вибір і розвиток. У результаті самурай перестає бути фіксованим образом і перетворюється на динамічний конструкт.

У відеоіграх образ самурая переходить у принципово новий вимір — інтерактивний – тобто він більше не є лише об'єктом зображення, а стає результатом взаємодії між розробником і гравцем.

Цифрова реконструкція самурая передбачає відтворення історичних елементів, зокрема: зовнішнього вигляду (обладунки, катана), бойових технік, культурного середовища. Однак ці елементи адаптуються до геймплею, що змінює їхню функцію. Самурай постає не як частина соціальної системи, а як індивідуальний герой із власною історією.

У грі «Ghost of Tsushima» це проявляється через конфлікт між традиційним кодексом честі та новими способами ведення боротьби. Гравець фактично формує ідентичність персонажа через власні дії.

У традиційній культурі бушідо пропонує чіткі моральні орієнтири, тоді як у відеоіграх воно, навпаки, проблематизується. Наприклад, у «Sekiro: Shadows Die Twice» гравець постійно стикається з ситуаціями, де «правильний» шлях не є найефективнішим. Це створює напруження між ідеалом і практикою та спонукає до роздумів: чи можливо залишатися вірним принципам у будь-якій ситуації? чи виправдовує мета засоби?

Сучасні відеоігри часто відмовляються від ідеалізованого образу самурая. Він більше не постає як бездоганний герой: він сумнівається, припускається помилок, інколи діє всупереч власним переконанням.

У серії «Way of the Samurai» ця ідея реалізована максимально: гравець самостійно формує моральний образ персонажа. У результаті самурай може постати як героєм, так і антигероєм.

Образ самурая демонструє, як архетип може існувати поза межами часу: він змінюється разом із культурою, але не втрачає своєї сутності.

При цьому необхідно зазначити, що можливість гравця формувати моральний образ самурая зумовлює залежність цього образу від індивідуального досвіду, знань і ціннісних орієнтацій суб'єкта. Передача функції морального вибору гравцеві означає, що образ самурая більше не існує як стабільна й нормативно визначена структура, а набуває рис відкритого, варіативного конструкта, який формується у процесі індивідуальної взаємодії з ігровим середовищем.

У цьому сенсі відбувається процес суб'єктивації архетипу: він більше не задає поведінкові моделі, а, навпаки, підпорядковується інтерпретації суб'єкта. Те, що в традиційній культурі функціонувало як жорстка етична система (бушідо), у відеоіграх трансформується в множинність можливих стратегій, жодна з яких не має статусу обов'язкової. Таким чином, нормативність поступається місцем варіативності, а етична імперативність — ігровій доцільності.

Цей процес може бути також інтерпретований у межах концепції симуляції, запропонованої Жан Бодріяр (Бодріяр, 2015). Самурай у відеоіграх постає не як репрезентація історичної реальності, а як симулякр — образ, що відсилає не до оригіналу, а до інших образів і культурних уявлень про нього. У результаті відбувається поступове віддалення від історичного прототипу й формування автономної знакової системи, у межах якої «самурай» функціонує як культурний код без чіткої прив'язки до свого джерела.

З позицій аналітичної психології Карл Густав Юнг це може трактуватися як трансформація архетипу в умовах масової культури: архетип зберігає свою впізнаваність, але втрачає глибинну символічну насиченість, перетворюючись на більш поверхневу й адаптивну форму (Юнг, 2013). Таким чином, відбувається редукція складної системи смислів до набору доступних інтерпретацій, що відповідають очікуванням сучасного споживача.

Отже, спрощення образу самурая у відеоіграх є не лише наслідком особливостей геймдизайну, а й проявом ширших культурних процесів — десакралізації, суб'єктивації та переходу від стабільних смислів до їх множинних, контекстуально залежних

варіацій. Водночас саме ця пластичність забезпечує життєздатність архетипу в умовах цифрової епохи, дозволяючи йому інтегруватися в нові форми культурного досвіду.

Список літератури:

1. Нітобе, І. (2025). *Бусідо*. Харків: Фоліо.
2. Бодріяр, Ж. (2015). *Симулякри та симуляції*. Київ: Постум.
3. Юнг, К. Г. (2013). *Архетипи і колективне несвідоме*. Київ: Центр навчальної і практичної літератури.

ЦИПАО ЯК КУЛЬТУРНИЙ І ЗНАКОВИЙ ФЕНОМЕН

Ільченко Вікторія Миколаївна

*студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Попова Марія Дмитрівна

Ципао визнаний офіційним одягом та символом етнічної приналежності, а також символом ідентичності для китайських жінок у всьому світі.

У науковому дослідженні Вессі Лінг(2009) акцентується на тому, що 旗袍 виконує не лише роль елемента традиційного одягу, але й слугує важливим культурним ідентифікатором. Визнання його офіційним строєм свідчить про інституціоналізацію цього елемента гардеробу в контексті національної культури, де він набуває статусу репрезентативного символу Китаю. Одночасно ципао є знаком етнічної приналежності, оскільки відображає історичні, соціальні та естетичні особливості китайського народу. Його розвиток тривав століттями до 1920-х років, коли були введені положення щодо прототипу сучасного ципао, щоб забезпечити спрямовану спадкоємність як для народу хань, так і для етнічних меншин. Окрім того, що ципао є суцільним довгим одягом, він має стоячий комір, асиметричний отвір зліва над правим і два бічні розрізи, а також застібається на гудзики (завжди з використанням китайських вузликів) від низу коміра вниз до правого шва та вздовж правої лінії контуру до розрізу. Ця естетика має культурні та філософські конотації. Довга сукня - одна з традиційних китайських форм одягу, яка відповідала консервативній нормі покриття тіла від шиї до ніг, щоб запобігти еротичним польотам уяви, а також будь-якому типу тілесного контакту між представниками різних статей. Його походження можна простежити до культури Яншао (5000-3000 рр. до н. е.) [3]

Спочатку чонгсам стосувався одягу, який носили маньчжурські прапороносці. У давні часи чонгсам носили як чоловіки, так і жінки. Це був маньчжурський одяг для верхової їзди та стрільби з лука. У 1636 році в законі династії Цін «*崇德会典*» було чітко

зазначено, що «всі ханьські чиновники та простолюдини, чоловіки та жінки, повинні носити вбрання маньчжурського стилю», і таким чином чонгсам став «одягом національного значення». У середині та наприкінці правління династії Цін чонсам переважно носився прямого крою, з появою високого коміра-стійки з коміром та складних і розкішних декоративних технік (інкрустація, аплікація, вишивка). Падіння імперського правління в Китаї розпочалося внаслідок західного вторгнення. Династія Цін втратила свою владу після Сінхайської буржуазної революції 1911 року, що призвело до ідеологічних змін у суспільстві, зокрема щодо питання одягу. Значна частина населення прагнула наслідувати модні тенденції західних країн і бажала відмовитися від традиційного маньчжурського вбрання на користь європейського.

У період Китайської Республіки, китайські жінки почали активніше вивчати західну культуру та її концепції, що спонукало деяких з них активно боротися за гендерну рівність. Молоді інтелектуалки виступали проти традиційних цінностей і звичаїв, вони більше не хотіли залишатися вдома, у тіні власних чоловіків, і виховувати дітей. Вони намагалися привернути до себе увагу, одягаючи облягаючі ципао, та виходили на протести. Завдяки висвітленню проблем, що століттями замовчувалися і вважалися нормою, інтелектуалки поширили їх: традиційні гендерні ролі почали піддаватися сумніву, і жінки висловлювали бажання отримати освіту, будувати кар'єру та мати більший вплив поза межами домашнього простору. У період з 1920 по 1949 рік міщанки почали носити ципао як форму протесту. З часом 旗袍 інтегрувався в повсякденне життя, а рух набрав ще більших обертів. Навіть відомі політичні діячки, такі як Сун Чін-Лін(宋庆龄 Sòng Qìnglíng), одна з лідерок революції Китайської Республіки, почали своїм прикладом демонструвати спротив традиційному розподілу гендерних ролей.

У 1927 році націоналістичний уряд проголосив 旗袍 національним одягом китайських жінок. 旗袍 це культурний та знаковий феномен, який став візитною карткою Китаю для світу. Це культурний символ, що поєднує традиційність та модерність. Його сутність пов'язана з національною ідентичністю, фемінізмом та Заходом.

Список використаних джерел:

1. Fung Kei Cheng. «Qipao: The Carrier of Chinese Cultural and Philosophical Symbols». August 2021 IAFOR Journal of Arts & Humanities 8(1):107-116
2. Ling, Wessie. "Harmony and Concealment: How Chinese Women Fashioned the Qipao in 1930s China." In: Goggin, M. D., Tobin, B. F. (Eds.). *Material Women, 1750–1950: Consuming Desires and Collecting Practices*, pp. 209–224. Ashgate Publishing Limited, 2009.
3. Wang, Y. Q. 王宇清 "The History of Qipao 旗袍的歷史" *Oriental Magazine 東方雜誌* 8(8) (1975): 54–63.

СОЦІАЛЬНА ВРАЗЛИВІСТЬ ЧИ СОЦІАЛЬНИЙ РЕСУРС? ВДОВИ В ПЕРІОД ДИНАСТІЇ ЦІНЬ

Клочко Анастасія Максимівна

студентка 3 курсу кафедри археології, етнології та всесвітньої історії факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Науковий керівник: Чепіженко В.В.

Соціальне становище вдів у ранньоімперському Китаї тривалий час розглядалося через призму патріархального та патрилокального пригнічення їхнього положення в суспільстві, проте сучасні дослідження, що спираються на археологічні знахідки, зокрема бамбукових юридичних текстів, суттєво змінюють це сприйняття. Актуальність теми полягає у перегляді гендерних ролей жінки, які в період династії Цінь надавали їм важливого соціального статусу. Вивчення правових документів періоду Цінь дозволяє стверджувати, що вдови займали унікальне місце в тогочасній соціальній структурі, балансуючи між високим рівнем юридичної відповідальності та правовою захищеністю (Wu, 2025; Kinney, 2021).

Правове регулювання статусу вдови в період Цінь базувався на легістських принципах, де пріоритетом було створення централізованої держави через систему жорстких покарань та винагород. На відміну від пізніших епох, законодавство Цінь визнавало вдову повноцінним суб'єктом майнових відносин, що підтверджується бамбуковими юридичними текстами (Kinney, 2021, 6–7, 11–12). Вдова мала право розпоряджатися та успадковувати сімейне майно в ситуаціях, коли вона залишалася в домі покійного чоловіка для виховання дітей. Найбільш відомим та задокументованим випадком є історія вдови на ім'я Цінь (巴寡婦青), яка згадується у «Шіцзі» (史記shǐ jì) (Hinsch, 2002). Вона успадкувала від чоловіка копальні кіноварі та не лише змогла вберегти цей складний промисел, а й перетворила його на монополію. Її багатство та здатність забезпечити порядок у важливому стратегічному регіоні були настільки значущими для держави, що імператор Цінь Ши Хуан прийняв її як почесну гостю при дворі та наказав спорудити на її честь пам'ятну терасу (Hinsch, 2002, с. 72–74, 150).

Окрім майнових прав, вдови могли самотійно виступати позивачами або відповідачами в судах, захищаючи свої інтереси перед державою (Lei, 2022, с. 427–428). Така система була вигідна новоствореній імперії, оскільки збереження вдови як голови господарства (戶主hùzhǔ) запобігало економічній кризі та гарантувало стабільне надходження податків до скарбниці. Важливий випадок зафіксований у юридичних збірках академії Юелу (Yuelu Academy manuscripts), де описаний юридичний прецедент, у якому вдова успішно захищала своє право на житло та землю проти претензій родичів покійного чоловіка (Kinney, 2021, с. 15–16). У них зафіксовано, що чиновники Цінь

винесли рішення на користь жінки, керуючись принципом цілісності домогосподарства як податкової одиниці. Це може свідчити про те, що юридична система Цінь надавала вдовам інструменти для супротиву навіть у конфліктах з чоловічими лініями спадкування (Kinney, 2021).

У періоди соціальних катаклізмів, таких як перехід від династії Цінь до Хань, роль жінки набувала критичного значення. Дослідник Ву Донмін у своєму дослідженні «жінок при владі» (*women in charge*) наголошує, що життя звичайних жінок у цей транзитний період було позначене надзвичайною активністю та відповідальністю (Wu, 2025, с.82). Він зазначає, що в умовах постійної мобілізації чоловічого населення саме вдови брали на себе роль голови сім'ї (戶主hùzhǔ), забезпечуючи виживання не лише окремих домогосподарств, а й цілих громад. Їхня активність охоплювала не лише традиційне сільське господарство, а й ремісництво, що перетворювало вдову на критично важливого платника податків та активного учасника ринкових відносин. Взаємодія жінки-голови дому з імперською адміністрацією відбувалася напряду, що фактично легітимізувало її владу в межах домашнього господарства та надавало їй можливість економічного впливу.

Попри широку правову автономію, соціальна вразливість вдів залишалася відчутною через патріархальну ієрархію та порушенням патрилінійної системи спадкування з відсутністю чоловічих спадкоємців. Хінш вказує на те, що статус вдови був нерозривно пов'язаний із її здатністю утримувати контроль над сімейним капіталом у боротьбі з родичами чоловіка (Hinsch, 2002, с. 48–50, 75–77, 148–149).

Також задокументовані випадки соціальної вразливості, пов'язані з боргами. Вдови, які через неможливість сплатити державні податки або приватні борги були змушені ставати залежними працівницями у великих маєтках. Однак навіть у цих ситуаціях право Цінь передбачало певні процедури викупу або відпрацювання, що відрізняло їхній статус від повного безправ'я (Lei, 2022, с. 428). Хінш також наводить приклади вдів, чий соціальний капітал будувався на вихованні видатних синів: держава могла надавати таким жінкам особливі привілеї або звільнення від певних податків, визнаючи їхню роль у відтворенні лояльних громадян (Hinsch, 2002, с. 114–115, 156).

Отже, соціальний статус вдови в період Цінь характеризувався високою правовою суб'єктністю, оскільки легістська політика прагматично визнавала її автономною економічною одиницею та головою домогосподарства (戶主). Це дозволяло жінкам не лише володіти майном і мати власну справу, а й самостійно захищати власні інтереси в судах проти претензій патрилінійності. Держава розглядала вдову як стратегічний ресурс, чия активність забезпечувала фіскальну стабільність імперії навіть у періоди воєнних катаклізмів.

Список літератури:

1. Wu D. "Women in Charge" and Empires in Change – the Lives of Ordinary Women during the Qin-Han Transition. *Bamboo and Silk*. 2025. Vol. 8, no. 1. P. 57–86. URL: <https://doi.org/10.1163/24689246-20250015> (дата звернення 10.04.2026).
2. Kinney A. B. Husbands and wives in Qin and Han-dynasty bamboo legal texts. *Journal of Chinese History*. 2021. P. 1–21. URL: <https://doi.org/10.1017/jch.2021.23> (дата звернення 10.04.2026).
3. Hinsch B. *Women in early imperial China*. Lanham, Md : Rowman & Littlefield Publishers, 2002. 237 p.
4. Lei M. The Wife's Status in the Qin and Han Dynasties. *Journal of Humanities, Arts and Social Science*. 2022. Vol. 6, no. 3. P. 426–429. URL: <https://doi.org/10.26855/jhass.2022.09.020> (дата звернення 10.04.2026).

ІСТОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ «КАЙТАЙ ШІНШЬО»

Леонов Данійл Володимирович

*студент 2 курсу кафедри корейської і японської філології факультету східної і слов'янської філології
Київського національного лінгвістичного університету*

Науковий керівник: Пророченко Н. О.

Важко переоцінити вплив «Кайтай шіншьо» (解体新書): ця фундаментальна перекладацька праця стала першою повноцінною офіційною публікацією перекладу з іноземної мови, вона слугувала лекалою для започаткування «ранґаку» (蘭学), що означає «вивчення наук країн Заходу крізь голландську мову», і була головним джерелом нової японської медичної номенклатури.

Шьогунат Токугава (1603-1868) офіційно проводив політику національної ізоляції «сакоку» (鎖国): японським підданим було заборонено виїжджати за кордон або повертатися з-за кордону, а контакти з іноземними державами були обмежені кількома китайськими та голландськими купцями. Протягом періоду ізоляції, порт Нагасакі був єдиним відкритим для іноземних держав (Joby, 2021).

До «Кайтай шіншьо» японські медичні знання базувалися переважно на класичних китайських медичних текстах, які пояснювали анатомію людини через концепцію п'яти елементів (дерева, вогню, землі, металу та води), а також потоку енергії «кі» (気) (Yu & Sato, 2025).

У мемуарах «Ранґаку котохаджіме» (蘭學事始) Сугіта Гемпаку пригадує, що він придбав копію «Ontleedkundige Tafelen», перекладу німецької праці «Anatomische Tabellen» («Анатомічні таблиці») Адама Кульмуса у 1771 році від голландців в Едо на гроші від свого даймьо. Невдовзі він дізнається, що Маєно Рьоґаку придбав ще один примірник тієї ж книги в Нагасакі (Joby, 2021).

Амбітні лікарі Сугіта Гемпаку, Маено Рьоґаку, Накаґава Джюн'ан та Кацураґава Хошю̄ мали можливість спостерігати за розтином у 1771 році на місці страти в Кодзукахарі. Порівнюючи побачене з ілюстраціями в «Ontleedkundige Tafelen», ними було виявлено їх неабияку візуальну точність. По дорозі додому, вражені масштабом свого відкриття, студенти вирішили перекласти книгу японською. Вони почали наступного дня, вдома у Маено Рьоґаку, який зайняв роль головного наглядачу процесу (Beerens, 2006). Оскільки в ті часи не існувало надійного голландсько-японського словника, праця вимагала неймовірно кропіткої обережності. Сугіта Гемпаку, якому тоді було майже 40 років, не розумів навіть голландської абетки: як він сам зазначає у «Ранґаку котохаджіме», навіть таке речення як «Брови – це волосся, що росте над очима», могло зайняти у команди цілий день, а роздуми, чи є переклад вірним – ще ніч (Akihito, 1992). Текст перекладався класичною китайською мовою, а створені під час цього процесу неологізми (наприклад, «шінкей» (神經) – нерв), використовуються донині як у Японії, так і у Китаї (Akihito, 1992).

Маено Рьоґаку відіграв провідну роль під час перекладу «Ontleedkundige Tafelen» завдяки глибшому, порівняно з іншими, розумінню мови. У 1769 році під керівництвом Аокі Кон'йо, офіційного вченого шьогунату, він вивчав голландську, а наступного року поїхав навчатися до Наґасакі, продовжуючи дослідження мови під керівництвом голландських перекладачів. Не зважаючи на фактично головний вклад у роботу, Рьоґаку вважав публікацію «Кайтай шіншю» передчасною та недоробленою, і в результаті настояв, щоб його ім'я не згадувалося у ній (Beerens, 2006).

Головним ілюстратором «Кайтай шіншю» виступив Ода но Наотаке. Під впливом відомого медика та художника Хіраґи Геннай, Наотаке захопився західним стилем живопису. Художнє досягнення Наотаке особливо помітне, адже саме за його старань для традиційного японського ксилографічного друку було адаптовано складні анатомічні тривимірні гравюри оригіналу (Yu & Sato, 2025).

Кацураґава Хошю̄ вже в 1768 році отримав право аудієнції у шьогуна, і, незважаючи на свою молодість, був повноправним членом перекладацької групи. Коли робота отримала публікацію, Хошю̄ особисто запропонував її шьогуну, здобувши гарантію на безпечність публікації (Beerens, 2006).

У 1773 році Гемпаку та Джюн'ан, витягнувши дещо з «Кайтай Шіншю», створили своєрідний «зразок змісту», і видали його під назвою «Кайтай Якудзу» (解体約図). Таке рішення мало на меті не лише рекламу публікації, але й споглядання реакції суспільства, в особливості шьогунату, на це видання. Ілюстрації були намальовані Кумаґасем

Мотоакі, вони відрізнялися від оригінальних ілюстрацій до «Кайтай Шіншю» (東京大学附属図書館, 2004).

У 1774 році сталася публікація «Кайтай Шіншю»: Гемпаку надав пріоритет швидкій публікації роботи на благо суспільства, навіть якщо це означало деяку жертвовність ідеальною точністю перекладу, якій віддавав перевагу його колега-перфекціоніст Рьōтаку (Akihito, 1992).

Підсумовуючи, «Кайтай шіншю» є монументальною віхою в історії Японії, яка довела, що жага до знань здатна подолати бар'єри національної ізоляції. Ця праця трансформувала не лише медицину Японії, але й започаткувала цілу епоху «рангаку» у тогочасному науковому просторі. Плоди цього перекладу ми можемо спостерігати й дотепер.

Список літератури

1. Akihito. (1992). Early cultivators of science in Japan. *Science*, 258, 578–580.
2. 東京大学附属図書館 (2004). 江戸の賑わい: 河岸と市場 <https://www.lib.u-tokyo.ac.jp/html/tenjikai/tenjikai2004/tenji/index-i.html>
3. Beerens, A. (2006). *Friends, Acquaintances, Pupils and Patrons*. Amsterdam University Press.
4. Joby, C. R. (2021). *The Dutch language in Japan (1600-1900): a cultural and sociolinguistic study of Dutch as a contact language in Tokugawa and Meiji Japan*. Brill.
5. Yu, C., & Sato, T. (2025). From Valverde to Kulmus: Tracing the Western origins of Kaitai Shinsho's frontispiece design in early modern Japanese medicine. *Anatomical Sciences Education*, 18(4), 415–419. <https://doi.org/10.1002/ase.70014>

ЯВИЩЕ ЧЕБОЛЬ У КОРЕЙСЬКІЙ КУЛЬТУРІ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ КРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Маяр Маргарита Олександрівна

студентка 2 курсу кафедри східної культури та літератури факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: Стелюк М.А.

Чеболі (재벌) – це великі сімейні бізнес-конгломерати Південної Кореї, які поєднують масштабний бізнес, централізоване управління та державну підтримку. Найвідоміші з них – Samsung, Hyundai та LG. Вони сформувалися після Корейської війни (1950–1953), коли країна перебувала в стані глибокої економічної кризи (Amsden, 1989). Уряд обрав курс на швидку індустріалізацію і почав активно підтримувати великі приватні компанії через пільгові кредити, субсидії та захист внутрішнього ринку

(Amsden, 1989; Chang, 1993). Завдяки цьому чеболі змогли швидко розширитися і стати основою економічного прориву країни (Amsden, 1989).

Ключовою рисою чеболів є сімейний характер управління. Незважаючи на складну структуру з багатьох компаній, контроль залишається в руках однієї родини та передається у спадок (Lee, 2014). Така модель базується на конфуціанських цінностях – повазі до старших, ієрархії та дисципліні. Лідер чеболя виступає як стратегічний центр, а вся організація функціонує за принципом чіткої підпорядкованості (Lee, 2014). Це дозволяє швидко ухвалювати рішення та зберігати стабільність, але водночас може стримувати інновації й сприяти призначенню керівників за родинними зв'язками (Lee, 2014).

Чеболі охоплюють широкий спектр галузей: електроніку, автомобілебудування, будівництво, фінанси, медицину та інші. Така диверсифікація забезпечує їм стійкість до криз і значний вплив на економіку. Саме вони стали рушієм «корейського економічного дива», сприяючи розвитку експорту, створенню робочих місць і технологічному прогресу (Amsden, 1989; Chang, 1993). Завдяки їхній діяльності Південна Корея перетворилася на одну з провідних індустріальних держав світу (Amsden, 1989).

Водночас домінування чеболів має і негативні наслідки. Концентрація економічної влади в руках кількох сімей може призводити до соціальної нерівності, корупції та обмеження конкуренції (Kim, 1997). Малий і середній бізнес часто опиняється в не вигідному становищі (Kim, 1997). Тісні зв'язки між державою та великим бізнесом також викликають суспільну критику та потребу реформ (Kim, 1997).

Чеболі мають значний культурний вплив і стали символом багатства, успіху та престижу. У південнокорейських дорамах, таких як *Boys Over Flowers* і *The Heirs*, часто зображуються спадкоємці великих корпорацій – впливові, заможні, але водночас внутрішньо самотні персонажі. Популярною темою є також романтичні історії між представниками різних соціальних класів, що підкреслює контраст між багатством і звичайним життям.

У сучасній Південній Кореї роль чеболів поступово змінюється. Держава прагне обмежити їхній вплив через антимонопольні заходи та підвищення прозорості бізнесу. Водночас зростає підтримка стартапів і малого бізнесу, що сприяє більш збалансованому економічному розвитку. Молоде покоління дедалі частіше обирає альтернативні кар'єрні шляхи, надаючи перевагу гнучкості та балансу між роботою і особистим життям.

Отже, чеболі залишаються ключовим елементом економіки та культури Південної Кореї. Вони стали основою економічного зростання країни та символом її успіху, але водночас створили низку соціально-економічних викликів. У сучасних умовах їхня роль трансформується під впливом реформ, глобалізації та змін у суспільних цінностях.

Список джерел:

1. Amsden, A. H. Asia's Next Giant: South Korea and Late Industrialization. Oxford University Press, 1989.
2. Chang, H.-J. The Political Economy of Industrial Policy in Korea. Cambridge University Press, 1993.
3. Kim, E. M. Big Business, Strong State: Collusion and Conflict in South Korean Development. SUNY Press, 1997.
4. Lee, J. The Samsung Way: Transformational Management Strategies from the World Leader in Innovation and Design. McGraw-Hill, 2014.

МОВА СИМВОЛІВ ТА КОЛЬОРІВ У ТРАДИЦІЙНОМУ ЯПОНСЬКОМУ ВБРАННІ

Мерінгер Софія Аттілаївна

студентка 2 курсу кафедри корейської і японської філології факультету східної і слов'янської філології Київського національного лінгвістичного університету

Науковий керівник: Пророченко Н. О.

У традиційному японському вбранні (вафуку), у тому числі кімоно, кожна деталь від вибору тканини до розташування орнаменту несе у собі глибокий соціальний та естетичний зміст. Мова кімоно базується на матеріалі, кольорах та візерунках, що дозволяють ідентифікувати стать, вік, статус та рівень формальності події. Розуміння саме цієї «мови» дозволяє глибше осягнути японську естетику, де природа, література та етикет сплетені в єдине ціле.

Палітра кольорів у чоловічому вбранні зазвичай має стримані, тьмяні кольори (чорний, коричневий, темно-синій) та мінімалістичні візерунки. Натомість жіночому вбранню притаманна значно ширша палітра, де яскравість кольорів безпосередньо відповідає віку: щомолодша жінка, то яскравішим є її вбрання, а подільний візерунок піднімається вище доталії. Слід згадати, що вік у жіночому вбранні також можна побачити за допомогою довжини рукавів та крою: довші рукави (фурісодє) притаманні незаміжнім дівчатам і вказують на високу формальність. Фундаментальною є полярність життя і смерті: живі люди загортають кімоно лівою полою поверх правої, тоді як перетин правої поверх лівої зарезервований виключно для померлих.

Кольорова палітра японського одягу істотно змінювалася впродовж його століть. Визначальним став період Хейан, коли сформувалася складна система багат шаровості – «іроме но касане», у якій кольори мали поетичні назви: Мурасакі (пурпурний) вважався кольором вищих рангів, а Куренаї (яскраво-рожевий/червоний) – символом статусу, забороненим для простолюдинів та виготовлявся з квітів сафлору (Dalby, 2001).

Шіро (білий) є сакральним, традиційно лише наречена та померлий можуть одягати вбрання білого кольору, воно символізує чистоту та завершення одного етапу життя та перехід до іншого. Куро (чорний) у сучасному вбранні вважається найбільш формальним для урочистих подій та трауру. У контексті жалоби інтенсивність чорного кольору та використання чорних аксесуарів (наприклад, обі) вказує на ступінь спорідненості з померлим. Колір у вафуку також визначає сезонність: весна асоціюється з блідими відтінками, літо – зі світлими, осінь – із темними та теплими, а зима – з яскравими кольорами. Особливе значення для сезонності та доречності вбрання має вибір орнаменту. Рівень формальності визначається способом його нанесення: Комон – це дрібний візерунок по всьому полотну, він вважається повсякденним. Цукесаге та Хомонгі – асиметричні візерунки на плечах та подолі, що вказують на вищий статус, зазвичай використовуються для візитів. Іро муджі – це однотонне кімоно, яке стає формальним за наявності сімейних гербів (мон), чим більше гербів, тим офіційнішим стає вбрання, зазвичай воно може мати 1, 3 або 5 гербів (Dalby, 2001).

Мотиви вбрання поділяються на кілька категорій символіки, серед яких: геометричні орнаменти, тварини, рослини і природні явища. Смужки – вони символізують прямоту, чистоту та процвітання. Саягата – символізує довге життя та процвітання дому. Асаноха (листя конопель) – побажання здорового росту дітям. Ічімацу (шахівниця) – означає нескінченне процвітання, оскільки він безперервно продовжується. Це візерунок доброї прикмети. Егасумі (туман) – означає вічність. Ягасурі (оперення стріли) – символізує захист від нещастя та побажання нареченій не «повертатися» до батьківського дому. Журавель є символом довголіття та подружньої вірності. Метелик уособлює ріст і трансформацію. Кролик символізує стрибок уперед у житті. Комбінація Шьо-чіку-бай (сосна, бамбук, слива) символізує стійкість та життєву силу. Півонія – гідність і жіночу красу. Сакура – нові починання та красу. Кандземідзу (текуча вода) втілює вічність та мінливість. Юківа (снігове кільце) символізує рясний урожай.

Слід зауважити, що квіти на кімоно носять за кілька тижнів до того, як вони розквітнуть. Наприклад, у березні-квітні актуальний візерунок з сакурами, метеликами або гліцинія. У травні-червні актуальні ірис, птахи та верба, а кленове листя, хризантеми – у вересні-жовтні. Якщо одягнути орнамент квітки яка вже розквітла, це буде вважатися проявом поганого смаку. Незважаючи на свободу вибору орнаментів, існують обмеження: до прикладу, зображення метеликів або сакури уникають на весіллях через те, що вони асоціюються з мінливістю та швидкоплинністю.

Таким чином, традиційне японське вбрання, це не просто одяг, це – втілення японської філософії, де звичайні орнаменти можуть приховувати за собою поему, де кожен символ та колір має своє значення.

Список літератури

1. Dalby, L. (2001). *Kimono: fashioning culture*. Seattle, Wash.: University of Washington Press.
2. Katsumi, Y. (2017). *Kimono and the colors of Japan: kimono collection of Katsumi Yumioka*. Tokyo, Japan: PIE International.
3. Munsterberg, H. (1996). *The Japanese kimono*. HongKong; NewYork: OxfordUniversityPress.
4. Blakemore, F. (1978). *Japanesedesignthroughtextilepatterns*. NewYork: Weatherhill.

ФЕНОМЕН **눈치** В КОРЕЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА СУЧАСНІ ФОРМИ ПРОЯВУ

Науменко Поліна Сергіївна

*студентка 2 курсу кафедри східної культури та літератури факультету східних мов, Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник: Вишинський Д.О.

Південна Корея – це країна, де велике значення має не лише те, що людина говорить, а й те, що вона здатна зрозуміти без слів. Саме тому одним із найцікавіших і водночас найхарактерніших явищ корейського суспільства є нунчі (**눈치**) – особлива здатність відчувати настрій інших, «читати» атмосферу в колективі та поводитися відповідно до ситуації. Це поняття глибоко вкорінене в історії та культурі Кореї, адже сформувалося під впливом конфуціанських традицій, де гармонія в суспільстві й повага до оточення завжди мали надзвичайно важливе значення. Корейське економічне диво також завдячує нунчі – здатності «вимірювати оком» потреби інших країн, що швидко розвиваються, виробляти необхідні для експорту товари та переглядати плани, ґрунтуючись на єдиній постійній речі у всесвіті – змінах.

Лише 70 років тому, після завершення Корейської війни, Корея була однією з найбідніших націй планети – бідніше, ніж більша частина Африки. Що робить ситуацію ще гіршою: у них не було ні краплі нафти, ні унції міді. Проте, Південна Корея змогла вразити всіх, ставши однією з найбагатших і високотехнологічних націй на планеті у 21 столітті. Там виготовляється більша частина напівпровідників і телефонів світу. Південна Корея є унікальним прикладом серед держав – членів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), оскільки стала єдиною країною, якій вдалося подолати винятково історико-економічне випробування і від статусу держави-позичальника піднятися до статусу держави-кредитора. Така трансформація є не лише показником стрімкого економічного зростання, а і свідченням високої ефективності державної політики, здатності суспільства до мобілізації внутрішніх ресурсів та успішної адаптації до глобальних економічних викликів. Перехід від залежності від

міжнародної фінансової допомоги до активної участі у фінансуванні розвитку інших країн засвідчує, що Південна Корея змогла не просто впоратися із наслідками повоєнної бідності, а і перетворитися на одну з провідних економічно розвинених держав сучасного світу. А причиною всьому є унікальний і виключно корейський феномен – нунчі (눈치).

Нунчі є невід’ємною складовою повсякденного життя корейців і формується з раннього віку як важлива соціальна компетенція. Це зумовлено висококонтекстним характером корейської культури, де комунікація ґрунтується не лише на словах, а й на невербальних сигналах, мові тіла, виразах обличчя, соціальному контексті та значенні пауз чи мовчання. У таких умовах невисловлена інформація може бути не менш важливою, ніж прямо сказана, а її ігнорування призводить до неповного розуміння ситуації. Водночас подібна чутливість до контексту властива й іншим культурам, хоча вона не завжди має окреме формулювання, як у випадку з нунчі. Феномен нунчі (눈치) сприяв формуванню в Південній Кореї висококоординованої культури колективної взаємодії, що стало важливим підґрунтям для ефективної роботи корпорацій, швидкої адаптації до глобального ринку та зміцнення економічної конкурентоспроможності держави.

Водночас важливо, що нунчі (눈치) не є абстрактним поняттям – воно реально вбудоване у процес соціалізації з раннього дитинства. Як зазначається в книзі Euny Hong “The Power of Nunchi”, корейські діти засвоюють це поняття іноді вже до 3-х років (Hong, 2019). Воно часто пояснюється через соціальні зауваження в повсякденних ситуаціях: якщо всі поведуться певним чином, а дитина випадає з цього контексту, дорослі можуть сказати щось на кшталт «눈치가 없어!». У такому випадку йдеться не лише про порушення правил ввічливості, а й про нездатність «зчитати» середовище та зрозуміти, як поведуться інші в конкретній ситуації. У корейській мові це може звучати як: «눈치 좀 있어?» (Ти взагалі розумієш/відчуваєш ситуацію?) або «왜 눈치가 없어?» (Чому ти нічого не розумієш?/не зчитуєш атмосферу?). Такі вислови підкреслюють, що нунчі сприймається не як теорія, а як щоденна соціальна норма поведінки.

У дорослому житті ця навичка перетворюється на майже інтуїтивне відчуття соціального моменту: коли варто мовчати, коли не виділятися, а коли, навпаки, швидко реагувати без прямих інструкцій. У корейському побуті це описують просто як «분위기를 읽다» - буквально «читати атмосферу». Саме тому нунчі можна розглядати як прихований механізм соціальної орієнтації, який забезпечує узгодженість поведінки та підтримує загальну гармонію взаємодії в суспільстві.

Список літератури:

1. Euny Hong. *The Power of Nunchi: The Korean Secret to Happiness and Success*. — 2019. (World Economic Forum, 2019).

2. Korean Journal of Counseling 2014.
3. Kim, S. Y. (2025). *Nunchi Across Cultures: Cultural Interpretation and Psychometric Validation in South Korea and the United States*. *Cross-Cultural Research*, 60(1), 23–50.
4. Choe, S.-H. (2019). *What is nunchi? The Korean secret to happiness*. The Guardian.
<https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2019/nov/11/what-is-nunchi-the-korean-secret-to-happiness>

СУЧАСНИЙ КИТАЙСЬКИЙ СЛЕНГ В ІГРОВОМУ ДИСКУРСІ

Нікітіна Марія Олегівна

*студентка 3 курсу кафедри східних мов і міжкультурної комунікації факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Науковий керівник: Кривоніс М.І.*

Під впливом глобальних соціокультурних трансформацій мовна система постійно модифікується. У лінгвістичній науці сленг розглядається як динамічний лексичний шар, що функціонує за межами літературного стандарту та виступає засобом лінгвокреативної самоідентифікації мовців.

Питання природи сленгу перебуває у фокусі уваги як західних дослідників (класичні праці Е. Партріджа, О. Єсперсена), так і китайських мовознавців (Лі Цзюнь, Ван Юй), які аналізують трансформації ієрогліфічного письма в цифровому просторі.

Згідно з дослідженнями вітчизняних лінгвістів, сленг інтегрує такі розряди лексем, як аббревіатури, діалектизми, okazionalizmi, колоквиалізми. До його визначальних характеристик належать гротескність, ексцентричність, іронічність та висока метафоричність (Мірошник, 2022).

Сленгізми віддзеркалюють процеси глобалізації та цифровізації, охоплюючи як загальноновживані соціальні мережі, так і вузькоспеціалізовані професійні та субкультурні середовища, зокрема сферу ІТ та геймерський дискурс.

Китайський інтернет-сленг охоплює широке розмаїття лексичних інновацій: акроніми, фонетичні заміни, гру слів, гібридні комбінації з використанням латинських букв і цифр, як-от YYDS (永远的神) – «вічний бог» або hao8 (好巴) – «гаразд». Дослідження ігрового сленгу дозволяє глибше розкрити когнітивні та соціальні процеси мовної креативності китайських користувачів у цифровому середовищі (He, 2024; Li, 2023).

Деривація сленгізмів має лінгвокреативний характер і зумовлена соціокультурним бекграундом мовців. Сленг забезпечує номінацію нових реалій або переосмислення існуючих понять через метафоризацію та семантичні зрушення. Наприклад: фонетичні запозичення, поєднання англійських літер та цифр: «三克油» (*sān kè yóu*) або «3Q» (від англ. *thank you*); використання омофонів та каламбурів для обходу

цензури чи створення комічного ефекту; соціальні конотації «老爷们儿» (*lǎoyemenr*) для позначення маскулінності та надійності. Цикл оновлення таких лексем є надзвичайно динамічним: під впливом швидкоплинних цифрових трендів терміни, що втрачають актуальність, швидко витісняються новими одиницями (Geovani & Ina, 2022).

Цифрова культура Китаю, зокрема платформи 小红书(Xiaohongshu), 微博(Weibo), 微信(WeChat) та 哔哩哔哩(Bilibili), виступає головним медіатором у поширенні сленгу. Особливе місце посідає ігрова сфера, де навколо кіберспортивних дисциплін та мультиплеєрних ігор формуються стійкі лінгвістичні спільноти, що розробляють власний ігровий жаргон. Аналіз коментарів під ігровими відео до гри 第五人格 на платформі 小红书 дозволив класифікувати актуальні сленгізми за функціональним призначенням:

1. Емоційні реакції: 我勒个豆 (*wǒ lè ge dòu*) – вираження шоку; 我丢 (*wǒ diū*) – здивування; 哇塞 (*wā sāi*) – захоплення.
2. Геймерська термінологія: 监管 (*jiānguǎn*) – роль мисливця; 牵制 (*qiānzhi*) – стримування ворога («кайтинг»); 压力 (*yā lì*) – ігровий пресинг супротивника; 孤狼 (*gū láng*) – «соло-гравець»; 基本功硬 (*jīběngōngyìng*) – високий рівень базових навичок; 手感 (*shǒu gǎn*) – інтуїтивне відчуття гри; 麦 (*mài*) – мікрофон; 点券 (*diǎnquàn*) – внутрішньоігрова валюта.
3. Статусні маркери: 牛逼 (*niú bī*) – «імба», «майстерно»; 机械神 (*jīxiè shén*) – «механічний бог», гравець з бездоганною технікою; 大大 (*dàdà*) – авторитетний творець контенту у фандомі; 新手 (*xīn shǒu*) – новачок.
4. Комунікативні маркери платформ: 前排 (*qián pái*) – букв. «перший ряд», у значенні «один із перших коментаторів»; 刷到 (*shuā dào*) – поява в рекомендаціях; 露脸 (*lòuliǎn*) – деанонімізація обличчя аудиторії.

Окрему групу становлять одиниці, що описують соціокультурні аспекти геймінгу: англійцизм CP (від англ. Couple) – для позначення романтичних ліній між персонажами, 借号 (*jiè hào*) – запозичення акаунту та термін 头像 (*tóuxiàng*) — аватар — для ідентифікації в ігровому середовищі. Поведінкові особливості гравців фіксуються через іронічні метафори 演都不演了 (*yǎn dōu bù yǎnle*) – «навіть не намагається приховати», щодо очевидної стратегії супротивника, або соціальні коментарі на кшталт 戒网瘾 (*jiè wǎng yǐn*) – «лікувати інтернет-залежність».

Сленг є індикатором новітніх соціокультурних тенденцій, де ігровий простір виступає майданчиком для дифузії нових лексем у повсякденну мову. Він виконує не лише номінативну, а й фатичну функцію, сприяючи консолідації геймерської спільноти через спільний лексичний код та посилюючи почуття приналежності до віртуальної групи користувачів.

Список літератури:

1. Мірошник, С. О. (2022). Поняття «сленг» та його сутнісні характеристики [The concept of "slang" and its basic characteristics]. *Таврійський науковий вісник. Серія: Філологія*, (27), 121–126. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.3.23>
2. Geovani, E., & Ina. (2022). 中文电影中俚语的分析——以《人再囧途之泰囧》、《唐人街探案2》和《送你一朵小红花》这三部电影为研究对象 [Analysis of slang in Chinese movies: Case study of "Lost in Thailand", "Detective Chinatown 2" and "A Little Red Flower"]. *Journal Cakrawala Mandarin*, 6(2), 312–322. <https://jurnal.untan.ac.id/index.php/jcml/article/view/57865>
3. Yahui He. (2024). Exploring Linguistic Innovations Within Chinese Internet Slang in Language and Social Media. *ournal of inquistics and ommunication tudies*, 3(1), 29–34. etrieved from <https://www.pioneerpublisher.com/JLCS/article/view/668>
4. Li, W. (2023). The integration of Chinese internet neologisms into everyday language: An empirical study using Baidu Index and online surveys [Master's thesis, Lund University] https://www.sol.lu.se/media/kalender/2023-05/Weicheng_Li_defense.pdf

ОБРАЗ ШІН САЇМДАН У СУЧАСНОМУ КОРЕЙСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ

Пророченко Наталія Олександрівна

*кандидат історичних наук, доцент, завідувачка кафедри корейської і японської філології
факультету східної і слов'янської філології Київського національного лінгвістичного університету*

Шін Саїмдан – одна з найвідоміших жінок в історії Кореї. Інтерес до її особистості і творчості не згасає і сьогодні й однаково шанується в обох частинах Корейського півострова. Вона єдина жінка, що зображена на корейських банкнотах (50000 вон, 2009 р.), її ім'ям названа Премія, якою жіночі організації Кореї щороку нагороджують видатних жінок. Корейці знають її як зразкову мати і талановиту художницю. Її спадщина становить близько 100 робіт, у тому числі біля 40 картин. Всі твори художниці зберігаються на батьківщині. Наша мета визначити її місце в культурному житті Кореї.

Шін Ін Сон (Саїмдан – псевдонім, 1504–1551) жила і творила в епоху Чосон (1392–1910). Ідейним фундаментом держави і суспільства в цей час було неоконфуціанство, яке регулювало суспільні і особисті взаємовідносини через систему ієрархії і суттєвої гендерної нерівності. Кожен член суспільства і родини займав визначене місце, а обов'язки були чітко регламентовані. Для корейської жінки в ту епоху сфера діяльності обмежувалась домом, а основною функцією було народження і виховання дітей. Заняття літературою і живописом, навіть серед освічених представниць шляхетних родин, вважалось порушенням прийнятих норм.

Доля Шін Саїмдан є унікальною для свого часу, оскільки їй вдалося реалізувати себе у творчості і материнстві. Вона походила з відомої і заможної родини, за рішенням батьків отримала конфуціанську освіту і рано проявила талант до живопису, каліграфії, поезії і рукоділля. Жінка займалась творчістю на дозвіллі, заради задоволення і за нею

закріпився статус мунін (так називали чиновників, що займалися живописом заради самовираження, для себе, на відміну від професійних художників хвавонів). Шін Саїмдан писала у жанрах сансудо (пейзажний живопис), пхододо (зображення винограда), чхочхундо (трави і комахи), хваджодо (квіти і птахи). Таке велике стилістичне різноманіття призвело до того, що сучасні спеціалісти іноді піддають сумніву авторство її робіт. Водночас незаперечним є факт, що творчість Шін Саїмдан була відома і цінувалась сучасниками, а також вплинула на формування естетичних смаків наступних поколінь. Її син Лі І писав, що ширми і сувої Саїмдан стали відомі по всьому світу. За життя вона набула визнання як художник сансудо і пхододо. А у наші дні найвідомішими творами Шін Саїмдан є картини у стилі чхочхундо, але сучасники їх не виділяли і про них окремо ніхто не згадує. Вперше на ці твори звернув увагу учень Лі І – Сон Шійоль (1607–1689). Він пише про творчість Шін Саїмдан крізь призму образу мудрої матері і відданої дружини, якому підходять картини, що виконані саме у стилі «трави і комахи». Високий авторитет Сон Шійоля в освічених колах призвів до зміщення акцентів у сприйнятті творчості художниці, її картини у стилі «трави і комахи» у XVII ст. стали візитівкою її доробку. Для конфуціанців ці картини Шін Саїмдан були питанням престижу і статусу, що також перетворило саме їх на найзначущий спадок її творчості. Пейзажі, намальовані Шін, так само як і її літературна творчість – проза і поезія (Шін вважалася знавцем конфуціанської літератури), залишались без уваги у традиційному суспільстві, а на перший план висувались її чесноти як матері, які, на думку сучасників найкраще ілюстрували саме «трави і комахи» та її яскраві вишивки.

Шін Саїмдан народила сімох дітей, особисто займалась їхнім вихованням і освітою. За переказами, вона була вимогливою і суворою вихователькою, але діти її любили. Всі чотири сина Шін стали відомими діячами свого часу. Особливо виділяють політика і вченого Лі І (псевдонім Юльгок) та майстра каліграфії і поета Лі У (псевдонім Оксан). Талант художника успадкувала одна з доньок Шін – Ме Чжан. З XVIII ст. образ Шін Саїмдан асоціюється саме з її якостями доброчинної матері, а картини стають лише уособленням цих чеснот.

Звертає на себе увагу інтерес до художниці і в часи колоніальної залежності Кореї (1910–1945) коли Шін Саїмдан представляли як «сучасну матір», що виховує дітей для модернового суспільства, та як «воєнну матір» або «жінку тилу», яка підтримує військові зусилля країни (Hong, 2016 с. 156; Soojin, 2014).

У Республіці Корея у часи правління Пак Чон Хі (1960–70-ті роки) в рамках політики національного відродження образ Шін Саїмдан знову актуалізується як символ національної ідентичності Кореї, як зразок ідеальної корейської жінки – «мудрої матері і доброї дружини» (Choi, 2020).

У сучасній Республіці Корея життю художниці присвячено кілька дорам, що свідчить про збереження інтересу до особистості Шін Саїмдан у наші дні. Так, у 2004 р. вийшла історична драма «Шін Саїмдан» (реж. Кім Чже Хьон), де Саїмдан постає у своєму конфуціанському образі ідеальної матері та дружини. Її художній талант залишається другорядним сюжетом, порівняно із сімейними обов'язками жінки. Тут відтворюється чосонський ідеал скромної, моральної, готової до самопожертви особистості. У 2011 р. в рамках освітнього проєкту про історичні постаті Кореї «EBS Historical Figures Series» вийшов серіал про Шін Саїмдан (виробництво Educational Broadcasting System), автори якого намагались максимально дотримуватись історичної достовірності. Без драматизації чи надмірного психологізму розкривається її внесок у мистецтво та місце у культурній історії Кореї. Найпопулярнішою сучасною інтерпретацією образу художниці стала драма 2017 р. «Саїмдан, Щоденник світла» (реж. Юн Сан Хо). Саїмдан постає у драмі перед усім як творча особистість, якій доводиться розв'язувати внутрішній конфлікт між соціальними обмеженнями і самореалізацією. Таким чином, образ Саїмдан інтерпретується через сучасні уявлення про жіночу творчість і суб'єктність, відповідно до глобальних культурних трендів (Choi, 2020).

На протязі століть Саїмдан була символом ідеальної жінки, яка досягла успіху і у творчості, і у вихованні дітей, і у виконанні обов'язків перед батьками. Але у різні епохи висвітлювались різні боки її особистості відповідно до зміни гендерних уявлень. Образ Шін Саїмдан є прикладом культурної пам'яті, що адаптується відповідно до цінностей конкретної епохи.

Список літератури:

1. Hong, Yang-Hee. (2016). "Shin Saimdang, the Symbol of 'a Wise Mother and Good Wife': the Representation of Shin Saimdang and Gender Politics" *The Review of Korean History*.155-190.
2. Soojin, K. (2014). Vacillating images of Shin Saimdang: the invention of a historical heroine in colonial Korea. *Inter-Asia Cultural Studies*. 15(2). 274–290. <https://doi.org/10.1080/14649373.2014.911440>
3. Choi, H. (2020). Ideology: "Wise Mother, Good Wife." *In Gender Politics at Home and Abroad: Protestant Modernity in Colonial-Era Korea* 36–72. chapter, Cambridge: Cambridge University Press.

ПРОЯВИ ТА ВПЛИВ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ КОРЕЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Романчук Софія Андріївна

*студентка 2 курсу кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Сучасна Республіка Корея є прикладом країни, де швидкий розвиток технологій не призвів до втрати традиційних основ суспільства. На відміну від багатьох західних країн, де модернізація часто супроводжувалася посиленням індивідуалізму, у Кореї й досі зберігаються ключові конфуціанські цінності (Moore, 2006). Вони й надалі впливають на повсякденне життя, соціальні відносини та особливості комунікації в суспільстві.

Основою цієї взаємодії є принцип суворої ієрархії, який ґрунтується на віці та професійному статусі (Шумська, 2010). При цьому саме вік людини залишається головним чинником, що визначає характер і форму спілкування. Молодші за віком зобов'язані використовувати ввічливу форму мовлення «존댓말» (chondetmal), яка підкреслює повагу до досвіду старшого співрозмовника. Мовний етикет у цьому контексті виконує функцію запобігання конфліктам: він чітко окреслює межі дозволеного та статус кожного учасника діалогу. Крім того, традиційні жести, такі як поклони певної глибини або передача предметів виключно двома руками, залишаються обов'язковими елементами щоденного етикету (Богданова, 2016).

Повага до старших і керівників природним чином поєднується з неймовірною динамікою життя, яка проявляється у культурному феномені «빨리 빨리» (швидко-швидко), який характеризує притаманну корейцям звичку постійно квапитись і виконувати будь-які завдання у максимально стислі терміни. Саме це дозволило країні здійснити «Економічне диво на річці Хан» і стати світовим технологічним лідером. Традиційна витривалість, поєднана із сучасним швидким темпом життя, сформувала особливу робочу етику, у якій якість не поступається швидкості, а забезпечується завдяки високій концентрації зусиль.

Важливу роль у цій системі відіграє колективізм, що становить основу корейської ідентичності. На відміну від західної орієнтації на індивідуалізм, корейська культура ґрунтується на уявленні про «ми», яке передбачає глибоку залученість до групи (Moore, 2006). Пріоритет спільних інтересів формує специфічне розуміння відповідальності: досягнення окремої особи сприймається як результат усього колективу, тоді як індивідуальні помилки можуть викликати відчуття спільного сорому. Такий підхід підтримує порядок і єдність у групі: колектив діє як одне ціле, а кожен його учасник усвідомлює відповідальність перед іншими.

Логічним продовженням такого світогляду є найвищий пріоритет сім'ї, яка залишається головною цінністю для кожного корейця. Концепція синівської шанобливості 효 (hyo) є основою виховання і означає глибоку повагу до батьків. У сучасних умовах ця традиція дещо змінилася: хоча молодь частіше живе окремо,

підтримка батьків — як матеріальна, так і емоційна — один із ключових обов'язків. Непохитність родинних зв'язків підтверджується під час великих свят Соллаль та Чхусок, коли мільйони корейців їдуть через усю країну до рідних домівок, щоб разом вшанувати пам'ять предків (Шумська, 2010). Батьки, зі свого боку, вважають своїм обов'язком забезпечити майбутнє дітей, а їхні успіхи в освіті чи кар'єрі сприймаються як найкращий подарунок для старших і водночас як підтвердження високого статусу всієї родини.

Отже, сучасна Корея демонструє поєднання давніх традицій із динамічним розвитком. Повага до старших, сімейні цінності та колективна згуртованість залишаються важливими принципами суспільного життя. Таким чином, країна демонструє поєднання стрімкого розвитку зі збереженням традицій.

Список літератури:

1. Moore, J. (2006). *Confucianism and modern Korea*. Cambridge University Press.
2. Шумська, Н. (2010). *Традиційні цінності у сучасному корейському суспільстві*.
3. Богданова, Т. (2016). *Культурна дипломатія Республіки Корея*.

ВІЙСЬКОВИЙ ДИСКУРС У КИТАЙСЬКОМУ КІНЕМАТОГРАФІ

Серик Аліна Сергіївна

*студентка 5 курсу кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: Кравченко О. О.*

Як і в багатьох національних кінематографах, воєнна тематика посідала важливе місце в китайському кіно. З огляду на складну й насичену подіями історію Китаю, зокрема громадянські війни та іноземні вторгнення першої половини ХХ століття, така увага до війни є цілком зрозумілою та закономірною. Воєнні фільми функціонують як своєрідний публічний простір пам'яті, у межах якого різні актори — від держав-суперників до внутрішніх суспільних груп і поколінь митців та глядачів — створюють, репрезентують і інтерпретують воєнні образи та наративи, прагнучи впливати на осмислення історії та формування колективної пам'яті. (Zhang, 2016)

Характерною рисою військового дискурсу в китайському кіно є його нерозривний зв'язок з офіційною ідеологією держави. На відміну від голлівудського воєнного кінематографу, де образ солдата нерідко амбівалентний і пов'язаний з індивідуальною психологічною травмою, китайська традиція тривалий час тяжіла до колективістських наративів, у яких індивід розчиняється у вищому служінні нації та партії. Це зумовило специфічний семіотичний лад таких фільмів: уніформа, прапор, символіка армії

набувають статусу сакральних об'єктів, а воєнна дисципліна осмислюється як етична норма і взірець суспільної поведінки (Berry & Farquhar, 2006).

Із приходом до влади Сі Цзіньпіна та проголошенням курсу на «великий ренесанс китайської нації» військовий дискурс у кінематографі набув нової інтенсивності й стилістичної витонченості. Держава почала активно підтримувати виробництво масштабних воєнних блокбастерів, у яких поєднувались голлівудська видовищність та ідеологічне послання, адаптоване до сучасного глядача. Дослідники фіксують появу нового дискурсивного конструкта — образу «чоловіка як нації» (man-as-nation), у якому гіпермаскулінний воїн-герой стає живим втіленням національного відродження та зростаючої могутності КНР (Hu & Guan, 2021). Такий образ поєднує традиційні категорії китайської маскулінності — ву (武, воєнна доблесть) і вень (文, культурна зрілість) — із голлівудською моделлю фізично досконалого супергероя, що робить його зрозумілим як для внутрішньої, так і для міжнародної аудиторії.

З позицій критичного дискурс-аналізу сучасний китайський воєнний кінематограф функціонує одночасно у двох вимірах: як засіб внутрішньої легітимації влади та як інструмент формування міжнародного іміджу держави. У першому вимірі він апелює до колективної пам'яті, конструює образ зовнішньої загрози і мобілізує патріотичні почуття. У другому — проектує образ Китаю як відповідального та потужного глобального гравця, здатного захистити власних громадян і союзників у будь-якій точці світу. Цей подвійний механізм узгоджується з концепцією «м'якої сили» Дж. Ная: кінематограф стає засобом культурної дипломатії, що популяризує китайський погляд на світовий порядок (Nye, 2004).

Показовим прикладом того, як військовий дискурс укорінюється у глибоких пластах китайської культурної традиції, є звернення кінематографа до класичних воєнних наративів давнини. Екранізації великих битв і військових кампаній, описаних у середньовічних хроніках та літературних пам'ятках, зокрема битви при Червоних скелях (赤壁之战) — одного з найбільш культурно навантажених воєнних епізодів в історії Китаю, — є не просто відтворенням історичного сюжету, а його переосмисленням крізь призму сучасного національного дискурсу. Битва при Червоних скелях, що відбулася у 208-209 роках н. е. і описана у класичному романі «Троєцарство» (三国演义), символізує у китайській культурній свідомості торжество стратегічної мудрості над грубою силою, союзницької єдності над зарозумілою самовпевненістю — мотиви, що легко піддаються актуалізації в контексті сучасної геополітичної риторики КНР. Перенесення цього наративу на екран неминує передбачає ідеологічне переінтерпретування: полководці постають не просто як персонажі далекої епохи, а як архетипні втілення «китайського духу» — поєднання воєнної доблесті, конфуціанської мудрості та патріотичної самопожертви.

Список літератури:

1. Zhang, Y. War, History, and Remembrance in Chinese Cinema. In: Berry, M., & Sawada, C. (Eds.). Divided Lenses: Screen Memories of War in East Asia. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2016. URL: <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/9780824858179-003/html>
2. Berry, C., & Farquhar, M. (2006). China on Screen: Cinema and Nation. Columbia University Press. URL: <https://hkupress.hku.hk/image/catalog/pdf-preview/9789622098060.pdf>
3. Hu, T., & Guan, T. (2021). «Man-as-Nation». SAGE Open, 11(3). URL: https://www.researchgate.net/journal/SAGE-Open-2158-2440/publication/353408975_Man-as-Nation_Representations_of_Masculinity_and_Nationalism_in_Wu_Jing's_Wolf_Warrior_II/links/64459bdb2d8ff00363969c66/Man-as-Nation-Representations-of-Masculinity-and-Nationalism-in-Wu-Jings-Wolf-Warrior-II.pdf
4. Nye, J. S. (2004). Soft Power. PublicAffairs. URL: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/page/joseph_nye_soft_power_jour nal.pdf
5. Ву, Дж. (реж.). 赤壁之战 / Битва при Червоних скелях. Відеофільм; за мотивами: Ло Гуаньчжун. Троєцарство. YouTube, (2023). URL: <https://youtu.be/8NRzaYtD6tQ?si=DmjBbFvIsD-yb9ac>

ДИНАМІКА СУСПІЛЬНИХ ЗМІН У ТУРЕЧЧИНІ: РОЛЬ КІНЕМАТОГРАФА

Шаглі Ганна Іванівна

старший викладач кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Культура завжди була важливим інструментом соціальних змін, і в Туреччині культурна індустрія, зокрема поп-культура, відіграє суттєву роль у формуванні соціальних норм, цінностей і ідентичностей. Як зазначає Галенко (2010), турецька культура історично перебуває у постійному діалозі між Сходом та Заходом, що відображається у сучасних медіапродуктах. Важливу роль у цих процесах відіграють такі елементи, як музика, кіно, серіали, а також масові культурні продукти, які активно впливають на суспільні настрої та змінюють ставлення до різних соціальних явищ.

Турецька поп-культура, яка включає музику, кіно та телевізійні серіали, має значний вплив на формування суспільних настроїв та змінює сприйняття різних соціальних явищ. У останні десятиліття турецькі серіали та кіно здобули велику популярність не лише в Туреччині, але й за її межами, зокрема в арабських країнах, Європі та навіть Латинській Америці. Сучасна трансформація медіасистеми Туреччини свідчить про глибокий зв'язок між комунікацією та громадянською ідентичністю (Yanardağoğlu, 2020). Як правило у серіалах відображають традиційні ролі чоловіків і жінок, проте в останні роки спостерігається зміна цих ролей. У кіно часто використовують стереотипи щодо «ідеального» способу життя, які базуються на патріархальних уявленнях про родину

та роль жінок і чоловіків. Однак з роками стало зростати й число програм, що кидають виклик таким стереотипам.

Турецьке кіно та телевізійні серіали стали важливими інструментами культурної політики, відображаючи зміни в суспільних цінностях і переконаннях (Sevik, 2019). У ряді серіалів, активно формуються суспільні настрої щодо національної гордості, традицій та боротьби за справедливість, і водночас відображаються зміни в ставленні до сім'ї, релігії та моральних норм. Відтак серіали такі як «Diriliş: Ertuğrul» (Відродження: Ертугрул), і «Kuruluş Osman» (Становлення Османа), популяризують історичні сюжети, що вказують на національну гордість і зв'язок сучасної Туреччини з її історичними коренями (Kaptan, Algan, 2020). Вони допомагають формувати сучасне уявлення про національну ідентичність, підкреслюючи важливість боротьби за справедливість та єдність нації.

Відомі турецькі серіали, як «Fatmagül'ün Suçu Ne?» (У чому вина Фатмагюль?), піднімають питання насильства проти жінок і гендерної рівності. Через такі серіали було поширено обговорення проблем жінок у Туреччині, що сприяло виникненню громадських рухів за права жінок. У серіалі «Kadın» (Жінка) жінки-героїні борються з труднощами, такими як бідність, насильство і соціальна нерівність. В серіалах, таких як «Aşk Memnu» (Заборонене кохання) та «Kadın» (Жінка), важливу роль відіграє розповідь про жіночі проблеми: від насильства до самореалізації. Зміни у зображенні жінок у таких серіалах допомагають формувати нові уявлення про жіночі ролі в суспільстві. Телебачення активно конструює образи чоловіка та жінки, часто кидаючи виклик патріархальним уявленням (Doster, 2014).

Турецька поп-культура також активно формує національну ідентичність, підкреслюючи важливість національних традицій, релігії та історії. Це особливо помітно в такому серіалі, як «Diriliş: Ertuğrul» (Відродження: Ертугрул), який надає образи національних героїв, що стали символами національної гордості в сучасній Туреччині. У серіалі «Payitaht: Abdülhamid» (Палац: Абдулхамід) активно досліджуються питання ісламської релігійності, націоналізму та імперської спадщини. Такі серіали популяризують традиційні погляди на роль релігії у суспільстві, водночас ставлячи під сумнів вплив західних цінностей. Водночас багато серіалів, таких як «Eşkıya Dünyaya Hükümdar Olmaz» (Бандитський світ), досліджують тему релігійних переконань і взаємин у контексті сучасного турецького суспільства (Прушківська, 2015).

Турецькі серіали значно впливають на зміну ставлення до традиційних культурних цінностей, зокрема сім'ї, релігії та моралі. У турецькому серіалі «Kış Güneşi» (Зимове сонце), піднімають питання сімейних цінностей, взаємин між поколіннями та відповідальності в межах сім'ї. Відображаються соціальні зміни, пов'язані з розвитком жіночих прав, рівності та професійної кар'єри жінок. Наприклад, серіал «Kardeşlerim» (мої брати та сестри) піднімає питання складних стосунків між поколіннями, зокрема між

батьками та дітьми, а також роль родини в суспільстві. Зміни в ставленні до сім'ї: У багатьох серіалах демонструють зміни в ставленні до сім'ї, зокрема, у серіалі «Masumlar Apartmanı» (Будинок Масумів) аналізують проблему сімейних стосунків і відносин між поколіннями, при цьому кидаючи виклик усталеним традиціям.

Культурна індустрія Туреччини, а саме телевізійні серіали та кіно, значно впливає на суспільні настрої та соціальні стереотипи. Турецькі серіали стали важливим каналом для поширення соціальних тем, таких як гендерна рівність, права жінок, релігійні питання та роль традицій у сучасному суспільстві. Культура в Туреччині, саме через медіа-продукти, відіграє все більшу роль у підтримці соціальних змін та формуванні культурних норм (Öztürk, 2025). Вплив турецьких серіалів зростає, оскільки вони мають великий потенціал для популяризації соціальних тем і формування громадської думки. Таким чином вони можуть стати не тільки культурним явищем, але й важливим інструментом для вирішення соціальних проблем. У майбутньому ми можемо побачити нові форми протесту, в тому числі через мистецтво чи кінематограф, які можуть стати більш ефективними у боротьбі за соціальні зміни. Культурні продукти також можуть відігравати роль інструментів просвітництва та активізації громадянського суспільства.

Список літератури:

1. Галенко, О. І. (2010). *Культура Туреччини: Між Сходом та Заходом*. Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України.
2. Yanardağoğlu, E. (2020). *The transformation of the media system in Turkey: Citizenship, communication and convergence*. Palgrave Macmillan.
3. Cevik, S. B. (2019). Turkish soap operas: Diplomacy through television. *Real Clear World*.
4. Kaptan, Y., Algan, E. (Eds.). (2020). *Television in Turkey: Local production, transnational expansion and political aspirations*. Palgrave Macmillan.
5. Doster, B. (2014). Gender roles in Turkish TV series. *Journal of Media Studies*, 5(2), 45–62.
6. Прушківська, О. В. (2015). *Трансформація соціокультурних цінностей у країнах Близького Сходу*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
7. Öztürk, M. (2025). *Cultural diplomacy 2.0: Turkish «Dizi» in the era of global streaming*. Istanbul University Press.

IV. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СХІДНИХ МОВ

НАРАТИВНИЙ КОНТЕКСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Бартошук Вікторія Юріївна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови та перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Зростання зацікавленості молоді у вивченні японської мови внаслідок популяризації східної культури зумовлює потребу в інтеграції результативних методик її викладання. Специфіка японської мови, зокрема складність ієрогліфічної системи, специфічний порядок слів та наявність розгалуженої системи рівнів ввічливості, часто провокують у молодших школярів стан когнітивного перевантаження й підвищений рівень навчальної тривожності. З огляду на необхідність своєчасного відпрацювання граматичних структур у наближених до реальних комунікативних ситуаціях та залучення учнів до культурного контексту японського суспільства особливої актуальності набуває пошук дидактичних підходів, спрямованих на формування комунікативної компетентності відповідно до сучасної освітньої парадигми. Одним із перспективних напрямів розв'язання окресленої проблеми є впровадження наративного контексту.

У концепції «значущої» (meaningful) гейміфікації С. Ніколсон визначає наративний контекст як сюжетно-смісловий конструкт діяльності, інтегрований у реальний або наближений до реального освітній простір, що забезпечує логічність і структурованість навчального процесу та сприяє усвідомленню учнями власних дій (Nicholson, 2015). Методологічним підґрунтям цього підходу є теорія самодетермінації Р. М. Раяна та Е. Десі, яка акцентує на задоволенні трьох фундаментальних психологічних потреб особистості: автономії, компетентності та соціальної залученості (Ryan, Deci, 2000). Автономія реалізується через варіативність вибору мовленнєвих стратегій у межах ігрового сюжету, можливість припускатися помилок у психологічно безпечному середовищі та самостійне дослідження мовних явищ. Потреба в компетентності забезпечується поступовим ускладненням комунікативних ситуацій і наочним відстеженням індивідуального прогресу. Соціальна залученість реалізується завдяки взаємодії учасників у спільному наративному просторі та комунікації з неігровими персонажами – NPC (Non-Player Characters). Неігрові персонажі виконують

функцію «носіїв культури», медіаторів між педагогічним завданням та емоційним сприйняттям навчального матеріалу, а також між учителем і учнями в процесі навчальної взаємодії (Christopoulos, Mystakidis, 2023, с. 1230). Такі взаємодії мають виразний мотиваційний потенціал, оскільки поєднують співпрацю та елементи змагання, що активізують навчальну діяльність учнів і сприяють формуванню внутрішньої мотивації (Karr, 2012).

Таким чином, наративний контекст постає структурним механізмом організації навчання, який забезпечує його осмисленість, поступовість і динамічність. Апробацію цього елемента гейміфікації здійснено на базі 4-го класу Київської гімназії східних мов. Навчальний процес було організовано у форматі подорожі префектурою Кіото. Під час «мандрівки» учні виконували місії та квести, спрямовані на розвиток мовленнєвих навичок і подолання страху помилки. Наративна лінія охоплювала такі лінгвокраїнознавчі локації: бамбуковий ліс Арасіяма, де школярі відпрацьовували етикетні формули привітання і самопрезентації та знайомилися з міфічним персонажем Танукі; сад храму Тенрю-дзі, у якому вони опановували побудову просторових конструкцій і прислівників місця (зокрема використання часток *ni* та *ga* в конструкціях із дієсловами існування *arimasu* / *imasu*, частки *de* для позначення місця виконання дії, питальних слів *doko*, *dare*, *nan*і та вказівних займенників *kore*, *sore*, *are*); а також кімнату хлопчика Такеші, з яким учні взаємодіяли для засвоєння назв предметів побуту та числівників. Використання образів неігрових персонажів дало змогу учням імпровізувати, оскільки помилка в комунікації з ігровим персонажем сприймалася не як академічна невдача, а як частина ігрового досвіду, що корелює з теорією К. Каппа про мотиваційний вплив ігрових механік (Karr, 2012).

Кількісний і якісний аналіз результатів апробації засвідчив позитивну динаміку розвитку мовної компетентності учнів. Зафіксовано зростання швидкості актуалізації лексичних одиниць на 34 %. Найбільш показовим є зниження рівня мовленнєвої тривожності: кількість учнів, які виявляли страх перед говорінням, зменшилася на 58 %. Саморефлексія школярів підтвердила, що залучення до сюжету «подорожі» сприяло трансформації зовнішньої мотивації навчання у внутрішню пізнавальну мотивацію.

Отже, використання наративного контексту в навчанні молодших школярів є ефективним інструментом організації комунікативно спрямованого освітнього процесу. Культурно зумовлені сюжетно-рольові ігри у поєднанні із соціальною взаємодією забезпечують формування мовної та соціокультурної складових комунікативної компетентності, сприяють розвитку впевненості й мовленнєвої ініціативності учнів та значно знижують рівень навчальної тривожності.

Список літератури:

1. Nicholson, S. (2015). A recipe for meaningful gamification. In L. Wood & T. Reiners (Eds.), *Gamification in education and business* (pp. 1–20). New York: Springer. URL: <https://lnk.ua/NNvxPWfUZ>
2. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. URL: <https://lnk.ua/Ym6zqhPdU>
3. Christopoulos, A., & Mystakidis, S. (2023). Gamification in education. *Encyclopedia*, 3(4), 1223–1243. URL: <https://lnk.ua/g6lZXdWjT>
4. Kapp, K. M. (2012). *The gamification of learning and instruction: Game-based methods and strategies for training and education*. San Francisco, CA: Pfeiffer. 302 p.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОПТИМІЗАЦІЇ ЗАСВОЄННЯ КИТАЙСЬКОЇ ІЄРОГЛІФІКИ

Боднар Ольга Володимирівна

*студентка 3 курсу китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Сучасна лінгводидактика китайської мови переживає системну трансформацію, зумовлену впровадженням оновленої рамки HSK 3.0, яка позиціонується як «проект верхнього рівня», заснований на принципах стандартизації та когнітивної релевантності (刘英林等, 2021, с. 1). Ключовим нововведенням стандарту є підвищення вимог до ієрогліфічної компетентності — як у кількісному, так і в якісному вимірах, що передбачає глибоке розуміння внутрішньої структури знака. Така інтенсифікація актуалізує потребу в інноваційних дидактичних інструментах, здатних забезпечити ефективне засвоєння графемного матеріалу без екстенсивного збільшення часових ресурсів. У цьому контексті особливої значущості набувають технології генеративного штучного інтелекту (ГШІ).

Традиційні методики, що ґрунтуються на механічному копіюванні, в умовах обсягів HSK 3.0 демонструють низьку результативність через обмежену залученість семантичної пам'яті та швидке когнітивне виснаження. Генеративні моделі дозволяють реалізувати підхід «керованого відкриття», за якого студент миттєво декомпонує складний знак на семантично прозорі складники, що узгоджується з теорією когнітивного навантаження (Sweller, 1988). Емпіричні дослідження засвідчують значний потенціал ГШІ в розробці культурно релевантних завдань, адаптованих до потреб учнівської аудиторії (Nguyen, Dinh & Pham, 2024, с. 174; Xu & Lai, 2025, с. 1).

Пропонована методика базується на алгоритмі «Побудови мнемонічних структур на основі промптів» (МСП), який інтегрує можливості ГШІ в три етапи. Перший етап — етимологічно-структурний аналіз — передбачає автоматизовану ідентифікацію ШІ компонентів ієрогліфа відповідно до класифікації HSK 3.0, що дозволяє студентові візуалізувати логіку побудови знака (刘英林 等, 2021, с. 7–8). Другий етап — концептуальний синтез — спрямований на встановлення асоціативних зв'язків між формою та значенням; моделі на кшталт ChatGPT забезпечують нові методи викладання лексики завдяки здатності генерувати й розуміти природну мову (Dong & Zheng, 2025, с. 148–149). Третій етап — контекстуалізація — полягає в генерації мікротекстів для закріплення ієрогліфа в комунікативно значущому оточенні.

Ілюстративним прикладом слугує вивчення ієрогліфа 德 (dé —«чеснота»), що входить до обов'язкового переліку HSK 3.0. Традиційний підхід зводиться до механічного запам'ятовування п'ятнадцяти рисок. Натомість ГШІ ідентифікує три конститутивні елементи: 彳 («крок»), 直 («прямота») та 心 («серце»), генеруючи семантично обґрунтований наратив: «Істинна чеснота виявляється в діях людини, що ґрунтуються на внутрішній прямоті серця». Такий підхід трансформує пасивне запам'ятовування в активне конструювання смислів.

Верифікація алгоритму проведена шляхом мікродослідження за участю 24 студентів 3-го курсу (контрольна та експериментальна підгрупи). За результатами вивчення 30 ієрогліфів протягом чотирьох занять встановлено, що ШІ-орієнтований підхід (МСП) дозволяє збільшити обсяг якісно засвоєного матеріалу майже вдвічі (Табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методів вивчення ієрогліфіки

Критерій порівняння	Традиційна методика	ШІ-орієнтований підхід (МСП із ChatGPT)
Тип пам'яті	Механічна	Семантична, асоціативна
Навантаження	Високе (монотонність)	Середнє (креативність)
Швидкість засвоєння	5-7 знаків / год	12-15 знаків / год
Зворотний зв'язок	Відтермінований	Миттєвий (24/7)

Попри дидактичні переваги, інтеграція ГШІ потребує усвідомлення ризиків, зокрема небезпеки надмірної технологічної залежності: деякі учні відчують, що ШІ обмежує їхню мотивацію до самостійного запам'ятовування, перетворюючи їх на «рабів інструменту» (Shan, 2025). Крім того, схильність ГШІ до «галюцинацій» в етимологічному аналізі може бути використана як педагогічний прийом, що стимулює студента до верифікації даних з авторитетними джерелами. Оптимальна модель

передбачає функціонування ГШІ як «інтелектуального асистента», а не підміну викладача.

Отже, використання ГШІ в умовах HSK 3.0 відкриває перспективи для інтенсифікації вивчення китайської ієрогліфіки. Перехід від механістичного запам'ятовування до аналітичного засвоєння структури знака дозволяє сформувати цілісну ієрогліфічну компетенцію. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку спеціалізованих навчальних платформ на основі великих мовних моделей та вивчення впливу ГШІ на довготривале утримання ієрогліфічного матеріалу.

Список літератури:

1. 刘英林 马箭飞, 赵国成(主编). (2021). 国际中文教育中文水平等级标准(第一分册: 等级描述、音节、汉字). 北京语言大学出版社
2. Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. *Cognitive Science*, 12(2), 257–285.
3. Nguyen, T. P., Dinh, T. V., & Pham, C. K. T. (2024). The influence of ChatGPT on the education of Chinese-language instructors abroad and appropriate adaptation measures. In *Proceedings of the 2024 8th International Conference on Education and E-Learning (ICEEL 2024)*. ACM. <https://doi.org/10.1145/3719487.3719527>
4. Xu, Y., & Lai, C. S. (2025). The application of ChatGPT in Chinese as a second language teaching: A case study of instructional design for non-Chinese-speaking students in Hong Kong. *Journal of Educational Technology and Innovation*, 5(2), 21–38. <https://doi.org/10.61414/jeti.v6i4.205>
5. Dong, L., & Zheng, X. (2025). Design and research on vocabulary teaching and learning in international Chinese education classrooms aided by ChatGPT. *Journal of Current Social Issues Studies*, 2(3), 148–151. <https://doi.org/10.71113/JCSIS.v2i3.194>
6. Shan, R. (2025). Generative AI in Chinese ESL students' writing processes: Stages, methods, and language use. *Journal of Response to Writing*, 11(2), Article 1. <https://scholarsarchive.byu.edu/journalrw/vol11/iss2/1>

ІНТЕГРАЦІЯ АВТЕНТИЧНОГО КОНТЕНТУ У НАВЧАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

Бондаренко Дар'я Олександрівна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Гілевич Аліна Василівна

*Старший викладач кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

У сучасній методиці викладання іноземних мов автентичний контент розглядається як один із ключових чинників формування комунікативної та

соціокультурної компетентностей. Його використання дозволяє наблизити навчальний процес до реальних умов функціонування мови та забезпечити природність мовленнєвого середовища (Gilmore, 2009, с. 157).

Особливої актуальності це набуває у викладанні японської мови, де мовленнєва поведінка є соціально детермінованою та залежною від регістру, статусу мовця та ситуації спілкування.

Метою роботи є перевірка ефективності інтеграції автентичного контенту у процес навчання японської мови учнів початкового рівня (5 клас, приблизно рівень JLPT N4) для формування граматичних навичок використання конструкцій *～ながら* та *～たり～だりする*.

У межах дослідження було розроблено серію з трьох взаємопов'язаних занять, побудованих на принципах комунікативного підходу та поетапного формування мовленнєвих умінь (Romero-Molina & Alfonso-Vargas, 2019).

Використано такі типи автентичного контенту:

- відеоматеріали (освітні фрагменти NHK),
- письмові тексти (絵日記 – дитячі щоденники),
- візуальні матеріали.

Добір матеріалу здійснювався з урахуванням вікових особливостей учнів та принципу доступності через завдання, а не спрощення мовного матеріалу.

Навчання було організовано за логікою поступового переходу:

1 заняття:	2 заняття:	3 заняття:
розвиток аудіювання на основі відеоматеріалу з подальшим введенням конструкції <i>～ながら</i> .	робота з письмовими текстами (絵日記), аналіз змісту та формування висловлювань із використанням <i>～たり～だりする</i> .	продуктивна діяльність у форматі мініпроєкту (створення власного щоденника з презентацією результатів).

Таким чином реалізовано модель: **сприйняття** → **осмислення** → **продукція**.

Кількісний аналіз результатів навчальної діяльності засвідчив позитивну динаміку у засвоєнні цільових граматичних конструкцій. Зокрема, до початку роботи лише близько 30–35% учнів коректно використовували конструкції *～ながら* та *～たり～だりする* у власному мовленні, тоді як після завершення серії занять цей показник зріс до 70–75%. Крім того, середня кількість граматичних помилок у письмових та усних висловлюваннях зменшилася з 4–5 до 1–2 на одне висловлювання. За результатами

спостереження також було відзначено зростання рівня навчальної активності та залученості учнів до виконання завдань.

Аналіз навчальної діяльності дозволив виявити такі тенденції:

1. Автентичний контент забезпечує засвоєння граматичних структур у функціональному контексті, а не як ізольованих форм.
2. Поетапна організація роботи знижує когнітивне навантаження та підвищує доступність автентичних матеріалів для учнів початкового рівня (Romero-Molina & Alfonso-Vargas, 2023, с. 123).
3. Система завдань є ключовим механізмом адаптації автентичного матеріалу до навчальних цілей.
4. Спостерігалось підвищення навчальної мотивації та інтересу до культурного контексту Японії.
5. Продуктивна діяльність (мініпроект) сприяла розвитку здатності до самостійного побудування висловлювань та інтеграції мовного матеріалу.

У процесі навчання було відзначено: - зменшення кількості граматичних помилок при використанні цільових конструкцій; - підвищення впевненості у побудові речень; - активніше використання мовних структур у спонтанному мовленні; - зростання залученості учнів до навчального процесу.

Результати дослідження підтверджують ефективність використання автентичного контенту у навчанні японської мови на початковому етапі.

Його ефективність забезпечується поєднанням трьох чинників:

- автентичності матеріалу,
- поетапної організації навчальної діяльності,
- комунікативної спрямованості завдань.

Отже, інтеграція автентичного контенту є методично доцільною навіть на початкових рівнях навчання за умови правильної педагогічної організації.

Список літератури:

1. Gilmore, A. (2009). The times they are a-changin': Strategies for exploiting authentic materials in the language classroom. In TESOL Classroom Practice Series: Authenticity in adult classrooms and beyond (pp. 155–168). TESOL Publications.
2. Alfonso-Vargas, J., & Romero-Molina, P. X. (2019). Authentic video materials, a tool for vocabulary learning and global citizenship skills reflection. Institución Universitaria Colombo Americana.
3. Romero-Molina, P. X., & Alfonso-Vargas, J. (2023). Authentic materials and task design: A teaching amalgam for listening. Colombian Applied Linguistics Journal, 25(1), 118–131.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА МЕТОДИЧНІ МЕЖІ ІНТЕГРАЦІЇ LLM-СИСТЕМ ДЛЯ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ (РІВНІ А0-А1)

Грінченко Єгор Максимович

студент 4 курсу кафедри східних мов та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Науковий керівник: Кривоніс М.І.

На початковому етапі навчання китайської мови (A0–A1) формування базових фонетичних та графічних навичок є критичним, оскільки будь-які помилки призводять до стійкої інтерференції та закріплення некоректних мовних навичок, які важко піддаються корекції на наступних рівнях.

Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту (GPT-4, Claude) відкриває нові можливості для вивчення китайської мови на початковому етапі, проте ефективність LLM-систем залежить не від самої технології, а від методично обґрунтованої моделі її інтеграції в освітній процес.

Мета дослідження полягає у визначенні меж використання LLM для персоналізації навчання китайської мови на рівнях A0–A1 на основі сучасних стандартів цифрової грамотності та етики ШІ. Дослідження поєднує концептуальні підходи: на глобальному рівні – етичні настанови UNESCO (2023) та Європейської Комісії (2026); на державному рівні – рекомендації МОН України (2025) та Європейську рамку компетенцій DigCompEdu (2023); на галузевому рівні – стандарт T/ISCLT004-2025, що регламентує цифрову грамотність викладачів-синологів.

Дослідження дозволило виокремити три ключові напрями персоналізації за допомогою LLM:

- Генерація адаптивного контенту: створення за допомогою GPT-4 контекстуалізованих мнемонік, коротких діалогів та візуально-семантичних описів ієрогліфів. Система забезпечує автономне регулювання складності відповідно до прогресу здобувача.
- Когнітивний репетитор: імітація живої комунікації через паралельні тексти та занурення у культурне середовище сучасного Китаю. Це сприяє формуванню суб'єктності здобувача у цифровому просторі.
- Формувальне оцінювання: оперативний аналіз помилок у написанні ієрогліфів, що знижує мовну тривожність та стимулює саморефлексію.

Попри значний потенціал, важливо підкреслити, що технологія LLM не є автономним вчителем, тому використання LLM моделей на рівнях A0–A1 має суттєві обмеження. Якість згенерованих пояснень може варіюватися, тому викладач має виступати верифікатором ШІ-контенту. Виявлені ризики некоректної генерації тональної модуляції та етимології на початковому етапі є критичними, тому роль педагога як модератора залишається провідною. Важливим завданням є формування у

студентів навичок активного засвоєння матеріалу задля уникнення надмірної технологічної залежності.

Інтеграція LLM у синологічну освіту на базі DigCompEdu трансформує роль викладача у дизайнера цифрової екосистеми. Це перетворює стихійне використання нейромереж на системний процес згідно з міжнародними стандартами. Як допоміжний інструмент рівнів А0-А1 генеративний ШІ варто застосовувати для адаптації контенту, зворотного зв'язку та генерації вправ. Подальші розвідки мають зосередитися на створенні бібліотек верифікованих промптів для викладачів китайської мови та розробці галузевих методичних рекомендацій для вищої школи України.

Список літератури:

1. DigCompEdu. (2023). *European Digital Competence Framework for Educators*. European Commission.
2. European Commission. (2026). *Guidelines on the ethical use of artificial intelligence and data in teaching and learning for educators*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/7967834>
3. T/ISCLT004-2025. (2025). *Reference Framework for Digital Literacy of International Chinese Language Teachers*.
4. UNESCO. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. France.
5. Міністерство освіти і науки України. (2025). *Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти*. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>

ТЕОРІЯ САМОДЕТЕРМІНАЦІЇ НА УРОКАХ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: ЯК ПІДВИЩИТИ МОТИВАЦІЮ ТА ЗАЛУЧЕНІСТЬ УЧНІВ

Дайнатович Софії Олегівни

студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу

факультету східних мов

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Удовиченко Лариса Миколаївна

докторка педагогічних наук, професорка,

професорка кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Проблема мотивації у вивченні іноземних мов залишається однією з центральних у сучасній лінгводидактиці. Особливої актуальності вона набуває у контексті навчання японської мови, яка характеризується типологічною віддаленістю від української, складною графічною системою та культурною специфікою комунікації. Це зумовлює підвищене когнітивне навантаження і, як наслідок, зниження навчальної мотивації.

У сучасній педагогіці мотивація розглядається не як зовнішній стимул, а як внутрішньо зумовлений процес, пов'язаний із задоволенням базових психологічних потреб особистості. У цьому контексті особливої значущості набуває теорія самодетермінації (Self-Determination Theory, SDT), розроблена (Deci & Ryan, 2000), яка пояснює механізми формування внутрішньої мотивації через задоволення потреб в автономії, компетентності та соціальній залученості.

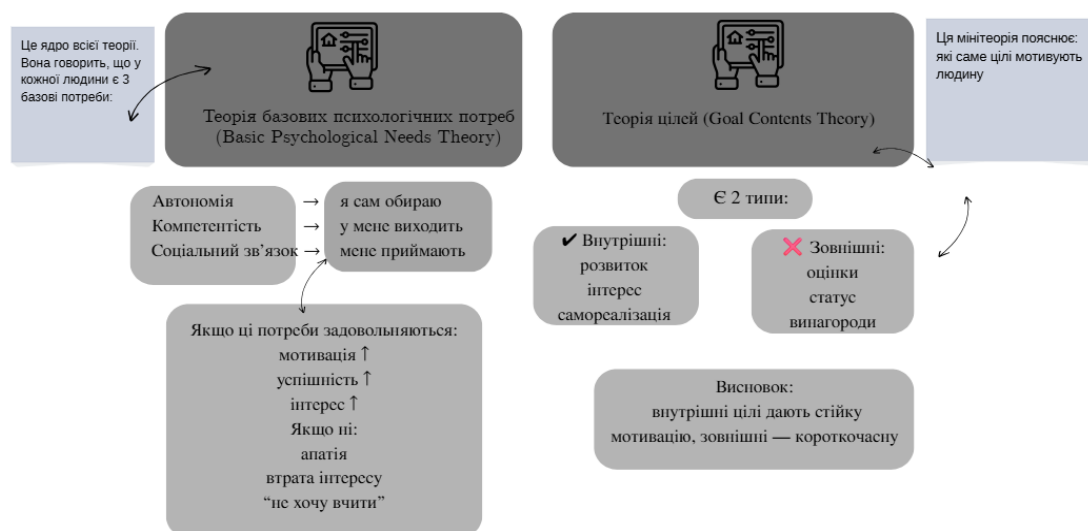
Психолінгвістичний аналіз показує, що вивчення японської мови супроводжується:

- когнітивним перевантаженням (через кандзі);
- відкладеним відчуттям прогресу;
- страхом помилки в міжкультурній комунікації;
- зниженням автономії через жорстко структуровані вправи.

Ці чинники призводять до домінування зовнішньої мотивації (оцінки, контроль, вимоги програми) або її втрати (Yamada & Saito, 2024). Однак для довготривалого результату необхідно розвивати внутрішню мотивацію (Dörnyei, 2001). Її важливість підкреслюється діяльнісно орієнтованим підходом до навчання мов (Council of Europe, 2022), коли учень виступає як соціальний агент, що виконує комунікативні завдання. Водночас традиційні методи навчання часто не забезпечують умов для розвитку внутрішньої мотивації, що актуалізує потребу інтеграції теорії самодетермінації у викладання японської мови.

На Рис. 1. графічно відображена роль SDT в освітньому процесі.

Рис. 1.

SDT в освітньому процесі.

Згідно з дослідженнями у сфері лінгводидактики, внутрішня мотивація підсилюється через:

- інтерес до культури країни, мова якої вивчається;
- використання автентичних матеріалів;
- комунікативні та творчі завдання.

У ході спостереження за освітнім процесом було виявлено, що рівень залученості учнів залежить від організації уроку та методів навчання. Результати роботи узагальнені в Табл.1

Табл.1

Реалізація принципів SDT у навчанні японської мови

Потреба	Дидактичні стратегії	Приклад реалізації	Результат
Автономія	вибір завдань	вибір теми діалогу	зростання відповідальності
Компетентність	поетапність	рівневі завдання з кандзі	відчуття успіху
Причетність	груповою робота	рольові ігри	соціальна мотивація

Найбільш ефективними є інтерактивні та ігрові методи навчання, які відповідають принципам теорії самодетермінації (Ryan & Deci, 2000).

Вони сприяють:

- підвищенню концентрації уваги;
- зниженню навчальної втоми;
- формуванню позитивного ставлення до навчання;

Отже, теорія самодетермінації є ефективною теоретичною основою для підвищення мотивації у вивченні іноземних мов. Її застосування у викладанні японської мови дозволяє створювати умови для розвитку внутрішньої мотивації та підвищення навчальної активності.

Список літератури:

1. Deci E., Ryan R. (2000). *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation*. Guilford Press.
2. Yamada, K., & Saito, H. (2024). Motivation and challenges in learning Japanese. *Journal of Asian Language Education*, 12(1), 21–38.
3. Dörnyei Z. (2001). *Motivational Strategies in the Language Classroom*. Cambridge University Press.
4. Council of Europe. (2022). *Common European Framework of Reference for Languages: Companion Volume*. Strasbourg.
5. Ryan R., Deci E. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67.

ВИКОРИСТАННЯ МНЕМОТЕХНІК У ВИВЧЕННІ ІЕРОГЛІФІВ: ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЧЕРЕЗ АСОЦІАЦІЇ

Драчук Алла Сергіївна

*студентка 3 курсу китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Зростання глобального інтересу до китайської мови актуалізує проблему оптимізації засвоєння ієрогліфічної писемності, яка становить значне когнітивне навантаження для носіїв алфавітних систем. Складність зумовлена як кількістю графем, так і їхньою поліфункціональністю: ієрогліф може поєднувати семантичні, фонетичні та морфемні характеристики. У цьому контексті особливого значення набуває пошук стратегій навчання, що враховують нейрокогнітивні механізми обробки візуально-просторової інформації. Одним із продуктивних підходів є використання мнемотехнік, які трансформують абстрактні графічні структури в образні конструкти, полегшуючи перенесення інформації в довготривалу пам'ять.

Теоретичну основу дослідження становить теорія подвійного кодування А. Пайвіо, відповідно до якої поєднання вербального й візуального кодів підвищує ефективність запам'ятовування (Paivio, 1986). У випадку ієрогліфів це означає створення додаткових асоціативних шляхів доступу до лексеми. Водночас дослідження показують, що досвідчені користувачі спираються на автоматизоване розпізнавання радикалів і фонетичних компонентів (Taft & Chung, 1999). Тому мнемотехніки варто розглядати як допоміжний інструмент на початкових етапах формування «орфографічної свідомості», яка згодом переходить у автоматизацію (Shen, 2005).

Базовим прийомом є графічна асоціація, що апелює до іконічної природи піктограм. Наприклад, ієрогліф 山 (shān) безпосередньо корелює з образом трьох гірських піків, а 門 (mén) імітує обриси двостулкових воріт. Така стратегія узгоджується з принципом «прозорості» графеми, який значно прискорює ідентифікацію знака на ранніх стадіях навчання. Однак обмеженість цього підходу виявляється при переході до складених фоноідеограм, де етимологічна вмотивованість форми часто затемнена історичними змінами (Kuo & Hooper, 2004).

Більш універсальним інструментом виступає метод графемного аналізу, що передбачає декомпозицію ієрогліфа на конститутивні елементи — семантичні радикали (ключі) та фонетичні компоненти — з подальшим конструюванням наративної зв'язки між ними. Такий підхід кореспондує з моделлю лексичної обробки, де радикал функціонує як «вхідний вузол» до семантичного поля (Taft & Chung, 1999). Наприклад,

ієрогліф 安 (ān, «спокій») утворений поєднанням графем 宀 («дах») і 女 («жінка»), що дозволяє побудувати мнемонічний наратив: «Присутність жінки під дахом символізує безпеку та стабільність». Застосування таких історій не лише полегшує запам'ятовування, а й імпліцитно знайомить учня з культурно зумовленими концептами.

Фонетичні (звукові) асоціації, хоча й визнаються допоміжним засобом, можуть бути ефективними у форматі «ключового слова», адаптованого до специфіки китайської мови. Скажімо, ієрогліф 天 (tiān, «небо») може бути пов'язаний зі словом рідної мови через паронімічну асоціацію (наприклад, «тінь» або «тон»), що супроводжується візуальною сценою: «Тінь від хмари на небі». Варто зауважити, що надмірне покладання на фонетичні асоціації без підкріплення графемним аналізом може гальмувати формування стійких орфографічних репрезентацій, тому їх використання має бути дозованим (Wang & Thomas, 1992).

У межах дослідження було розроблено низку мнемонічних історій, що ілюструють принцип семантичної інтеграції компонентів на матеріалі семантично складніших графем. Такі інтерпретації не претендують на відтворення історичної етимології, проте виконують важливу когнітивну функцію, полегшуючи засвоєння графічної структури через образне осмислення. Так, ієрогліф 武 (wǔ, «військовий», «бойовий») традиційно аналізується як поєднання компонентів 止 та 戈. У сучасній дидактичній практиці цей склад часто осмислюється через мнемонічну інтерпретацію: «Істинна військова майстерність полягає не в безперервній агресії, а у здатності зупинити ворожий спис». Подібне тлумачення, хоча й не відображає первинної етимології знака, резонує з пізнішими етичними уявленнями китайської культури про стриманість як чесноту полководця. Інший приклад — ієрогліф 道 (dào, «шлях», «принцип»), який включає компонент 首 та ключ 辶. З погляду історичної морфології 首 у цій позиції виконує передусім фонетичну функцію, однак у мнемонічному підході він може бути переосмислений семантично. Відтак постає наратив: «Справжній Шлях (Дао) відкривається тоді, коли «голова» (首), як символ свідомості, починає рух (辶)». Така інтерпретація трансформує графему на візуальну метафору одного з центральних понять китайської культури, дозволяючи співвіднести абстрактну лексему з образом мислителя або мандрівника. Ієрогліф 夢 (mèng, «сон», «мрія») у своїй сучасній формі є складною графічною конфігурацією, що включає елементи 艹, 𠂇 та 夕. Хоча така сегментація не повністю відповідає історичній етимології знака, вона відкриває широкі можливості для мнемонічної візуалізації. Наприклад: «У вечірній час (夕), коли обриси трав (艹) розмиваються і сплітаються у химерну «сітку» (𠂇), а свідомість ніби вкривається покривом (𠂇), постає простір сновидіння». Подібний образ не лише фіксує послідовність графічних елементів, а й моделює сам перехід від сприйняття до

образності. Наведені приклади демонструють, як креативна візуалізація здатна перетворювати навіть етимологічно непрозорі графеми на когнітивно доступні структури, водночас вводячи учня у ширший контекст китайської культурної семіосфери.

Попри очевидні переваги застосування мнемотехнік потребує критичної рефлексії. По-перше, надмірна опора на індивідуальні асоціації може призвести до формування нерелевантних зв'язків, що ускладнюють перехід до нормативного використання мови (DeFrancis, 1984). По-друге, існує ризик «мнемонічної інтерференції», коли штучно створений образ конкурує з автентичною етимологією знака. З огляду на це, оптимальною стратегією видається інтеграція мнемотехнік у комплексну методику, що передбачає поступове заміщення довільних асоціацій знанням реальної структури ієрогліфа та його комбінаторики.

Список літератури

1. Paivio, A. (1986). *Mental Representations: A Dual Coding Approach*. New York: Oxford University Press.
2. Taft, M., & Chung, K. (1999). Using radicals in teaching Chinese characters to second language learners. *Psychologia*, 42(4), 243–251.
3. Shen, H. H. (2005). An investigation of Chinese-character learning strategies among non-native speakers of Chinese. *System*, 33(1), 49–68.
4. Kuo, M.-L. A., & Hooper, S. (2004). The effects of visual and verbal coding mnemonics on learning Chinese characters in computer-based instruction. *Educational Technology Research and Development*, 52(3), 23–38.
5. Wang, A. Y., & Thomas, M. H. (1992). The effect of imagery-based mnemonics on the long-term retention of Chinese characters. *Language Learning*, 42(3), 359–376.
6. DeFrancis, J. (1984). *The Chinese Language: Fact and Fantasy*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

ІНКЛЮЗИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: АДАПТАЦІЯ МЕТОДИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА ОСНОВІ ЯПОНСЬКОГО ДОСВІДУ

Дубровіна Катерина Юріївна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови та перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Гілевич Аліна Василівна

*Старший викладач кафедри японської мови і перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Інклюзивна освіта у сучасному науковому дискурсі розглядається як системна інтеграція осіб з особливими освітніми потребами (ООП) у загальноосвітній простір, що забезпечує реалізацію принципу рівності освітніх можливостей і сприяє формуванню культури взаємоповаги та соціальної толерантності (Казачінер, 2019). Такий підхід передбачає трансформацію освітнього середовища відповідно до потреб усіх учасників освітнього процесу. У структурі інклюзивного освітнього середовища дослідники виокремлюють просторово-предметний, змістовно-методичний та комунікативно-організаційний компоненти, що охоплюють забезпечення безбар'єрності навчального середовища, адаптацію освітніх програм та ефективну взаємодію учасників освітнього процесу (Поліщук, 2025). Відповідно, інклюзивний підхід передбачає варіативність методів навчання, індивідуалізацію освітнього процесу та застосування адаптованих дидактичних матеріалів з урахуванням психофізичних особливостей здобувачів освіти.

Особливої уваги заслуговує досвід Японії у сфері розвитку інклюзивної освіти. Важливим етапом стало оприлюднення Міністерством освіти, культури, спорту, науки і технологій Японії стратегічних положень щодо формування інклюзивної освітньої системи, які передбачають забезпечення гнучких освітніх траєкторій для дітей з ООП через поєднання різних форм навчання: загальноосвітніх класів, спеціалізованих класів та окремих закладів для дітей з особливими потребами (Ткаченко, 2023). Такий підхід спрямований на створення умов для максимальної індивідуалізації навчання та соціальної інтеграції учнів. Динаміка розвитку інклюзивної освіти в Японії свідчить про послідовну державну політику у цій сфері та розширення мережі підтримувальних освітніх сервісів для дітей з особливими освітніми потребами.

Важливою складовою японської системи підтримки дітей з ООП є післяшкільні служби супроводу, діяльність яких поєднує освітні та соціально-виховні завдання.

Практичні спостереження засвідчують ефективність використання ігрових, музичних та інтерактивних методів у формуванні навчальних досягнень і розвитку життєвих компетентностей дітей з ООП. Такі підходи ґрунтуються на мультисенсорному навчанні, поетапному засвоєнні матеріалу та активному залученні учнів до спільної діяльності, що відповідає сучасним принципам інклюзивної освіти (Казачінер, 2019).

У контексті інклюзивного навчання особливої актуальності набуває проблема викладання іноземних мов дітям з ООП. Сучасні освітні тенденції передбачають їх активне залучення до мовленнєвої діяльності та використання іноземної мови як засобу соціалізації й міжкультурної комунікації (Cho & Park, 2024). Водночас специфіка японської мови як об'єкта навчання може створювати додаткові труднощі для учнів з особливими освітніми потребами. Наявність трьох систем письма – хірагани, катакани

та канджі – потребує одночасного засвоєння фонетичних і логографічних елементів, що підвищує когнітивне навантаження під час навчання. Крім того, складна графічна структура знаків і необхідність запам'ятовування великої кількості символів можуть ускладнювати процес навчання для дітей з дислексією, розладами спектра аутизму або синдромом дефіциту уваги та гіперактивності.

У зв'язку з цим виникає потреба адаптації методики викладання японської мови з урахуванням психолого-педагогічних особливостей дітей з ООП. До таких адаптацій можуть належати використання візуальних опор, кольорового групування символів, мнемонічних прийомів, ігрових форм навчання, а також поетапного засвоєння матеріалу. Використання зазначених підходів узгоджується з практиками інклюзивної освіти та відповідає принципам індивідуалізації навчання і диференціації дидактичних матеріалів (Поліщук, 2025).

Таким чином, актуальним є дослідження можливостей адаптації методики викладання японської мови для дітей з особливими освітніми потребами з урахуванням як загальних принципів інклюзивної освіти, так і практичного досвіду Японії. Реалізація інклюзивного підходу у викладанні японської мови сприятиме розширенню доступу до вивчення східних мов для учнів з ООП та відкриватиме перспективи подальших досліджень у галузі методики викладання японської мови в інклюзивному освітньому середовищі.

Список літератури:

1. Казачінер, О. С. (2019). Навчання іноземних мов дітей з особливими освітніми потребами. *Інноваційна педагогіка*, 11(1), 148–152.
2. Поліщук, А. В. (2025). Інклюзивна освіта у викладанні іноземних мов: адаптація методик для здобувачів з особливими потребами. *Професійно-прикладні дидактики*, (1), 92–96.
3. Ткаченко, О. Т. (2023). Інклюзивна освіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія: Психологічні науки*, 79–86.
4. Cho, S., & Park, J. (2024). Inclusive education in Japan and its role in international cooperation: Analysis of a project for children with disabilities in Mongolia. *Asia Pacific Education Review*, 25(1), 229–242.

МЕТОДИКА КОМПЛЕКСНОГО ЗАСВОЄННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ЧЕРЕЗ АВТЕНТИЧНИЙ ВІДЕОКОНТЕНТ

Єльцова Валерія Віталіївна

*студентка 3 курсу кафедри японської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов

Сучасна лінгводидактика дедалі частіше апелює до концепції імерсивного навчання, що передбачає створення іншомовного середовища для максимальної інтенсифікації процесу засвоєння мови. Особливої актуальності цей підхід набуває у викладанні японської мови, де спостерігається суттєва розбіжність між нормативним академічним викладом та динамічною живою мовленнєвою практикою. Залучення автентичного аудіовізуального контенту (зокрема аніме та анімаційних фільмів) забезпечує студентів «зрозумілим вхідним матеріалом» (comprehensive input), що є критично важливим для формування соціолінгвістичної компетентності. Це зумовлює необхідність розроблення чітких методичних алгоритмів переходу від пасивного спостереження до активного опрацювання мовних одиниць. Ефективним інструментом у цьому контексті постає методика Sentence Mining (сегментація та виокремлення речень), що дозволяє автоматизувати збір та систематизацію актуального лексико-граматичного матеріалу.

Теоретичним підґрунтям пропонованого підходу слугує «теорія зрозумілого вхідного матеріалу» Стівена Крашена, згідно з якою засвоєння мови відбувається за умови розуміння студентом загального контексту за одночасної наявності нових мовних одиниць (Krashen, 1982). Водночас пасивний перегляд контенту нерідко спричиняє ілюзію «вільного володіння», коли матеріал здається зрозумілим в момент перегляду, проте не закріплюється в довготривалій пам'яті. Для трансформації цього процесу в активне навчання пропонується поєднання технік Shadowing та Sentence Mining.

Перший етап роботи з автентичним відеоконтентом спрямований на створення штучного імерсивного середовища. Використання аніме дозволяє занурити студента у лінгвокультурний простір, де мова сприймається через призму емоційно забарвлених контекстів та візуальних образів. Такий формат демонструє реальні мовленнєві стратегії персонажів, що сприяє глибшій когнітивній фіксації лексико-граматичних одиниць. Ключовим інструментом на цьому етапі виступає техніка Shadowing (синхронне повторення), яка забезпечує перехід від пасивного аудіювання до активного репродукування. Регулярне тренування за цією методикою суттєво покращує зрозумілість мовлення та параметри контролю вимови, (Whitworth & Rose, 2025). Для тих, хто вивчає японську мову, це має вирішальне значення, оскільки дозволяє адаптувати артикуляційний апарат до специфічної фонетичної бази та ефективно опанувати систему наголосу через імітацію природної інтонації (Hirano-Cook, 2011).

Другий етап реалізується через методику Sentence Mining, що полягає у цілеспрямованому виділенні нових лексичних одиниць та граматичних структур. Технологічне забезпечення цього процесу базується на використанні браузерних

інструментів (зокрема asbplayer та Yomitan), які дозволяють інтегрувати білінгвальні субтитри та здійснювати моментальну лексикографічну верифікацію. Методологічна сутність підходу ґрунтується на виокремленні речень, що містять лише один невідомий компонент (принцип «i+1»). За допомогою програмного забезпечення Anki мовні одиниці експортуються у формі мультимедійних карток, що містять аудіосупровід та візуальну фіксацію мовленнєвої ситуації (скриншот). Це забезпечує контекстуалізацію знань: студент опрацьовує денотативне значення слова в синергії з його ситуативним вживанням. Емпіричні дані підтверджують, що засвоєння вокабуляру через аудіовізуальний контент із опорою на субтитри та візуальну репрезентацію значно інтенсифікує мнемонічні процеси (Fievez et al., 2020). Таким чином, навчання трансформується з пасивної рецепції у генеративну модель, де кожен елемент отримує стійке асоціативне закріплення через конкретний візуально-сюжетний епізод.

Третій етап полягає у систематизації та інтеріоризації отриманих знань із застосуванням алгоритмів інтервальних повторень (Spaced Repetition System, SRS). Оскільки кожна мультимедійна картка в Anki є продуктом самостійної діяльності студента на основі особистісно значущого контенту, процес репродукції матеріалу позбавлений ознак механічної мнемотехніки. Під час демонстрації речення студент актуалізує в пам'яті образ ситуації та емоційну модальність висловлювання. Таким чином, формується стійка когнітивно-емоційна асоціація, що забезпечує перехід знань на рівень інтуїтивного володіння контекстом. Це є визначальним фактором для розвитку автоматизації мовленнєвих навичок та підвищення швидкості когнітивної реакції (Roediger & Karpicke, 2006). Сучасні емпіричні дані підтверджують, що синергія інтервальних повторень та варіативності навчальних завдань забезпечує пролонговане збереження лексичних одиниць у довготривалій пам'яті та глибинне засвоєння структури мови (Lafleur & Kanazawa, 2024).

Таким чином, інтеграція автентичного аудіовізуального контенту у процес вивчення японської мови дозволяє трансформувати пасивну рецепцію у генеративну модель навчання. Використання аніме як джерела «зрозумілого вхідного матеріалу» забезпечує засвоєння лексико-граматичних одиниць через глибоку когнітивну та емоційну імєрсію. Синергія технічного інструментарію (Sentence Mining) та алгоритмів інтервальних повторень гарантує закріплення знань у довготривалій пам'яті.

Список літератури:

1. Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.
2. Whitworth, B., & Rose, H. (2025). A systematic review of research on the use of shadowing for second language pronunciation teaching. *Language Teaching Research Quarterly*, 44, 239–269. <https://doi.org/10.1080/29984475.2025.2546827>

3. Hirano-Cook, E. (2011). *Japanese pitch accent acquisition by learners of Japanese: Effects of training on Japanese accent instruction, perception, and production* [Doctoral dissertation, University of Kansas].
4. Fievez, I., Montero Perez, M., Cornillie, F., & Desmet, P. (2020). Vocabulary learning through viewing captioned or subtitled videos and the role of learner- and word-related factors. *CALICO Journal*, 37(3), 233–253.
5. Roediger, H. L., & Karpicke, J. D. (2006). Test-enhanced learning: Taking memory tests improves long-term retention. *Psychological Science*, 17(3), 249–255.
6. Lafleur, L., & Kanazawa, Y. (2024). The effects of interleaved spaced repetition learning on vocabulary knowledge. *Computer-Assisted Language Learning Electronic Journal*, 25(3), 172–194.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ КОГНІТИВНИХ БАР'ЄРІВ ПОКОЛІННЯ АЛЬФА У НАВЧАННІ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Заїка Ангеліна Сергіївна

*студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу
факультету східних мов*

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Удовиченко Лариса Миколаївна

*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка*

Сучасна лінгводидактика дедалі більше орієнтується на антропоцентричну модель освіти, у якій ключовим чинником стає когнітивний профіль здобувача освіти – представника покоління Альфа, сформованого в умовах тотальної цифровізації (McCrindle, 2023).

З позицій когнітивної лінгвістики опанування іноземної мови є процесом реконфігурації концептуальних структур і формування нових схем категоризації реальності (Ellis, 2023). Особливу складність становить японська мова як типологічно віддалена система, що поєднує:

- поліграфічну писемність (ひらがな, カタカナ, 漢字);
- аглютинативну морфологію;
- прагматично ієрархізовану комунікативну модель;
- культурно марковану мовленнєву поведінку.

Для здобувачів освіти покоління Альфа ці особливості спричиняють когнітивні бар'єри – стійкі труднощі, пов'язані з перевантаженням робочої пам'яті, дефіцитом довготривалої уваги та зниженням навчальної витривалості (OECD, 2023).

Традиційні пояснювально-репродуктивні підходи не відповідають когнітивній екології цифрового учнівства. У цьому контексті гейміфікація розглядається не як допоміжна технологія, а як форма семіотичного посередництва (semiotic mediation), що перебудовує навчальну діяльність через ігрові знакові системи (Lantolf & Thorne, 2023).

Ми розуміємо гейміфікацію як лінгводидактичний механізм подолання когнітивних бар'єрів покоління Альфа у засвоєнні японської мови на основі діяльнісно орієнтованого підходу (action-oriented approach).

Дослідження цифрової освіти демонструють, що покоління Альфа характеризується:

- мультимодальним сприйняттям;
- орієнтацією на інтерактивність;
- потребою негайного зворотного зв'язку
- фрагментарною увагою.

Ці характеристики узгоджуються з теорією когнітивного навантаження, відповідно до якої навчальна ефективність залежить від балансування внутрішнього, зовнішнього та релевантного навантаження (Sweller et al., 2023).

Опанування японської мови передбачає одночасне функціонування кількох знакових систем, що створює ефект подвійного кодування та підвищує когнітивну складність навчання (Yamada & Saito, 2024). У результаті виникають:

- перевантаження робочої пам'яті при засвоєнні кандзі;
- інтерференція синтаксичних моделей;
- комунікативна тривожність.

У межах соціокультурної теорії навчання гейміфікація функціонує як система знакових інструментів, що моделює освітню діяльність через символічні дії – рівні, квести, ролі, наративи.

Ігрові механіки виконують функцію когнітивного scaffold'ингу, тобто підтримки поступового переходу від зовнішнього керування до автономного мовлення.

Гейміфікація узгоджується з діяльнісно орієнтованим підходом CEFR Companion Volume, де учень розглядається як соціальний агент, що виконує комунікативні завдання (Council of Europe, 2022).

Табл. 1

Гейміфікація як механізм когнітивної оптимізації

Когнітивний бар'єр	Тип посередництва	Ігровий інструмент	Лінгводидактичний ефект
Перевантаження	когнітивне	мікроквести	поетапне засвоєння кандзі
Інтерференція	семіотичне	рольові сценарії	контекстуалізація граматики
Тривожність	афективне	безпечна помилка	розвиток мовлення

Низька мотивація	мотиваційне	система рівнів	стабільна участь

Емпіричні дослідження демонструють, що гейміфіковані середовища сприяють виникненню стану потоку (flow), який підвищує глибину когнітивної обробки мовного матеріалу (Hamari et al., 2024).

Отже, покоління Альфа – це новий когнітивний тип мовного учнівства, що потребує перегляду традиційних дидактичних моделей. Для нього гейміфікація – форма семіотичного посередництва, що інтегрує когнітивні, соціокультурні та мотиваційні механізми навчання.

Список літератури:

1. McCrindle, M. (2023). *Generation Alpha*. McCrindle Research.
2. Ellis, N. C. (2023). Cognitive approaches to second language acquisition. *Language Teaching Research*, 27(4), 589–607.
3. OECD. (2023). *Digital Education Outlook 2023*. OECD Publishing.
4. Lantolf, J. P., & Thorne, S. L. (2023). *Sociocultural theory and second language development*. Oxford University Press.
5. Sweller, J., Ayres, P., & Kalyuga, S. (2023). *Cognitive load theory*. Springer.
6. Yamada, K., & Saito, H. (2024). Cognitive challenges in learning Japanese as a foreign language. *Journal of Asian Language Education*, 12(1), 21–38.
7. Council of Europe. (2022). *Common European Framework of Reference for Languages: Companion Volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
8. Hamari, J., Shernoff, D. J., Rowe, E., Coller, B., Asbell-Clarke, J., & Edwards, T. (2024). Challenging games help students learn. *Computers & Education*, 205, 104912.

ІГРОВЕ НАВЧАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПОКОЛІННЯ Z: KEYC «WAGOTABI»

Закревська Єлизавета Володимирівна

*студентка 3 курсу японської мови і перекладу факультету східних мов Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*Доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Інтеграція ігрових підходів у мовну освіту на сучасному етапі розвитку педагогічної науки набуває системного характеру. Це зумовлено трансформацією когнітивних і поведінкових характеристик здобувачів освіти, зокрема представників покоління Z (нар. 1997–2012), чий розвиток відбувався в умовах домінування цифрових технологій. У зазначеному контексті традиційні дидактичні моделі, орієнтовані на

репродуктивне засвоєння знань і лінійну подачу матеріалу, мають обмежену ефективність; це виявляється у зниженні рівня навчальної мотивації та нестійкості освітніх результатів. У зв'язку з цим ігрове навчання (game-based learning) та гейміфікацію доцільно розглядати як релевантні педагогічні стратегії, інтеграція яких здатна підвищити ефективність навчального процесу.

Метою цієї роботи є аналіз потенціалу ігрового навчання у викладанні японської мови на прикладі освітньої гри «Wagotabi». Дослідження спрямоване на виявлення механізмів впливу ігрових елементів на мотиваційні та когнітивні аспекти навчання (Hussin & Abdullah, 2024).

Покоління Z характеризується специфічними когнітивними особливостями, серед яких домінують орієнтація на інтерактивність, потреба в негайному зворотному зв'язку та схильність до фрагментованого сприйняття інформації. За таких умов освітні підходи, що базуються на пасивному засвоєнні знань і відтермінованому контролі, не відповідають актуальним навчальним практикам.

Результати емпіричних досліджень свідчать про позитивний вплив гейміфікації на навчальну діяльність. Зокрема, систематичний огляд 46 досліджень (A systematic review, 2025) засвідчує статистично значиме підвищення рівня мотивації та залученості за умови використання ігрових механік (балів, викликів, винагород) у процесі вивчення мов. Крім того, моделі навчання, адаптовані до когнітивних особливостей покоління Z, демонструють високі показники задоволеності здобувачів освіти, із середнім значенням 4,44 за п'ятибальною шкалою. Перспективним напрямом у цьому контексті є гейміфіковане мікронавчання, що поєднує короткі навчальні модулі з інтерактивними елементами.

Вивчення японської мови супроводжується додатковими труднощами, зумовленими її типологічною віддаленістю від індоєвропейських мов. Досягнення професійного рівня володіння потребує значних часових витрат, що негативно впливає на збереження мотивації. Ігрові підходи дають змогу оптимізувати цей процес шляхом сегментації навчального матеріалу та впровадження механізмів постійного підкріплення результатів.

Освітня рольова гра «Wagotabi» (和語旅) є прикладом реалізації зазначених принципів у практиці навчання японської мови. Продукт забезпечує реальне середовище, у якому мовна діяльність інтегрована в ігровий процес. Концептуально гра базується на моделі рольової взаємодії, де просування користувача зумовлене успішним виконанням мовних завдань. Навчальний контент організовано у формі сюжетно зумовлених комунікативних ситуацій, що відтворюють реальні сценарії спілкування. Такий підхід відповідає принципам контекстного навчання та сприяє функціональному засвоєнню мовних одиниць. Ігрова механіка включає інтерактивні діалоги, проблемні

завдання, систему інтервального повторення, різнотипні вправи, спрямовані на формування мовленнєвих навичок. Окрему увагу приділено опануванню систем письма (хірагана, катакана, канджі) через спеціалізовані модулі. Інтеграція комплексних завдань забезпечує перевірку сформованості мовної компетенції на різних рівнях. Ефективність використання «Wagotabi» підтверджується як якісними, так і кількісними показниками. За відгуками користувачів на платформі Steam, гра характеризується високим рівнем залученості та позитивною оцінкою навчального досвіду, що пов'язано з поєднанням сюжетної складової та мовної практики. Відзначають покращення запам'ятовування лексики та базових граматичних структур завдяки їх інтеграції в контекст ігрових ситуацій. Оглядові матеріали в ігрових медіа підкреслюють потенціал «Wagotabi» як ефективного інструменту для початкового етапу вивчення японської мови, особливо для тих, хто віддає перевагу інтерактивним форматам навчання. Хоча масштабні дослідження ефективності гри наразі обмежені, наявні емпіричні та описові дані свідчать про її позитивний вплив на мотивацію навчальної діяльності. Структура навчального матеріалу корелює з рівнями міжнародного іспиту JLPT (починаючи з N5). Важливою дидактичною характеристикою є введення мовного матеріалу в умовах його функціонального використання, що підвищує ефективність запам'ятовування та перенесення знань у практичну діяльність. Педагогічний дизайн гри передбачає поступове зниження рівня підтримки користувача, що реалізує принцип формування автономності в навчанні. Залучення різних каналів сприйняття (візуального, аудіального, моторного) сприяє комплексному розвитку мовленнєвих навичок.

Водночас «Wagotabi» не позиціонується як автономна освітня система, а розглядається як допоміжний інструмент у межах комплексного навчання. Такий підхід відповідає сучасним дидактичним уявленням про доцільність інтеграції ігрових технологій у ширший освітній контекст.

Отже, аналіз кейсу «Wagotabi» дає підстави стверджувати, що ігрові технології за умови їх методично обґрунтованого застосування можуть виступати ефективним інструментом підвищення якості мовної освіти. Їх використання сприяє не лише зростанню мотивації, а й формуванню стійких мовленнєвих компетенцій. Це актуалізує необхідність подальшого впровадження ігрових підходів у практику викладання іноземних мов.

Список літератури:

1. Hussin, S., & Abdullah, M. A. R. (2024). The impact of treasure hunt games in enhancing basic Japanese vocabulary retention and student motivation through gamified learning. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 14 (10), 3126–3141. <https://doi.org/10.6007/ijarbss/v14-i10/23200>

2. The cognitive and motivational benefits of gamification in English language learning: A systematic review. (2025). The Open Psychology Journal, 18. <https://doi.org/10.2174/0118743501359379250305083002>
3. Wagotabi: A Japanese Journey. (2025). Steam Store. <https://store.steampowered.com/app/2701720/>
4. In terms of games that try to teach Japanese, Wagotabi might be the real deal. (2024). Destructoid. <https://www.destructoid.com/>

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОТИВАЦІЇ У НАВЧАННІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Казармідіс Аріна Олегівна

*студентка 4 курсу кафедри китайської мови та перекладу факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

У сучасному освітньому процесі, зокрема у сфері лінгводидактики, особливої актуальності набуває пошук мотиваційних підходів, що гармонійно поєднують академічну результативність із позитивним емоційним станом учнів. Це зумовлює формування нових практико-орієнтованих моделей навчання, серед яких провідне місце посідає гейміфікація.

Гейміфікація, що дефініюється як «використання ігрових елементів та принципів ігрового дизайну в неігрових контекстах» (Deterding et al, 2011, с. 9), постає як багатогранний підхід, спрямований на підвищення рівня залученості та оптимізацію засвоєння знань.

У сучасній педагогічній науці гейміфіковане навчання та навчання на основі ігор (game-based learning) часто розглядаються як корелятивні поняття. Проте, попри спільну методологічну базу та ідентичний інструментарій ігрового дизайну, ці підходи суттєво різняться за своєю природою. Якщо game-based learning передбачає використання повноцінних ігор як освітнього продукту, то гейміфікація є процесом проєктування, що полягає в інтеграції окремих ігрових механік для трансформації традиційного навчального процесу.

Для ґрунтовного аналізу мотиваційного потенціалу ігрових елементів доцільно звернутися до теорії самовизначення (Self-Determination Theory), розробленої Е. Десі та Р. Раяном. Цей підхід охоплює широкий спектр мотиваційних механізмів і акцентує увагу на ролі освітнього середовища. Збагачення останнього елементами ігрового дизайну безпосередньо коригує психологічний досвід учнів, задовольняючи три базові потреби: компетентність, автономію та соціальну залученість (Ryan & Deci, 2000).

Елементи гейміфікації чітко корелюють із зазначеними потребами:

- *система балів, рівнів та досягнень* формує відчуття компетентності через візуалізацію успіху та надання оперативного зворотного зв'язку;
- *варіативність завдань та можливість вибору траєкторії* (місій) сприяють реалізації автономії;
- *командна робота та змагальний аспект* забезпечують соціальну інтеграцію.

Результати метааналізу М. Сайлера та Л. Гомнер підтверджують статистично значущий позитивний вплив гейміфікації на когнітивні та поведінкові результати, створюючи умови для активного навчання (Sailer & Homner, 2020). Педагогічне значення підходу полягає у переході від пасивного сприйняття контенту до активної взаємодії з ним через квести, мовні ігри та комунікативні вправи. Важливим фактором є постійний зворотний зв'язок, який, за теорією Дж. Хатті, мінімізує розрив між актуальним та цільовим рівнями розуміння матеріалу (Hattie & Timperley, 2007).

Лінгводидактичний аспект гейміфікації є критично важливим у викладанні китайської мови молодшим школярам. Специфіка мови (тональна фонетика, ієрогліфіка, висока частотність повторень) часто провокує «страх помилки». Гейміфікація нівелює цей бар'єр, роблячи процес засвоєння лексики та графіки ієрогліфів інтерактивним. Це цілком узгоджується з концепцією комунікативної компетентності Д. Гаймса щодо ситуативної доречності мовлення (Hymes, 1972). Практична реалізація підходу здійснюється через використання цифрових платформ, вправ на розпізнавання тонів та командних змагань, що сприяє розвитку іншомовної компетентності.

У межах дослідження було проведено педагогічний експеримент із апробації елементів гейміфікації у навчанні китайської мови. У процесі навчання в експериментальній групі застосовувалися елементи гейміфікації з використанням цифрових платформ (Kahoot, Quizlet, Wordwall), а також ігрові механіки, такі як система балів, рівнів, досягнень, квести, мовні ігри та командні змагання. Для оцінювання результатів було використано комплекс інструментів: підсумкове тестування рівня сформованості лексичних навичок, анкетування учнів щодо навчальної мотивації, а також педагогічне спостереження. Рівень залученості визначався за такими показниками, як активність на уроці, частота участі у виконанні завдань, ініціативність, емоційна реакція та стабільність уваги. За результатами підсумкового оцінювання та діагностики рівня залученості встановлено, що в експериментальній групі якісний показник успішності та навчальної мотивації виявився на 16% вищим, ніж у контрольній групі, яка навчалася за традиційною методикою. Отримані дані емпірично підтверджують доцільність використання

гейміфікації як ефективного інструменту інтенсифікації освітнього процесу на початковому етапі вивчення китайської мови.

Список літератури:

1. Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: Defining “gamification”. In Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference: Envisioning Future Media Environments (pp. 9–15). New York: Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/2181037.2181040>
2. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
3. Sailer, M., & Homner, L. (2020). The gamification of learning: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 32, 77–112. <https://doi.org/10.1007/s10648-019-09498-w>
4. Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
5. Hymes, D. H. (1972). On communicative competence. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics: Selected Readings* (pp. 269–293). Harmondsworth: Penguin.

ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

Ковтуненко Анастасія Іванівна

*Студентка 4 курсу кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Цимбал Світлана Віталіївна

*Кандидат філологічних наук, доцент кафедри китайської мови і перекладу Факультету
східних мов Київського столичного університету Бориса Грінченка*

У 21 столітті навчальний процес почав стрімко розвиватися в сторону інноваційних технологій, серед яких однією з головних вважається використання аудіовізуальних технологій під час уроків іноземної мови. Процес оволодіння кожною мовою має декілька ключових аспектів, проте одним з надважливих є формування фонетичних навичок. Особливо це є актуальним для учнів 5-6 класів, які тільки починають знайомитися з обраною мовою, адже тільки так можна навчитися правильно вимовляти звуки та речення, мовних специфік, основ правильної артикуляції та слухового сприйняття (Піддубна А., 2021).

Вивчення китайської мови має бути структурованим та зрозумілим для дітей, які тільки перейшли в ланку середньої школи. У школярів такої вікової категорії можна помітити підвищену здатність до імітації, абстрактність мислення, цікавість до нового, а пам'ять стає логічнішою та починає структурувати отриманні знання, також посилену

мотивацію. Аудіовізуальні технології допомагають дітям такого віку через поєднання слухового та зорового сприйняття матеріалу, що є першим кроком до грамотного вивчення китайської мови (Пасічник О., 2020). Вони можуть не тільки чути правильну вимову, нові слова, граматичні конструкції та незвичні фрази, але й особливості артикуляції, інтонації і вимовляння тонів носіями мови. Таким чином подібні технології можуть включати в себе різноманітний спектр засобів, серед яких можна виокремити: фонограми, відеоматеріали, електронні інтерактивні підручники, інтернет-підручники та аудіозаписи (Зозуля І., Стадній А., Слободянюк А., 2022). Їх використання робить навчання набагато захопливішим, легшим та доступнішим. Постійне повторення та прослуховування китайської мови є основним для розвитку фонетичної компетенції, адже починається поступове формування правильної вимови.

До прикладу, використання аудіозаписів дозволить учням розвивати фонематичний слух. Регулярне прослуховування пісень, діалогів, подкастів будуть сприяти поступовому вдосконаленню вже набутих знань та закріпленню нового. За таких умов діти починають розрізняти звуки, тони, розуміти контекст, а виконання вправ на імітацію та проведення диктантів сприяє зменшенню помилок та можливості перевірити поточні знання (Борисюк О.Б., 2016). Окрім цього, використання аудіоматеріалів позитивно позначається на мотивації учнів, оскільки урізноманітнює навчальний процес і наближає його до реальних умов спілкування. Можливість чути автентичне мовлення підвищує зацікавленість учнів і спонукає їх до покращення власної вимови.

Отже, використання аудіоматеріалів у процесі навчання іноземної мови є ефективним засобом розвитку фонетичної компетенції учнів 5–6 класів. Матеріали такого типу сприяють формуванню правильної вимови, розвитку фонематичного слуху та покращенню сприйняття іншомовного мовлення на слух. Крім того, аудіоматеріали підвищують інтерес учнів до навчання та роблять освітній процес більш доступним і наближеним до реального мовного середовища.

Список літератури:

1. Піддубна А. (2021). Методика формування мовних компетентностей.
2. Пасічник О. (2020). Вікові особливості учнів 5-6-х класів та їх вплив на добір змісту навчання іноземних мов.
3. Зозуля І., Стадній А., Слободянюк А. (2022). Аудіовізуальні засоби навчання в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності.
4. Борисюк О.Б. (2016). Використання аудіовізуальних засобів навчання в системі України.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАВИЧКИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЯПОНСЬКИХ ІЕРОГЛІФІВ У ДІАХРОНІЇ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ 部首 ДО ЦИФРОВИХ 記憶法.

Лінник Вероніка Олександрівна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Гілевич Аліна Василівна

*Старший викладач кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Вивчення японської ієрогліфіки (канджі) традиційно вважається одним із найскладніших аспектів опанування японської мови для іноземних студентів. В умовах сучасної цифровізації освіти методики викладання зазнають суттєвої трансформації: від механічного зазубрювання та каліграфічного копіювання до використання складних мнемотехнічних систем та інтерактивних платформ. Метою дослідження є аналіз еволюції цих методів, з особливим акцентом на переході до цифрових стратегій запам'ятовування.

Методологічні засади дослідження. В основі роботи лежить аналіз когнітивних механізмів пам'яті та їхньої адаптації до ієрогліфічного матеріалу. У дослідженні використано методи аналізу, порівняння та узагальнення наукових джерел. Традиційний підхід до вивчення канджі тривалий час базувався на системі радикалів (部首, bushu). Радикали виступають ключовими семантичними та графічними елементами, що дозволяють класифікувати та розпізнавати ієрогліфи. Аналіз наукових джерел свідчить, що розуміння етимології та внутрішньої логіки знака через його компоненти значно зменшує рівень когнітивного навантаження на студента. Проте виключно компонентний аналіз часто виявляється недостатнім для швидкого прогресу на початкових етапах навчання.

Мнемотехнічні стратегії як інструмент інтенсифікації навчання. Другий етап еволюції методів пов'язаний із широким впровадженням мнемотехнік (記憶法). Мнемоніка базується на принципі «подвійного кодування», де графічний образ ієрогліфа пов'язується із вербальною або візуальною асоціацією. У наукових дослідженнях зазначається, що такі стратегії активізують творчу уяву та дозволяють інтегрувати нову інформацію у вже існуючу систему знань студента. Зокрема, метод Джеймса Хейзіга став фундаментальною базою для сучасної систематизації мнемоніки, запропонувавши вивчати канджі через систему асоціативних історій, побудованих на графічних компонентах.

Цифрова трансформація та платформи самостійного навчання. Сучасний етап розвитку методики характеризується переходом до цифрових CALL-систем (Computer-Assisted Language Learning). Ключовим елементом цифрових стратегій є метод інтервальних повторень (Spaced Repetition System, SRS). Алгоритми сучасних платформ розраховують оптимальний час для повторення знака згідно з психологічними закономірностями забування, описаними Г. Еббінгаузом.

У межах дослідження було розглянуто трансформацію мнемотехнічних методів у конкретні прикладні інструменти:

- **Платформа WaniKani:** проаналізована як приклад автоматизації методу радикалів. Система інтегрує авторську мнемоніку з алгоритмами SRS, що забезпечує інтенсифікацію процесу навчання, хоча й дещо обмежує творчу самостійність студента у створенні власних асоціацій.
- **Мультимодальні CALL-системи:** розглянуті як рішення, що поєднують гейміфікацію та візуалізацію. Такі системи дозволяють інтегрувати традиційний компонентний аналіз у сучасний технологічний контекст.

Аналіз результативності та виклики. Попри високу ефективність цифрових методів, дослідження виявило певні виклики. По-перше, надмірна залежність від готових мнемонік може призвести до «поверхневого» знання, коли студент пам'ятає історію, але не може відтворити ієрогліф письмово без підказки. По-друге, використання цифрових платформ вимагає високої самодисципліни та регулярності. Проте поєднання традиційного структурного аналізу із сучасними технологіями інтервальних повторень демонструє найкращі результати у довготривалому збереженні знань.

Висновки. Еволюція методів запам'ятовування японських ієрогліфів пройшла шлях від механічного копіювання до складних когнітивних стратегій. Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що використання мнемотехнік у поєднанні з цифровими інструментами робить процес навчання індивідуалізованим та більш динамічним. Для сучасного сходознавця критично важливим є синтез методів: використання системності традиційних радикалів для розуміння структури та гнучкості цифрових стратегій для закріплення матеріалу в довготривалій пам'яті.

Список літератури

1. The Process of Semantics Radicals (Bushu) during the Recognition Meaning of Japanese Kanji Characters. SCITEPRESS, 2017.
2. Component Analysis vs Whole-Kanji Learning. JALT Journal.
3. Effectiveness of Mnemonic in Learning Kanji (N-Gain Study).
4. Paivio, A. Dual Coding Theory.

5. Ebbinghaus, H. Memory: A Contribution to Experimental Psychology.
6. Sweller, J. Cognitive Load Theory.
7. Story-based CALL for Japanese Kanji Characters. JALT CALL Journal.
8. About Heisig Method (PDF).
9. Sustenance, S. (2023). An Anthropomorphic Kanji-Verse: Using Mnemonic Stories to Teach Kanji to Non-Kanji Background Learners.

ЦИФРОВІ ІНТЕРАКТИВНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ АНТОНІМІЧНИХ І КООРДИНАЦІЙНИХ СКЛАДНИХ СЛІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Матєва Олександра Віталіївна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
науковий керівник: Гілевич А.В.*

Актуальність дослідження зумовлена специфікою антонімічних і координаційних складних слів японської мови (対義・並立複合語), які характеризуються семантичною компактністю та високим ступенем узагальнення значення. Такі лексичні одиниці базуються на принципах бінарної організації смислу або семантичної рівноправності компонентів, що ускладнює їх засвоєння та переклад у процесі навчання японської мови.

Труднощі виникають через відмінність способів лексичної компресії та концептуалізації значення в японській та українській мовах, що потребує спеціально організованих методичних підходів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває використання цифрово-інтерактивних засобів навчання, які дозволяють візуалізувати структуру складних слів, моделювати їх семантичні зв'язки та полегшувати їх засвоєння (Перепада, 2023).

Метою тез є визначення можливостей використання цифрових інтерактивних засобів у навчанні антонімічних і координаційних складних слів японської мови.

У тезах аналізуються антонімічні і координаційні складні японські слова: 対義複合語 (長短, 上下) та 並立複合語 (男女, 親子).

Результати дослідження подано нижче. Одним із інструментів використання цифрових інтерактивних засобів у навчанні антонімічних і координаційних складних слів японської мови є застосування інтерактивних карток для структури слова. Ці картки є простими у створенні та застосуванні, містять текстову та візуальну частину, дозволяють розділити складне слово на складові частини. Перевагою карток є асоціативність, де всі елементи тісно пов'язані абстрактним зв'язком. Наприклад, слово 親子 (oyako/батьки і діти) можна подати у вигляді картки, де один елемент містить

ієрогліф 親 (батьки), інший — 子 (дитина), а разом вони формують значення «батьки і діти». Візуально це може супроводжуватися зображенням родини, що підсилює асоціативне запам'ятовування.

Наступним інструментом є вправи на встановлення відповідності та групування для семантики. Цифрові інструменти дозволяють здійснювати групування слів, які відтворюють схожу лексику чи є подібними за значенням. Візуалізація лексики дозволяє запам'ятовувати слова швидко та розуміти їхнє ґрунтовне значення. Також за допомогою цифрових інструментів можна знаходити відповідності та вірно співставляти лексеми (Асадчих, 2017).

Третім інструментом є AI / генерація контексту для вживання. Штучний інтелект значно полегшує роботу із складними словами, так як може згенерувати текст із складними словами чи відповідне зображення. Наприклад, можна запропонувати ШІ створити картинку із складним словом, а студенти повинні його розшифрувати та визначити складові частини (Асадчих, 2017).

Виходячи із вищевикладеного, можна запропонувати наступні типи вправ студентам для закріплення навичок роботи із антонімічними та координаційними складними японськими словами.

Вправа 1. Студентам пропонується встановити відповідність між компонентами слів: 上 - 下, 長 - 短, 男女 - ... Для виконання вправи студенти можуть використовувати штучний інтелект що полегшує опрацювання матеріалу.

Вправа 2. Створення ментальної карти для слова 親子. Для виконання вправи студент може використовувати такий ресурс як Canva, де наявні шаблони ментальних карт.

Вправа 3. Створення цифрових карток. Студентам пропонується обрати 1 складне слово та створити 2 інтерактивні картки, де на одній картці розмістити частину ієрогліфу, його переклад, візуальне відтворення (зображення того, що він означає); на другій розмістити другу частину з такими ж елементами.

Отже, методика викладання складних японських слів повинна бути сучасною та враховувати розвиток цифрового середовища. Використання новітніх підходів із елементами штучного інтелекту є необхідністю, оскільки дозволяє легко пояснити складну тему. За допомогою цифрових інструментів можна підвищити ефективність навчання антонімічних і координаційних складних слів японської мови, сформувати уявлення про структуру складного слова, сформувати оптимальні умови для запам'ятовування. Цифрові інструменти релевантні сучасному навчанню.

Список літератури:

1. Асадчих, О. (2017). Сучасний стан навчання японської мови для академічних цілей в мовних ВНЗ України. *Scientific Journal «ScienceRise: Pedagogical*, 1, 4-8.
2. Перепадя, Д. (2023). Китайські та японські фразеологізми: порівняльний аналіз. *Філологічні трактати*, 2, 120-131.
3. Як підготуватися до вищих рівнів JLPT іспиту з японської мови. <https://ukiuki.com.ua/jlpt-study-from-intermediate/> (дата звернення: 15.03.2026).

ОСОБЛИВОСТІ ГЕЙМЕРСЬКОГО СЛЕНГУ ЯК СПЕЦИФІЧНОГО ПРОШАРКУ ЯПОНСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Онищенко Анастасія Сергіївна

студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Гілевич А.В.

Сучасні дослідження показують, що відеоігри стали масовим культурним явищем, яке охоплює різні вікові та соціальні групи, а сама індустрія є однією з провідних у сфері розваг (Kultur, 2025). Ігри стали невід'ємною частиною японської культури, а місцеві розробники задають світові тенденції в ігровому дизайні, стилях мистецтва та інноваціях (Itcodex, 2025).

Активний розвиток онлайн-ігор, стрімінгових платформ і кіберспорту сприяв не лише розширенню аудиторії, а й формуванню нових мовних практик, які виходять за межі гри та інтегруються в повсякденне мовлення. Наприклад, термін カンスト (kansuto, від «counter stop»), що означає «досягти максимуму», може вживатися як у ігровому, так і в повсякденному дискурсі:

今週中にレベルカンストできそう。 – Схоже, цього тижня я досягну максимального рівня.

推しのかわいさがカンストしていて、愛が止まらない。 – Він неймовірно милий, моя любов до нього не знає меж (Domani, 2023).

У ході дослідження було проаналізовано близько 50 лексичних одиниць, відібраних шляхом моніторингу платформ YouTube, Twitch, соціальної мережі X (Twitter), внутрішньоігрових чатів, а також ігрових wiki-ресурсів на матеріалі таких ігор, як Apex Legends, Valorant, Dota 2 та Counter-Strike.

Сленг характеризується високою динамічністю, відкритістю до запозичень та швидким оновленням, що зумовлено розвитком технологій і глобалізацією ігрової культури.

Він є «мініатюрною моделлю» мови і тому відображає властиві їй фонетичні, морфологічні та лексичні особливості, зберігаючи при цьому власне сленгові характеристики (Будз & Кульчицька, 2018, с. 136).

Структурний аналіз засвідчив, що геймерські неологізми формуються за кількома основними моделями:

- **запозичення:** エイム (eimu, від англ. aim) – приціл;
- **семантичне переосмислення:** 落ちる (ochiru) – падати, але в контексті гри означає «вилетіти» з сервера;
- **скорочення:** 乙 (otsu, від otsukaresama) – дякую за гру;
- **метафоризація:** 溶ける (tokeru) – танути, про швидку втрату здоров'я персонажа;
- **гібридні утворення:** 垢バン (aka-ban, від поєднання слів account + ban) – блокування акаунта

Узагальнення отриманих результатів засвідчило, що найпродуктивнішими способами творення геймерського сленгу є запозичення з англійської мови та скорочення, що зумовлено глобальним характером ігрової індустрії та домінуванням англійської як мови міжнародної комунікації. Крім того, зафіксовано широке використання англomовних аббревіатур (GG, AFK, HP), які функціонують без перекладу або з мінімальною адаптацією.

Разом із тим, інтерпретація геймерського сленгу пов'язана з низкою труднощів. Виявлено, що відсутність прямих еквівалентів в інших мовах ускладнює переклад, а культурні реалії можуть залишатися незрозумілими для носіїв інших мов. Крім того, значення слів часто варіюється залежно від контексту використання.

Попри зазначені труднощі, геймерський сленг має значний методичний потенціал. Як зазначає Шмітт, вивчення сленгу може сприяти розвитку прагматичної обізнаності учнів та підготувати їх до неформальних комунікативних ситуацій, які рідко розглядаються в підручниках. Робота з таким матеріалом сприяє розвитку різних видів мовленнєвої діяльності та формуванню комунікативної, соціокультурної й дискурсивної компетентностей, оскільки забезпечує розуміння не лише мовних одиниць, а й контексту їх функціонування.

Отже, геймерський сленг є важливим елементом сучасної японської мови, який відображає зміни в цифровій культурі та комунікації. Його вивчення сприяє не лише розширенню словникового запасу, але й глибшому розумінню сучасного японського суспільства та мовної картини світу.

Список літератури:

1. Kultur. (2025, July 18). 日本における代表的なゲームの男女比や平均年齢がこちら. Kultur.
<https://kultur.jp/entertainment-average-ages-mtf-ratio/>
2. Itcodex Itcodex. (2025, March 3). *The Japanese game market: Interesting facts, player statistics, and tips for game localization*. INLINGO – Gamedev Outsourcing Studios.
<https://inlingogames.com/blog/the-japanese-game-market/>

3. Domani. (2023, November 15). 「カンスト」とは? 意味や使・方と注意点・類義語・対義語も解説 Domani. <https://domani.shogakukan.co.jp/930828>
4. Будз, А. В., & Кульчицька, О. О. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ КОМП'ЮТЕРНОГО ІГРОВОГО СЛЕНГУ. *Актуальні проблеми сучасної іноземної філології: Студентський науковий вісник.* – Рівне: РДГУ, 2018.–250 с. Редакційна колегія: Михальчук НО, доктор психологічних наук, завідувач кафедри практики англійської мови, РДГУ, 133.
5. Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. Springer.

МЕТОДИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ПЛАТФОРМИ GEMINI У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: ПРАКТИЧНЕ СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ AI-БОТІВ У CLASSROOM ТА MOODLE

Рибак Марія Романівна

*студентка 4 курсу кафедри японської мови і перекладу факультету східних мов Київського
університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: Гілевич А.В.*

Сучасний розвиток освіти характеризується активною цифровізацією та впровадженням технологій штучного інтелекту (AI – artificial intelligence) у навчальний процес. Особливого значення набуває використання генеративних мовних моделей, що забезпечують обробку природної мови, генерацію навчального контенту та інтерактивну взаємодію (Насієва, 2025).

Як зазначають J. Belda-Medina та V. Kokošková, інтеграція чатботів у навчальний процес сприяє персоналізації навчання та підвищенню мотивації здобувачів освіти (Belda-Medina, Kokošková, 2023). AI-чатботи ефективно розвивають мовленнєві навички, зокрема говоріння, оскільки моделюють реальні комунікативні ситуації та забезпечують миттєвий зворотний зв'язок.

Викладання японської мови є складним через специфіку письмової системи (хірагана, катакана, кандзі), граматики та соціокультурних норм. Використання AI-інструментів дозволяє оптимізувати засвоєння кандзі завдяки візуалізації, повторенню та адаптивному навчанню.

Особливий інтерес становить платформа Gemini, яка дає змогу створювати AI-ботів для освітніх потреб, генерувати навчальні матеріали та організовувати взаємодію з учнями (Google for Education, 2025). Це сприяє реалізації індивідуального підходу та підвищенню ефективності навчання.

У межах дослідження проведено педагогічний експеримент серед учнів 5 класу. Було організовано два уроки на одну тему: традиційний та з використанням AI-бота на

базі Gemini через інтеграцію прямих посилань на структуровані чат-сесії з попередньо заданими промптами.

Методика включала пояснення нового матеріалу, виконання вправ та інтерактивну діяльність учнів. AI-бот виконував роль асистента з вивчення японської мови, зокрема кандзі: пояснював значення ієрогліфів, їх читання та вживання, генерував вправи та перевіряв відповіді. Для закріплення матеріалу використовувалися тестові завдання, наприклад: «Встав слово в речення: おいしい (____) を食べます。», де правильною відповіддю є «弁当 (bentō)». Такі вправи сприяли формуванню лексичних навичок і розумінню контексту. Також застосовувалися завдання на складання речень і елементи аналізу кандзі. Робота бота ґрунтувалася на базовому промпті, який упродовж уроку уточнювався та доповнювався залежно від навчальних завдань: «Ти — асистент для вивчення японської мови початкового рівня: пояснюй кандзі, наводь приклади та створюй тестові завдання».

За результатами опитування (6 учнів) встановлено позитивне ставлення до використання AI:

- 100% учнів зазначили, що їм було цікаво працювати з ботом і пояснення були зрозумілими;
- 66,7% вказали, що стало легше засвоювати кандзі;
- 66,7% вважають урок із AI більш цікавим.

Попри пілотний характер дослідження та невелику вибірку респондентів, отримані дані дозволяють констатувати, що використання AI-бота підвищує зацікавленість та покращує сприйняття матеріалу. Водночас підтверджено важливу роль учителя як організатора навчального процесу.

Окрему увагу було приділено інтеграції AI у освітні платформи. У ході дослідження встановлено, що Google Classroom є ефективним інструментом для організації комунікації та взаємодії між учасниками освітнього процесу, тоді як Moodle забезпечує структурованість навчального курсу та контроль результатів навчання. Найбільш доцільною виявилася комбінована модель використання платформ, за якої Classroom застосовувався для оперативної взаємодії з AI-ботом, а Moodle — для фіксації та оцінювання результатів тестування, згенерованого за допомогою Gemini.

Таким чином, платформа Gemini має значний методичний потенціал у викладанні японської мови. Використання AI-ботів підвищує мотивацію учнів, полегшує засвоєння складного матеріалу та забезпечує інтерактивність навчання. Водночас їх ефективність залежить від поєднання з традиційними методами навчання.

Список джерел:

1. Hacıyeva, A. (2025). Integration of artificial intelligence into language teaching. EuroGlobal Journal of Linguistics and Language Education. <https://egarp.lt/index.php/EGJLLE/article/view/425/414>
2. Belda-Medina, J., & Kokošková, V. (2023). Integrating chatbots in education: Insights from the CHISM model. International Journal of Educational Technology in Higher Education. <https://link.springer.com/article/10.1186/s41239-023-00432-3>
3. The use of artificial intelligence chatbots in teaching foreign languages. (2024). Educological Discourse. <https://www.od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/1136/900>
4. Google for Education. (2025). Gemini in Classroom: AI tools for teaching and learning. <https://blog.google/products-and-platforms/products/education/classroom-ai-features/>
5. Animating language practice: Engagement with stylized conversational agents in Japanese learning. (2025). <https://arxiv.org/abs/2507.06483>

Я – СТУДЕНТ: АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ - МАЙБУТНІХ СХОДОЗНАВЦІВ ДО ПРАКТИКООРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО

Удовиченко Лариса Миколаївна

*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри східної культури і літератури Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Сучасна вища освіта в Україні активно посилює практичний складник. Практикоорієнтоване навчання (ПОН), що передбачає системне застосування знань через кейс-стаді, проєктну діяльність, симуляції та тренінги, стає ключовим трендом. Особливої ваги цей підхід набуває у сходознавстві – галузі, де успіх майбутнього фахівця безпосередньо залежить від уміння застосовувати лінгвістичні, культурологічні та політико-економічні знання в реальних комунікативних та бізнес-ситуаціях.

Упровадження ПОН створює серйозний виклик для першокурсників. Випускники шкіл здебільшого звикли до традиційної, репродуктивної моделі навчання: «сприймай – запам’ятовуй – відтворюй». Вони виявляються психологічно та методологічно неготовими до формату, що вимагає ініціативності, креативності, вміння працювати в команді (Udovychenko, Androshchuk, Bigus, Gorbatova, & Gytnyk, 2021). Цей *адаптаційний шок* може викликати у студентів спротив, фрустрацію та нерозуміння цінності практичних завдань, що нівелює саму мету ПОН.

Виділимо основні труднощі адаптації студентства до ПОН. Це:

- психологічний бар’єр та страх помилки (практичні завдання (симуляція переговорів, презентація проєкту тощо) передбачають «публічну дію», де помилки стають помітними для всіх. Страх «виглядати нерозумно» блокує

ініціативу та гальмує здатність до спонтанного застосування знань, що особливо критично при тренуванні усного мовлення східною мовою (Павлюк, 2021));

- методологічна неготовність (студенти не володіють інструментарієм ПОН: не вміють працювати в команді над спільним проєктом, ефективно розподіляти ролі, проводити мозковий штурм, аналізувати кейси; вони очікують чіткого покрокового алгоритму, тоді як практичне завдання часто є відкритим і вимагає самостійного пошуку шляхів вирішення);
- розрив між обсягом знань та складністю практичних завдань (виконання комплексних практичних завдань (скласти діловий лист або проаналізувати статтю з оригіналу), передбачає самостійний пошук інформації різних рівнів, а це може призвести до висновку, що завдання є надскладним, та демотивувати).

Подолати адаптаційні бар'єри у процесі навчання допоможе продумана стратегія впровадження ПОН.

Ефективними є такі стратегії для викладачів та університету:

- поступовість та структурованість (ПОН доцільно упроваджувати поступово: від невеликих, чітко структурованих практичних завдань з детальними інструкціями та критеріями оцінювання до індивідуальних проєктів);
- моделювання та інструктаж (необхідно витримувати всі етапи формування умінь: виконання завдань за інструкцією, за зразком та творче виконання (Удовиченко, 2020, с. 202);
- створення *безпечного освітнього середовища* (оцінювати слід не лише кінцевий результат, а й процес роботи, активність, спроби та креативність, що допоможе зняти психологічну напругу та страх).

Ефективні стратегії для студентства:

- зміна ставлення до навчання та помилок (необхідно усвідомити, що університет – це тренувальний майданчик, практичні завдання – це можливість спробувати свої сили та отримати досвід);
- розвиток «м'яких навичок» (слід свідомо ставитися до роботи в групі як до тренування навичок комунікації та співпраці);
- активне поєднання теорії та практики (після кожного заняття варто ставити собі питання: «Як я можу використати це на практиці?»; самостійно застосовувати знання мови у комунікації, знаходити приклади вивчених явищ у сучасних текстах тощо).

Адаптація першокурсників-сходознавців до ПОН є ключовим викликом, що визначає успішність їхньої подальшої підготовки. Основні перешкоди лежать у психологічній (страх помилки), методологічній (невміння працювати з проєктами та кейсами) та когнітивній (недостатність базових знань для виконання складних завдань)

площинах (Zinchenko, Udovychenko, Maksymenko, Gevorgian, Nesterenko, & Honcharuk (2021).

Подолання цих труднощів можливе через системний підхід: викладачі мають забезпечити поступовий, добре інструктований перехід до практичних методів у «безпечному» середовищі, а студенти – проявити відкритість до нових форматів, розвивати навички співпраці та свідомо працювати над поєднанням теорії з практикою. Успішна адаптація дозволить першокурсникам не просто здобувати знання, а й перетворювати їх на дієві професійні компетенції з перших днів навчання.

Список літератури

1. Udovychenko, L., Androshchuk, I., Bigus, O., Gorbatova, N., & Gytynk, I. (2021). Innovative methods in improving the pedagogical skills of teachers. *Laplace in Journal*, 7(Extra-B), p.68-76. <https://doi.org/10.24115/S2446-622020217Extra-B885p.68-76>
2. Павлюк, Р. І. (2021). Психолого-педагогічні умови адаптації студентів-першокурсників до інтерактивних методів навчання. *Освітній простір України*, 22(1), 110–118.
3. Zinchenko, V., Udovychenko, L., Maksymenko, A., Gevorgian, K., Nesterenko, T., & Honcharuk, V. (2021). Project-based learning in the training of future philologists. *Journal of the University of Zulia*, № 12(35), p. 134-147. <http://dx.doi.org/10.46925//rdluz.35.08>
4. Удовиченко, Л. (2020). Теорія і технологія вивчення образів-персонажів у курсі зарубіжної літератури старшої школи. Київ.

АСОЦІАТИВНЕ КОДУВАННЯ ІЄРОГЛІФІВ У ВИВЧЕННІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Цицкун Валерія Сергіївна

*студентка 3 курсу китайської мови і перекладу факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка*

Опанування китайської мови як іноземної становить одну з найскладніших лінгводидактичних проблем для носіїв фонематичних систем письма. Домінантною перешкодою постає засвоєння ієрогліфічного корпусу: задля досягнення порогу базової грамотності здобувачі мусять оволодіти великою кількістю знаків. Ключова трудність полягає в тому, що класична механічна стратегія запам'ятовування демонструє низьку результативність для осіб, чия мовна картина світу позбавлена ієрогліфічної традиції. Мнемотехнічні прийоми, що ґрунтуються на асоціативних образах і наративних структурах, пропонують альтернативний алгоритм кодування інформації в довготривалій пам'яті.

Методологічним фундаментом мнемонічного підходу слугує концепція подвійного кодування А. Пайвіо, відповідно до якої інформаційні одиниці, закріплені одночасно у вербальному та візуальному регістрах, характеризуються вищою надійністю збереження та легкістю реконструкції (Paivio, 1986). Оскільки мозок людини адаптований до сприйняття наративних структур, а не абстрактних конфігурацій рисок, мнемонічна «мікроісторія», що інтегрує графічну форму знака з його семантикою, експлуатує природні механізми фіксації слідів пам'яті (Wang & Thomas, 1992). Емпіричні дані підтверджують, що застосування візуальних мнемонік у комбінації зі структурною декомпозицією ключових елементів (радикалів) забезпечує статистично значиме поліпшення показників запам'ятовування порівняно з ізольованим відпрацюванням графем: респонденти експериментальної групи, котрі послуговувалися мнемотехніками, коректно відтворили істотно більшу кількість цілісних ієрогліфічних одиниць (Chang et al, 2022). Дослідження, реалізоване на вибірці з 30 студентів, які не мали попереднього досвіду вивчення китайської мови, засвідчило, що переважна більшість учасників віддала перевагу мнемонічним «візуальним історіям» та задекларувала вищий ступінь суб'єктивного задоволення від навчального процесу (Applying Visual Mnemonics..., 2023).

У межах вітчизняного наукового дискурсу мнемотехнічна парадигма репрезентована здебільшого в контексті так званого «цілісного підходу», або холістичної методики. Дослідники акцентують, що ефективність мнемонічних процедур під час опанування китайської ієрогліфіки корелює з інтенсивністю практики: на ініціальному етапі їх імплементація може сприйматися як трудомісткий акт, однак у подальшому образно-мнемонічні стратегії уможливають більш стійке запам'ятовування та пролонговане утримання графічних образів у ментальному лексиконі (Наумова, 2017, с. 64). Леонтьєва та співавтори наголошують, що метод структурного аналізу ієрогліфа доцільно синергетично доповнювати мнемотехнікою — генеруванням асоціативних ланцюгів або лаконічних наративів, що сприяє інтенсифікації процесу запам'ятовування та встановленню міцного зв'язку між семантичним наповненням і графічною формою знака (Леонтьєва та ін., 2024, с. 128). Принципового значення набуває той факт, що найвищу результативність демонструють особистісно згенеровані асоціації: було виявлено, що надання студентам автономії у створенні власних мнемонічних конструкцій є надзвичайно продуктивним, причому величина когнітивних зусиль, інвестованих суб'єктом у пошук унікальної асоціації, прямо пропорційна стійкості мнемонічного сліду (Amy Kuo & Hooper, 2004).

Задля емпіричної верифікації мнемонічного підходу було розроблено та апробовано мнемонічні мікроісторії для низки лексичних одиниць із навчального мінімуму рівнів HSK 2–3. Наприклад, ієрогліфа 愁 (chóu, «смуток, тривога») містить

компоненти 秋 («осінь») і 心 («серце»): «Осінь навіює холод на серце – від цього і смуток. Для знака 忘 (wàng, «забувати»): елемент 亡 («загинути/зникнути») над 心 («серце») — «Якщо думка зникає з серця, її вже не згадаєш». Для полікомпонентного знака 贏 (yíng, «перемагати»), що складається з п'яти структурних елементів – 亡 (загибель), 口 (рот), 月 (місяць), 贝 (цінність/мушля) та 凡 (звичайний): «Щоб перемагати, треба говорити (口) про цінне (贝) кожного місяця (月), навіть якщо починаєш зі звичайного (凡) і ризикуєш усім (亡)».

Тестування проводилося із застосуванням методики відтермінованого відтворення: після первинного пред'явлення шести ієрогліфічних знаків (три — із залученням мнемонічної стратегії, три — шляхом традиційного п'ятнадцятикратного прописування) по завершенню 72-годинного інтервалу реципієнтам пропонувалося відтворити їхню графічну форму в письмовому вигляді. У разі використання мнемонічного методу частка коректно репродукованих знаків становила 83%, тоді як після механічного заучування — 61%. Отриманий результат корелює з теоретичними узагальненнями та висновками щодо переваги образної мнемоніки у забезпеченні пролонгованого збереження ієрогліфів у пам'яті (Wang & Thomas, 1992).

Таким чином, мнемотехніки, що базуються на асоціативних образах і наративних мікроісторіях, постають емпірично валідним та педагогічно доцільним інструментом опанування китайської ієрогліфіки. Їхня продуктивність суттєво зростає за умови комплексного поєднання зі структурним аналізом радикалів та автономним конструюванням асоціацій самими здобувачами освіти.

Список літератури:

1. Paivio, A. (1986). *Mental Representations: A Dual Coding Approach*. New York: Oxford University Press.
2. Wang, A. Y. & Thomas, M. H. (1992). The effect of imagery-based mnemonics on the long-term retention of Chinese characters. *Language Learning*, 42(3), 359–376.
3. Chang, L. Y., Tang, Y. Y., Lee, C. Y. & Chen, H. C. (2022). The effect of visual mnemonics and the presentation of character pairs on learning visually similar characters for Chinese-as-second-language learners. *Frontiers in Psychology*, 13, 783898. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.783898>
4. Applying Visual Mnemonics Enhances Chinese Characters Learning for Chinese as Second Language Learners: A Mixed-Method Study. (2023). *Proceedings of the 7th International Conference on Digital Technology in Education*. Hangzhou: ACM. <https://doi.org/10.1145/3626686.3631646>
5. Наумова Ю. С. (2017). Психологічні особливості засвоєння ієрогліфічної писемності студентами. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, 1(11), 61–67.
6. Леонтьєва О., Ткаченко А., Кругляк М. (2024). Шляхи підвищення ефективності викладання ієрогліфіки японської та китайської мов у закладах вищої освіти нефілологічного спрямування. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*, 1(36), 120–136.
7. Amy Kuo ML. & Hooper, S. (2004) The effects of visual and verbal coding mnemonics on learning Chinese characters in computer-based instruction. *ETR&D* 52, 23–34. <https://doi.org/10.1007/BF02504673>

ФОРМУВАННЯ ІЄРОГЛІФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯПОНІСТІВ ЗАСОБАМИ KANJI DOJO ТА ANKI

Чупіков Мирослав Володимирович

*студент 3 курсу японської мови і перекладу факультету східних мов
Київського столичного університету імені Борис Грінченка*

Луцюк Микола Володимирович

*доцент кафедри східної культури і літератури факультету східних мов
Київського столичного університету імені Борис Грінченка*

Опанування японської ієрогліфіки становить одну з найсуттєвіших перепон у процесі формування мовної компетентності студентів-японістів. Традиційні методики, що ґрунтуються на багаторазовому механічному прописуванні знаків, часто виявляються малоефективними для переведення знань у довготривалу пам'ять через відсутність персоналізованої системи ревізії матеріалу. Сучасна лінгводидактика пропонує розв'язання окресленої проблеми шляхом імплементації систем інтервальних повторень (Spaced Repetition System, SRS). Функціонування таких систем базується на сучасних математичних моделях прогнозування забування, які дозволяють динамічно оптимізувати інтервали повторення для ефективного переходу інформації до довгострокової пам'яті (Xiao & Wang, 2024). Такий підхід забезпечує індивідуалізацію навчання шляхом аналізу персональної динаміки відтворення навчального матеріалу.

Практична значущість описаного підходу зумовлена потребою у створенні гнучких лінгводидактичних стратегій в умовах інтенсивної цифровізації освіти. Традиційні методики нерідко продукують «ілюзію компетентності» — хибне відчуття засвоєння матеріалу, спричинене його візуальною впізнаваністю за відсутності спроможності до активного відтворення. Особливість пропонованої технології полягає у впровадженні цілісного методичного алгоритму, який об'єднує цифрові інструменти (Kanji Dojo, Takoboto та Anki) в інтегрований цикл формування ієрогліфічної компетентності: від розвитку графічної моторики до семантичного закріплення лексичних одиниць.

На першому етапі в застосунку Kanji Dojo відбувається кінестетичне опанування графем. Студент відтворює нормативну послідовність рисок, спираючись на колекції канджі рівнів JLPT (N5–N1). Рефлексивна самооцінка за шкалою «ще раз / складно / успіх / легко» індивідуалізує навчальну траєкторію, а SRS-алгоритм на повторенні приховує візуальні опори, стимулюючи активне відтворення з пам'яті.

Другий етап спрямований на подолання «механічного» запам'ятовування через добір 1–2 репрезентативних лексичних одиниць до кожного канджі: Kanji Dojo дозволяє оперативно додати такі слова до особистої колекції. Словник Takoboto дає змогу верифікувати значення та віднайти контекстуальні приклади. Важливо відбирати лексику відповідно до рівня студента, запобігаючи когнітивному перевантаженню. Зауважимо, що Takoboto виконує суто допоміжну функцію, не має SRS-алгоритмів і не є рівноцінною заміною Kanji Dojo чи Anki.

Фінальний етап передбачає експорт матеріалу до Anki та створення цифрових флеш-карток. Робота в Anki ґрунтується на «активному відтворенні»: студент згадує значення та читання слова до візуальної перевірки. Такий підхід продуктивніший за пасивне ознайомлення, оскільки стимулює інтенсивний пошук інформації в пам'яті (Abduqodirova, 2025).

Повторення в Anki базується на чотириступеневій шкалі самооцінювання швидкості семантичної реакції. Опції «Ще раз» та «Складно» забезпечують негайну корекцію помилок або скорочення інтервалу для енергозатратних одиниць. Варіанти «Добре» (базовий цикл) та «Легко» відтермінують появу засвоєного матеріалу. Це інтенсифікує навчання, фокусуючи часовий ресурс виключно на складних для відтворення знаках.

Експериментальна перевірка імплементації описаного алгоритму засвідчує, що синергетичне поєднання за стосунків формує цілісну екосистему для опанування ієрогліфічної системи японської мови. Порівняльний аналіз результатів вхідного та підсумкового тестування продемонстрував статистично значуще підвищення точності відтворення канджі (на 27%) та швидкості семантичної реакції (на 19%) в експериментальній групі. Ключова перевага пропонованого підходу полягає в інтеграції моторики (відтворення графем) із активною когнітивною діяльністю (аналіз контексту), що трансформує механічне заучування в усвідомлений процес формування ієрогліфічної компетенції.

Ключовим чинником успіху є рекомендація обмежувати добір 1–2 найчастотнішими лексичними одиницями для кожного канджі. Доцільно обирати слова, що ілюструють різні типи читань (он'йомі та кун'йомі) або входять до лексичного мінімуму відповідного рівня JLPT. Це дозволяє уникнути когнітивного перенавантаження та сконцентрувати ресурси на розбудові активного словникового запасу. Використання системи SRS автоматизує графік повторень, фокусуючи увагу студента на складних знаках і заощаджуючи час на опрацюванні вже засвоєного матеріалу (Dunlosky, 2013). Отже, запропонована методика виступає надійним інструментом самостійної роботи, здатним сприяти подоланню «ієрогліфічного бар'єру» та суттєвій оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців-японістів.

Список літератури:

1. Xiao, Q., & Wang, J. (2024). DRL-SRS: A Deep Reinforcement Learning Approach for Optimizing Spaced Repetition Scheduling. *Applied Sciences*, 14(13), 5591.
2. Abduqodirova, M. (2025). Active Recall and Passive Reading: Unlocking Your Brain's Full Learning Potential. *Pedagoglar.org*, (86), 50-54.
3. Dunlosky, J. (2013). Strengthening the Student's Toolbox: Strategies to Boost Learning. *American Educator*, 37(3), 12-21.

V. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ СХОДУ

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ЯПОНЬСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ НА ТЛІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІ

Велика Ольга Василівна

старший викладач кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022р. стало не лише найбільшим збройним конфліктом у Європі з часів Другої світової війни, а й масштабним прикладом сучасної інформаційної війни. Поряд із застосуванням conventional weaponry Росія активно використовує інструменти дезінформації, пропаганди, психологічного впливу та цифрових маніпуляцій з метою виправдання агресії, деморалізації українського суспільства та послаблення міжнародної підтримки України (The Mainichi, 2023). У цьому контексті особливий науковий інтерес становить японський медійний дискурс, який демонструє специфічні підходи до осмислення інформаційних загроз у країнах Сходу.

Японські провідні медіа – NHK, The Asahi Shimbun, The Mainichi – розглядають російсько-українську війну як конфлікт нового типу, де інформаційний простір функціонує нарівні з традиційним театром бойових дій. У публікаціях наголошується, що поряд із ракетами, танками та артилерією використовуються соціальні мережі, алгоритми цифрових платформ, мережі ботів та маніпулятивні медійні кампанії. Такий підхід свідчить про усвідомлення японським суспільством трансформації сучасних конфліктів у гібридну форму.

Однією з ключових тем японського медійного дискурсу стало викриття російських дезінформаційних наративів. Зокрема, аналізувалися кампанії, спрямовані на різні регіони світу: у країнах Східної Європи поширювалися фейки щодо українських біженців, у Західній Європі – твердження про корумпованість української влади та економічні ризики підтримки України, тоді як для країн Азії, Африки та Латинської Америки просувалися антизахідні меседжі (The Mainichi, 2023). Це демонструє адаптивний характер сучасної пропаганди та її орієнтацію на конкретні аудиторії.

Окрему увагу японські медіа приділяли використанню дезінформації для приховування воєнних злочинів. Після масових убивств цивільного населення в Бучі російські джерела поширювали версії про нібито «інсценування» трагедії. Подібні механізми спостерігалися і після ракетного удару по вокзалу в Краматорську, коли відповідальність за загибель цивільних осіб намагалися перекласти на українську

сторону (NHK, 2023). У японському дискурсі такі приклади подаються як свідчення використання медіа для руйнування довіри до фактів та міжнародних інституцій.

Значне місце у висвітленні теми посідає роль цифрових платформ. Японські ЗМІ акцентують увагу на тому, що Twitter, Facebook, YouTube, TikTok та Telegram стали інструментами масового поширення маніпулятивного контенту. Координовані кампанії із застосуванням хештегів на підтримку Росії, мереж фейкових акаунтів та автоматизованих ботів розглядаються як новий механізм впливу на міжнародну громадську думку (NHK, 2023). Водночас підкреслюється відповідальність глобальних платформ за модерування контенту та запобігання інформаційним операціям.

Важливою рисою японського медійного дискурсу є акцент на практиках протидії дезінформації. Позитивно оцінюється український досвід створення Центру протидії дезінформації при РНБО, а також діяльність незалежних фактчекінгових організацій (The Asahi Shimbun, 2023). Для Японії цей досвід розглядається як актуальний у контексті можливих криз у Східній Азії, насамперед довкола Тайваню, Корейського півострова та зростання геополітичної конкуренції в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Показовим є і випадок використання російською пропагандою зображення японського бренду для антиукраїнської інформаційної кампанії. Цей інцидент засвідчив, що навіть японські комерційні символи можуть використовуватися у зовнішніх маніпулятивних операціях (RBC-Ukraine, 2022).

Таким чином, японський медійний дискурс демонструє розуміння дезінформації як складової міжнародної безпеки, а не лише інформаційної політики. Російсько-українська війна стала для Японії прикладом того, що сучасні конфлікти супроводжуються боротьбою за свідомість суспільств, а інформаційний простір перетворюється на окремий фронт. Це зумовлює необхідність розвитку медіаграмотності, стратегічних комунікацій, міждержавної координації та нових механізмів захисту демократичних суспільств від дезінформаційних загроз.

Список джерел:

1. The Mainichi. (2023, February 23). *Word war: In Russia-Ukraine war, information became a weapon*. <https://mainichi.jp/english/articles/20230223/p2g/00m/0in/018000c>
2. NHK. (2023, January 14). “情報戦”とフェイクSNS時代の戦争は. <https://news.web.nhk/newsweb/na/na-k10013948481000>
3. The Asahi Shimbun. (2023, August 22). ロシアの偽情報に対抗 ウクライナの反省「戦争は頭の中から始まる」. <https://www.asahi.com/articles/ASR8P7SNYR8KUHBI026.html>
4. RBC-Ukraine. (2022, August 13). *Росія використала японський бренд для антиукраїнської пропаганди*. <https://www.rbc.ua/ukr/news/rossiya-ispolzovala-ponskiy-brend-antiukrainskoy-1660407297.html>

«ВОДНЕ ПИТАННЯ» У СИРІЙСЬКО-ЙОРДАНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОБІГАННЯ МОЖЛИВИМ КРИЗОВИМ СИТУАЦІЯМ

Волобуєва Юлія Дмитрівна

*І курс, кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій, факультет
міжнародних відносин, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

Науковий керівник: Макух В. В.

На сьогодні врегулювання «водного питання» в сирійсько-йорданських відносинах регіон вже не є лише сільськогосподарською чи побутовою необхідністю, а рушійною силою у переосмисленні самих дипломатичних відносин. Угода про розподіл води в Ярмуку 1953 року та двостороння угода 1987 року залишалися лише «чорнилом на папері» через відсутність ефективних механізмів моніторингу та стійкої політичної волі. Амман неодноразово звинувачував Дамаск у будівництві невеликих водосховищ у верхів'ях річки Ярмук та відведенні води до того, як вона досягне території Йорданії, тоді як сирійська сторона звинувачувала своїх південних сусідів у надмірному бурінні свердловин у спільних водозбірних зонах. В результаті вода залишалась постійним джерелом напруженості, а не предметом домовленостей. Згодом суперечки суттєво загострилися. Кожна сторона ставилася до водної кризи як до суто суверенної справи, а не як до спільної проблеми. Крім того, масштабне буріння Йорданією вздовж кордону призвело до зниження рівня ґрунтових вод з обох сторін. Річка Ярмук, яка забезпечує Йорданію в кращому випадку приблизно сорок відсотків її потреб у воді, стала символом втрачених можливостей та зруйнованої довіри.

З початку 2026 року ситуація почала різко змінюватися. Нещодавнє послання президента Сирії Ахмеда аш-Шараа до керівництва Йорданії неявно визнало, що нові водні проблеми, від зміни клімату до зростання попиту населення, перевищили можливості будь-якої окремої країни вирішити їх самостійно. Примітно, що реакція Йорданії була швидкою та позитивною, а нещодавня друга сесія Сирійсько-йорданської вищої координаційної ради відбулася в Аммані за участю міністрів водних ресурсів, енергетики та сільського господарства.

Результатом зустрічі стали угоди, які виходили за рамки простого регулювання буріння та встановлення водних квот. Водні ресурси були інтегровані в ширшу структуру, що охоплює енергетику та торгівлю. Цей перехід від вузьких двосторонніх переговорів до секторальної інтеграції відображає стратегічне розуміння: управління басейном річки Ярмук нерозривно пов'язане зі стабільністю електромереж, планами продовольчої безпеки, контролем за потоками біженців та транскордонним розвитком.

Нещодавно підписані угоди вийшли за рамки традиційних текстів. Замість того, щоб сперечатися щодо фіксованих квот, обидві сторони домовилися про практичні

заходи, зокрема, про створення спільного механізму моніторингу з використанням дистанційного зондування та даних у режимі реального часу, заборону будь-якого нового нерегульованого буріння у спільних водоносних горизонтах та модернізацію іригаційних мереж у прикордонних районах для підвищення ефективності з 40% до 70% протягом наступних трьох років.

Найважливішою подією стало укладення угоди про спільно фінансований «Фонд розвитку басейну Ярмук», метою якого є очищення сільськогосподарських стічних вод та відновлення старих каналів. Ці технічні деталі можуть бути непривабливими в політичному дискурсі, але вони є суттю успішної водної дипломатії: перетворення конфлікту щодо розподілу на спільний управлінський проєкт.

Нові домовленості між Дамаском та Амманом щодо управління річкою Ярмук відображають стратегічний прагматизм, перетворюючи давню суперечку на можливість для ширшої співпраці, що охоплює енергетику, сільське господарство та розвиток. Політичні наслідки цієї траєкторії є глибшими, ніж здаються. Йорданія та Сирія не просто підписали угоди про водні ресурси; вони фактично оголосили про вихід за межі спадщини багаторічних розбіжностей. Новий прагматизм пронизує відносини: Дамаск прагне подолати свою регіональну ізоляцію та потребує співпраці Йорданії з численних питань, від енергетики до боротьби з накроторгівлею, тоді як Амман потребує водних гарантій, щоб запобігти краху свого сільськогосподарського сектору та полегшити навантаження на свою інфраструктуру, спричинене кризою сирійських біженців.

У цьому контексті вода стає ідеальною платформою для перезавантаження відносин, оскільки це питання як технічне, так і політичне, вимірне та дозволяє накопичувати невеликі, поступові прибутки. Найголовніше, що успіх цієї моделі в невеликому масштабі — басейн Ярмука — може позитивно вплинути на ширшу регіональну стабільність, зменшуючи водну напруженість між Ізраїлем, Палестинською адміністрацією та Ліваном, та демонструючи, що спільні рішення можливі навіть у найворожішому середовищі.

Список літератури:

1. «Аль-Араб», 14.04.2026
2. «Ас-Савра» (Сирія), 15.04.2026.

ЗОВНІШНЯ ТА ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА ЄГИПТУ ЗА ЧАСІВ ПРАВЛІННЯ Г.А. НАСЕРА.

Горбатенко Данііл Костянтинович

Свій новий етап формування та розвитку зовнішньополітичної діяльності Єгипет розпочав після здобуття фактичної незалежності від Великобританії у середині 20-го століття. Саме тоді Єгипет почав поступово утверджувати себе як частину арабського світу, незважаючи на складні зовнішньополітичні виклики. У своєму прагненні створити нову систему президент країни Гамаль Абдель Насер та його соратники розпочали культурні, соціальні, політичні та економічні реформи. Єгипет, як найсильніша в економічному та військовому відношенні країна, позиціонувалася регіональними країнами як лідер арабського світу та центр його об'єднання.

У внутрішній політиці держави Насер зміг зосередити свою увагу на соціальних потребах єгипетського населення, через соціальний договір. Соціальний договір Насера передбачав надання соціальних послуг населенню в обмін за політичну підтримку (Carrie Wickham, 2002). Відповідно до соціального договору надані соціальні послуги для населення Єгипту включали в себе медичні послуги, субсидії на їжу та одяг, освіту, контроль орендної плати та дешеве житло. Цей договір виявився величезним успіхом Насера та здатністю Єгипту стати внутрішньо сильним.

Реформа освіти Насера була великим досягненням соціальної політики. Значне фінансування почало вкладатися в систему освіти країни. Завдяки отриманню базової освіти, Насер сподівався, що населення почне працювати, брати активну участь в економічному секторі, тим самим зміцнюючи Єгипет (Robert Danielson, 2007).

Насер здійснив внутрішні економічні реформи, щоб мати можливість дозволити фінансування тягарів свого соціального договору. Однією з перших економічних реформ, здійснених Насером, була націоналізація всіх приватних банків і комерційних підприємств Єгипту. Це відповідало політиці Насера щодо державного контролю над єгипетською економікою. По лінії сільськогосподарського сектора це було будівництво Асуанської високої Дамби і націоналізація Суецького каналу. Обидва ці проекти мали на меті підтримувати та розвивати економіку. Асуанська висока гребля була побудована, щоб посилити зрошення в посушливих регіонах. Щоб заплатити за дамбу, Насер спочатку звернувся до Сполучених Штатів і Світового банку за допомогою, але зрештою націоналізував Суецький канал. Націоналізувавши Суецький канал, Насер створив ще одне джерело податкових надходжень для країни (Robert Danielson, 2007).

Ще одна економічна реформа, яку здійснив Насер, була в галузі промисловості. Результатом п'ятирічного плану розвитку стала потужна індустріалізація країни, реалізована у 1960 р. Цією новою економічною політикою Насер досяг того, чого хотів,

а саме підтримати свою нову соціальну політику. Поки ця економічна політика була успішною, Єгипет отримував зовнішню допомогу і від країн Заходу і від Радянського Союзу (Robert Danielson, 2007).

Насер розумів, що зміна внутрішньої і зовнішньої політики Єгипту зробить Єгипет регіональною державою й лідером арабського Близького Сходу.

Насер хотів віддалити Єгипет та інші арабські країни від західних держав (Robert Danielson, 2007). Щоб розпочати здійснення цього, у липні 1954 року була заснована Насером радіопрограма «Голос арабів» (James Jankowski, 2002). Ця програма, транслювалася багатьма арабськими країнами на Близькому Сході, де обговорювали арабські проблеми та виражали занепокоєння впливом Заходу в регіоні (Robert Danielson, 2007).

Насер також збільшив тираж єгипетських газет в арабських країнах, особливо в Йорданії, Лівані та Сирії. І радіопрограма, і збільшення тиражу газет дозволило Єгипту інформувати арабське населення Близького Сходу. Насер розвивав свій інтерес до об'єднаного арабського світу шляхом отримання згоди членів Арабської ліги, резолюція якої закликала до розширення арабської співпраці в січні 1954 року (James Jankowski, 2002) Усі ці дії Насера були спробою обмежити вплив Заходу в регіоні.

Насерова націоналізація Суецького каналу та його очевидний тріумф миттєво додали йому довіри та заслужили підтримку Єгипту в усіх арабських країнах Середнього Сходу. Керівна роль Єгипту на арабському Близькому Сході ще більше зміцнилася після створення Об'єднаної Арабської Республіки (ОАР). ОАР була створеним союзом між Єгиптом і Сирією з 1958 по 1961 рр.

До 1967 єгипетська влада і арабське керівництво було випробувано в арабо-ізраїльській війні 1967 року. Ізраїльська експансія на арабські території змусила арабські країни входити до складу регіону для захисту своєї суверенної території. Це стало початком падіння ролі Єгипту в якості лідерства та впливу на арабський Близький Схід (Robert Danielson, 2007).

Список джерел:

1. Carrie R. Wickham, Mobilizing Islam: Religion, Activism, and Political Change in Egypt (New York: Columbia University Press, 2002). 306 p. URL: <https://archive.org/details/mobilizingislamr0000wick/page/n331/mode/2up> (date of access: 24.02.2026).
2. Danielson Robert Eugene. Nasser and pan-arabism: explaining egypt's rise in power. Thesis. Monterey California. Naval Postgraduate School. June 2007. 73 p. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA470058.pdf>. (date of access: 20.02.2026).
3. James Jankowski. Nassers Egypt, Arab Nationalism, and the United Arab Republic. 2002. 235 p. DOI: <https://doi.org/10.1515/9781588269904>

УГОДА ПРО СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ КНР І АФГАНІСТАНОМ 2012 РОКУ ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН

Козеренко Артем Вікторович,

*студент 2-го курсу кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник Люлька В.А.

Відносини між Китайською Народною Республікою та Афганістаном на межі першого та другого десятиліть XXI століття пройшли шлях від стриманого спостереження до активного залучення. Головним чинником, що спонукав Пекін до перегляду своєї стратегії в регіоні, стало оголошення про поступове виведення військ Міжнародних сил сприяння безпеці (ISAF) з Афганістану. Для Китаю «вакуум безпеки», який міг виникнути після 2014 року, становив пряму загрозу національним інтересам, зокрема через ризики дестабілізації Сінцзян-Уйгурського автономного району (Zhao, 2012).

До 2012 року китайська присутність в Афганістані обмежувалася переважно економічними інвестиціями, найпомітнішою з яких був контракт на розробку мідного родовища Айнак (2007 рік). Проте, економічна експансія вимагала політичних гарантій. Водночас, афганський уряд президента Хаміда Карзая шукав альтернативні центри сили, здатні забезпечити підтримку процесу національного примирення та економічного відновлення без прямого військового втручання (ICG, 2014). Пекін ідеально підходив на роль «чесного брокера», який має фінансовий ресурс і не має негативного історичного досвіду військової присутності в Афганістані (Rolland, 2017, ст.20). Таким чином, червневий візит Х. Карзая до Пекіна під час саміту Шанхайської організації співпраці (ШОС) став логічним завершенням підготовчого етапу переходу до якісно нового рівня взаємодії.

Підписана 8 червня 2012 року «Спільна декларація між КНР та Ісламською Республікою Афганістан про встановлення відносин стратегічного та співробітницького партнерства» стала фундаментальним документом, що заклав правову базу для багатовекторної співпраці. Аналіз тексту дозволяє виділити п'ять ключових напрямків (кошиків) взаємодії, які визначили архітектуру відносин на наступне десятиліття.

Перший напрямок — політичний. Сторони зафіксували повагу до суверенітету, незалежності та територіальної цілісності одна одної. Для Пекіна критично важливим було підтвердження Кабулом політики «одного Китаю» та засудження будь-яких форм сепаратизму (зокрема діяльності «Східного Туркестану»). Натомість КНР офіційно визнала провідну роль афганського народу в процесі мирного врегулювання за принципом «Afghan-led, Afghan-owned» (Clarke, 2016) .

Другий напрямок — економічний. Угода задекларувала перехід від простої гуманітарної допомоги до системного інвестиційного співробітництва. Пекін пообіцяв сприяти розвитку інфраструктури, енергетики та сільського господарства Афганістану. Важливим аспектом стало включення Афганістану в орбіту регіональних проектів КНР, що згодом трансформувалися в ініціативу «Один пояс, один шлях». Китайська сторона взяла на себе зобов'язання щодо навчання афганських фахівців та надання преференційних умов для торгівлі.

Третій напрямок стосувався безпеки. Угода 2012 року стала першим офіційним документом, де Пекін відкрито заявив про готовність посилювати співпрацю у боротьбі з «чотирма силами зла»: тероризмом, сепаратизмом, екстремізмом та організованою злочинністю (Ruttig, 2014). Це включало не лише обмін розвідданими, а й навчання персоналу правоохоронних органів, боротьбу з транскордонною злочинністю та наркотрафіком. Фактично, Пекін почав розглядати безпеку Афганістану як частину своєї периферійної безпеки.

Четвертий і п'ятий напрямки — гуманітарний та міжнародний. Угода передбачала активізацію культурних обмінів та співпрацю на міжнародній арені. Окремим пунктом стояло надання Афганістану статусу спостерігача в ШОС, що відбулося саме в червні 2012 року. Це означало інтеграцію Кабула в регіональну систему безпеки, де Китай відіграє провідну роль.

Угода про стратегічне партнерство 2012 року стала вододілом у відносинах між державами, ознаменувавши перехід Китаю від політики «невторгнення» до політики «конструктивного залучення». Аналіз подій дозволяє зробити наступні висновки:

Документ трансформував ситуативні контакти у системне партнерство, надавши Китаю легітимні інструменти впливу на внутрішньоафганські процеси без необхідності розгортання військового контингенту.

Для КНР Афганістан перестав бути лише джерелом ресурсів, перетворившись на «буферну зону». Стратегічне партнерство дозволило Пекіну створити зовнішній контур захисту власних кордонів через посилення силового блоку Кабула.

Через угоду 2012 року Китай продемонстрував готовність брати на себе відповідальність за регіональну стабільність у Центральній та Південній Азії, поступово витісняючи західний дискурс «демократизації» прагматичним дискурсом «розвитку через стабільність».

Принципи, закладені в Угоді 2012 року, виявилися настільки життєздатними, що вони продовжують значною мірою визначати логіку взаємодії Пекіна з Афганістаном навіть після зміни політичного режиму в Кабулі у 2021 році, підкреслюючи спадковість китайської стратегії «м'якої сили» та економічного домінування.

Угода 2012 року ознаменувала остаточний перехід Китаю від ролі пасивного спостерігача до активного регіонального арбітра. Пекін продемонстрував, що готовий гарантувати безпеку своїх інвестицій не силовим втручанням, а через розбудову глибоких політичних зв'язків із офіційним Кабулом.

На відміну від західного підходу, що базувався на військовій присутності та демократизації, китайська стратегія, закладена в Угоді, запропонувала формулу «безпека через розвиток». Пекін зробив ставку на економічну інтеграцію Афганістану в регіональні логістичні ланцюги як головний запобіжник тероризму.

Для КНР ця угода стала критично важливим інструментом внутрішньої безпеки. Отримавши офіційні гарантії Кабула щодо боротьби з «трьома силами зла», Китай зміг ефективніше блокувати зовнішні канали підтримки радикальних рухів у Сінцзяні (USIP, 2015, ст. 10).

Аналіз показує, що принципи стратегічного партнерства 2012 року виявилися універсальними. Вони заклали такий міцний фундамент взаємодії, що Китай зміг зберегти свій вплив в Афганістані навіть після колапсу республіканського уряду, адаптувавши ці ж економічні та безпекові механізми до нових політичних реалій.

Список літератури

1. Zhao, H. (2012). China and Afghanistan: China's interests, stances, and perspectives. Center for Strategic and International Studies. ст. 28
2. International Crisis Group. (2014). China's Afghan policy: Balancing interests and stability. International Crisis Group. ст.40
3. Rolland, N. (2017). China's Eurasian century? Political and strategic implications of the Belt and Road Initiative. National Bureau of Asian Research. ст.195
4. Clarke, M. (2016). China's strategy in Afghanistan. Asian Security, 12(2). ст.22
5. Ruttig, T. (2014). China's increasing role in Afghanistan. Afghanistan Analysts Network. ст.16
6. United States Institute of Peace. (2015). China's role in Afghanistan. United States Institute of Peace. ст.16

ВІДНОСИНИ МІЖ ІРАНОМ ТА АРАБСЬКМИ КРАЇНАМИ ЯК ФНОМЕН БАГАТОМІРНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Коротков Дмитро Андрійович

студент I курсу кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій, факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: Макух Владлен Володимирович

Відносини між Іраном та арабським світом – це не просто двосторонні відносини між державою та її регіональним середовищем; це втілення життєвої сили, що

підживлює увесь регіон. Кожен конфлікт, кожен союз і кожна криза несе на собі відбиток складних відносин, які не можна просто описати як ворожнечу чи дружбу, а радше як постійний стан взаємного очікування та підозри. Іран та арабські країни - це зіткнення двох наративів, двох геополітичних проектів, двох культурних ідентичностей і двох релігійних доктрин. Кожна сторона розглядає себе в якості «хребта» - опори Близького Сходу та спадкоємиці своєї давньої цивілізації.

Питання дослідження полягає в наступному: чи приречені ці відносини залишатися вічним конфліктом, чи існує горизонт для співробітництва, який може відкритися під тиском регіональних та міжнародних змін? І як ці відносини, у всій своїй складності, відобразилися на сучасних подіях, що відображаються на кожній з країн регіону?

Не можна зрозуміти сьогодення, не повернувшись до коріння, бо на Близькому Сході це коріння залишається невід'ємною частиною політичного, релігійного та культурного дискурсу й донині. Взаємодія між арабами та персами передувала ісламу, але справді визначальним моментом стало ісламське завоювання Іраку та Персії у VII столітті нашої ери. Це завоювання, яке об'єднало дві цивілізації під прапором нової релігії, не стерло їхні відмінності, а навпаки створило складні відносини обміну та конкуренції.

У контексті арабсько-перських відносин важливо зазначити, що саме Персія стала батьківщиною революції, яка привела до влади династію Аббасидів. Крім того, перси зіграли ключову роль у формуванні політики та культури Аббасидів (Daniel, 2013). У цьому полягає найчутливіший елемент цих відносин – протистояння шіїтів та суннитів. Прихід до влади в Ірані у 1501 році шіїтського ордену Сефевидів та об'єднання Персії під їх пануванням зіграло важливу роль у формуванні іранської нації (Matthe, Rudi, 2017).

На противагу цьому, сунітська більшість в арабському світі ставилася, і в багатьох колах досі ставиться до іранського шіїзму з підозрою, сприймаючи його як інструмент для проникнення персів в арабські суспільства. Ця історична спадщина підживлює конфлікти в регіоні сьогодні, але наївно зводити її до простої релігійної та доктринальної ворожнечі: вона переплетена з більш складними національними та геополітичними міркуваннями (Аль-Араб, 2025).

Ірансько-арабські відносини не є ані швидкоплинною ворожнечею, ані постійною дружбою; це стан взаємних побоювань та підозр, зіткнення двох наративів, двох ідентичностей та двох геополітичних проектів.

Коли ми аналізуємо фактори, що наразі впливають на ірансько-арабські відносини, ми опиняємося перед мережею вимірів, які неможливо відокремити один від одного. Сектантський вимір є найпомітнішим у медіа та політичному дискурсі. Однак

національний вимір не менш важливий. Персіанські настрої, що підживлюють частину політичного та культурного дискурсу в Ірані, особливо серед жорстких націоналістичних течій, сприймають арабів з почуттям цивілізаційної переваги та вважають історію регіону після падіння Перської імперії занепадом через «арабське завоювання» (Аль-Араб, 2025).

Цей дискурс, з іншого боку, підживлює антиіранські настрої в арабському світі, де арабський націоналізм, незважаючи на свій занепад, залишається культурною силою, що впливає як на народні, так і на елітні погляди (Аль-Араб, 2025).

Однак геополітичний вимір є найважливішим фактором у визначенні курсу відносин. Конкуренція за вплив у Перській затоці, світовому нафтовому резервуарі, лежить в основі конфлікту. Ця конкуренція поширюється на інші країни: Ірак, Сирію, Ліван та Ємен. Це не дозволяє говорити про єдині ірансько-арабські відносини, оскільки є і відносини Ірану з кожною арабською країною (Аль-Араб, 2025).

З огляду на ці реалії, можна спрогнозувати розвиток ситуації за трьома сценаріями:

Перший - це ескалація, за якої війна між США та Іраном продовжується або спалахує нова війна, втягуючи в неї арабський світ, роблячи його найбільшим невдахом (що частково було реалізовано під час нової війни на Близькому Сході, яка почалася 28 лютого 2026 року).

Другий – це баланс інтересів (найімовірніший сценарій), за якого сторони усвідомлюють, що відкрита війна не відповідає нічийим інтересам, і таким чином погоджуються на регіональні домовленості, які обмежують вплив Ірану взаємними поступками.

Третій – це відновлення співробітництва (найоптимістичніший, але найменш імовірний сценарій, за якого відносини трансформуються з конфлікту в партнерство). Цей сценарій може здаватися утопічним, але його не слід виключати.

Список літератури

1. الهوني الصالحين والتداعيا محمد الجذور في دراسة: العربية – الإيرانية العلاقات Аль-Араб, 18.04.2026
2. Daniel, E. L. (2003). Historiography iii. Early Islamic Period. Encyclopædia Iranica, 12(3-4), 330-349. Взято з: <https://iranicaonline.org/articles/historiography-iii>
3. Matthee, R. (2008). Safavid Dynasty. Encyclopædia Iranica. Взято з: <https://iranicaonline.org/articles/safavids>

JAPAN-ARAB RELATIONS

Afaq Narimanova Alekber

research worker, *Institute of Oriental Studies named after academician Z. M. Buniyadov ANAS*,

Japan-Arab relations have gone through many stages from ancient times to the modern era. Japan's trade and economic relations with the Arab world were previously indirect, through Chinese routes. The first direct contact between the two sides occurred in the 8th century AD through Japanese sent to China, and Persians and Arabs were observed living in western China. Documents written by Chinese historians during this period confirm that musical instruments, pottery, glassware, decorative items, and incense were brought to Japan from the Arab world and Iran. Some of these items are still preserved in good condition in the Imperial Palace.

In the 19th century, the Meiji government, following reforms towards modernization in Japan, sent delegations to Egypt, Turkey, Iran, and other countries. During the reign of Muhammad Ali Pasha (1805–1848), the Japanese government sent missions to Cairo to study the Egyptian educational system, which was more than a century ahead of the Japanese, especially the education of girls, and to study the Egyptian Renaissance led by Muhammad Ali in 1873, 1877, and 1878. They learned from the credit policy that had led to the occupation of Egypt at that time and were wary of repeating it. Japan also showed interest in studying the Egyptian judicial system.

The political dimension of Arab-Japanese relations became more evident in the 1930s. Japan recognized Egypt soon after its independence in 1922. It opened its first consulate in Port Said in 1919. This constituted Japan's first official diplomatic contact in the Middle East, and diplomatic offices were subsequently opened in Cairo, Beirut, and Casablanca. (Dr. Zaid Ali Hajar, 2021)

Japan's victory in the Russo-Japanese War of 1904–1905 weakened the Russian Empire's position in the Far East. Friendly relations developed between the Arab countries and Japan. After World War II, Japan's relations with the Arab countries gradually improved along with the recovery of the Japanese economy. The Middle East War and the oil crises of the 1970s, the Iran–Iraq War of the 1980s, and the Gulf War of the 1990s were factors behind Japan's growing interest in the Middle East. Relations between Japan and Arab countries have been steadily strengthening, especially in the diplomatic and economic spheres.

In the 21st century, it has been considered necessary for both sides to maintain and strengthen mutual understanding and friendly relations. Active personal and cultural exchanges in the past few years have made such a partnership a reality. Relations between Japan and the Arab world have entered a new era. (Ministry of Foreign Affairs, 2007) Relations between Japan and Arab countries are pragmatic and mutually beneficial. Japan-Arab relations, especially with the UAE and Saudi Arabia, are characterized by a strong economic partnership based on energy security (oil imports) and technological cooperation. These relations have developed beyond the energy sector. They are based on a fundamental economic partnership, cooperation for peaceful and harmonious coexistence, and forums and

dialogues. Mutually respecting each other's cultures, Japan and Arab countries are strengthening their partnership to address the various problems facing the countries of the Middle East and to achieve stability in the region. As part of the cooperation programs (trilateral cooperation) to support the reconstruction of Iraq, Japan and Egypt are actively promoting cooperation in the medical sector and the concept of the "Corridor for Peace and Prosperity" that promotes the development of the Jordan Valley for future coexistence and co-prosperity between Israel and Palestine.

Japan-Arab Dialogue Forum The Japan-Arab Dialogue Forum was established as an informal forum to deepen dialogue between Japan and Arab countries and to seek ways to develop future cooperation. Founded by Japan, Saudi Arabia, and Egypt, the forum was first convened in Tokyo in September 2003 and has been held annually since then.

The Japan-Middle East Cultural Exchange and Dialogue Mission was established during Prime Minister Koizumi's visit to Saudi Arabia and Egypt in 2003 to promote mutual understanding and build and maintain stable relations with the Islamic world. Cultural figures, other scholars, intellectuals, and religious leaders from Japan are sent to Arab countries to conduct dialogue. To date, missions have been sent to Saudi Arabia, Syria, Egypt, Jordan, Tunisia, and other Arab countries.

Japan and Bahrain co-hosted the first Dialogue between Civilizations between Japan and the Islamic World in Manama in March 2002 to promote dialogue between intellectuals in Japan and Islamic countries. Since then, the dialogue has been held in Tokyo in October 2003, Tehran in November 2004, Tunis in January 2006, and Tokyo in February 2007. The first Dialogue between Civilizations between the Islamic World was attended not only by participants from Arab countries but also from various Islamic countries in Southeast Asia. Arabic films, which are part of Arab culture, attract Japanese fans. Until a few years ago, Japanese film lovers had very few opportunities to watch Arabic films. The Arab Film Festival, organized by the Japan Foundation and first held in Tokyo in 2005, was met with great interest. The 10-day festival screened more than 15 Arab films, from ancient masterpieces to the latest films, giving many Japanese people a vivid impression of the lives of the peoples of the Middle East. The film festival is held annually and is attracting more and more attention. (Ministry of Foreign Affairs, 2007)

The relationship between Japan and Arab countries has developed into a multifaceted partnership that is not limited to economics. In recent years, tourism between Japan and Arab countries has been developing rapidly, with the number of tourists traveling to both countries increasing. Japan has a small Muslim community and respects religious freedom. In recent years, the Japanese government has paid close attention to the needs of Muslim tourists, and halal prayer rooms have been built.

Numerous cultural exchange programs have been implemented in both countries, aimed at strengthening trust across borders through culture and art. Many Arab countries have recently shown strong interest in Japan's science and technology, as well as its education system.

Mutually respecting each other's cultures, Japan and Arab countries are strengthening their partnership to solve various problems facing the countries of the Middle East and achieve stability in the region. Japan is developing strategic partnership relations focused on three concepts: building trust, developing human resources, and promoting stability in the Middle East.

References:

1. Dr. Zaid Ali Hajar (2021) Arab-Japanese Relations: Origins and Roots (1868-1945)
العلاقات العربية – اليابانية " النشأة والجذور " 1868م- 1945م
URL, <https://arab-j.net/1542#:~:text=>
2. Ministry of Foreign Affairs (2007), Japan Japan-Arab Relations
URL, https://www.mofa.go.jp/region/middle_e/arab_e.pdf
3. Ministry of Foreign Affairs (2007), Japan Japan-Arab Relations
URL, https://www.mofa.go.jp/region/middle_e/arab_e.pdf

ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА ТА МІЖКОРЕЙСЬКІ ВІДНОСИНИ: СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Підченко Надія Олексіївна, Смик Маргарита Ігорівна

студентки 4 та 3 курсів кафедри корейської і японської філології

факультету східної і слов'янської філології

Київського національного лінгвістичного університету

Науковий керівник: Водяницька Т.С.

Політична безпека на Корейському півострові є важливим чинником стабільності у Східноазійському регіоні та елементом глобальної безпекової системи. Вона формується під впливом історичного поділу Кореї після Корейської війни, а також тривалого військово-політичного протистояння між Республікою Корея та Корейською Народно-Демократичною Республікою. Відсутність мирного договору, існування демілітаризованої зони та періодичні військові інциденти підтримують стан «керованої нестабільності», що визначає міжкорейські відносини протягом десятиліть. У другій половині XX століття ідея об'єднання мала статус національного імперативу та була складовою національної ідентичності. Наприкінці 1960-х років понад 90% громадян у Республіці Корея підтримували об'єднання (SNU IPUS, 2024). У цей період політична безпека асоціювалася з перемогою однієї системи над іншою.

Однак у XXI столітті ця парадигма суттєво змінилася. Лише 36,9% населення підтримують об'єднання, тоді як 35% вважають його недоцільним (SNU IPUS, 2024). Це свідчить про втрату суспільного консенсусу та перехід до прагматичного мислення. Більшість громадян оцінюють об'єднання з економічної точки зору: 76,8% не бачать особистої вигоди, а 57% — користі для держави. Особливо критично налаштоване молоде покоління, для якого поділ не має емоційного значення.

У цих умовах формується нова модель міжкорейських відносин, що передбачає співіснування двох держав без негайного об'єднання. «Теорія двох держав» орієнтована на стабільність і зниження конфліктності, однак суперечить офіційній політиці Республіки Корея, яка визначає об'єднання стратегічною метою.

Безпековий аспект залишається ключовим. Ядерна програма Корейської Народно-Демократичної Республіки створює постійну загрозу ескалації конфлікту. Розвиток ядерного потенціалу ускладнює дипломатичні процеси та обмежує можливості мирного врегулювання.

Економічний фактор також відіграє значну роль. Вартість об'єднання може сягати трильйонів доларів, що створює серйозне навантаження для Республіки Корея. У короткостроковій перспективі це може призвести до економічного спаду, тоді як у довгостроковій — сприяти розвитку через поєднання ресурсів Півночі та технологій Півдня.

Важливим є і соціокультурний аспект. Тривала ізоляція Північної Кореї спричинила значні відмінності у цінностях і способі життя населення двох держав, що ускладнює інтеграцію. Проблема «свій — чужий» може стати серйозною перешкодою для формування єдиної ідентичності.

Отже, сучасні міжкорейські відносини переходять від ідеології об'єднання до прагматичної моделі співіснування. Політична безпека залежить від балансу між стримуванням і діалогом, а об'єднання дедалі більше сприймається як складний стратегічний вибір із високими ризиками.

Список літератури:

1. Seoul National University Institute for Peace and Unification Studies. (2024). Unification Consciousness Survey. Retrieved from <https://ipus.snu.ac.kr/blog/archives/news/11034>
2. Ministry of Unification. (2023). White Paper on Korean Unification. Seoul: Government of the Republic of Korea.
3. Council on Foreign Relations. (2024). North Korea's Nuclear Weapons Program. Retrieved from <https://www.cfr.org>
4. Brookings Institution. (2023). The Economic Costs of Korean Unification. Washington, DC: Brookings Institution.
5. World Bank. (2022). Korean Peninsula: Economic Integration Scenarios. Washington, DC: World Bank.

6. Маргарита Смик. (2024). Об'єднання Кореї: від національної місії до прагматичного скепсису. Politcom.

ЯПОНІЯ У ГЛОБАЛЬНОМУ РЕЖИМІ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІ ВИКЛИКИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Сурсу Діана Сергіївна

*студентка 4-го курсу кафедри міжнародних відносин
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Велика Ольга Василівна

*старший викладач кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Події серпня 1945 року, пов'язані з атомними бомбардуваннями Хіросіми та Нагасакі, стали переломним моментом для Японії і світової політики загалом, зробивши її єдиною державою, що зазнала застосування ядерної зброї у війні. Цей досвід визначив формування стійкої антиядерної позиції країни, яка закріпилася як у суспільній свідомості через свідчення хібакуша, так і на інституційному рівні — зокрема в пацифістських положеннях конституції. У ХХІ столітті, на тлі загострення міжнародних конфліктів, особливо на Близькому Сході, цей історичний досвід надає Японії особливої ролі у просуванні ідей нерозповсюдження ядерної зброї та міжнародної безпеки.

Політика Японії у сфері нерозповсюдження ядерної зброї

Японія є послідовним прихильником режиму нерозповсюдження ядерної зброї в межах Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Її політика базується на «трьох неядерних принципах» — не виробляти, не володіти і не розміщувати ядерну зброю, а також на активній участі в ініціативах ООН щодо роззброєння і прозорості.

Водночас існує суперечність: Японія залежить від ядерного стримування США. У минулому це підтверджувалося неофіційними домовленостями щодо можливого розміщення американської ядерної зброї та заходів озброєних кораблів США в японські порти; попри формальне припинення цієї практики у 1991 році, питання довіри до «неядерних принципів» залишається відкритим.

Сьогодні Японія підтримує роззброєння, але зберігає розширене ядерне стримування як елемент безпеки, не підтримуючи повної відмови від ядерного потенціалу США через загрози з боку Північної Кореї та зростання військової потужності Китаю. Це відображає прагматичний баланс між ідеєю ядерного роззброєння та потребами безпеки (Japan's Disarmament... Policy).

Сучасні кризи на Близькому Сході та їхній вплив на глобальну безпеку

Позиція Японії щодо ядерної проблеми Ірану ґрунтується на необхідності збереження режиму нерозповсюдження ядерної зброї та врахуванні ширшого безпекового контексту, включно з ризиками ракетної ескалації та нестабільністю на Близькому Сході. Японія наполягає на припиненні Іраном збагачення урану відповідно до вимог Міжнародного агенства з атомної енергії та Ради Безпеки ООН, підтримуючи повернення до переговорів і поєднання дипломатичного тиску з діалогом.

Додаткове занепокоєння викликає ракетна програма Ірану, зокрема випробування балістичних ракет «Шахаб-3» та повідомлення про можливу співпрацю з Північною Кореєю, що підсилює ризики поєднання ядерних і ракетних технологій. У цьому контексті Японія закликає до міжнародного контролю та приєднання до механізмів нерозповсюдження (Акіуама, 2026).

Японія також підтримує прямі дипломатичні контакти з Іраном, зокрема через переговори між міністрами закордонних справ, де обговорюються деескалація та відновлення стабільності як умова ядерних переговорів (Japan-Iran...TelephoneCall; Лиса, 2026). Важливим фактором є й безпека Ормузької протоки, через яку проходить більшість японського імпорту нафти, що напряду пов'язує ядерну кризу з енергетичною безпекою (Іран готовий допомогти суднам Японії .., 2026).

Водночас Японія утримується від військової участі у регіональних конфліктах через конституційні обмеження і робить ставку на дипломатію, намагаючись поєднати власні енергетичні інтереси, союзницькі зобов'язання та підтримку міжнародної стабільності (Кузьмич, 2026).

Висновки

Таким чином, історичний досвід Японії після атомних бомбардувань визначив її як одного з ключових прихильників глобального ядерного роззброєння. У сучасних умовах, коли міжнародна ситуація залишається нестабільною, а ризики поширення ядерної зброї зростають, роль Японії є особливо важливою.

Зокрема, на тлі криз на Близькому Сході, пов'язаних із ядерною програмою Ірану, японська позиція підкреслює необхідність дипломатії, міжнародного співробітництва та дотримання принципів нерозповсюдження.

Список джерел:

1. Іран готовий допомогти суднам Японії пройти через Ормузьку протоку (2016). МЗС. *УКРІНФОРМ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4104031-iran-gotovij-dopomogti-sudnam-aponii-projti-cerez-ormuzku-protoku-mzs.html>.
2. Кузьмич О.(2026). Японія відмовила Трампу: прем'єрка нагадала про заборону воювати через конституцію. *ТСН*. URL: <https://tsn.ua/svit/iaponiia-vidmovyla-trampu-premyerka-nahadala-pro-zaboronu-voiuvaty-cherez-konstytutsiiu-3044912.html>.
3. Лиса А. (2026). Японія веде таємні переговори з Іраном - ЗМІ. *Кореспондент.net*. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4867006-yaponiia-vede-taiemni-perehovory-z-iranom-zmi>.

4. Akiyama N. (2026). Japan's Arms Control and Non-Proliferation Policy. *Japan in an Era of Geopolitics*. P. 280–290. URL: <https://www.kas.de/documents/d/japan/26>.
5. Japan-Iran Foreign Ministers' Telephone Call. (2016). *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. URL: https://www.mofa.go.jp/press/release/pressite_000001_02266.html.
6. Japan's Disarmament and Non-Proliferation Policy Fourth Edition. (2008). *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. URL: <https://www.mofa.go.jp/policy/un/disarmament/policy/pamph0812.html>.

Наукове видання
IV Всеукраїнський форум молодих сходознавців

Матеріали доповідей
IV Всеукраїнського форуму молодих сходознавців
(28 — 29 квітня 2026 р., м. Київ)

Відповідальні за випуск:
(К. Ю. Комісаров, С. В. Цимбал, Д. П. Москальов, Д. О.,
В. Ю. Федюк, А. А. Третьякова)

Комп'ютерна верстка: Федюк В. Ю., Третьякова А. А.

Матеріали друкуються в авторській редакції
**Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності та зміст
несуть автори**

Підписано друку
Ум. друк. арк. 12,35

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Україна, 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2

IV ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ МОЛОДИХ СХОДОЗНАВЦІВ

Матеріали доповідей

IV Всеукраїнського форуму молодих сходознавців

28 — 29 квітня 2026 р.